KURTULUŞ

sosyalist dergi

ŞUBAT - TEMMUZ 1979

31

KURTULUŞ

sosyalist dergi

AYLIK DERGİ
ŞUBAT - TEMMUZ 1979
YIL : 4 — CİLT : 6 — SAYI : 31

Sahibi: İsmail AYÇİÇEK/Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Mustafa EKER/Yönetim Adresi: İbrahim Müteferrika Sok. Fazilet Han, Kat: 4, No. 409 ULUS-ANKARA/Yazışma Adresi: Posta Kutusu: 308 Kızılay-ANKARA/Abone Bedeli: Yıllık 150 TL'dir. Yurt dışı abone bedeli iki katıdır./Her türlü ödeme için: İsmail Ayçiçek, Posta Çeki No: 100994

İÇİNDEKİLER

DİZGİ - BASKI: UFUK MATBAASI

Mevcut Durum ve Görevlerimiz

Gelişen sınıf mücadelesinin ulaştığı boyutlar, oligarşi içindeki çelişkilerin keskinleşmesi ve bunun değişik biçimlerde yansıması, faşist hareketin belirli bir amaca yönelik çok yönlü faaliyetleri; kısaca, ülkenin ekonomik, sosyal, siyasal vb. konumu, oligarşinin CHP iktidarını sıkıyönetim ilanına götürdü. Dört aydır Türkiye genelini etkileyen 19 şehirdeki sıkıyönetim uygulamalarıyla karşı karşıyayız.

Kurtuluş, Maraş katliamıyla (ki bu katliam Kürt isyanları bir yana bırakılırsa Cumhuriyetin ilanından bu yana meydana gelmiş en büyük olaydır) birlikte ve ardından ilan edilen sıkıyönetimi de gözönünde bulundurarak mevcut durumun doğru bir değerlendirmesini yapmaya çalıştı. Gelişmelerin yönünü tesbit ederek, bu dönemin genel olarak devrimci harekete yüklediği görevler konusunda sorunu daha bir açıklığa kavuşturmak için çaba gösterdi.

Kurtuluş, sıkıyönetimin devrimci hareketin aleyhine bir girişim süreci izleyeceğini, oligarşinin CHP iktidarı bu sıkıyönetimi kendi denge politikası (sağa da, sola da vurmak ve böylelikle sınıf mücadelesinin önüne geçerek oligarşi için bir istikrar ortamı yaratmak) doğrultusunda kullanmaya kalkışsa bile, objektif koşulların buna elvermeyeceğini ve esas olarak sıkıyönetimin tek taraflı (bir - iki olayla da faşist harekete vurabilir. Bu iki yanıyla kamuoyunda fasişt hareketin kendileri için yarattıkları *haksız zeminin* oluşturduğu bir etkilenmenin sonucu olabilir. Sıkıyönetim ve faşist hareket, hızlı bir biçimde bu haksız zemine devrimci hareketi oturtmaya ve olayların baş sorumlusu haline getirmeye çalışacaktır.) işleyeceğini tesbit etmişti. Nitekim sıkıyönetimin ilanından bu yana geçen kısa

süre içinde bile, tesbitlerimizin tutarlılığı ortaya çıktı. Sıkıyönetim devrimcilere, ilerici ve devrimci yayın organlarına, demokratik örgütlere vurmaya başladı. İnsanlar muhbirliğe teşvik ediliyor. Vur emri ile sıradan insanlar öldürülüyor. Gözaltına alınan ve tutuklanan insanların sayısı binlere ulaştı..

Ülkeyi sıkıyönetim koşullarına getiren nedenler nelerdir? Kısaca bunlara ve muhtemel gelişmelere değinelim.

Emperyalizme bağımlı bir ülke olan Türkiye'nin emperyalist - kapitalist sistem içindeki bunalımdan metropollerden çok daha fazla etkileneceği açıktır. Özellikle Türkiye'de çarpıkta olsa gelişen kapitalist üretim ilişkilerinin ortaya çıkardığı sorunlar da bu bunalımı derinleştirdikçe, ekonomik, sosyal, siyasal vb. hayatın her alanında bu bunalımın ve çarpık gelişmenin etkileri kendini şiddetle ortaya koymaktadır. Türkiye'de sorunların kaynakları araştırılırken, bu gerçeklerden hareket etmeyen her görüş sadece görüntülerle uğraşmak zorunda kalacaktır ki; bu da sağlıklı bir bakış açısı olarak nitelendirilemez.

Türkiye'nin son yıllarda gittikçe büyüyen sorunlarına MC'lerin çözüm getirmede başarısız kalmaları, sorunları daha da ağırlaştırmaları üzerine, oligarşi, kitleler nezdinde belli bir prestije sahip olan ve «umut» haline gelmiş CHP'yi iktidara getirdi. Böylelikle CHP aracılığıyla hem gelişen sınıf mücadelesini frenleyebileceğini, hem de ekonominin içine girdiği çıkmazlara ve bunun toplumsal alanda ortaya çıkardığı sorunlara belirli ölçülerde çözüm getirebileceğini umuyordu. Ama bir yıllık CHP iktidarı bunlardan hiçbirini beceremedi. Emperyalist kuruluşların Türkiye'ye yardım etmek için şart koştukları birçok talep yerine getirilmesine, uluslararası bankalara ve bazı devletlere olan borçların ertelenmesine rağmen, Türkiye'nin bağımlılığının daha da perçinleşmesi pahasına «dışarıya» avuç açılması, ne mevcut yatırımların tamamlanması, ne de yenilerine başlanması gibi sorunları çözmedi. Döviz sıkıntısı daha had safhalara ulaştı. Enflasyon hızla yükselmeye

devam etti. Zam üstüne zam yapıldı. İşsizlik oranı daha çok arttı. Dışarıdan talep edilenlerin dışında, vergi kanunlarındaki değişikliklerle ve başka olanaklar yaratarak ekonomik tahribatlara engel olunacak tedbirler üzerinde durulmasına rağmen, bu tedbirlerin hiç birisi bugüne kadar gerçekleştirilemedi.

Türkiye'de gelişen bağımlı kapitalizmin ortaya çıkardığı sorunlara çözüm bulamayan CHP iktidarı, bu sorunların sosyal ve siyasi yansımalarının önüne, daha önce muhalefette iken vadettiği şeylerin tam tersi bir politikayla çıktı. Sınırlı demokratik hakları daha da kısarak gerici yasalar hazırladı ve bir kısmını kanunlaştırdı. «Sivil sıkıyönetim»le, devlet güçlerini, kitlelerin gelişen muhalefeti üzerine daha çok sürmeye başladı. «Umut», hızla umutsuzluğa dönüşmekteydi.

Öte yandan MC'nin iktidardan düşmesiyle belirli ölçülerde eskisi gibi devlet olanaklarını kullanamaz bir duruma düşen *faşist hareket,* kendi ilişkilerini yitirmemek ve tabanına güven vermek, ama ağırlıkla da *iktidar alternatifi olduğunu* ortaya koyabilmek, faşist bir darbe tezgahlamak doğrultusunda daha sistemli ve örgütlü bir biçimde mücadelesini hızlandırdı.

Faşist hareketin amacı elbetteki iktidarı ele geçirmek ve faşist bir diktatörlük kurmaktır. Ama bu amacına ulaşmanın koşulları henüz yeterince oluşmamışsa, bu koşulların olgunlaşması için bazı araçlara ihtiyacı vardır. Ve faşist hareket özellikle son yıllarda bu yönde faaliyetlerini yoğunlaştırmıştır. Birbirine bağlı ve birarada sürdürülen ve son dönemlerde ağırlıkla ön plana çıkan mücadele yöntemleri izlendiğinde, faşist hareketin amacı için ne tür taktiklere başvurduğu açıkça görülmektedir.

1) Devrimci güçler, demokratik mevziler, faşistlerden temizlenmiş yerler hedef alınarak, devrimci hareketin toparlanmasının engellenmesi ve dağıtılması amaçlandı. Kitlelerin karşısına devrimci hareketin bir alternatif olarak çıkmaması için saldırılar sürekli geliştirildi.

2) Profesörler, savcılar, gazeteciler, vb. toplumda saygın yerlere sahip mesleklerden insanlara (çoğunun devrimci hareketlerle hiçbir ilişkisi olmamasına rağmen) suikastler düzenlendi. Kalabalık yerlerde bombalar patlatıldı. Yani toplumda huzursuzluğu yoğunlaştırmak ve *toplumu yıldırmak* için ne gerekiyorsa, onların hepsi yapılmaya çalışıldı. Böylelikle, bir yandan etkili güçlere çağrılar yapılırken, diğer yandan da bir «askeri darbe»nin koşulları hazırlanmak isteniyordu.

3) Faşist hareket, yukarıdaki yöntemlere bağlı bir biçimde ve ikisinden daha da etkili olacak eylemlerin de hazırlayıcılığını yapıyordu. Daha önceleri Malatya'da, Sivas'ta, Elazığ'da, Bingöl'de, vb. yerlerde bu oyun sahneye konmuş, ama istedikleri gibi başarılı olamamışlardı. Bu düşüncelerini en açık ve en etkili bir biçimde Kahramanmaraş'ta ortaya koymayı ve eylemi düşündükleri gibi sonuçlandırmayı gerçekleştirebildiler. Kahramanmaraş'ta yüzlerce insanın (çoğu kadın - çocuk - yaşlı insanlardan oluşmaktadır.) ölümüne yol açan olayın da dehşetiyle, faşistler, kullanabilecekleri önemli bir aracın gündeme gelmesini sağladılar : *Sıkıyönetim.*

4) Bütün bu taktiklerin toplum içinde etkin olabilmesi için de faşist örgütler, yalan ve demogojiyle, her türlü istismar yöntemleriyle, yoğun bir ideolojik mücadele sürdürdüler. Oligarşinin diğer partileri ve gerici örgütlerin tümü, bu faşist propagandaya açık veya dolaylı bir biçimde yardımcı oldular. Böylelikle faşist hareket, kitlelerin gözünde daha bir büyütüldü ve faşist hareketin diğer örgütlerden ve güçlerden daha fazla iktidar alternatifi olma şansını taşıdığı doğrultusunda bir ortam oluşturuldu.

Kahramanmaraş olayından çok önceleri, MHP aracılığıyla faşist hareket, CHP iktidarının «anarşi»yi önleyemeyeceğini, bunun için sıkıyönetimin ilan edilmesi gerektiğini savunmuştu. Bu talebe şiddetle karşı çıkan CHP iktidarı, Maraş olayından sonra kabul etmek durumunda oldu. Yani sorunun bu noktasında (sıkı-

yönetimin ilanı sorununda) CHP iktidarı, faşist harekete teslim olmuştu. (Elbette bu teslimiyet *salt* faşist hareketin gücüne bağlanamaz. Olayların büyüklüğü, CHP'nin toplumsal muhalefeti diğer yöntemlerle pasifize etmedeki yetersizliği, oligarşi içinde, devletin bir çok «etkili ve yetkili» kişileri arasında tepkiyle karşılandı. Onların da bastırmasının ve CHP'nin başka türlü denetim yaratamayacağı olağanüstü bir durumda bulunulduğu görüşünü benimsemesi sıkıyönetimin ilanı üzerine önemli bir faktör olduğu unutulmamalıdır.)

CHP iktidarı, sıkıyönetim ilan ettikten sonra, ortaya çıkan durumun kendi geleceği üzerindeki tehlikelerini de farkettiğinden, sıkıyönetimi, iktidarını sağlamlaştırmak, daha önce izlediği denge politikasını («Sağa bir tokat, sola bir yumruk»)* sıkıyönetime de uygulattırmak için tedbir almaya çalıştı. (Koordinasyon başkanlığı oluşturulması, haftalık eşgüdüm toplantıları ,vb.) Faşist hareket ise, sıkıyönetimle birlikte yeni taktikler geliştirmek üzere harekete geçti.

CHP iktidarının uyguladığı bir sıkıyönetimin *bütünüyle* istediği gibi işleyemiyeceğini bilen faşist hareket, sıkıyönetim bölgelerinde önceki mücadele biçimlerinde değişikliklere gitti. Bazı faşist örgütler faaliyetlerini bile durdurduklarını (!) açıkladı. Sıkıyönetimi devrimci hareketle karşı karşıya getirecek ve her uygulamayı devrimci harekete yöneltecek bir ortamı oluşturmak için faşist hareket, hem ideolojik olarak, hem de pratik faaliyetlerinde tedbirlerini aldı.

Sıkıyönetim bölgelerinde; görünüşte faşist eylemler durmuştur. Bir faşist gazete, kadrolarına bu bölgelerdeki görevlerini «ağabeylerine» bırakma emrini vermektedir. 12 Mart sonrasını, faşist hareket, o günün koşullarını kadrolaşmasını hızlandırmakla ve yeni iliş-

---

* Bu politika bazan "sola tokat sağa yumruk" gibi görünsede aldanmamak gerekir. Birçok faşistin yakalanıyor olmasının temel nedeni,faşistlerin geçmişte son derece rahat çalışıp, çok açık vermiş olmasında yatmaktadır. Yüzlerce cinayetten 30 - 40 tanesinin ortaya çıkarılması hiç de fazla değildir.

kiler örgütlemekle başarılı bir biçimde kullanmayı becerebilmişti. (1 milyona yakın oy sağlanması, parlementoya 16 milletvekilinin sokulmasında yansıyan güçlülük, 12 Mart sıkıyönetiminin büyük ölçüde desteği ile olgunlaştırılmıştır.) Bu gün de sıkıyönetim bölgelerinde faşist hareket, hızlı bir biçimde örgütlenmesini güçlendirmek için uğraşmaktadır. Çünkü sıkıyönetim, onların bir görevini (devrimci hareketle mücadeleyi) omuzlamıştır. Ve kendilerine kökten saldırma niyetinde değildir. Bir takım piyonlarla uğraşılıp hava yaratılmaktadır.

Sıkıyönetim bölgeleri dışında ise; Faşist hareket *yukarıda kabaca* açıkladığımız çerçevede mücadele taktiklerini uygulamaya devam etti. Ayrıca sıkıyönetim bölgelerinde bulunan kadroların bir kısmını buralara göndererek daha güçlü bir biçimde olayları istediği gibi yönlendirmeye çalışıyor. Çünkü bu sıkıyönetimin, amacına ulaşmasında daha çok katkıda bulunacak bir araç haline dönüşmesi gerekmektedir. Bu da ancak, CHP'nin iktidarda olduğu bugünkü koşullarda, sıkıyönetimin 13 şehrin dışında kalan başka yerlerde de (özellikle devrimci hareketin, anti - sömürgeci potansiyelin güçlü olduğu şehirlerde) ilan edilmesiyle sözkonusu olabilir. Faşist hareket, bu niyetini açık açık ortaya koymaktan çekinmemektedir. MHP bir yandan başka şehirlerde sıkıyönetim ilan edilmesi talebinde bulunurken; diğer yandan faşist hareketin güçlü olduğu ve koşulların elverdiği yerlerde Kahramanmaraş benzeri olaylar yaratılmak istenmektedir.

Faşist hareketin bu politikası, CHP iktidarınca da bilinmektedir. Ecevit'in bu konuda açıklaması bile vardır. Ancak her zamanki gibi CHP iktidarı, sadece lafta faşist harekete karşı çıkmakta, ona karşı tavır almaya sıra geldiği zaman yan çizmektedir. (Trabzon'da bir süre önce meydana gelen olaylarla ilgili C H P Gençlik Kolları Başkanı ile Trabzon valisi ve Emniyet Müdürünün MHP yanlısı olduğunu ve görevlerinden alınmalarını isterken, gerici çevrelerin «CHP içindeki aşırı solla işbirliği yapan bir kişi» diye tanımladığı yeni iç-

işleri bakanı, Trabzon'daki incelemelerinden sonra 18 POL - DER'li polise işten el çektirmiştir.)

CHP'yi iktidara getiren oligarşi ,bugün her şeye rağmen, mevcut CHP iktidarından desteğini çekmemiştir. Çünkü altarnatif güç oluşamamıştır. Ama bu durumun uzun süre devam edeceği beklenmemelidir. Şu anda oligarşi içindeki çelişkiler ve gelişen sınıf mücadelesinin ortaya çıkardığı güç dengesi, belirli bir süre daha CHP'yi iktidarda tutabilir. Bu güç dengesinin faşist hareket aleyhine bozulması, CHP'nin değil, devrimci hareketin ve demokrat çevrelerin yürüteceği mücadeleye büyük ölçüde bağlıdır.

Oligarşinin CHP'ye arka çıkması, onun faşist harekete karşı olduğu biçiminde yorumlanmamalıdır. Gerçekten CHP'yi iktidara oligarşi getirmiştir ve halen de bu iktidarı gözden çıkarmamıştır. Oligarşi, bir yandan CHP'yi iktidar yaparken; diğer yandan da onun faşist harekete karşı tavrını da önemli ölçülerde belirlemekte ve faşist hareketi dağıtacak, onu etkisizleştirecek eylemlere müsaade etmemektedir. Faşist hareket yedek bir güç olarak oligarşi tarafından korunmaktadır. Öte yandan bugün oligarşi içinde sınırlı çevreler faşist hareketi destekliyorlarsa da, daha çok ticaretle, küçük sanayi dallarıyla uğraşan geniş bir orta sermaye sahibi kesimin faşist hareket içinde yer aldığı, onu aktif bir şekilde desteklediği görülmektedir. Oligarşinin açık desteğini henüz kazanmayan faşist hareket, kendine özgü «bağımsızlığı» ölçüsünde, yine «bağımsız eylemler» düzenleyerek, oligarşiye, «senin çıkarını en iyi ben korurum, sınıf mücadelesini de ben bastırırım» demeye çalışmakta ve güç denemesine girişmektedir. Türkiye'deki faşist hareket değerlendirilirken, kabaca ifade etmeye çalıştığımız bu olgu gözönünde bulundurulmalıdır. Aksi taktirde oligarşinin hem sosyal demokrat hareketle, hem de faşist hareketle ilişkileri doğru bir biçimde kavranamaz. Sosyal demokrat hareketle faşist hareketin ortak özellikleri vardır. İkisi de burjuvazinin çıkarlarını savunur. İkisi de devrimci harekete karşıdır. Ama ikisi arasında küçümsenmeyecek

çelişkiler de mevcuttur. Bu çelişkilerden nasıl yararlanacağını bilmeyen devrimci bir hareket, kitlelere doğru önderlik edemez.

Oligarşi bugün sosyal - demokrat partisi CHP aracılığıyla kitlelerin gelişen muhalefetine karşı terör estirmektedir. Kitlelerin gözünde «umut» olmayı becermiş (aynı zamanda oligarşinin de umudu) olan CHP, kısa sürede kitlelere vereceği fazla bir tavizin olmadığını ortaya koymuştur. Türkiye koşullarında sosyal-demokrat hareketleri incelerken, yine bugün yaşadığımız deneyler bizim için hareket noktalarından biri olmalıdır.

CHP, gerici politikasını, uyguladığı baskıları örtbas edebilmek için sıkıyönetimi faşist harekete karşı (!) ilan ettiğini bile söyleyebilmektedir. Gerçekten de, piyon durumundaki birçok faşist militan yakalanmıştır. Ancak bunun faşizmin gerçek kaynağına zerrece zarar vermediğini günlük gazete haberleri bile yeterince kanıtlamaktadır. Bu piyonların faşizmin gerçek kaynaklarıyla, emperyalizmle, tekelci burjuvaziyle, MHP ve devlet içerisindeki faşist merkezlerle fiili bağlantıları kurulduğunda, bu tutuklamalar faşizme karşı bir mücadele kabul edilebilir. Bu konuda demokrat (!) geçinen bazı çevrelerin ve sol içindeki ihanet akımlarının da çabaları, CHP'den yana yoğunlaştıkça belli ölçülerde bu politika etkili olabilmektedir.

Sıkıyönetimin ilan edildiği 19 ilin yapısına bakıldığında, CHP'nin bu politikasına görünüşte, ama sadece görünüşte haklılık kazandıran bir durum ortaya çıkmaktadır. Bu şehirlerden 10'u (Gaziantep, Kahramanmaraş, Urfa, Malatya, Sivas, Erzincan, Elazığ, Bingöl, Erzurum ve Kars) ortak özelliklere sahiptir. Bunlar Türkiye ve Kürdistan'ın sınırlarının kesiştiği yörelerdedir. Hemen hepsinde halk kitleleri ikiye bölünmüştür. (Kars'ta Azeri - Kürt, bazı yerlerde Türk - Kürt ve genellikle de Alevi - Sünni) ayrıca ve en önemli özelliklerden birisi de bu şehirlerde gelişen kapitalizm, eski yapıları parçalamaya başlamış ve buralardaki toplumun değişik kesimleri eski düzenlerinin bozulmasıyla

büyük bir huzursuzluk içine girmişlerdir. İşte bu olguları gözönünde bulunduran faşist hareket yıllardan beri sürdürdüğü faaliyetler sonucu (oligarşinin de desteğiyle) buralarda belli bir güç olmayı başarmıştır. (CHP buralarda sıkıyönetimi faşist harekete karşı getirdiğini iddia etmektedir.) Sıkıyönetimin genişletildiği iller (Tunceli, Mardin, Diyarbakır, Adıyaman, Hakkari, ve Siirt) ise Kürdistan'ın geri kalan (Muş, Ağrı, Bitlis, Van hariç) parçasını oluşturmaktadır. Geriya kalan 3 şehirde (İstanbul, Ankara, Adana) ortak özellikleri vardır. Buralarda işçi sınıfının geniş kesimleri yaşamaktadır. Ankara önemli bir politik merkezdir. (diğerleri de Ankara kadar olmasa da politik merkez olma yanlarıyla, Türkiye'nin diğer şehirlerinden çok daha fazla gelişmiştir) Başka bir yanları ise, özellikle devrimci hareketin büyük bir kesimi, (özellikle İstanbul ve Ankara'da) örgütlenmeleriyle, kitle ilişkileriyle buralarda bulunmaktadır. (CHP, bu üç şehirde, faşist hareketler de belirli bir güç sahibi olduğu için, sıkıyönetimi hem faşistlere hem de «eylemci sol»a karşı ilan ettiğinin alttan alta, propagandasını yaymaktadır.)

Sıkıyönetim, CHP'nin ve onun yandaşlarının iddialarının tam aksine, gelişen sınıf mücadelesine, devrimci harekete, Kürdistan'daki ulusal ve demokratik mücadeleye vuracaktır. Faşist hareketin güçlü olduğu yerlerde, hatta faşistlerin en son olay yarattıkları Kahramanmaraş'ta bile sıkıyönetim, devrimci harekete, kitlelerin kendiliğinden de olsa, geliştirdikleri mücadeleye darbe indirecektir. Nitekim bu olgu, sıkıyönetim bildirileriyle de açıkça ortaya konulmaktadır. Faşist hareket ise, sıkıyönetimin koruyucu kanatları altında daha bir örgütlenecek, etkinliğini arttıracaktır. Faşistler, bu şehirlerde planlı bir saldırı politikası izlemelerine ve örgütlenmiş olmalarına rağmen, son dönemlerde buralarda devrimci harekette gelişmeye ve kitlelerle bağlar kurmaya başlamıştı. Bu oligarşi için büyük bir tehlike idi. İşte sıkıyönetim, oligarşiyi endişelendiren bu olgunun (devrimci güçlere, kitlelerin kendilerini savunmak için yürüttükleri kendiliğinden mücadeleye) üzerine yürüyecektir, yürümektedir. Diğer üç şe-

hirde ise sıkıyönetimin kime karşı uygulandığı bugünden belli olmuştur.

Söylediklerimizi toparlarsak; ülkeyi sıkıyönetim koşullarına; toplumsal muhalefetin yaygınlaşması, hakim sınıflar arasındaki çelişkiler, faşist hareketin planlı saldırıları, sosyal demokrat CHP iktidarının oligarşiye daha çok yaranmak için başvurduğu gerici ve faşizme hizmet edici politikası, emperyalizme bağımlı bir ülke olan Türkiye'nin, sistemin bunalımına bağlı olarak kendi çarpık kapitalizminin ortaya çıkardığı sorunlara çözüm bulamaması getirmiştir. Ve bundan sonra, sıkıyönetimin, toplumsal muhalefeti etkisizleştirerek sınıf mücadelesini ulaştığı noktada, sorunu oligarşi lehine bozma eylemlerine tanık olacağız. Bu, devrimci hareketi yeniden 12 Mart'takine benzer bir biçimde ezme politikasıdır.

Eğer sıkıyönetimin bugünkü özelliklerini (aynı zamanda mevcut durumun ekonomik, sosyal, siyasal özelliklerini) doğru değerlendirebiliyorsak, bizim bu değerlendirmelerden çıkarmamız gereken önemli *siyasi sonuçlar olmalıdır*. Şimdide kısaca mevcut durumun bize yüklediği görevler açısından sorunu ele almaya çalışalım.

Genel olarak devrimci hareketin bu döneme yüzakıyla göğüs germesi ve sınıf mücadelesini bu dönemin koşullarında başarıyla sürdürmesi için genelinde şu hedefler doğrultusunda adımlar atılmalıdır :

Birincisi; bu dönemde *merkeziyetçilik* daha ağır basmalı ve d*evrimci hareketin* merkezi iradesi dışında, mümkün olduğu kadar, örgütlü birimler bağımsız davranmamalıdır. Mevcut koşullara uygun örgütlenme ve mücadele araçlarını kullanmak ve bunları geliştirmek, örgütlü bir güç yaratmak ve bu örgütlü gücün sesini dosta da düşmana da yansıtmak; uzun vadede demokratik halk devrimi mücadelesini omuzlayacak kalıcı bir hareket yaratmak; ancak böylesi dönemlerde izlenecek doğru bir politikayla mümkün olabilir. Bu fırtınalı dönemlerde kadrolarını koruyabilen, kadrolarını geliştirip yukarıdan aşağıya örgütlenmesini daha çok yayan,

ülkenin mevcut koşullarını ve gelişmelerin yönünü sağlıklı bir biçimde değerlendirerek, bu tesbitlere göre tedbirlerini alan ve mücadele eden bir hareket, proletaryanın bağımsız iradesinin gerçek temsilcisi olmaya hak kazanır.

Merkeziyetçiliği her zamankinden daha çok saflarda egemen kılmak demokratik işleyişi bir kenara atmak biçiminde yorumlanmamalıdır. Demokratik merkeziyetçilik ilkesi, iki yanıyla bir bütündür. Ancak bu dönemde (sınırlı demokratik hakların ırzına geçilmeye çalışıldığı, devrimci harekete saldırılar düzenlendiği, legal yayın çıkarma ve dernek kurma ve bunlarla propaganda, ajitasyon faaliyetlerini sürdürmenin gittikçe zorlaştığı bugünkü koşullarda) merkezi iradeye göre davranmak ve merkezi iradenin çizeceği bir platform üzerinde ve tesbit ettiği mücadele araçlarını hayata geçirmek devrimci hareketin geleceği açısından bir zorunluluktur. Buna rağmen örgütlü birimler kendi aralarındaki ilişkilerde ve bir birim kendi içinde uygulanabildiği kadarıyla demokrasiyi işletmelidir.

Merkezi bir iradeye uymak, düz bir mantıkla (emir - komuta ilişkisi içinde sorunlara bakmakla) yorumlanmamalıdır. Devrimci hareketin henüz grupsal özellikler taşıdığı bu koşullarda, Kurtuluş'un savunduğu ideolojik - siyasi hattın doğruluğu, bizim için tartışma götürmez bir biçimde açıktır. Ve bu ideolojik - siyasi çizgiye uygun bir örgütlenme (doğru bir çalışma tarzını hayata geçirmek için) oluşturmak ve bunu gerçekleştirmek gerektiğinde bir an bile unutulmamalıdır.

Böyle bir ortamda devrimci harekete daha fazla güvenmek doğru bir çalışma tarzını demokratik merkeziyetçilik ilkesi ışığında hayata geçirmek, her adımda daha fazla merkezileşmek, işte oligarşiye karşı mücadelede dayanıklı ve sürekliliği koruyabilen bir hareketin yaratılmasının yolu. Aksi taktirde oligarşinin artan darbeleri devrimci safları daha da dağıtacaktır.

Öyleyse devrimci harekete tam bir güvenle, hareketin, bu döneme uygun en sağlıklı örgütlenme ve mücadele araçları kullanarak, sınıf mücadelesine bilinçli

ifadeler vermenin kararlı ve tutarlı tavrı içinde olacağına inanarak; merkezi iradeyi daha da güçlendirecek ve hareketin önüne kayduğu görevleri yerine getirmesine tüm güçleri ile katkıda bulunacak biçimde, her devrimci unsur ve yönlendirdikleri ilişkiler yoğun bir çaba göstermelidir. Uuntmayalm ki, devrimci hareketin önündeki sorunları çözmesi, hareketin tüm unsurlarının bu konuda taşıdıkları sorumluluğun bilinciyle davranmalarına bağlıdır.

İkincisi, (ki merkeziyetçiliğe daha çok uyulması, merkeziyetçiliğin daha geniş bir kesim içinde ve etkili olarak uygulanması bu ikinci noktanın öneminin kavranmasına ve bu yolda ne ölçülerde ileri adım atılmış olduğuna bağlıdır.); yukarıdan aşağıya doğru ve Leninist örgütlenme ilkeleri doğrultusunda, aynı zamanda ülkenin ve devrimci hareketin subjektif durumu da gözönünde bulundurularak *örgütlenme geliştirilmeli ve örgütlü yapıları (kadroların niteliklerine göre) çoğaltmak için mücadele edilmelidir.* Bu döneme uygun bir bakış açısıyla, kadroların yaratılması, mevcut kadroların daha da eğitilerek yetkinleştirilmesi ve bunların örgütlü yapılarda toparlanması ciddi bir sorun olarak görülmeli (ki bu sorunun önemi her dönem için geçerli olmasına rağmen özellikle gizli çalışmaların daha zorunlu hale geldiği koşullarda, bu sorun daha bir önem kazanmaktadır.) ve belli bir programla bu sorunun çözümlenmesini sağlayacak tedbirlere başvurmalıdır. Açık, yarı açık ve gizli çalışmaları sağlıklı bir biçimde sürdürmek ve bunları bütünleştirmeyi başarmak, örgütlenmede atılan adımlarla ölçülecektir.

Örgütlü olarak çalışmayan, buna rağmen devrimci harekete sempati duyan (yaygın ilişkiler) bir çok insanı da bu dönemde mücadele içerisine çekerek, onlarla olan ilişkileri örgütlü ilişkiler haline getirecek tedbirler üzerinde de durmak her devrimcinin görevi olmalıdır.

Faşist cunta döneminin Yunanistan'ının verdiği örnekleri bilmekte yarar vardır. Sıkıyönetim koşullarında yasaklanmış birçok faaliyet örgütlü birimlerin ken-

di çevrelerinde oluşturdukları yan örgütler aracılığıyla toplumun daha geniş hatlarına yayılmaya çalışılmıştır. Örgüt dışında kalan unsurları bu tür örgütlenmeler içerisine sokarak hem onları eyleme sokabilmişler, gelişmelerini sağlayabilmişler, hemde nitelikli hale gelenleri kendi asıl örgütlenmelerine aktarmışlardır. Sıkıyönetim altında, bu unsurlardan oluşan *özel görev* gruplarını yazılama, pul ve afiş yapıştırma, bildiri dağıtma, eğitim çalışması yapma işleriyle görevlendirmişlerdir. Kendi örgütlü birimlerinin faaliyet alanlarında, alanın özellikleri göz önünde bulundurularak bu özel görev grupları çeşitlendirilmiştir. Kendi deneylerinden aktardıkları bir derse daha değinmekte yarar var. «Bu özel görev grupları ile örgütün birimlerini birbirine karıştırmak ve aralarındaki ilişkileri gizlilik koşullarına göre düzenlemek gerekir. Aksi taktirde polise açık ilişkiler bizi yıkıma götürür.»*

Üçüncüsü; devrimci, demokrat güçlerin eylem birliği sorunu, bugün her zamankinden daha çok kendini dayatmaktadır. (ilk iki nokta daha çok devrimci hareketin iç örgütlenmesiyle ilgili görevleri, üçüncü nokta ise dışa yönelik mücadeleyi içermektedir.) Faşizm tehlikesinin bu gün daha bir ön plana çıktığı, ilan edilen sıkıyönetimle sınırlı demokratik hakların kullanılamaz hale geldiği, CHP'nin gerici yasaları peşpeşe çıkardığı koşullarda yaşıyoruz. Ve bu koşularda, bir mücadelenin etkili olabilmesi ve her tarafta yankılanması, tek başına mevcut siyasi gurupların boyunu aşmaktadır. Ancak mevcut koşulları birbirine yakın değerlendiren ve ilkelerde anlaşabilecek grupların belli bir eylem programı etrafında bir araya gelmesiyle, tutarlı ve güçlü bir direniş yaygınlaştırılabilir, güç dengesi emekçi halkların çıkarına bozulabilir, proletaryanın ve diğer emekçi sınıf ve tabakaların sınıf mücadeleleri geliştirilebilir.

Oligarşik devletin baskıcı karakterini daha da artırdığı bir dönem yaşamaktayız. Faşizm tehlikesine, iz-

---

* Struggle Against Fascist Junta, Published by EPLF. s. 47.

lediği politikalarla faşizme hizmet eden CHP'nin gerici baskılarına, sıkıyönetimin devrimci harekete yönelik uygulamalarına karşı, *birlik sorununun önemini* doğru kavrayan Kurtuluş Sosyalist Dergi bu doğrultuda adımlar atmaya tüm gücüyle devam edecektir.

Kurtuluş mevcut durumun genel bir değerlendirmesinin ışığında, üzerine düşen görev ve sorumlulukları yerine getirmek için, bütün zorlukları aşarak mücadeleyi geliştirmek ve emekçi halkların kurtuluş bayrağını daha bir yukarılara çıkarmak azim ve kararındadır. Devrimci hareketin bu zor, ama aydınlık getirecek mücadelesini hep birlikte omuzlamak için saflar sıklaştırılmalı ve marksist - leninist kurallara uygun bir çalışma tarzı uygulamaya çalışılmalıdır.

KURTULUŞ

sıkıyönetim ve karşısındaki bazı tavırlar

Sıkıyönetim uygulamasının genişletilerek devam ettiği şu günlerde mevcut durumun tanınması ve buradan giderek acil görevlerin neler olduğunun tekrar gözden geçirilmesinin zorunlu olduğunu görüyoruz. Zira yıllardır Türkiye solunda egemenliğini sürdürmüş olan dağınıklık hâlâ etkinliğini sürdürmeye devam etmektedir. Bunun açıkça gösterdiği, bu yeni dönemin de Türkiye soluna fazla bir şey öğretemediğidir. Bunun acısını elbette Türkiye halkları olarak hep birlikte çekeceğiz. Oportünizmin ne mene bir şey olduğunu böylesine dönemlerde daha bir açıkça ortaya çıkmaktadır. Faşizme karşı güçlerin oldukça kuvvetlenmiş olduğu bir dönemde bile faşizme karşı fazla bir şey yapılamaması asıl sorumlusunu oportünizmde bulmaktadır. Egemen sınıflar en azgın saldırılarını sürdürürken, binbir kılığa bürünmüş olan oportünizm anti - faşist güçleri parçalamakta ve elinden geldiğince faşizme, emperyalizme ve şovenizme (sömürgeciliğe) karşı mücadeleyi engellemeye çalışmaktadır. Böyle dönemlerde, işte bu nedenledir ki, oportünizme karşı mücadele daha da bir önem kazanmaktadır. Böyle bir dönemde sol grupların birbirlerine karşı ideolojik mücadele vermeleri birçoklarına çok anlamsız görünebilmektedir. Elbette ki, gün faşizme karşı mücadele günüdür. Ancak bu mücadele oportünizme karşı sürdürülen bir mücadeleyle birleştirilmezse mutlaka başarısızlığa uğrar. Bu gün daha açık bir biçimde görüldüğü gibi anti - faşist mücadeleyi birleşik bir biçimde sürdürmenin önündeki tek engel çeşitli kılıklara girmiş olan oportünizmdir.

Bu güne değin oportünizmin çeşitli türlerine karşı her alanda mücadele sürdürdük. Şu anda oportünizme karşı verilecek olan mücadele faşizme tavır alış sorunu etrafında odaklaşmakta ve daha berrak bir hale gelmektedir. *Kurtuluş*'un 30. sayısında sıkıyönetimin faşist tırmanışta yeni bir dönemi, bir önceki döneme göre faşist diktatörlüğe geçiş açısından kader belirleyici yeni bir dönemi başlatmış olduğunu ortaya koymuş ve tehlikenin önlenebilmesi için solun birliğinin şart olduğunu anlatmaya çalışmıştık. Bir önceki sayımızda da sol içi ittifakların hangi koşullarda gerçekleşebileceğini anlatmıştık. Tehlikeyi birçoklarının görmesine rağmen, yıllardır verdiğimiz birlik - ittifak mücadelesi acil faşizm tehlikesini geriletebilecek ölçüde başarılı olmadı. Sekterlik, dar grup çıkarcılığı, Türkiye halklarına karşı sorumsuzluk, burnu büyüklülük ittifak çağrılarının önüne bir duvar gibi dikildi. Sıkıyönetimin ilan edilişi bunlara birşeyler anlatmıştır düşüncesiyle sol içi ittifaklar siyasetinin, bu gün, daha da öne çıkarılması gerektiğini savunduk. Ama burnu kaf dağında olanların, bulanık sularda balık tutmayı iş edinmiş olanların bundan da çıkarabildikleri pek bir ders olmadı. Uyduruk gerekçelerle ittifaklar engellenilmeye çalışıldı. Böylesine büyük bir tehlike karşısında nasıl olur da bunca sorumsuz davranılabilir, gerçekten anlaşılması zor. Yalnızca sorumsuzluk, burnu büyüklük deyip geçemeyiz. Çeşitli grupların şu andaki tavırlarının ne olduğuna biraz daha yakından baktığımızda çok daha önemli bir nedenin var olduğunu görürüz: Bu, tehlikenin gerçek boyutunu kavrayamamaktır. Evet, yapılan bütün tahlillere rağmen sekterlikte devam eden grupların tehlikenin gerçek boyutlarını yeterince doğru değerlendiremediğini görmekteyiz. Bir ölçüde kabul edilmez gibi görünen bu sonuç, tüm «bu işin sonunda faşizm var» şeklinde özetlenebilecek tahlillere rağmen doğrudur. Çünkü, en sağ görüşlüsünden, en «sol» görünüşlüsüne kadar avanaklıklarını devam ettiren bu sekter gruplar, «bu işin sonunda faşizm var» derken, «bu işin» sonunun gelmeyeceğini zannetmektedirler. İşte bu kanıya özünde sağ bir görüş kaynaklık

etmektedir. Bu yanılgıya varışın tahlillerinin nasıl olduğu elbette ki, önemlidir. Ama bu noktada bu kanıyı doğuranın ne olduğunu tesbit etmekte yarar vardır: CHP'nin ne olduğunu değerlendirememek. Bu değerlendirememe doğrudan doğruya, sözde ne kadar karşı çıkılıyor görünülse de, CHP kuyrukçuluğu olarak somutlaşmaktadır.

Bu nedenledir ki, CHP'nin ne olduğu sorununa burada bir kez daha eğilmekte yarar görüyoruz. Bundan sonra da çeşitli grupların hangi yollardan geçerek bu kuyrukçuluk siyaseti içerisine batmış olduklarını sergileyeceğiz. Bu aynı zamanda mevcut durumun bir değerlendirilmesi ve bu durum karşısında görevlerin neler olduğunun da tesbitine yardımcı olacaktır.

1960 sonrası, kapitalizmin gelişiminin hız kazanmasına paralel olarak, toplumda da sınıfsal ayrışmalar berraklaşmaya ve taplumsal muhalefet geçmişe göre yeni özellikler kazanmaya başladı. 1960'lara kadar geleneksel yapılar içerisinde kolayca eritilebilen toplumsal muhalefet sınıfsal ayrışmaların netleşmesiyle birlikte artık aynı kolaylıkla yönledirilemez hale gelmeye başladı. İşçi sınıfı gerek kendi niceliksel gelişmesiyle ve gerekse toplumda sosyalizmin yaygınlaşmaya başlamasıyla toplumsal muhalefetin en solundaki yerini almaya başladı. Bu durum karşısında hakim sınıfların geleneksel partisi «ortanın solu» şiarıyla yeni özellikler kazanmaya başlayan toplumsal muhalefeti kendi denetimi altına almaya çalıştı. Bu muhalefeti daha soldan yönlendirmeye çalışan TİP'in kısa sürede kazandığı prestij ve etkinlik egemen sınıfları zorunlu olarak toplumsal muhalefete *soldan* bir baraj kurulması ihtiyacı içerisine itmişti. Kapitalizmin erkenden geliştiği tüm ülkelerde bu tedbir burjuvazi tarafından işçi sınıfı hareketinden saparak gelen sosyal demokrat partiler sayesinde alınabilmişti. Bu partiler başlangıçta işçi sınfının partisi olarak burjuvaziyle uzlaşmayı savunurken 1920'lerden itibaren doğrudan doğruya burjuvazinin reform siyasetini sürdüren partiler haline gelmişti. CHP de Türkiye'de yeni ortaya çıkan olgu karşısında işte bu

reform siyasetini sürdürecek olan parti durumuna talip oluyordu. «Ortanın solu» siyasetinin benimsenmesi bu adaylığın başlangıcı oldu. Ancak partinin kökeni Avrupa'daki eşlerinden son derece farklıydı.

Güçlü bir bürokratik geleneğe ve şiddet yanlısı eğilimlere sahip bir partinin bir hamlede reform siyasetinin savunucusu ve uygulayıcısı olacak bir partiye dönüşmesi elbette kolay olamazdı. İsmet İnönü önderliğinde başlatılmış olmasına rağmen, «ortanın solu» siyaseti parti saflarında direnişle karşılaştı. Bu siyasetin ortaya çıkışıyla parti politikasının ne olacağı belirlenememiş gibi bir görünüm doğuyor, bir çok partili bu durumu kuşkuyla karşılıyorlardı. Herşeye rağmen parti içerisinde çeşitli renklerde bir sola açılış gerçekleşti. İsmet İnönü'nün politikası genelde başarılı oldu. Henüz sosyalist hareketin kendisinin umut verici bir alternatif olabileceğini kitlelere kanıtlayamamış olması toplumsal muhalefetin en büyük kesimlerinin bu parti saflarında tutunabilmesine olanak sağladı. Geniş bir orta sınıf muhalefeti parti içerisinde çeşitli gruplar oluşturdu. Tüm bu grupların tepesine «en güçlü» olarak Bülent Ecevit yerleşti. Bülent Ecevit'in başlangıçta sürdürdüğü politika, kapitalizmin sınırlarının dışına taşmamaya özen gösteren bir orta ve küçük burjuva muhalefeti görünümü yaratmaktaydı. Gençlik kesiminde taban bulabilmek amacıyla da daha da sol görünümlü bir politika izleniyordu. Ancak gençlik içerisinde sosyalizmin kazandığı prestij ve Dev - Genç örgütlenmesinin varlığı kendilerine pek şans tanımadı. Buna karşın Bülent Ecevit parti içerisinde, CHP'nin geleneksel yapısına daha bağlı bir «ortanın solu» siyasetini sürdürme yanlılarına karşı galip geldi. Zira toplumda cereyan eden değişiklikler geniş parti kitleleri içerisinde de yansıyor ve bir çok partili baskıcı CHP imajının silinmesi ve toplumsal gelişmeye daha paralel bir politika sürdürülmesinden yana çıkıyordu. 12 Mart darbesinin sosyalist hareketi büyük ölçüde tasfiye etmesi, solda başka herhangi bir örgütlenmenin kalmamış olması Bülent Ecevit'in sürdürdüğü politikanın parti içerisinde daha da güçlü hale gelmesini sağladı.

Bülent Ecevit, İsmet İnönü'ye rağmen orta sınıf «görünümlü» politikasıyla genel başkanlığa gelebildi.

Bülent Ecevit'in sürdürdüğü politikayı orta sınıf *«görünümlü»* diye nitelememizin nedeni, onun aldatıcı özelliğinden dolayıdır.. Muhalefetteyken yer yer tekellere karşı çıkan, daha ziyade orta ve küçük burjuvazinin bakış açısından dünyayı değerlendiren bu siyaset sık sık da düzen içinde kalacağının, namuslu sanayiciyi koruyacağının garantisini vermekteydi. Bu, mevcut yapının tekelci olduğu göz önünde bulundurulursa ,vergi kaçırmayan, kaçakçılık, karaborsacılık yapmayanların korunacağı, kısacası tekellerin çıkarlarının korunacağı anlamına gelirdi. Ne kadar küçük ve orta burjuvazinin talepleri öne sürülse de bu çelişkili durumda esas savunulacak olanın egemen olan kimse onun çıkarı olacağı anlamından başka bir anlama gelmezdi. Gerçekte de bütün dünyadaki reformist kitle partilerinin özelliği budur. Bir yandan değişiklik isteyen kitleleri peşinden sürükleyebilmek için sosyalizme yakın görünen talepler savunulur ve böyle grupların parti içerisinde varlıklarına izin verilirken, diğer yandan da tekelci burjuvazinin hemen her talebi yerine getirilir. Tekelci burjuvazinin hemen her reformist partisi içerisinde daha solda bir muhalefet grubu bulunur. Bu muhalif grup ökse otu gibi toplumsal muhalefetin büyük kısmının partiye yapışık kalmasına olanak sağlar. Bu muhalif gruplar hemen hiçbir zaman yokolmaz. İç çekişmeler dolayısiyla biri batıp biri çıkabilir. Ama her zaman parti içerisinde varolurlar.

CHP reformizm doğrultusundaki gelişimini tamamladıktan sonra aynen anlattığımız bu yapıyı kazandı. Bu gelişim Bülent Ecevit'in genel başkanlığa gelmesiyle tamamlandı. Bülent Ecevit ve çevresi partinin gerçek karakterini temsil ederken, çeşitli muhalif gruplar, tek tek bireyler parti içinde ve çevresinde yerlerini aldılar. Bunlar genellikle eyyamcılardan, kendisine sol siyasi arenada ikbal arayanlardan, kendisini «akıllı» sosyalist olarak değerlendirenlerden ve gerçekten CHP'nin bir sosyalist partiye dönüştürülebileceğine

inananlardan oluşmakta ve genellikle demokrat bir eğilim (sadece eğilim) taşımaktadırlar. Tekelci burjuvazi siyasal sahnede böyle bir kitle partisine sahibolmak suretiyle kendisine ve müttefiklerine karşı yönelmiş olan muhalefeti her zaman geri alabileceğine inandığı bazı tavizleri vermek suretiyle kendi çıkarları doğrultusunda hareket ettirebilmektedir. Bu sayede kendisine karşı tek alternatif olan sosyalizmi de bir ölçüde tecrit etmeyi başarmıştır.

Genel olarak sosyalizmin dünya çapında kazanmakta olduğu başarılar, tekelci burjuvazinin bu reform siyasetini her zamanki kadar başarılı kılamamaktadır. Zira kitleler arasında gün be gün güç kazanan sosyalizm; tekelci burjuvazinin ortaya attığı, kendi çıkarına olduğu halde halkların çıkarınaymış gibi göstermeye çalıştığı «reformları» deşifre etmekte, bunların ya gerçekten halkların çıkarına bir içerik taşımasını zorlamakta, yahutta geri alınmasına yol açmaktadır. Bu ikili bir durumu ortaya koymaktadır: Burjuvazi taviz siyasetini benimseyerek siyasal ve ekonomik egemenliğini sürdürmek istiyorsa, vereceği tavizler gittikçe kendi aleyhine olmakta ve eğer bu tavizleri veremeyecek ölçüde sıkışıyorsa, daha fazla açık terör siyasetine yönelmektedir. Eğilim, emperyalizm çağının başındanberi zaten siyasal gericilik eğilimidir. Gün geçtikçe de tekelci burjuvazi bu eğilimini ortaya koymak üzere, taviz siyasetini uygularken de devletini yetkinleştirmekte ve bu sayede vereceği tavizlerin kolayca ortadan kaldırılmasını sağlayacak bir konuma ulaşmaya çalışmaktadır. Sonuç olarak elde ettiği yetkin devlet sayesinde toplumsal muhalefetin bastırılmasında reform siyaseti yanında yeni imkanlara da kavuşmaktadır. Günümüzde bu olayı tüm kapitalist ülkelerde moda haline gelmiş olan «anti - terör» yasalar olayında izlemek mümkündür. Tekelci burjuvazi terörizmi bahane ederek sürekli olarak, kendisi ile uzlaşma siyasetinden öteye bir siyaset izleyen hiçbir ciddi örgütün oluşmasına müsaade etmeyecek yasalar çıkartıp durmaktadır. Bu yasalar sayesinde, «komünist partiler» varolsa da, burjuvaziyle uzlaşma siyasetini benimsemedikleri tak-

dirde, kısa bir sürede varlıklarına yasal olarak son vermek mümkün olabilecektir. Üstelik bu yasalar, sosyal demokrat, sosyalist ve «komünist» partilerin desteğini de alarak çıkmaktadır.

Bilindiği gibi tekelci burjuvazi reform siyasetini işçi sınıfı içerisinden satın aldığı aristokratlaşmış işçiler sayesinde işçi sınıfına da büyük ölçüde benimsetmiştir. Uluslararası finans kapitalin elde ettiği aşırı kârlar - ki, bunlar sömürgelerden yapılan transferler ve kendi ülkelerinde üretkenliğin son derece artmış olması sayesinde elde edilmektedir - geniş denebilecek bir işçi aristokrasisinin beslenmesine olanak sağlamaktadır. Bunlar sınıfına ihanet etmiş, burjuvalaşmış işçilerdir. Bu tabakanın genişliği ve işçi sınıfı içerisindeki etkinliğinin çapı tekelci burjuvazinin işçi sınıfını ne ölçüde peşinde sürükleyebileceğini çok somut olarak gözler önüne sermektedir .Bu durum elbette ki yarı sömürge ülkelerde aynıyla geçerli değildir. Bu ülkelerde genellikle sömürülecek sömürgeler yoktur, olduğu hallerde ise sömürgelerden elde edilen sömürü, işçi aristokrasisi ile paylaşılamayacak ölçüdedir, öte yandan üretkenlik de metropollerde olduğu ölçüde yüksek değildir. Bunun yanında elde edilen artı değer ayrıca uluslararası finans kapitalle de paylaşılmaktadır. Bu faktörler, yarı sömürge ülke burjuvazisinin işçi aristokrasisi yaratma ve bunlar sayesinde işçi sınıfı içerisinde yönlendirici olma çabalarını yarı yolda bırakmaktadır. Çünkü sınırlı imkanlarla metropoldekine göre daha cılız bir aristokrat işçi kesimi yaratılabilmektedir. Dönüşüm talebi içerisinde olan yarı - sömürge halklarının önüne reform siyasetiyle çıkılması, geniş halk yığınlarını bir müddet için burjuvazinin peşine takabilmektedir. Ancak verilecek tavizlerin son derece sınırlı olması bu politikaların iktidara gelindiği taktirde fazla uzun ömürlü olmamasını getirmektedir .Tekelci burjuvazi bunu görüyor olsa da, gerek kendi zorunluluğu ve gerekse umut dağıtan bir partinin hep muhalefette kalmasının yaratacağı sakıncalar nedeniyle reformist partiler zaman zaman iktidara getirilirler. Bu sayede muhalefet bir dönem için iktidar olduğunu *sanarak* beklemeye baş-

lar. Ancak bunun uzun süre devam etmesi olanaklı değildir.

Türkiye'de CHP hükümeti bu duruma iyi bir örnek vermektedir. Ancak bu ilk örnek değildir elbet. CHP de kendisinden önce iktidara gelmiş reformist yarı - sömürge ülke partilerinin rotasını aynen izlemektedir. Örneğin Hindistan'da Bayan Gandhi'nin Kongre Partisi reform talepleriyle iktidara gelmiş, toplumsal muhalefete umut dağıtmış, kısa bir süre sonra da Hindistan'a yıllar süren bir sıkıyönetim hediye etmişti. Bunların sonucu olarak da parlamentodaki çoğunluğunu kaybetmiş ve iktidardan düşmüştü. Ancak bütün bunlara rağmen reformcu olduğu iddiasından vaz geçmemiş, çeşitli gerekçelere sığınarak yeniden kitleler arasında prestij kazanmaya çalışmaktadır. Zira burjuvazinin bu tür partilere, son noktasına kadar, tükenmedikten sonra, her zaman için ihtiyacı vardır. CHP de bu tablonun bir noktasına kadar Kongre Partisi'nin durumuna paralel bir yol almıştır; yani, sıkıyönetim ilan etme noktasına kadar. Reformist partilerin anlattığımız bu fonksiyonuna ilaveten CHP'nin baskıcı bir gelenekten geliyor olması da akıllardan çıkarılmamalıdır.

Sanayisinin ithalata, yani emperyalizme bağımlı olması ve tekelci burjuvazinin içine düşmüş olduğu döviz sıkıntısı sonucu ortaya çıkan ekonomik dar boğaz, CHP hükümetinin bulacağı kredilerle atlatılacaktı. Vadedilen can güvenliği sorunu ve geçim sıkıntısı CHP hükümeti sayesinde aşılacak, kitleler bir ölçüde rahatlayacaktı. Bunlardan ikincisi tam tersi doğrultuda gelişti ve toplumsal «huzursuzluk» gittikçe arttı .Kitleler, «Umudumuz Ecevit»e rağmen muhalefetlerini sürdürdüler. Buna rağmen toplumsal muhalefet bu «umud»un devam ettirilebildiği ölçüde de parçalanabildi. Burjuvazi talebettiği dövizlerin ancak bir miktarını elde edebildi. Bu miktar aslında, AP, MHP ve MSP'nin iddia ettiği ölçüde az olmamakla birlikte, tekelci burjuvazinin taleplerinin tümünü karşılayacak ölçüde de değildir. Bu durum karşısında, halk kitlelerinin sırtına yeni yükler bindirmek, emperyalizme yeni yeni tavizler vermek bir zorunluluk haline geldi. Bunlara karşı

gösterilecek tepkilerin CHP'nin «umud verme» siyaseti sayesinde bastırılamayacağını gören oligarşi sıkı yönetimin ilan edilmesinden yana oldu.

Sıkıyönetimin ikinci kez uzatılmasında daha açık olarak görüldüğü üzere Kürt ulusal hareketinin gelişimi, uzun yıllardır bu konuda rahat olan oligarşiyi ürkütmeye başladı. İran'daki devrimci atılımın sonucu ezilen milliyetlerin özerklik talepleriyle ortaya çıkışı ve bastırılamayışları Türkiye'de de yankılarını buldu. Egemen sınıfların İran'da başına gelenler Türk egemen sınıflarını daha fazla heyecanlandırdı. «Bölücülük» şamatası ardından Kürt ulusuna karşı zecri tedbirlerin alınması kendileri açısından en kolay yol göründü. Ve açıkça görüldüğü üzere altı ilde daha sıkıyönetim ilan edilmek suretiyle Kürt ulusu yıldırılmaya çalışıldı. Faşist hareket zaten böyle bir gelişimi sağlayabilmek için bütün gücüyle çaba göstermekteydi. İşlerin bir noktasıda iplerin elinden kaçmakta olduğunu hisseden CHP, sıkıyönetimin kendi kontrolu altında kalacağına duyduğu güvenle, onun sağlayacağı rahatlamayı çözüm olarak benimsedi. Bu sayede «anarşi»yi engelleyecek, sosyalist hareketi bastıracak ve bunların gürültüsü arkasında da tekelci burjuvazi için gerekli gördüğü operasyonlarını minimum muhalefetle gerçekleştirecek. Sıkıyönetimle Türkiye'yi yönetmeye kalkışmış olan CHP aslında kendisinin savunduğu «demokrasi» açısından köşeye sıkışmış bir duruma gelmiştir. En ufak çalkalanma, tek bir kişinin muhalefeti, kendisi için şiddetli bir hükümet sorunu haline gelebilmektedir. CHP toplumdaki temel sınıflar karşısında en zayıf durumuna düşmüştür. Her sınıf kendi çıkarları açısından çeşitli taleplerle ortaya gelmekte ve CHP'ni şaşkına çevirmektedir. Şaşkına dönmesinin nedeni daha önce de belirttiğimiz gibi bu koşullarda da sosyal demokrasinin ölmemiş olduğunun ispatlanmaya çalışmasıdır. Tekelci burjuvazi CHP'ni bu şaşkınlık içerisinde iken daha kolay kanalize edilebileceğini hesaplayarak saldırıya geçmiştir. CHP elbirliğiyle iktidara getirilirken, tekelci burjuvazi onun bir miktar daha törpülenmesi gerektiğini söylemekteydi. En zayıf durumunda iktidara dört elle yapışan C H P,

tekelci burjuvazinin fazla birşey yapmasına gerek kalmadan kendisini oligarşik devlet cihazına uyarlamak suretiyle kendi kendisini törpüledi. Bu durumuyla oligarşi açısından daha fazla güdülecek bir parti haline geldi. CHP iktidar yapılırken oligarşinin esas arzusu güçlü bir hükümetin oluşturulmasıydı. Bunun içinde uzun zamandır savunduğu biçim AP - CHP koalisyonu idi. Ancak bu iki partinin direnişleri karşısında gerçekleştirilemedi. Oligarşi, sınıfsal ayrışmaların ulaştığı bu yeni düzeyde, eskisi gibi tek bir partinin büyük çoğunluklar sağlayarak hükümet kurması olanaksızlığını gördüğü için sağlam hükümeti böyle bir koalisyonda aramakta haklı idi. Gerçekleşmesi içinde partilerden hiç olmazsa birinin çaresiz bir konuma gelmesi gerekiyordu. AP, bu gün MC - II'nin dağılmasıyla içine düştüğü durumdan daha rahat bir pozisyona ulaştı. CHP vaadlerinin hemen hiç birini yerine getirememiş ve toplumsal destekleri açısından zayıf bir duruma düşmüş, hırsızı yakalayan oğul gibi, ne alıp getirebiliyor ne de bırakıp gidebiliyor. Hele kısa sürede kredi bulamazsa Ecevit'in durumu «hırsız tuttum» fıkrasının aynısı olacaktır. Oligarşi CHP'nin bu duruma geldiği düşüncesiyle yeni manevralarını yani esas olarak AP - CHP koalisyonunu zorlamak üzere saldırıya da geçmiştir. Bu saldırı Ecevit için parti içerisindeki durum açısından son derece olumludur. Tekelci burjuvazinin saldırısı kongrede kendisine yardımcı olacaktır. Parti içerisindeki pozisyonunun güçlülüğü oligarşinin taleplerinin daha kolaylıkla yerine getirilmesini sağlayacaktır. Bu sürecin düşünüldüğü kadar basi tolmadığını, bunun faşizme doğru hızlı bir akış olduğunu belirtmiştik.

Durumu bu şekilde tesbit ettiğimizde akla gelebilecek iki taktik vardır: Biri, şu anda egemen olan «sessiz durup sıkı yönetimi faşistlere yöneltmek», yani toplumsal muhalefetin sağında yer almak, diğeri de toplumsal muhalefetin en solundaki proletaryanın safında yer almak. Toplumsal muhalefetin en sağında yer alma taktiği hiç de çözüm değildir. Çünkü hiç bir subjektif karar toplumda varolan sınıf eğilimlerinin kendisini ortaya koymasını engelleyemez. CHP'-

nin oynadığı bu oyun karşısında sessiz kalma çağrıları ile «kendi varlığını koruma» siyaseti sürdürüldükçe kaos devam eder, iplerinden boşalan hükümet sıkıyönetimle daha fazla kaynaşarak askerileşme yolunda daha ileri adımlar atar. Zayıf bir ihtimal olmasına rağmen mevcut hükümetin askeri bir hükümete dönüşmesi dahi, üstelik toplumsal dayanağından fazla şeyler kaybetmeden olanaklı hale gelir. Portekiz'de Salazar'ın faşistleri bile katlederek faşistleşmesi ders verici bir örnektir. Sosyal demokrat partiler kitle partisi olarak komünistleri kitlelerden tecrit etmeye çalışırlar. Bu tecrit kendi sol'larındaki muhalefet ne kadar sağda ise o ölçüdeki sağ bir sosyal demokrat politikayla gerçekleştirilmeye çalışılır. Tersi aynı ölçüde doğru olmasa da sosyal demokrasinin izleyeceği siyaseti•kendi solundaki siyaset - kitle çizgisine bağlı olduğu ölçüde - tayin eder. Burada en büyük kuvvet elbette ki başta işçi sınıfı olmak üzere Türkiye halklarıdır. Sosyalistler toplumsal muhalefeti, ondan kopmadan ne ölçüde sola çekebilirlerse, o ölçüde sağa doğru giden bu akışa dur diyebilme gücünü elde ederler. Eğer sosyalistler susarak «kendi varlığını koruma» siyaseti içerisine düşerlerse bu, o «sağa akışa» kapılmış olmaktan başka anlama gelmez. Kısacası her zaman öyle olduğu gibi, bu yeni durumda da *kitle çizgisini* bir an olsun unutmadan toplumsal muhalefetin en solunda yer alarak bu muhalefeti sola çekmek tek doğru taktiktir.

Kitlelerin gücüne güvenmeyenlerin, sınıftan kopuk olanların her zaman için ilk akıllarına gelen, «kendi gücüne güvenmemek» dolayısıyla kendi sağındaki güçlere bel bağlamak, ondan birşeyler beklemek olur. Şu anda da CHP'den birşeyleri kendiliğinden bekleyenlerin içine düştükleri mantık budur. 1971 kendi sağındaki güçlerden medet umma anlayışına inmiş bir darbe idi. Görüyoruz ki, her tarihi dönemeçte olduğu gibi, işçi sınıfının, halkların gücüne güvenmeyenler yine kendi sağlarındaki güçlerden birşeyler bekleme anlayışına düşmektedir. CHP'nin hangi sınıfın partisi olduğunu bir yana koyarak, politik manevralar tasarla-

maktadırlar. Tekelci burjuvazinin partisinin, halkların yararına bir şey yapacağını ummak, bu türden umutlar yaymak, eğer ihanet değilse, büyük bir gaflettir Reform siyaseti toplumsal muhalefet karşısında ortaya çıkar ve reformlara devrimci bir yön verebilmek de ancak toplumsal muhalefetin en solunda yer alıp ona sosyalist - yani düzen sınırları dışına taşan - bir içerik vermekle mümkün olabilir.

Kitle çizgisi ve ondan kopmadan onun en solunda yer almak bugünkü tek tek mücadele taktiklerinin tek kılavuzu olmalıdır. Bu ancak işçi sınıfının ve kitlelerin nabzını elde tutabilmekle hayata geçebilir. Dikkatli olunması gereken nokta işte burasıdır. Kitle çizgisinin ne olduğunu tesbit edebilmek ancak onlarla kaynaşmakla mümkündür. Sosyalist hareketin henüz cılız ve kitlelerle yeterince kaynaşmamış olduğu böyle bir durumda kitle çizgisi hakkında hayali tahminler yapıyor olmak daha olasıdır. Bu açıdan en büyük hassasiyet, yanıltıcı görünümlere aldanmadan kitle çizgisinin tesbitinde ve kitlelerin sola çekilmesinin taktikleri üzerinde gösterilmelidir. Yapılacak her hata onarılmaz yaralar açmaya bugün daha müsaittir. Teslimiyet çizgisi kadar, kitlelerden kopuk, kitle çizgisini gözardı eden anlayışlar da aynı sağ anlayışa bağlıdırlar. Her ikisi de kitlelere güvenmeme bakışından çıkar. Biri kendini kurtarmak (sağ) diğeri de kitleleri kurtarmak (sol) üzere taktikler düzenler. Bunlara karşılık tek doğru taktik, kitlelerin gücüne güvenip, *onun* muhalefetine devrimci bir öz kazandırmaya çalışarak, ne «kendini kurtarma» ne de «kitleleri kurtarma» siyasetine düşmeden kitlelerle birlikte kurtuluşun yolunu aramaktır.

Bugün açıkça görüldüğü gibi, «can güvenliği» sorunu dolayısıyla herşeyi bir yana koymuş ve sıkıyönetimin getireceği (!) istikrarı destekler gibi görünen geniş halk yığınlarının, bu andaki görünümüne teslim olmamak gerekir. Bu «memnuniyet» görünümü eğer kitlelerden kopulmadan hareket edilirse devrimci bir memnuniyetsizliğe dönüştürülebilir. Devrimcilerin taktikleri işte bu noktadan hareketle olmalıdır.

İLERLEME SİYASETİNİN MUHALEFETİ

Sıkıyönetimin ilan edilmesiyle birlikte birçok siyaset başlangıçta kararsızlık geçirdi. Acaba nasıl tavır almak gerekiyordu? Böylesine dönemlerde oportünizmin düştüğü şaşkınlığa düşmemenin tek yolu, çoğu zaman lafı edildiğinde küçümsenilen marksism - leninizmin genel doğrularına hiç kuşkuya yer bırakmayacak bir biçimde sarılmaktır. Nisbeten durgun dönemlerde, marksizm - leninizmin binbir türlü çarpıtması için daha uygun bir ortamın olmasına karşın, sosyal yaşamın dönemeç noktaları, sözünü ettiğimiz türden varyasyonların sosyal pratik tarafından hemen sınandığı ve safsata olup olmadıklarının kolayca ortaya çıkarılabileceği dönemlerdir. Sıkıyönetimin ilan edilişi de böyle bir döneme karşılık gelmektedir. Bu durum karşısında tüm oportünistler, sıkıyönetim kurumunun devletin eksik kalan baskı gücünün arttırılması olduğu ve bu toplumda devletle antagonist çelişki içerisinde olanların sosyalistler olduğu gerçeğini unutarak, ampirik veriler yoluyla, sıkıyönetimin ne olduğunu yeniden keşfetmeye kalkıştılar. Elbette bu ampirizm üstü kapalı yapılmaktadır. Hiçbir oportünist marksizm'in genel doğrularına cepheden saldırma cür'etini gösteremediğinden, onları savunuyormuş gibi görünerek, tahlillerini ampirik olgularla yapmaya devam etmektedirler.

İlerleme siyaseti de bunlardan biridir. Bir yandan, «sıkıyönetimin işçi sınıfının ve halkın düşmanı olduğunu» belirtirken, diğer yandan sıkıyönetime karşı mücadele sözkonusu olduğunda kendisini ele vermektedir. Sıkıyönetime karşı çıkar görünen tüm lafızlara rağmen savunulan, burjuvaziye teslimiyet çizgisidir.

Bilindiği gibi, ilerleme siyaseti, Türkiye'de devrimi CHP ile yapmaya karar vermiştir. Bunu şimdiye değin savunduklarıyla ve programlarıyla hiç kuşkuya yer bırakmayacak ifadelerle ortaya koymuşlardır. Sorunun kökeninde ilermenin teorik tezleri yatmaktadır. O, tekelci burjuvazinin partisi CHP'ni, «milli burjuvazinin partisi», «burjuvazinin ilerici kolu», «anti emperyalist» diye niteleyerek, devrim tahlillerini yapmaktadır. As-

lında bir devrim (!) modeli olarak öne sürülen ileri demokratik devrimi (!), CHP gibi bir güç bulmaksızın yapmak olanaksız olduğundan, CHP'ni tahlil ederek değil, peşin peşin kendileri için gerekli «nitelemeleri» ona yükleyerek sonuca ulaşmaktadırlar. Böyle bir müttefik'in iktidara gelmesi için ona koşulsuz destek sağladıktan sonra elbette beslediği umutlar dolayısıyla, onu iktidarda da destekleyecektir. Nitekim, bütün sıkıyönetime karşı çıkışlar ardında hükümet ve düzen desteklenmektedir :

«Egemen burjuvazi ekonomik sorunları gizleyebilmek için MC döneminden başlayarak terörü yoğunlaştırdı... CHP ağırlıklı hükümet döneminde ise terörü sıkı yönetimi getirmek ve *bu hükümeti yıkmak için kullandı.*» (abç) (Ürün, S. D., Ocak 1979, s. 55 sf. 5)

Gördüğünüz gibi, tekelci burjuvazi, kendi elceğizleriyle iktidar yaptığı, CHP hükümetini yıkabilmek için, Türkiye'yi kana bulamaktan başka çare bulamamış. Bre insafsızlar, bu hükümetin ,11 bakanının parasını verip transfer eden tekelci burjuvazi değil mi? Bu kadar yırtınmak niye? Hadi CHP milli burjuvanın partisi olsun! Çek 11 adamını düşür hükümeti. Satın al birkaç kumar borcu olan CHP'liyi ,belini doğrultamaz hale getir onu. Bu kadar da mı düşüncesi yok tekelci burjuvazinin? Bay Bilen'le Bay Ecevit ne kadar da aynı şeyleri savunuyorlar. Turan Güneş'in söyledikleri yeter de artar bile: «Amerika ve burjuvazi bizden iyi hükümet bulamaz Türkiye'de».

İ. Bilen radyosundan yaptığı konuşmalarıyla düzen savunuculuğunu daha da ileriye götürüyor :

«...Emperyalizmin sesi Amerikan radyoları Demirel'in hükümet çekilsin sözlerine geniş yer veriyorlar. Çünkü Amerikan emperyalizminin, onun ülke içindeki kolu işbirlikçi tekelci sermayenin asıl istediği budur.» (Ürün S. D., Ocak 1979, S. 55, sf. 12).

İspatı, kanıtı, hepsi içinde. Amerika'nın sesi Demirel'in sözlerini yayınladı: Öyleyse ABD Ecevit'e karşı, onun karşı olduğu da bizim dostumuzdur!

«Bu iç savaş kışkırtıcısı faşist tehlike karşısında örgütlü güçlü anti - faşist yığın eylemleri yükselmelidir. Gerici AP başlarından faşist Türkeşine ve *Maocu Perinçek grubuna kadar* (abç) bütün karşı devrimciler bu hükümetin yıkılması için ağız ve işbirliği yapıyorlar.» (Ürün S. D., S. 55, sf. 13)

Bay İ. Bilen kendinden geçmiş olacak ki ne söylediğini kulağı duymuyor, Şu Türkiye toprağında hain Perinçek'ten daha fazla hükümeti koruyan var mıdır acaba? Siz hükümeti bunca savunurken, O, sizleri bile «sağ-sol sosyal demokratlar» dediniz diye hükümeti yıkmaya kalkışmakla suçlayacak kadar tekelci burjuvazinin uşağı iken, nasıl oluyor da sizler de onları hükümeti yıkmaya uğraşmakla suçlayabiliyorsunuz? Bunun bir tek adı var: Bu uşakların, efendilerinin gözüne girebilmek ,her birinin kendisinin daha sadık olduğunu kanıtlayabilmek için birbirlerini efendinin nazarında küçük düşürme çabasıdır. Evet beyler bunun adı budur. Her ikiniz de aynı iplikten dokunmuş çaputsunuz. Başka başka yollardan gidip buluşacağınız yer her zaman aynıdır. Sıkıyönetime yalandan karşı çıkıp parsa toplayacağını zannederken kendini ele vermek de var elbet. İlerleme bu gidişin faşizme doğru olduğunu da söylemeyi ihmal etmiyor. Herhalde bu tehditle hükümete daha fazla yapışmak gerektiğini anlatmak istiyor. Haksızlık etmiyoruz :

«Şu günlerde, hükümet ipleri elinden kaçırdığı oranda faşizme doğru gidiş hızlanacak. Bu yüzden bugün, demokrasi güçleri, bu hükümetin düşürülmesinden bir yarar umamazlar. Burjuva demokrasisi ile faşizm arasındaki seçmede işçi sınıfının yolundan gidenler, işçi sınıfının bilimi ışığında doğru tercihlerini her zaman faşizme karşı burjuva demokrasisinden yana yapmışlardır.» (Savaş Yolu, 8 Ocak 1979, S. 4, sf. 3)

Şimdiye kadar Türkiye'de burjuva demokrasisi vardır diye tepinmelerinin nedeninin düzen savunuculuğu olduğunu söyleyegelmiştik. İşte burada bu kendisini bir kere daha ele vermektedir. Tüm gönülleri CHP'den ya-

na. Bu gidiş faşizme doğrudur derken de aslında öyle düşünmekte, sırf mevcut hükümetin, düzenin savunulması için kendilerince gerekçe uydurmaktadırlar. Bakınız İ. Bilen nasıl diyor :

«Ama herşeye karşın 1978 sıkı yönetimi 12 Mart sıkı yönetimine benzemez. Koşullar çok değişmiştir. (dikkat - K.) *O zaman TKP zayıftı, cılızdı, Şimdi 12 Mart teröründen çıkmış güçlü bir TKP var,* (abç) politik yaşamda Onun örgütlediği, öncülük ettiği bir kadro var, güçlü bir demokratik yığın hareketi var...

«1978'in 1971 olmadığı sıkı yönetim kararının parlamentoda onaylanması sırasında görüldü. 12 Mart süngüsü bir hayli kırılmış olmalı ki, şimdi dayatılan sıkıyönetim partilerin bütününü militarist kliğin emireri gibi eksiksiz parlamentoya doldurmaya yetmedi. 95 saylav oylamaya katılmadı. Parlamentodaki bu kıpırdanmaların orduda da olduğu bir gerçektir. Bu kanı Milli Birlik Grubundan Senatör Fahri Özdilek'in konuşmasıyla doğrulanıyor .Özdilek, oylama sırasında yaptığı konuşmada, «sıkıyönetim ordunun itibarını yıpratıyor» diyerek silahlı kuvvetler içinde ordunun halka karşı çıkmasına, balyoz yapılmasına karşı hoşnutsuzluğun arttığını dile getirmiştir.» (Ürün S. D., S. 55 sf. 15)

İlerlemenin değişiklik diye öne sürdüklerini gördük. Cılız TKP, «12 Mart teröründen geçmiş» ve güçlü hale gelmiş. Gülmemek elde değil. Neredeydi bu «12 Mart teröründen geçen» TKP? Radyosundan çıkan dalgalara yoksa işkence mi yapılmış? Ayıptır, Ayıp. Ama ayıptan anlayacak devrimci onur nerede? İ. Bilen'in durum tahliline göre aslında korkulacak birşey yok! Çocuk korkutur gibi, «bak faşizm geliyor, hadi bakalım düzen savunuculuğuna» diyor bayımız, Ama unutuyor ki, o gittikten sonra, bu ülkede epeyce sosyalist yetişti. Üstelik sosyalizm için ölmesini bilecek kadar onurlu. «İstiklal Caddesinde bildiri dağıtmayı» muzaffer halk ordusu komutanının başarısı gibi anlatmayacak kadar da mütevazi. Evet Bay İ. Bilen, sen gittiğin-

den beri işler çok değişti. Anlıyoruz seni. Kavraman zor. Ama biraz daha gayret! (*)

YIL 1971 : TİP ANAYASA SAVUNUYOR!
YIL 1979 : TİP SIKIYÖNETİM SAVUNUYOR!

1971 faşişt muhtıra darbesinden sonra, TİP yöneticileri başlarında genelbaşkanları olduğu halde kendi ayaklarıyla tıpış tıpış sıkıyönetim mahkemelerine teslim olup, Anayasayı savunduklarını iddia etmişlerdi. Bu tavır sosyalistlerin tavrı olamaz elbet. Ama daha geri bir Anayasadan yana olanlara karşılık 27 Mayıs Anayasasını savunmaya çalışan bu insanlara bir ölçüde tavırları nedeniyle demokrat diyebilirdik. Bu da sosyalizm adına değil ama, demokratlık adına pek onursuzluk sayılmaz. Ama şimdiki sıkıyönetim savunuculuğuna ne demeli. TKP bile daha sola düşüyor. O hiç olmazsa hükümeti savunurken sıkıyönetim hemen kalksın diyor. Ne için dediği ayrı, ama hiç olmazsa lâfını ediyor. Ama Bayan Boran ne diyor?

«Can güvenliği normal koşullar altında yaşayabilme güvenliği ve özgürlüğü mutlaka sağlanmalıdır. *Sıkıyönetimin varlık nedeni budur.* (abç) (Öyle mi acaba! - K) Ve bu güvenliği sağlama, terörizmi yok etme işi mümkün olan en kısa sürede ve sıkıyönetim kalktıktan sonra terörizm bir daha başkaldırmayacak biçimde gerçekleştirilmelidir. Bir başka deyişle ,sıkıyönetimin baskısı, kontrol ve müdahalesi sonucu teröristlerin sinmesi, geçici olarak terör olaylarını, saldırı ve cinayetleri durdurmalarının bir değeri olamaz. Terörizmin iç ve dış kaynaklarına kadar inmek, onları etkisizleştirmek gerekir. Bunu başarabilmek için de hükümetin, başta istihbarat ve güvenlik örgütleri olmak üzere devlet aygıtının tüm birim ve kademelerine ege-

---

(*) Bu yazı 1 Mayıs'tan önce hazırlanmıştır. 1 Mayıs'ta ilerlemenin işçi sınıfını bölmek üzere CHP ile anlaşarak İzmir'de gövde gösterisi yapmaya kalkışması ve sıkıyönetimden takdirler alması, yukarıda söyediğimiz «CHP kuyrukçuluğu» ve «sıkıyönetime yalandan karşı koyma» iddialarının, yazımız henüz yayınlanmadan pratik tarafından nasıl ortaya konulduğunu açıkça göstermiştir.

men olabilmesi, onları yönlendirebilmesi, *tam kapasite işletebilmesi mutlaka şarttır.*» (abç) (Cumhuriyet, 8 Ocak 1979)

«Sıkıyönetimin varlık nedeni...»

«terörizm bir daha başkaldıramayacak biçimde...»

«terörizmin iç ve dış kaynaklarına kadar inmek, onları etkisizleştirmek...»

«istihbarat ve güvenlik örgütleri... (ni) tam kapasite işletilebilmesi mutlaka şarttır.»

Bu ifadeleri bizim eleştirmemiz mümkün değil. Ortak hiçbir baz kalmıyor ki eleştirebilelim. Bayan Boran kendisini Bülent Ecevit'in yerine koymuş, oradan konuşuyor. Emperyalizm, sınıflar, devlet ve onun parçaları üzerine olan Marksist öğretiden kırıntı yok ortada. Bu ihanetin, halk düşmanlığının, TİP tarihinin epeyce çoğalmış olan kara sayfalarının başına eklenecek bir REZALET belgesidir.

BU BAY VE BAYANLARA BİZ SADECE ŞİLİ'Yİ HATIRLATMAKLA YETİNİYORUZ!

Düzenin kendilerini «aklı başında sol» olarak nitelemesine duydukları güvenle bu akımlar, sıkıyönetime ne yapması gerektiğini öğretmeye (*) kalkışacak kadar ileri gittikten sonra söylenecek sözün kalmaması doğaldır.

DEVRİMCİ YOL NE DİYOR?

Yayınlarından ve somut tavırlarından izlenebildiği kadarıyla bütün teslimiyetçiler, siyasal gericilik eğiliminin yeni bir ifadesi olan sıkıyönetime ciddi bir karşı çıkışta bulunmamakta ağızbirliği etmişlerdir. Bu onların sorunlarını düzen içerisinde çözmeye çalışan, işçi sınıfına ve Türkiye halklarına güvenmek yerine, CHP'ne ve Sovyetler Birliği'nin CHP ile yapacağı pazarlıkla-

---

(*) 1 Mayıs gösterileri sonucu anlaşılmıştır ki, sıkıyönetim B. Boran'ı pek dinlemiyor. Devlet teorisini bir yana koyup, pratik olarak soruyoruz B. Boran'a: Sıkıyönetimin varlık nedeni neymiş?

ra bağlı bir biçimde sosyal gelişmeyi izleyen reformist mantıklarının ulaşabileceği tek ve doğal sonucudur. Başka türlü olsaydı şaşmak gerekirdi.

Bu akımlardan farklı olan, büyük ölçüde düzene tepki duyan, küçük burjuva karakterle malulleşmiş olsa bile ihtilalci yanlar taşıyan Devrimci Yol siyasetinin tavrı bunlardan ne kadar farklıdır? Belki niyet olarak değil ama, pratik olarak? Gerek yaptığı işler ve gerekse tahlillerine bakılırsa ortada neyin cereyan ettiğini anlayamamıştır. Daha doğrusu, ne olduğuna karar verip tavır alamamıştır. Sıkıyönetimin başlangıcında açıkça ne yapacağını bilemez halde tek kelime etmemiştir. Ancak aradan bir hafta geçtikten sonra, ne olduğunu kendisinin de anlamamış olduğu, «Bu bir Birlik ve Direniş Çağrısıdır» diye bir laf etmiştir. Hiç bir somut laf etmemeye itina gösterilerek akıllarına gelen her ihtimali kağıda dökmüşler ve «bakalım ne olacak» diye soruyorlar.

«Olayların ne yönde gelişeceği kuşkusuz sadece oligarşinin ve faşist güçlerin isteklerine ve taktiklerine bağlı değildir. Faşist güçlerin taktiklerinin kavranması daha çok devrimci güçlerin mücadele çizgisinin belirlenmesi açısından önem taşır. Olayların gelişme yönünün belirlenmesi, elbette ki, çağımızda olağanüstü bir öneme ulaşan dünya çapındaki gelişmelerin oynayacağı roller kadar, devrimci halk güçlerinin *mücadelelerin* oynayacağı fonksiyonlara bağlıdır.» (D. Y. S. 26, sf. 3)

Devrimci Yol dergisi genellikle «anlamı derin, anlaşılması zor» laflar etme gibi bir huya sahiptir. Gördüğümüz kadarıyla, bu yazıda ve özellikle ne olacağını anlatan bu paragrafta böyle «derin anlamlı» ifadeler kullanılmaktadır. Ancak daha az derin olsalardı anlaşılabilirlerdi. Tahlil yapmamanın, yuvarlak sözlerle durumu idare etmeye çalışmanın yarattığı bir usluptur bu. Bütün yazı boyunca ne olacağı belli değil denilmektedir.

Devrimci Yol'a göre ihtimallerden biri «açık faşizm» tehlikesidir. Bu kadarını da görebilmek ve söy-

lemek iyi bir başlangıç sayılabilir. Ancak iş yeterince ciddiye alınmadığından olacak, ittifaklar sorunundaki eski ilkesiz ve sekter tavır aynıyla devam etmektedir.

«Fabrikalarda, okullarda, işyerlerinde, mahallelerde, her yerde yeni yeni direniş mevzileri, yeni yeni DİRENİŞ KOMİTELERI örgütlenmelidir.» (D. Y. S. 26, sf. 3)

İşte Devrimci Yol'un faşizm tehlikesine karşı önerisi bu kendiliğindenci ve öncü savaşı ve silahlı propagandayla hiç bir ilişkisi olmayan direniş komiteleridir. Elbette ki, faşist tehlikeye karşı oluşturulacak bir direniş birikimini kötülemek amacıyla bunu söylemiyoruz. Söylemek istediğimiz, yalnızca bu önerinin kendiliğindenci olduğu veya Devrimci Yol'un kendi örgütlenmesinin ötesine geçmeyeceğidir. Hayata geçtiği taktirde ise ne ölçüde işe yarayacağı ayrı bir konu elbette. Hiç bir ilkesi, programı, ve merkezi yapısı olmayan bu önerinin ne işe yarayacağı belirsizdir. Eğer bunları halk kendisi yaratacaksa, siyasal önderliğe zaten ne gerek var. Fikrin ortaya atılmış olması yeterli. Eğer bu yalnız Devrimci Yol'un kendisinin bildiği bir programa ve örgütlenme biçimine sahipse, ittifak sorunuyla da ilişkisi yok demektir. Ki, öyledir. Ayrıca, bu komiteler Devrimci Yol'un söylediği gibi eğer «halk iktidarının nüveleri olacak ve halk iktidarı bunların üzerinde yükselecekse» ne olduklarını anlamak bir okadar daha zorlaşmaktadır. Bunlar savunma örgütleri midir? İdari organlar mıdır? En genel anlamda demokratik kitle örgütleri midir? Hiç bir şey belli değil. Devrimci Yol beş kişiyi bir araya getirip, adına direniş komitesi demek sorunları halleder sanıyor. Hayır, daha sorumlu olmalıyız. Özellikle örgütlenme sorununda daha sorumlu olmalıyız. Devrimci Yol, Kurtuluş'un savunduğu, (ki bunun pek yeni bir şey olduğu iddia edilemez) örgütlenme görüşüyle bir ara dalga geçmeye kalkıştı. Kendisi proletarya partisinin örgütlenme ilkeleri ve örgüt yapısı üzerine ne önermektedir ki, Kurtuluş'la dalga geçiyor? Bu sorun üzerinde görüş sahibi olmayan Devrimci Yol'un direniş komiteleri gibi bir uyduruk örgüt-

lenmesini ciddiye almak mümkün değildir. Örgütlenme sorununda daha önce uydurdukları ve her derde deva olarak gördükleri «en geniş kitleler içerisinde en dar kadro çalışması» şiarı da aynı kendiliğindenci mantığın ürünüdür. Onlar «hele şimdilik böyle yapalım, ileride Türkiye'ye özgü örgütlenme biçimleri ortaya çıkacaktır» rehaveti içerisinde «partileşme sürecinin» bitmesini BEKLEMEKTEDİRLER.

Bizden ayrıldıklarında «bizim her konuda görüşümüz vardır» diyenler hâlâ örgütlenme sorunu üzerine tek doğru bir laf edememişlerdir. Yaptıkları yeni tahlillere göre SUNİ DENGE Mahir Çayan'ın iddialarının aksine kendiliğinden bozulmaktadır. Onlar parti kuruncaya dek belki de faşizm gelecek (onlara göre açık faşizm). O zaman da onlar hâlâ parti kurmakla uğraşıyor olacaklar. Eğer bu arada bir mahut direniş komiteleri - öncü savaşına başlayabilmek için parti kuruncaya değin - «fabrikalarda, okullarda, işyerlerinde, mahallelerde, heryerde» (D. Y.) hayata geçirip faşistlere karşı mücadeleyi yürütecek örgütler olacaklarsa, silahlı propaganda denen işe belirleyici bir görev kalmayacak ve dolayısıyla da Mahir Çayan'ın savunduğu öncü savaşı anlayışı kendiliğinden terkedilmiş olacaktır. Öncü savaşı mı, yoksa direniş komitelerinin peşinde artçı savaşı mı? Acaba Devrimci Yol hangisini önermektedir? Hepsini birden elbette. «Anti - faşist mücadele 'karmakarışık' bir görevler bütünüdür» zaten!

Kısacası bu görüşleriyle Devrimci Yol hiç birşey önermemekte ve sıkıyönetimin ilan edilişini bir vaka-i adiye olarak görmektedir. Durumu böyle değerlendirenin, ona ve ardından gelecek gelişmelere karşı tutarlı, sistemli bir tavır takınabilmesi olanaklı değildir.

Bu yeni gelişme bir vaka-i adiye değildir. Devrimci Yol bunu görmelidir, ama fazla geç kalmadan. Tavrı, şimdiye değin grup çıkarı görmediği hiç bir ittifaka yanaşmamak ve grup çıkarı gördüğü herşeye ilkesiz bir biçimde dalmak olan Devrimci Yol, bu tavrı derhal terketmeli ve tek doğru devrimci tavır olan gruplararası ilkeli ittifakı oluşturmaya çalışmalı, bu doğrultuda

niyetli olanlarla omuz omuza yürümelidir. Eğer, «ben tek başıma yapacağımı yaparım, ittifaka ihtiyacım yoktur» diye düşünmeye devam ediyorsa, bunun hesabını Türkiye halklarına veremeyecektir. Söylediğimiz sözlere uyarlı davranmalıyız: BU BIR BİRLİK VE DİRENİŞ ÇAGRISIDIR! AYRI AYRI DURARAK OLIGARŞİNİN GERÇEKLEŞTIRMEK İSTEDİĞİ OPERASYONLARA YARDIMCI OLMAYALIM!

KURTULUŞ

iran olayı

İran'da son dönemlerde büyük halk kitlelerinin şiddetli tepkileriyle gelişen ve zaman zaman silahlı çatışmalar biçimine bürünen olaylar sonucu Şah yönetimi devrildi. Yaygın bir iç savaş olmadan ülkede iktidarın el değiştirmesi, birçok faktörün biraraya gelmesi sonucu gerçekleştirilebildi.

İran'daki halk kitlelerinin Şah yönetiminin baskı ve zulmüne karşı yoğunlaşan öfkesi, kendilerine önderlik edecek devrimci bir hareketin de yokluğu nedeniyle, daha çok dini liderlerin yürüttüğü muhalefetin peşine takıldı. Bu dini liderlerden Ayetullah Humeyni adeta efsaneleşti. Halk kitlelerinin kendiliğinden mücadelesi ağırlıkla dini talepler içeren bir temel üzerinde yükselmiş olmasına rağmen İran'daki hareketin ilerici olduğu ve sınıf mücadelesinin daha elverişli sürdürülebileceği koşullar yarattığı bugün için görülebilen bir olgudur.

Dini liderler, Şah yönetiminin silahlı mücadele olmadan yıkılmasını istiyorlardı. Bazen «cihat açacakları» tehdidini savurmalarına rağmen, gelişmelerin kendilerini de aşabileceği endişesiyle, halk kitlelerini sonuna kadar belirli bir çerçevede davranmaya zorlamak (Mücadelenin en etkili biçimleri büyük kitlelerin sokağa dökülerek gösteriler düzenlemesi ve grevlerdi.) için yoğun bir çaba göstermişlerdi. Bu dini önderlik, başta Amerika olmak üzere, arasıra emperyalist ülkelere de çatıyor görünmesine rağmen, onlarla alttan alta ilişkiler kuruyor ve Şah yönetimine sağladıkları desteği çekerek kendilerinden yana tavır almalarını talep ediyorlardı. Örneğin: Fransız Emperyalistlerinin, Amerikan yönetimi Şah'ı desteklerken ve Humeyni için «alçak» terimini kullanırken, Humeyni'yi desteklemeleri ve Humeyni'nin Fransa'dan İran'daki mücadeleyi yönlendir-

meye kalkışmasını engellemedikleri bilinmektedir. Şah' ın ülkeyi terketmesinden sonra atadığı Şahpur Bahtiyar'ın, gerektiğinde ordu gücünü «meşru olmayan davranışlara» karşı kullanacağını belirtmesine rağmen, ordunun son anda tarafsızlığını ilan etmesini Amerikan emperyalizminden bağımsız olarak düşünemeyiz. Amerikalı askeri uzmanlar, ordunun üst kademelerine bir iç savaştan kaçınmaları konusunda telkin ve uyarılar da bulunduğu daha sonra burjuva basını tarafından bile açıklanmıştır.

İran Olayı herşeye rağmen emperyalizmin Ortadoğu bölgesindeki etkinliğini sınırlı da olsa sarsmıştır. Özellikle Amerikan emperyalizmi bu olaylar sonrasında, İran'la olan ilişkilerini yeniden düzenlemeye zedelenen «dostluğu» yeniden sağlamaya çalışacaktır.

İran'da emperyalizme bağımlı olarak geliştirilen çarpık kapitalizm, kitlelerin sorunlarına çözüm getiremiyor, ülkede işsizlik alabildiğine artıyordu. Pahalılık dayanılmaz boyutlara ulaşmıştı. Halk kitlelerinin tepkileri şiddetle bastırılmaktaydı. İran hapishaneleri tıklım tıklım dolu idi. (Büyük çoğunluğunu muhalefet sürdürenler oluşturuyordu.) *Savak,* ilerici ve devrimci güçlerin faaliyetlerini engellemek için korkunç bir terör estiriyordu. İran'da Savak işkencesinden birçok yurtsever geçmişti ve bu işkencelerde ölenlerin sayısı bir hayli kabarıktı. Ayrıca idam cezasının da yaygın olarak uygulandığı bilinmektedir.

Özellikle son yıllarda Şah yönetimine karşı muhalefet yürütenlerin etkinliği artmaya başlamıştı. Bu muhalefet, hiçbir demokratik hak olmamasına rağmen sokak gösterileri düzenlemeye başlamıştı. Üniversitelerde öğrencilerin büyük çoğunluğu iktidara karşı idi ve öğrenim sürdürülemiyordu. İlk başlarda, bu olayların ordu gücünün kullanılmasıyla bastırılacağı zannedildi. Askerler, kitleler üzerine ateş açıyordu. Ancak bu politika, muhalefetin daha da yaygınlaşmasına ve daha güçlü protesto gösterilerine yol açtı. Düzenlenen gösterilere işçilerin, öğrencilerin dışında çok sayıda çarşaflı kadınlarda katılmaya başlamıştı. Olay çıkan kent-

lerde sıkıyönetim ilan edildi. Hükümetler arka arkaya değiştirildi. Şah demokrasi için vaadlerde bulundu. Ama hiç bir şey kitlelerin gelişen mücadelesine engel olamıyordu. Sonunda Şah, ülkeden kaçmak zorunda kaldı. Belki de 1950'ler sonrasında Musaddık'ın (Musaddık, Şah'a rağmen İran petrollerini millileştirmeye çalışan ve seçimle işbaşına gelen bir başbakandır. Şah kendisini görevden almasına rağmen başbakanlığı bırakmamış ve Şah ülkeyi terketmek zorunda kalmıştır. Daha sonra Amerikan emperyalizminin desteğinde yapılan bir askeri darbe ile Musaddık işbaşından uzaklaştırılmış ve Şah'ın ülkeye yeniden dönmesi sağlanmıştır.) başına gelenlerin bir benzerinin daha olacağını ve ülkeye tekrar döneceğini umuyordu.

Humeyni'nin onbeş yıllık sürgünden sonra İran'a dönmesi üzerine olaylar hızla tırmandı. Humeyni, Mehdi Bezergan'ı, Şah'ın başbakanı Şahpur Bahtiyar'a rağmen başbakan olarak atadı .Birçok devlet kurumunda Humeyni yanlıları yönetime el koymaya başladı. Zaten işçi sınıfı ülke çapında grev sürdürüyordu. Diğer çalışanlarda işleri bırakmıştı. Esnaf da dükkanlarını kapatarak muhalefet hareketinin saflarına katılmıştı. Kısacası, toplumun ezici bir çoğunluğu Humeyni'den yana tavır almıştı.

Ordu saflarında da, özellikle havacılar arasında çözülme başlamıştı. Ordu da gelişmelerden etkileniyordu. Şah'ın muhafız alayının bir hava üssüne düzenledikleri baskın üzerine silahlı çatışmalar yoğunlaştı. Ve çok kısa bir süre içinde (2 - 3 günlük bir süre) ordu tarafsızlığını ilan etmek zorunda kaldı. Artık yönetim, Humeyni önderliğindeki muhalefetin eline geçmişti. Ama bu, aynı zamanda eski kurumlarla yapılan bir uzlaşmaydı.

İran'daki olaylardan çıkarılması gereken sonuçların neler olduğunu açıklamadan önce, Ortadoğu'da son on yıl içindeki gelişmelere kısaca değinmek istiyoruz. Çünkü İran Olayı'nın öneminin kavranılabilmesi için soruna bu geniş perspektif içinde bakmakta zorunluluk var.

1970'lerde, Ürdün'de üslenmiş Filistin Kurtuluş Hareketleriyle, Ürdün kralı Hüseyin'in ordusu arasında şiddetli bir çatışma çıktı. İsrail'inde dolaylı olarak desteklediği bu çatışmada Kral Hüseyin'in ordusu galip geldi. Binlerce Filistinli öldürüldü. Filistinliler Ürdün'ü terketmek zorunda kaldı. Büyük çoğunluğu Lübnan'a geçti. Ürdün olayları sonrasında, başta İsrail olmak üzere gerici Arap iktidarlarının korkulu rüyası olan ve emperyalizmin de yok etmeye çalıştığı Filistin Kurtuluş hareketi büyük bir darbe yemiş ve bu anlamda bölgede emperyalizmin gücü daha çok artmıştı.

Yine aynı yıllarda Umman Sultanlığının sömürgesi olan Dofar'da süregelen kurtuluş mücadelesi ve bu mücadelenin tüm Umman Sultanlığı çapında yükselen bir mücadeleye dönüşmesi karşısında, başta İngiliz emperyalizmi olmak üzere, özellikle İran Şah'ı, askeri kuvvetlerini harekete geçirmişler ve Umman Sultanlığının yardımına koşmuşlardı. Çarpışmalarda bu işgalci güçler geçici olarak da olsa üstünlük sağlamış ve Dofar'daki kurtuluş hareketi geri çekilmek zorunda kalmıştı. Bu olay da Ortadoğu'da emperyalizmin denetimini güçlendirmişti.

1970 yılları, Irak Kürdistanı'nda Kürt ulusal hareketiyle Baas iktidarının özerklik üzerine anlaştıkları ve silahlı direnişin durduğu yıllardır.

1973 yılında Mısır, Suriye ve İsrail arasında yeniden savaş patlak verdi. Arap İktidarlarının iddialarına rağmen bu savaş İsrail'i yenilgiye götürmemiş, işgal altındaki Arap topraklarını kurtaramamıştı. 1973 savaşı emperyalizm için, bölgedeki denge durumunu değiştirememişti.

1973'ten sonra emperyalizmin lehine bazı önemli gelişmeler oldu. O tarihlere kadar Amerikan emperyalizmine karşı olan Sedat yönetimi, Sovyetler Birliği ile olan ilişkilerini gözden geçirerek, Amerika ile ilişki kurmaya başladı. Sovyet uzmanları ülkeden kovuldu. Ülkenin kapıları sonuna kadar Amerikan emperyalizmine açıldı. Böylece emperyalizm kendisi için değeri bü-

yük olan yeni bir «dost» kazanmıştı. (Son dönemlerde Mısır ve İsrail gibi iki dostunun arasını düzeltmeye çalışan Amerikan emperyalizmi, bu konuda yoğun çabalar içindedir. Mısır ve İsrail arasında anlaşmanın hemen sağlanmasını engelleyen bazı «küçük faktörler» mevcuttur. O da, toprakları işgal altında olan ve İsrail'e karşı hınç içerisinde olan Mısır halkıdır. Ve bu halkın ülke dışındaki dostlarının bu sorunla ilgili sürdürdükleri mücadeledir. Emperyalizm kadir - i mutlak değildir. Ne o, ne de İsrail ve Mısır'daki işbirlikçileri, bu faktörleri bir yana bırakarak diledikleri gibi davranamazlar.) Ortadoğu'daki güç dengesi, daha çok emperyalizmin lehine bozuluyordu.

1975 yılında Cezayir'de, İran ve Irak arasında bir anlaşma imzalandı. Daha önce İran ve Irak arasında sınır çatışmaları olmuştu. İki ülke arasında birçok sorunlar mevcuttu. Bu sorunların başında Kürt sorunu geliyordu. Basra körfezinde bazı adalar üzerinde hak iddiaları da diğer bir sorundu. Ayrıca Irak, İran'da yönetime karşı mücadele yürüten bazı güçlere yardım ediyordu. (Humeyni Irak'ta yaşıyordu.) İran ise Güney Kürdistan'daki mücadeleye sınırlı ölçüde destek oluyor, Bğylece Irak'taki iktidarı değişik biçimlerde sıkıştırmaya çalışıyordu. Bumedyen'in öncülüğüyle iki ülke arasında anlaşma sağlanması üzerine ilginç gelişmeler ortaya çıktı. Güney Kürdistan'daki ulusal hareketin önderliği büyük bir paniğe kapıldı ve kurtuluşu İran'a sığınmakta buldu. Yıllardır süren direniş ciddi bir darbe yemişti. Irak'tan desteklenen İran muhalefetinin bazı odakları, bu destekten yoksun kaldı. Humeyni daha sonraları Irak'tan sınır dışı edildi. (Humeyni'nin Fransa'ya geçmesi bu anlaşma nedeniyle olmuştur.) Cezayir anlaşmasıyla, dış ilişkilerinde emperyalizme karşı tavırları olan Irak'ın politikasında değişiklikler görüldü. Dışarıda daha teslimiyetçi bir politika izlendi. İçeride ise Kürt direnişini tümüyle yok etmek ve hatta müttefiki olan Irak Komünist Partisi'ne bile (bu arada Sovyetlerle ilişkiler de eskisi gibi iyi gitmemeye başladı) karşı tavır gelişti.

1976'lardan sonra Lübnan'da üslenmiş Filistin Kurtuluş hareketiyle Lübnan'lı faşist ve gerici güçler arasındaki çatışmalar da yoğunlaşmıştı. İsrail zaman zaman bu olaylara müdahale ediyor ve Lübnan'lı gerici güçlere destek olmaya çalışıyordu. Bu çatışmalar daha sonra Lübnanlı ilerici ve devrimci güçlerinde katılmasıyla büyük boyutlar kazandı. Lübnan'da iç savaş başladı. Suriye'nin müdahale ettiği dönemde iç savaş Filistin kurtuluş hareketinin ve Lübnan'lı ileri güçlerin lehine gelişiyordu. Müdahalenin ilk dönemlerinde Suriye güçleri Filistin'li direnişçilere saldırıda bulundu. (İsrail'in Suriye'nin müdahalesine pek ses çıkarmaması bu yüzdendir.) Daha sonra Birleşmiş Milletler'in araya girmesiyle (Lübnan'a barış gücü gönderildi.) iç savaşın hızı da yavaşladı. Lübnan olayları emperyalizmin çıkarlarına darbe vuracak bir doğrultuda gelişirken, alınan tedbirlerle bu süreç engellendi.

En önemlilerini sıraladığımız bu olaylardan genellikle (kısa vadede de olsa) emperyalizm karlı çıkmış ve bölgedeki güç dengesini kendi lehine bozmaya devam etme olanağı elde etmiştir. İşte İran Olayı'nı değerlendirirken, emperyalizmin bölgedeki durumu açısından da yarattığı yeni gelişmelerin ışığında soruna bakmalıyız. .

İran olayının sonuçlarını şöyle sıralayabiliriz :

1 — Emperyalizm geçici de olsa İran'daki eski etkinliğini kaybetmiştir. Yeniden gelişmeleri kontrol altına almaya çalışacaktır.

2 — Umman Sultanlığı İran'ın desteğinden yoksun kalmıştır. Umman'a gönderilen İran askerlerinin geri döndüğü söylenmektedir. (İran Olayı'nın yarattığı boşluğu doldurmak üzere «jandarmalığa» talip çıkan Enver Sedat yönetimi ilk iş olarak Umman'a yedi bin kişilik bir askeri güç göndermiştir.)

3 — İran'daki yeni yönetim İsrail'e karşı, Şah yönetiminin politikasından farklı olarak, Arap ülkelerini destekleyeceğini açıklamıştır. İsrail'e ayrıca (bu arada Güney Afrikadaki ırkçı yönetimi de) petrol ambargosu uygulayacağını ilan etmiştir.

4 — Filistin Kurtuluş hareketi yeni bir müttefik kazanmıştır. Humeyni yanlısı güçlerle El - Fetih'in ilişkilerinin eskiden beri çok iyi olduğu bilinmektedir.

5 — Şah yönetiminin baskı ve zulmüne karşı kendiliğinden de olsa mücadele veren halk kitleleri, yeni baskı uygulamalarına kolay kolay boyun eğmeyecektir. Mücadeleden deneyler kazanarak çıkmıştır. Bu durum, bir müddet yeni yönetimin hem iç, hem de dış politikasını etkiliyecektir. Ayrıca İran'daki değişik güçler arasında (muhalefetin başını çekenler arasında) iktidar mücadelesi bundan sonra kızışacaktır. (İran'daki kurtuluş müacdelesinin önderliğine soyunmuş bir devrimci hareket için, bu olanaklar çok iyi kullanılabilir.)

6 — İran Olayı; Azeri, Beluci ve Kürt halklarının saflarında ulusal baskının ortadan kalkması ve kendi kaderlerini tayin etmesi yönündeki eğilimleri de güçlendirmiştir. Bu halkların kurtuluş mücadelesi daha da gelişecektir. (Sorunun Kürt ulusal hareketine ilişkin yanlarına birazdan değineceğiz.)

İran'daki mücadelede belirli etkinlikleri olan güçleri şöyle sıralamak mümkündür.

1 — İran'daki halk hareketine önderlik etmeye çalışan ve bunu dini ideolojiyle sürdüren daha çok din adamları tarafından yönetilen *Halk Mücahitleri* adını taşıyan örgütlenme. (Daha çok sağ düşünceler egemendir.)

2 — Yeni oluşturulan yönetimin önemli bakanlıklarını ele geçiren ve liderliğini Kerim Sencabi'nin (halen dışişleri bakanlığını üstlenmiştir) yaptığı *Ulusal Cephe*. Askeri bir darbe sonucu devrilen Musaddık hareketinin devamıdır. (Sosyal - demokrat bir karakter taşımaktadır.)

3 — 1941 yılında kurulan ve bugün Sovyet yanlısı bir çizgi izleyen İran «Kitleler Partisi» *(TUDEH)*. Musaddık döneminde (1951 - 53) legal olarak faaliyetini sürdürmüştür. İkinci Dünya Savaşı yıllarında İran'da tutarlı bir çizgi izlemiş ve Mehabat Kürt Cumhuriyeti ile Azerbeycan Halk Cumhuriyeti olayları sırasında

da bu çizgisine uygun davranmıştır. (Farsça, Azerice ve Kürtçe yayın organlarına sahiptir. Kürtçe çıkardığı yayın organının adı *Rastî* (gerçek)'dir. Şahlık yönetimine karşı Tudeh'in son yıllarda sürdürdüğü mücadele, daha çok kendini koruma eylemine dönüşmüştü.

4 — Genellikle silahlı mücadeleden yana olan ve içinde değişik eğilimlerdeki güçlerin yer aldığı *Halk Fedaileri* örgütü.

Bunların dışında, «Mao'cu» çizgiyi savunanlar dahil olmak üzere birçok örgüt, İran'daki son olaylarda faaliyetlerde bulunmuşlardır. *Halk Mücahitleri* ve *Ulusal Cephe* adlı örgütlenmeler en etkili olanlardır. Halkın Fedaileri örgütü de toplumda etkin bir güç olduğunu, gerek Şah döneminde ve gerekse yeni yönetim döneminde ortaya koyduğu eylemleriyle kanıtlamıştır.

Kürdistan'ın bir parçası (Kürtlerin nüfusunun Türkiye Kürdistanı dışında en çok olduğu yer), İran sömürgecileri tarafından asırlarca önce ele geçirilmiş ve halende işgalleri atında tutulmaktadır. Bu parçada yakın tarihte görülen en önemli olay, *Mehabad Cumhuriyeti*'nin kurulmuş olmasıdır. (İran Kürdistanı'ndaki ulusal hareketler ve Mehabad olayı için *Kurtuluş Sosyalist Dergi*'nin 26. sayısındaki Kürdistan Tarihi ve Kürt Ulusal Hareketleri Üzerine Bir Yaklaşım başlıklı yazıda görüşlerimizi açıklamıştı.)

İran'daki son olaylarda, Kürdistan'daki muhalefetin de (Şah yönetimine karşı) payı vardır. Olayların yoğun olduğu dönemlerde, Güney Kürdistan'daki direnişi sürdüren bazı güçlerin faaliyetlerinin bir kısmını oraya kaydırmaları üzerine, bu mücadele daha da güçlenmiştir.

İran'daki Kürdistan Demokrat Partisi (İ K D P), geçmişte Mehabad Olayı'nda önemli bir rol oynamış olmasına rağmen, bugün fazla bir etkinliğe sahip değildir. 1968 yıllarında sömürgeci şah yönetiminin saldırıları sonucu yöneticilerin ve diğer kadrolarının büyük çoğunluğunu yitirmişti.

Devamı : sayfa : 223'tedir.

1 mayıs 1979'da kimi tavırlar ve proleter sosyalist tavır

Vazgeçilmez bir gelenektir 1 Mayıs işçi sınıfı için. İlk kez Amerikalı işçilerin 8 saatlik işgünü için başlattıkları mücadele ile başlayan, daha sonra Enternasyonalin, işçi sınıfının uluslararası birlik, dayanışma ve mücadele günü olarak kabul ettiği bir gelenek. Yüz yıla yaklaşan bir gelenek. Ve bu yüzyıla yaklaşan mücadele geleneği içinde hemen her ülkede egemen sınıflar işçilerin bu geleneklerini sürdümelerini engellemek için her yolu denemişlerdir. Kimi zaman şiddetle, kimi zaman çeşitli entrikalarla, kimi zaman geleneği yozlaştırma çabaları ile 1 Mayıs'a saldırmışlardır.

Türkiye 1 Mayıs geleneği 1909'a dayanmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu'nda 1 Mayıs ilk kez Selanik'te anıldı. Bu ilk gösterinin ardından Osmanlı egemen sınıfları 1 Mayıs gösterisini şiddetle yasaklamaya çalıştılar. Ancak 1 Mayıs gösterileri o yıldan itibaren ta 1923'e kadar sürdü. Bu dönem içinde gerek Osmanlı egemen sınıfları gerekse İstanbul'u işgal eden emperyalistler işçi sınıfının 1 Mayıs geleneğine amansızca saldırdılar, ama onu yok edemediler. Gene bu dönem içinde 1 Mayıs'ın mücadeleci ruhu kırılmaya çalışıldı. II. Enternasyonal revizyonizminin etkisi ile 1 Mayıs bir nevi «bahar bayramına» çevirilmek istendi.

İşgal yıllarında dahi gerçekleştirilen 1 Mayıs gösterisi 1923'de çıkarılan Takrir-i Sükun yasası ile uzun bir dönem için boğuldu. Bir daha 1976'ya kadar 1 Mayıs gösterileri yapılamadı.

1 Mayıs 1976 gösterisi DİSK tarafından İstanbul'da yeniden örgütlendi. Büyük bir işçi, emekçi ve

gençlik kitlesinin katıldığı 1 Mayıs 1976 gösterisi T"K"P revizyonistlerinin çabaları ile bir mücadele günü olmaktan çıkarılıp «panayıra» çevrilmeye çalışıldı. Ancak bu çabaya rağmen 1 Mayıs gösterisinin gerçekleşmesi dahi önemli bir ileri adımdı. Artık 1 Mayıs geleneği yeniden kurulmaya başlamıştı; engellenmesi mümkün değildi. Nitekim 1 Mayıs 1977 bir öncekinden daha görkemli bir biçimde başladı. Ve gene 1 Mayıs 1977'de egemen sınıflar gösteriyi engellemek için ellerinden geleni yaptılar. 1 Mayıs 1977 katliamı T"K"P'li revizyonistlerin ve Halkın Kurtuluşu, Halkın Yolu, Halkın Birliği gruplarının provokasyona açık tutumları ile gerçekleşti. Türkiye işçi sınıfı 1 Mayıs geleneği içinde 34 ölü verdi.

1 Mayıs 1978'de iktidarda CHP reformizmi vardı. Onlar ince bir politika ile gösteriyi engellemeye çalıştılar. Ancak başarılı olamadılar. Bu arada DİSK yönetimi değişmişti. «İlerlemeci» klik DİSK yönetiminden uzaklaştırılmıştı. DİSK'in yeni yönetimi gösterinin hazırlık aşamasında tüm demokratik örgütlerin, siyasi grupların desteğini kazandı. Oligarşinin tüm katliam söylentilerine, engelleme çabalarına rağmen 1 Mayıs 1978 özellikle siyasi grupların çabaları ile gerçekleşti. Katılan kitlenin büyüklüğü açısından bir önceki yıllardan geri değildi. Ancak bu kez gösteriye katılan işçilerin sayısı önceki yıllara oranla son derece cılızdı ve bu 1 Mayıs 1978'in en önemli noktasıydı.

1 Mayıs 1978 gösterisinin düzenlenmesinde T"K"P'liler gene provokasyona hizmet ettiler. Çeşitli davranışları ile oligarşinin «yeni bir katliam» söylentilerine hizmet ettiler. El altından söylentiyi yaydılar. Gösteri öncesi DİSK'in çalışmalarına katılmadıkları gibi engellemek için de ellerinden geleni yaptılar. Kendi kontrollerindeki sendikalar gösteriye en cılız bir biçimde katıldılar. Daha çok işçinin gösteriye katılması için hiç birşey yapmadıkları gibi aksine işçilerin katılımını azaltacak işler yaptılar. Katılmak isteyen işçileri ise İKD'nin, İGD'nin arkasında yürütmeye uğraştılar. Kısacası «İlerleme» 1 Mayıs 1978'de gösterinin sönük geçebilmesi için elinden ne gelirse yaptı.

1 Mayıs 1978 gösterisinde «İlerleme»nin bu tavrının başlıca nedeni DİSK içindeki iktidar mücadelesi idi. Gösterinin her olumsuzluğu onların DISK'in yeni yönetimine karşı verdikleri iktidar mücadelesinde lehlerine bir puan olacaktı. Onlar, 1978 gösterisindeki tavırları ile kendi dar grup çıkarları için işçi sınıfının geleneğine yara açmaktan dahi kaçınmayacaklarını gösterdiler.

Öte yandan 1977 katliamına rağmen, reformizmin çeşitli çabalarına rağmen ve yaratılan tüm «katliam» ortamına rağmen 1 Mayıs 1978'in gerçekleşmesi oligarşinin suratına inen ağır bir tokat oldu. Artık 1 Mayıs Türkiye işçi sınıfı için gelenekleşmişti. Her ne olursa olsun daha sonraki yıllarda da 1 Mayıs anılacaktı. Bunu engellemek mümkün değildi. Ne var ki 1978 gösterisi işçi sınıfının geleneğini yerleştirirken iki başka geleneğin de işaretlerini verdi : egemen sınıfların 1 Mayıs'ı boğma, yok etme geleneklerini koruma kararlılıklarını ve T"K"P hainlerinin 1 Mayıs'ı provoke etme geleneklerini... İşte 1 Mayıs 1979 gösterisi bu olguların tümünün açığa çıkmasını, somut hale gelmesini dost düşman herkese gösterdi.

Türkiye 1979 1 Mayıs'ına çok ağır koşullar içinde geldi. Kürdistan'ın 10 ilinde sıkıyönetim vardı. Ayrıca Adana, Ankara ve İstanbul'da da sıkıyönetim vardı. Ve 1 Mayıs'dan 3 gün önce Kürdistan'ın 6 ilinde daha sıkıyönetim ilan edildi.

1 Mayıs'a gelirken güncel merkezi görev sıkıyönetime karşı mücadele ve faşist odakların dağıtılması idi. Bu talep 1 Mayıs 1979'da daha büyük bir yaygınlıkla haykırılmalıydı. 1 Mayıs geleneği ile güncel merkezi görev birleşmeliydi.

Proletarya sosyalistleri 1 Mayıs 1979'u ülkenin çeşitli bölgelerinde, 1 Mayıs'a yakışır mitinglerle anma kararını 1 Mayıs 1978'in hemen ardından aldılar. Şüphesiz İstanbul gösterisi gene 1 Mayıs geleneği açısından en önemli gösteri olacaktı. Çünkü 1 Mayıs proletaryanın geleneği idi ve İstanbul Türkiye proletaryasının kalbi, beyni idi. Ayrıca da Türkiye'de 1 Mayıs geleneği İstanbul'da, proletaryanın bu en güçlü olduğu şehirde ku-

rulmuş, yaşatılmıştı. Bu açıdan 1 Mayıs İstanbul gösterisi tüm diğer gösterilerden daha farklı bir anlama sahipti.

Sıkıyönetim İstanbul gösterisinin anlamını ve önemini kat be kat arttırdı. Daha önceki yıllar 1 Mayıs gösterilerini tüm çabalarına rağmen engelleyemeyen oligarşi 1 Mayıs 1979 gösterisine sinsi bir saldırı düzenledi. Reformist CHP 1 Mayıs'ı hepten engellemek yerine onu icazet sınırlarının içine tıkmaya çalıştı. Oligarşinin tüm savaş taktiği bu oldu. Savaşın asıl cephesine egemen olmak, bu cepheye egemen olabilmek için tüm gücünü kullanmak bu arada ülkenin diğer bölgelerinde 1 Mayıs gösterilerine izin vermek ve hatta «yardımcı olmak». İşte onların taktiği buydu. Ve gerçekten taktiklerini başarı ile hayata geçirdiler. Bütün güçleri ile asıl cepheden işçi sınıfına saldırdılar. Giderek saldırılarının şiddeti arttı. Sonunda tüm İstanbul proletaryası 1 Mayıs günü hapsedildi. Sokağa çıkma yasağı ilan edildi. Bu cepheden taarruz sırasında oligarşi düşmanının cephe gerisi eylemlerine ses çıkarmadı. Cephe gerisini bir anlamda düşmanına, işçi sınıfına ve müttefiklerine, terk etti. Çünkü cephedeki kalıcı zafer daha sonra cephe gerisinin kolaylıkla temizlenmesine olanak tanıyacaktı.

İşçi sınıfı ve müttefikleri ise 1 Mayıs'a, farklı farklı eğilimlerle girdi. Ama en temelde bu farklı eğilimleri iki kampta toplamak mümkündü. İşçi sınıfının tavrı ve müttefiklerinin tavrı.

İşçi sınıfı 1 Mayıs İstanbul gösterisine kararlılıkla hazırlandı. Daha Ocak ayında proletarya sosyalistlerinin merkezi yayın organı KURTULUŞ gazetesi 1 Mayıs günü İstanbul gösterisinin yapılacağını ilan ediyordu. KURTULUŞ'un 56 ve 57'inci sayıları 1 Mayıs gösterisi için işçi sınıfının izin istemediğini, 1 Mayıs'ın icazet altında anılmayacağını dosta düşmana ilan etti.

İşçi sınıfının devrimci hareketi İstanbul gösterisinin yanı sıra cephe gerisini de ihmal etmedi. Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde 1 Mayıs'a yakışır güçlü gösteri-

lere hazırlandı. 1 Mayıs 1979 sıkıyönetime rağmen en güçlü bir biçimde anılacak, gelenek yaşatılacaktı.

Proletarya sosyalistlerinin bu hazırlıklarının yanısıra bazı demokrat çevreler de 1 Mayıs günü 1 Mayıs alanında şiarına sahip çıktılar. KURTULUŞ'un ardından bu şiara ilk sahip çıkan DİSK yürütmesi oldu. Onu TİP'in çıkışı izledi. Her ikisi de son ana kadar «1 Mayıs'da 1 Mayıs Alanında» dediler.

DİSK'in çağrısı üzerine hemen hemen bütün siyasi gruplar ve onların yönetimlerinde oldukları demokratik kitle örgütleri «1 Mayıs'da 1 Mayıs Alanında» şiarının yanında yer aldılar. Halkın Kurtuluşu, Halkın Birliği, Devrimci Halkın Birliği, Devrimci Halkın Yolu gibi gruplar ise DİSK tarafından çağrılmamışlardı.

Ne var ki DİSK'in çağrısını destekleyen gruplar son ana kadar onun yanında yer almalarına rağmen son anda caydılar ve proletarya ile oligarşi arasındaki savaşın cephesini terkettiler. Kimi gruplar bu terk edişleri sırasında oligarşinin saflarına kaydı. Kimileri ise sadece cephe gerisinde kalmayı tercih etti. Proletarya sosyalistlerinin yanında sadece bir demokrat grup : TİP kaldı. KURTULUŞ'cu ve TİP'li işçiler, emekçiler ve gençler 1 Mayıs günü Istanbul'un 5 yerinde eylemler düzenlediler. Böylelikle yol ayrımının ilk virajında KURTULUŞ ve TİP bir yanda kalarak diğer gruplardan ayrıldılar. Daha sonra ise her iki grup eylemlerinin nedenlerini sıkıyönetim mahkemelerinde açıklarlarken birbirlerinden koptular. TİP'liler demokratik bir hakkı korumak için, sokağa çıkma yasağına protestolarını dile getirmek için sokağa çıktıklarını söylerlerken, proletarya sosyalistleri 1 Mayıs gösterisi için eylem düzenlediklerini anlatıyorlardı.

1 Mayıs günü cephede savaşa çıkan iki grubun tavrını daha sonra ele alacağız. Şimdi son anda cepheyi terkeden, cephe gerisinde mücadeleyi kabul edenlere bakalım.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, son anda «1 Mayıs'da 1 Mayıs Alanında» şiarını terkedenleri iki temel gruba ayırabiliriz : Oligarşinin yanında saf tutanlar ve mü-

cadeleyi sadece cephe gerisinde kabul edenler. Birinci grup T"K"P dir. Bir de VP'nin muhalefeti «Kıvılcım» gazetesinin çevresinde toplanmış birileri var... Çeşitli gazetelerin köşe yazarı olan «demokrat»ları saymıyoruz.

T"K"P 1 Mayıs'dan çok önce icazet sınırları içine girmeye, reformizme destek olmaya, son tahlilde ise oligarşinin yanında saf tutmaya kararlı idi. İzmir'de alınan miting izni, DİSK'in ilk açıklamaları sırasında çıkardıkları dedikodular (DISK İstanbul'un dışında da 1 Mayıs gösterisine hazırlanıyor gibi) ilk işaretlerdi ancak henüz davranışları açık değildi. Daha sonra DİSK ve çeşitli demokratik kitle örgütlerinin ortak açıklamalarına katılmamaları biraz daha açık olarak tavırlarını ortaya çıkardı. Tarih 24 Nisan. 27 demokratik örgüt 1 Mayıs'da 1 Mayıs Alanında olacaklarını açıklarken tek bir «İlerlemeci» örgüt dahi bu açıklamaya katılmamıştı. DİSK'teki toplantıda «Ilerlemeci» örgütlerin söyledikleri şuydu : «Biz ayrıca ortak açıklama yapacağız». Nitekim ertesi gün, 25 Nisan günü İzmir'de 27 örgüt 1 Mayıs'da İzmir Konak mitinginde açıklamasını yaptı. Üç gün sonra DİSK yürütmenin tutuklanmasından, fabrikaların polis ve jandarma tarafından basılmasından iki-üç saat sonra «Ilerlemeci» üç sendika da 1 Mayıs'da İzmir Konak mitingine katılacaklarını açıkladılar. Onları DİSK içinde yönetimlerinde «ilerlemeci»lerin ve CHP'nin sağ kanadının egemen olduğu 5 sendika daha destekledi. İlk İzmir açıklamasını yapan 27 örgüt arasında ise DİSK'in karşısına «ilerleme» tarafından kurulmuş naylon sarı sendikalar da vardı.

«İlerlemeci» sendikaların açıklaması ihanetin en açık bir biçimde su yüzüne çıkmasıydı. Aynı zamanda fırsatçılıkları da bu açılmalarında çok iyi bir biçimde sırıtıyordu. DİSK yürütmenin tutuklanmasının hemen ardından, yani DİSK'in başsız kalmasının hemen ardından, yani 1 Mayıs'da 1 Mayıs Alanında olma kararlılığında olanların güç kaybına uğradıkları bir sırada üstelik DİSK'i de suçlayarak savaşı terk ettiler. Aslında onlar için savaşı terk ettiler deyimi pek uygun değil. Onlar hiç bir zaman bu savaş içinde yer almamışlardı.

«İlerlemeci» sendikaların bu tutumu Sıkıyönetim Komutanlıklarının da takdirini kazandı. Oligarşinin cephedeki savaşın en ağır saldırısı olan sıkıyönetimin sokağa çıkma yasağını ilan ettiği bildirisinde kendilerine teşekkür edildi, madalya verildi.

«İlerleme» saflarında bu gelişmeler olurken proletarya sosyalistlerinin saflarında da önemli bir hata henüz düzeltilememişti. Proletarya sosyalistlerinin yönetiminde oldukları bazı demokratik örgütlerin «İlerlemeci» örgütlerle birlikte İzmir Konak mitingine katılacakları ilanları çıkmaktaydı gazetelerde. Ve bu ilanlar 30 Nisan'a kadar sürdü. Bu arada proletarya sosyalistleri ikili bir tutum içindeydiler. Bir yandan cephedeki savaşa hazırlanılıyordu, diğer yandan ise İzmir Konak mitingine ve ihanete ortak olmaya ramak kalmıştı. Ancak sağ duyu egemen oldu. Hareket İzmir Konak mitingine katılma kararını durdurdu. Böylelikle proletarya sosyalistleri son anda dahi olsa ihanete ortak olma durumundan kurtulmuş oldular.

KURTULUŞ'un İzmir Konak mitingine katılma kararı Türkiye'nin çeşitli yerlerinde 1 Mayıs'ı anma kararlarının bir parçasıydı. Proletarya sosyalistleri ileride bahsedeceğimiz Devrimci Yol'un eylem birliği çağrısının bir sonuç vermemesi üzerine bağımsız olarak İzmir, Diyarbakır, Tunceli, Rize, Samsun, Sinop, Gümüşhane, Mersin, Antalya, İnegöl, Çorlu ve Bartın'da gösteri düzenleme hazırlıklarına başladılar. İzmir'de yapılan başvuruda İzmir Valiliği İzmir'in iki alanının da dolu olduğunu, Konak'da «İlerleme»nin, Karşıyaka'da ise Devrimci Yol ve Halkın Kurtuluşu'nun mitingleri olduğunu belirtti. Bu durumda proletarya sosyalistleri başka bir miting alanı bulunması için yasal çabalarını sürdürürlerken Konak Mitingine de katılmaya karar verdiler. Yeni bir alan bulunursa o takdirde o alanda miting yapılacaktı. Ancak bir süre sonra bir başka alanın bulunmasının olanaksızlığı ortaya çıktı. Bu durumda tek alternatif Konak Mitingi idi.

Konak ve Karşıyaka mitingleri arasında bir tercih yapılması gerektiğinde Konak Alanının tercihi do-

ğaldı. Bir yanda ilkelerde anlaşmadan Halkın Kurtuluşu ile ajitasyonda birlik temelinde bir arada olmak gerekiyordu. Bu ise, dostu düşman gösteren bir siyasi harekete güç vermek demek olacaktı. Diğer yanda «İlerleme» ile böyle bir sorun yoktu. Ancak İzmir Konak mitingine katılma kararının bu değerlendirmesi gelişen olaylardan bağımsız olarak düşünüldüğünde geçerlidir. Çünkü gelişen olaylar «İlerleme»nin Konak mitingini tam bir ihanet olayına dönüştürmüştür.

Proletarya sosyalistlerinin 1 Mayıs Konak mitingi konusundaki bu vahim hatası düzeltilirken birbaşka RIN ilkesiz bir biçimde İzmir Karşıyaka mitinginde hata ile eyleme gölge düşürülmüş ve KURTULUŞÇULA-Devrimci Yol ve Halkın Kurtuluşu'nun yanında, onların anti-sovyetik gösterilerine güç vermesini sağlamıştır.

Şüphe yok ki 1 Mayıs günü Izmir'deki tek doğru tavır bağımsız bir gösteri düzenlemek ya da hiç bir eylem yapmamaktı.

İlerlemenin Konak ihanetinin yanı sıra kendisini oligarşinin icazet sınırlarına hapseden bir eğilim de, «Kıvılcım» gazetesinin taraftarları oldu. 1 Mayıs öncesi pek sesleri çıkmayan bu grup 1 Mayıs sonrasında yayınladıkları gazetelerinde 1 Mayıs günü İstanbul gösterisinde ısrar etmenin yanlış olduğunu söylüyor. Kıvılcım Gazetesine göre DİSK'in «1 Mayıs günü 1 Mayıs Alanında» şiarı aslında bugünkü hükümete güç verenlerin bir bayram gösterisi çağrısıymış. (DİSK'in tavrının nedenlerine ileride değineceğiz) Ve, DİSK yeterli militan hazırlığı yapmamış. Hem böyle eleştiriyorlar -ve bu eleştirileri büyük ölçüde doğru- hem de kendileri ne yapıyorlardı? DİSK yeterli militan hazırlığı yapmamışsa, DİSK 1 Mayıs gösterisini bir bayram olarak algılıyorsa, o takdirde kendileri militan bir hazırlık yapsalardı, 1 Mayıs'ı bir bayram olmaktan çıkarıp, bir mücadele günü haline getirmeye hazırlansalardı. Nerde? Onlar bu tür hazırlıkları yanlış buluyorlar. Çünkü Kıvılcım Gazetesi İstanbul'un terk edilmesini açıkça savunuyor :

«...Keskin bir taarruza kalkılıp işçi sınıfı ve halkımızın bilinci karartılmıştır. Şimdiki güçler dengesinde, mevcut örgütlenmemizde parababalarının tedbirlerini böyle bir atakla geri püskürtemeyiz. Tersine boşuna eziliriz. Onun için bilinçle geri çekilmeyi bilmeli İstanbul'da 1 Mayıs somut yönelişinden vazgeçilmeliydi. Hatta eğer kendi başımıza düşünmeyi biliyorsak baştan şimdi geri püskürtüleceğimiz bir hedefe doğru kalkılmazdı.» Ve tabii bu tutumunu açıklayabilmek için de 1 Mayıs günb eylem yapanları kendilerini tutuklattılar diye karalamaya çalışıyor.

Doğrusu bütün Türkiye'de bu KIVILCIM grubundan başka açıkça geri kaçmayı öneren olmadı. Sadece onlar açıkça geri çekilmeliydik, 1 Mayıs geleneğinden vazgeçmeliydik, icazet verilinceye kadar bir daha 1 Mayıs gösterisi yapmamalıyız, demiyor. Diğerlerinin açıkça söyleyemediğini söyleyerek aslında bir anlamda da son derece olumlu bir yerdeler...

Evet, herkes KIVILCIM gazetesi gibi açık sözlü değil. Herkes onlar gibi icazet verilmeyen yerde miting yapmayalım, kendimizi icazetin sınırlarına çekelim diyemiyor. Örneğin Devrimci Yol.

Keskin geveze bir sol grupdur Devrimci Yol. Keskinlik oldu mu üstüne yoktur. Hem en keskindir, öncü savaşçıdır, iç savaştan yana olmayanlarla (ne demekse) kattiyen eylem birliği dahi yapmaz, hem de kendisini icazetin sınırları içine hapsetmiştir. İcazet verilmezse eylem yapmayı pek düşünemez.

Devrimci Yol'un 1 Mayıs tavrı 1 Mayıs öncesi çıkardıkları özel sayıda belirlenmişti. Onların aklı İstanbul gösterisinde değil, düzenleyecekleri «30» mitingdeydi. İstanbul gösterisi üzerine söyledikleri sadece «sonuna kadar direnilmelidir»di. Gerçekten de sonuna kadar direndiler, ama son anda direnmekten vazgeçtiler. İstanbul'u, savaşın asıl cephesini terk ettiler. Ama 1 Mayıs'ın hemen ardında da Yaşasın Ankara, İstanbul 1 Mayıs direnişimiz demekten de pek utanmadılar.

Devrimci Yol gerçekte 1 Mayıs öncesinde de pek tutarlı bir biçimde son ana kadar direnmemişti. DİSK'-

in toplantılarındaki tavrı kaypaklığın örnekleri ile doluydu. Zira akılları yukarıda da belirttiğimiz gibi «30» mitingle doluydu. Halkın Kurtuluşu ile birlikte düzenleyecekleri mitinglerde. Onların hesabı şuydu : Nasılsa İstanbul'da gösteri olmayacak. Oligarşi izin vermeyecek. Bu takdirde iki üç korsan miting olur, eh bizde İstanbul'da bir korsan miting düzenleriz olur biter. Bu arada «30» mitingle de en büyük sükseyi yaparız. Yok eğer DİSK'in mitingine izin verilirse o takdirde de ona gereğince katılırız. Nasılsa geri kalan gruplardan pek aşağı olmayız. Ve bu takdirde de gene «30» miting yapmış olmakla en büyük sükseyi yaparız. Zaten nasılsa kendi kitlemize olayları biz aktarıyoruz, sayımız biraz az dahi olsa anlatmayız. (1 Mayıs sonrası çıkardıkları İŞÇİLERİN SESİ'nde mitinglerden nasıl bahsettikleri hatırlansın. Örneğin Rize mitingini düzenleyen KURTULUŞ olmasına rağmen bırakalım mitingin Kurtuluş tarafından düzenlendiğini yazmayı, Kurtuluş'tan bahsetmiyorlar dahi.) Ancak bu dar grupçu, sükse peşinde koşan tavır tüm hesapları yapamadı. Sınıflar mücadelesinin boyutlarını küçük burjuva ideolojisinin görmesi zaten olanaksızdı. Ve 1 Mayıs günü için İstanbul'da sokağa çıkma yasağı ilan edilince iki eli böğründe kala kaldı.

Devrimci Yol'un 1 Mayıs günü İstanbul'da eylem düzenlemesi gerçekte olanaksızdı, ya da tamamen tesadüfi bir olgu olurdu eğer bir eylem düzenlemiş olsaydı. Zira, ancak proletaryanın ideolojisine sahip olanlar, ancak proletaryanın eylemini gerçekleştirmekten yana olanlar 1 Mayıs günü her hal ve şartta eyleme çıkmaya hazır olurlardı. İşte bu nedenledir ki 1 Mayıs 1979 Türkiye sosyalist hareketi için bir yeni yol ayrımı oldu. Olayların gelişimi öyle bir seyir izledi ki hiç kimse bir çok olayda olduğu gibi işçi sınıfını şaşırtma olanağını bulamadı. Ancak sınıfın gerçek öncüsü tutarlı bir biçimde İstanbul'da, işçi sınıfı ile oligarşi arasındaki savaşın sıcak cephesinde eyleme çıkabildi.

1 Mayıs sonrası Devrimci Yol'un İŞÇİLERİN SESI dergisinin tavrına gelince, yani sanki 1 Mayıs İstanbul eylemini kendileri düzenlemiş gibi yayın yapmalarına

gelince, 1 Mayıs broşüründe de belirtildiği gibi proletarya sosyalistleri bu tavırdan sadece memnun olurlar. İtiraf ettikleri gibi işçiler ve emekçiler 1 Mayıs eyleminden, 1 Mayıs İstanbul direnişinden «büyük bir moral gücü ve mücadele azmi» kazanmışlardır. Devrimci Yol'da aynı moral gücünü ve mücadele azmini kazanmıştır. Bu sevinç vericidir. Proletaryanın eylemini izlemesi, onu alkışlaması sadece bizi memnun eder.

Devrimci Yol'la ilgili son birşey daha söylemek gerekiyor. 1 Mayıs öncesi yaptıkları eylem birliği çağrısıyla ilgili. Proleter sosyalist harekete karşı daima düşmanlık dolu olan bu hareketin 1 Mayıs öncesi eylem birliği çağrısı yapması son derece olumludur. Ve bu olumluluk sonucudur ki proletarya sosyalistleri derhal çağırıya olumlu cevap vermişlerdir. Devrimci Yol, KURTULUŞ'un yanı sıra HALKIN KURTULUŞU grubuna da çağrı yapmıştır. Gerçekte HALKIN KURTULUŞU'nun da eylem birliğine çağırılmasının bir mahzuru bizim açımızdan yoktur. Eğer ilkelerde anlaşacaksak (ki KURTULUŞ'un bu konuda ne kadar titiz davrandığı açıkça bellidir) biz herkesle eylem birliği yapabiliriz. Ancak daha eylem birliği ile ilgili tartışma başlar başlamaz Devrimci Yol bu eylem birliğinin bir tek ilkesi olduğunu, onun da iç savaşa karşı olup olmamak olduğunu belirtmiştir. Böyle bir ilke çevresinde eylem birliğinin yapılamayacağı açıktır. KURTULUŞ açısından anti-emperyalist, anti-faşist ve anti-şövenist ilkeler (ve Kürdistan özelinde anti-şövenist ilkenin açılımı olan anti-sömürgeci, anti-feodal ilkeler) ancak bu ilkeler eylem birliğinin temelini oluşturabilirdi. Daha da önemlisi bu ilkeler kabul edilmeden, ve HALKIN KURTULUŞU'nun anti-sovyetik tavrı mitinglerde sürecek oldukça ajitasyonda serbestliğin kabul edilmesi olanaksızdı. Ancak gerek Devrimci Yol, gerekse Halkın Kurtuluşu, KURTULUŞ'un ilkeli eylem birliği önerisini kabul etmemişlerdir.

Halkın Kurtuluşu açısından bu davranış belki olağandır. Ancak Devrimci Yol'a gelince, onların bu tutumu, yani proletarya sosyalizmi yerine Türkiye halkları-

nın dostlarını düşman göstermeyi, Türkiye halklarına yanlış hedefler göstermeyi başlıca mücadele hedefi olarak seçen Halkın Kurtuluşu'nu eylem birliği için tercih etmek şüphesiz ki 1 Mayıs günü de devrimci hareketten uzak düşmelerini sağladı.

Bu noktada İzmir Konak mitinginin iptalinden sonra KURTULUŞÇULARIN bu kez de İzmir Karşıyaka'da Devrimci Yol ve Halkın Kurtuluşu mitingine katılmalarına da değinelim. Tek kelime ile KURTULUŞ bu davranışı ile büyük bir tutarsızlık yapmıştır. Bugüne kadar ki mücadele pratiğimiz içinde üzerinde son derece titiz davrandığımız bir ilke son tahlilde ille de İzmir'de miting yapacağız anlayışı ile baltalanmıştır. Önce Konak mitinginin zamanında iptal edilememesi, arkasından da bu Karşıyaka mitingine katılış KURTULUŞ'un 1 Mayıs 1979 mücadelesi içindeki iki kara noktayı oluşturmaktadır.

Lafta keskin, ama iş işçi sınıfının eylemine gelince keskinliği ortadan kalkan sadece Devrimci Yol değil. Türkiye solunun bütün grupları aynı duruma düştü. Emeğin Birliği, Kitle, Devrimci Sol, Devrimci Kurtuluş, MLSPB vs. hep aynı duruma düştüler. 1 Mayıs günü İstanbul'da yaptıkları tek şey evlerinde oturmak ve belki de içlerinden sıkıyönetimi protesto etmek oldu. Bu gruplardan «Devrimci Kurtuluş» deneni 1 Mayıs'tan iki üç gün önce sağa sola astığı pankartların üzerine şöyle yazıyordu : «1 Mayıs barış değil, savaş günüdür.» (!) Ne demeli ki?

Emeğin Birliği ve Kitle de 1 Mayıs sonrası yayınladıkları ortak gazetede 1 Mayıs'dan önce doğru bir biçimde «1 Mayıs'da 1 Mayıs Alanında» sloganına sahip çıktıklarını anlatıyorlar ama diğer devrimci hareketlerle eylem birliği sağlayamadıkları için 1 Mayıs günü İstanbul'da sokağa çıkamadıklarını anlatıyorlar. Kaldı ki birleşme doğrultusunda oldukça ileri adımlar attıklarını söyleyen bu iki grup kendi arasında dahi koordinasyonu sağlayamamış. (!) Böyle bir eylemde dahi birlik sağlayamayanların ileride nasıl bir siyasi birlik oluşturacakları ayrı bir sorun. Ancak Emeğin Birliği ve Kit-

le'nin ortak açıklamasının ortaya çıkardığı (daha doğrusu bir kere daha ortaya çıkardığı) bir sonuç var : Bu iki siyaset bir başkaları ile eylem birliği yapmazsa kendi başına hiç bir şey beceremez. Somut durum kısaca budur.

Emeğin Birliği'nin bir de İzmir Konak mitingine katılması olayı var. Resmen bir şey demiyorlar. (Açık yüreklilikle özeleştiri yapmadıkça söyleyecek birşey yok). Ancak sorulduğunda «biz oraya 'İlerleme'yi teşhir etmeye gittik» diyorlar. Dinleyenler ise sadece tebessüm ediyorlar. 20 bine yakın «İlerlemeci»nin ortasında yüz kadar Emeğin Birliği taraftarının haykırışını düşünebiliyor musunuz : «Bu bir ihanet mitingidir» diye...!

Her bulduğu fırsatta çıkarcılığını sergileyen TSIP'de 1 Mayıs'ın ardından bastı feryadı. Ver yansın etti «İlerleme»ye. «Nasıl da direndik 1 Mayıs günü» demeye getiriyordu «İlerleme»ye saldırırken. Zira feryadın yanı sıra Genel Başkanlarının 30 Nisan günü tutuklandığını ballandıra ballandıra anlatıp duruyordu. Utanmak, sıkılmak gibi bir tutumu olmadığı için 2-3 hafta sürdü bu davranış. BİRLIK adlı yeni yayınları hiç durmadan «İlerleme»ye saldırıyor, İzmir Konak mitinginin icazet sınırları içine girmek olduğunu anlatıyordu ve bu arada KURTULUŞ'a da çamur atmayı ihmal etmiyordu: Bir goşist grup da «İlerleme»ye destek oldu diye.

Bu tutum en azından ahlâkın ilk temel kurallarına sığmaz. Her halde kendileri de bilir ki KURTULUŞ son anda, evet son anda, İzmir Konak mitingine katılmamıştır. Ama buna rağmen bulanık suda balık avcısı gene de sallıyor çamurunu. Belki tutar, belki iki, üç kişinin kafasını bulandırırım diye.

Bir başka tutum ise şu; tek bir satır dahi yok KURTULUŞÇULARIN 1 Mayıs Istanbul eyleminden. Genel Başkanlarının tutuklanışı sayfa sayfa anlatılıyor, TİP'e övgüler düzenleniyor, DİSK'in TSİP'e, TSİP'in DİSK'e destek mesajları yayınlanıyor ama 1 Mayıs günü 1 Mayıs'ı anan tek siyasi hareketten tek

bir satır dahi olsun bahsedilmiyor. Diyecek pek bir şeyimiz yok. Gazete onların. Ister KURTULUŞ'tan bahsederler, istemezlerse bahsetmezler. Onların bileceği bir şey. Ama TİP'in YURUYÜŞ dergisinin kendilerini teşhir etmeye başlaması üzerine sonunda KURTULUŞ'dan da (isim vermeden) bahsetmek zorunda kaldılar. Tabii gene çamur atmak üzere ama bu kez doğrudan KURTULUŞ'a değil de TİP'e.

BİRLİK Gazetesinin 21 Mayıs günü çıkan 14. Sayısında yayınlanan «1 Mayıs'ı Kendi Reklamları İçin Kullananlar» başlıklı yazıda bu kez oklarının ucunu «ilerleme»den TİP'e çevirmişlerdi. Önce kendi 1 Mayıs tavırlarını anlatıyorlar. Meğer 1 Mayıs günü 1 Mayıs Alanında olma kararlılığında olan TSİP sokağa çıkma yasağı ilan edilince partilerini temsilen Genel Başkanlarını 1 Mayıs Alanına yollayacaklarmış. Ama o da tutuklandığı için (ve herhalde geri kalanların «temsil yetkisi» olmadığı için olsa gerek) kimseyi sokağa çıkarmamışlar. Evlerinde oturup televizyon seyretmişler. Zaten «Bu şartlarda 1 Mayıs'ta 1 Mayıs Alanında olmak için ısrar etmek, ne işçi sınıfının kollektivitesiyle, ne de 1 Mayıs'ın kitleselliğiyle bağdaşmayan, bireyci bir çıkış olacağını» düşünüyorlarmış. Peki böyle düşünüyordunuz da beyler, ne diye 1 Mayıs'ın ardından «nasıl da direndik» diye yaygara kopardınız, niye 1 Mayıs İstanbul eylemini «sembolik» de olsa işçi sınıfı sembollere hâlâ önem verecektir diye «İlerleme»ye karşı savundunuz. Neden böyle aniden geri dönüyorsunuz? Her halde tek neden sosyalist hareket içindeki partilerin birbirinden farklılıklarını pek bilmeyen postacının yaptığı hata bu tutumunuzun nedeni. (TSİP Genel Sekreteri'nin 1 Mayıs'tan 1 hafta önce Çerkezköy ilçesine gönderdiği 1 Mayıs'a gelmeyin telgrafını postacı TİP'e götürmüş ve TİP'in yayın organı da bunu aynen basmıştı.)

İşte sahtekarlık böyle bir balon gibi patlar. Yalan üzerine propaganda hiç kimseye yarar sağlamaz. Nitekim öyle oldu.

TSİP'in bir de iddiaları var. TIP 1 Mayıs'ı kendisinin reklamı için bir propaganda aracı haline getirmiş.

Eh, TİP'in yayın organları TSİP'in tutumunun reklamını yapıp, TSİP'i övecek değildi herhalde. Ikinci olarak «Bugün Türkiye'de birkaç yüz kişiyi İstanbul'un kenar mahallelerinden birinde sokağa çıkaramayacak tek bir çevre bile yok»muş. Evet, sonucunu öğrendikten sonra birkaç yüz kişiyi sokağa çıkarmak mümkündür. Ama ancak sonucunu öğrendikten sonra. («Tecil ihtimali de olan 6 ay hapis cezası herhalde göze alınamayacak bir bedel değildir» diyorlar. Bilmiyoruz TSİP'de kaç kişi 6 ay hapis cezasını göze alır. Diyelim ki bütün parti üyeleri göze aldı. Ancak 3-5 yüz kişi eder. Ama diyelim yeterli bir rakkamdır. Ama kaç TSIP'li «30 metre yaklaşanı vur» emri varken sokağa çıkardı? İşte bu sorunun cevabı belli. 1 Mayıs günü hepimiz gördük : koskocaman bir SIFIR.)

TİP'e saldırı bu kadarla da bitmiyor. Besbelli çok kızmışlar TİP'in kendilerini teşhir etmesine. «Çoğu öğrenci birkaç yüz genci sokağa çıkarmak» marifet değildir diyorlar. Milyonlarca işçinin yaşadığı bir şehirde «çoğu öğrenci birkaç yüz kişi», zaten «aynı yola başvuran başka öğrenci çevreleri» de olmuş. O «başka öğrenci çevreleri» KURTULUŞ. Niye bu kin, niye bu kendini yukarılarda görmek. Diyelim KURTULUŞ bir öğrenci çevresi ve diyelim TSİP işçi sınıfı partisi niye milyonlarca işçiyi, vazgeçtik niye 3-5 işçiyi harekete geçiremediler. Niye? TSİP sempatizanları oturup yıllardır işçi sınıfı partisiyiz diye kendilerini kandıranların tutumlarını düşünmelidirler. Nerede o işçi yığınları. TSIP nerede, kaç tane işçi ile ilişkisi vardır? Hangi fabrikada, hangi işyerinde, hangi sendikada? Ve gene TSIP üyeleri oturup bir de sağa sola bakmalıdırlar. Öğrenci çevresi diye önderlerinin kendilerine gösterdikleri gruplara bakmalıdırlar. Kaç fabrikada, kaç işyerinde, kaç sendikada ilişkileri vardır, diye. Baktıkları takdirde, gözlerini açtıkları takdirde göreceklerdir.

Bir de TEP'in tavrı var. Onlar «1 Mayıs 79'un Hesabını Verelim» diyorlar. Gerçekten de 1 Mayıs 79'un hesabı verilmelidir. Tüm «sosyalist» gruplar, örgütler oturup 1 Mayıs'da yaptıklarının, ya da daha doğrusu yapmadıklarının hesabını vermelidirler. TEP de yap-

madıklarının hesabını vermesi gerekenlerdendir. Ancak bir yandan «1 Mayıs'ın Hesabını Verelim» derken, diğer yandan da günahı genelleştirip kendisini de bu arada uyutmaya çalışan bir tavırla «özeleştiri» yapılmaz. Doğru davrananla, yanlış yapan, ya da hiç bir şey yapmayan aynı kefeye konmakla, suçu bir de böylesine genelleştirmekle özeleştiri yapılmış olunmaz. TEP'in tavrı ise bu. 1 Mayıs günü eylem yapanlar da TEP'in gözünde yanlış yapmışlardır. Öyleyse kim doğrudur? Hiç kimse. Herkes yanlış yapmıştır. Evinde oturan da yanlış yapmıştır, İzmir'e kaçan da yanlış yapmıştır, 1 Mayıs'da demokratik bir mevziyi koruyan da yanlış yapmıştır ve ne ilginçtir ki, 1 Mayıs gösterisini yapan da yanlış yapmıştır. Böyle bir anlayışa pes doğrusu.

TEP'in bir de TİP'i eleştirisi var. «TİP'liler ve diğerleri (nedense solun diğer kesimleri gibi TEP de ısrarla KURTULUŞ'un 1 Mayıs eyleminden bahsetmemeye çalışıyor) kendilerini tutuklattırmışlar». Peki onlar kendilerini tutuklattırırlarken sizler ne yapıyordunuz beyler? Sizler de 5 milyon İstanbullu ile birlikte kendinizi evinizde tutuklattırmıştınız. Evinizde muhtemelen televizyon seyrediyor, radyo dinliyordunuz. Ve akşam haberlerinde ancak öğrenebildiniz İstanbul'da gösteriler yapıldığını. TİP'liler ve «diğerleri» gösteri yaparken, polis ve jandarma namlusunun önüne fırlarken ve sonunda tutuklanırlarken, kendi davranışınızı görmemezlikten gelerek onlara çamur atmak doğrusu pek yakışık alır bir iş değildir.

Sadece TEP değil, «kendilerini tutuklattılar» diyerek 1 Mayıs günü gösteri yapanlara çamur atmak isteyenler. Evlerinde kendi iradeleri ile kendilerini tutuklattıranların hepsi aynı çığlığı atıyorlar. Herhalde «pasifizm» damgası vurabilmek için olsa gerek...

1 Mayıs günü gösteri yapan bir siyasi grup da TİP. 1 Mayıs gösterisine kadarki tutumları ile gerçekten oldukça tutarlı davrandılar. Kararlılıkla 1 Mayıs günü 1 Mayıs Alanında olunması gerektiğini ilan ettiler, ve sadece bununla yetinmediler, 1 Mayıs günü sokağa çıktılar.

Onların da proletarya sosyalistlerinden ayrıldıkları yer sıkıyönetim mahkemesi oldu. Mahkemede verdikleri ifadede Genel Başkanları Behice Boran : «1 Mayıs kutlama törenlerinin engellenmesini protesto etmek üzere 1 Mayıs 1979 Salı sabahı 10 sularında sokağa çıktım. Bu çıkışın kendisi protesto fiilini oluşturmuyor, protestoyu dile getiriyor» diyerek TİP'in gösterisinin ne anlama geldiğini açıkladı. Boran'ın açıklamasına göre TİP'in 1 Mayıs günü yaptığı eylem 1 Mayıs gösterisinin kendisi değil. Yani proletaryanın eylemi değil. Onların sorunu «demokratik bir hakkın korunması.» Haklarını vermek gerekir. Tüm diğer gruplara karşın TİP'in davranışı çok daha saygın. Hiç değilse bir demokratik hakkı korumak için eylem yapmışlar. 1 Mayıs sonrası YÜRÜYÜŞ dergisinde de sık sık belirttikleri gibi gerçekten de «demokratik haklar ancak kullanılarak korunur». Ancak mahkeme ifadelerinde anlaşılması zor bir şey var : «Bu çıkışın kendisi protesto fiilini oluşturmuyor, protestoyu dile getiriyor»muş.

Biraz Sıkıyönetimin «Toplama Kamplarından» gelen TİP'li avukatlardan, biraz tutuklanan TİP'lilerden, biraz da 1 Mayıs sonrası yayınlarından çıkardığımız şu : TİP'liler kendilerine uygulanacak ceza maddesinin «toplantı ve gösteri yürüyüşleri» ile ilgili madde olmamasına çalışıyorlar, zira o maddenin cezası sıkıyönetim yasaklarına aykırı davranmaktan oldukça daha fazla, bu bir. İkincisi, bu eylemi de tastamam üstlenmek istemiyorlar. Kısacası bir iş yaptılar ama gerisini adam gibi getiremiyorlar.

TİP'le ilgili olarak söylenmesi gereken son söz şu : Demokratik haklar konusunda Türkiye sosyalist hareketi için de belki de en çok hata yapan, yanlışlara sahip olan grup TİP'dir. Ancak bu eylemleri için Türkiye solu içinde, proletarya sosyalistlerinin ardından tutarlı olan bir tek onlar var. Onların tutarlılıkları da elbetteki kendileri kadar. Yani proletaryanın tutarlılığı değil, küçük burjuvazinin tutarlılığı. Onlardan proletaryanın 1 Mayıs eylemini yapmaları beklenemezdi. Onlar kendi üstlerine düşeni yaptılar. «Demokratik bir hakkı kullandılar» ve «protestolarını dile getirdiler».

1 Mayıs günü Türkiye solu ile kıyaslanıldığında kararlı ve tutarlı bir tavrı sürdüren bir de DİSK yürütme var. Her ne kadar 1 Mayıs günü tutuklu oldukları için kararlılıklarının nereye kadar süreceğini gösteremedilerse de bize düşen, olmamış olaylar üzerine spekülasyon yapmak değil, olanları değerlendirmektir.

Bildiri, demeç mücadelesinde DISK gerçekten «yürekli» davrandı. Kararlıydı. İlle de 1 Mayıs günü 1 Mayıs alanında olacağız diyordu. Ama bu öyle bir deyişti ki arif olan 1 Mayıs günü DİSK Yürütmenin kendi başına 1 Mayıs Alanına gideceğini, bu tavrın kitleleri eyleme geçirmeye pek niyetli olmadığını anlardı. Nitekim 1 Mayıs öncesi DİSK'in fabrikaların işçilerini 1 Mayıs gösterisine hazırladığına dair elde tek bir davranış örneği yoktur. Bir sürü laf arasında fabrikalarda hemen hemen hiç bir hazırlık yapılmamıştır. Nitekim 1 Mayıs günü bunun sonucu görüldü. Tek bir fabrikanın işçileri dahi DİSK'in direktifi ile sokağa çıkmadı. Sadece DİSK'e bağlı bazı fabrikaların işçileri proletarya sosyalistleri ile birlikteydi. Yani DİSK yürütmesi «keskin» bir laf savaşı yürütmüş ama 1 Mayıs eylemi için tek bir tedbir dahi almamıştır. Onların amacı bu durumda iki noktada toplanabilir : 1. Nasıl olsa 1 Mayıs'dan önce toplanacağız mantığı ile tedbir almaya gerek duymamışlardır. Bu tutum, gerçekte onların umurunda olanın 1 Mayıs gösterisi değil, başka birşeyler olduğu anlamına gelir.

2. İzin alma umudu. Yarattıkları kamuoyu ile hükümetin ve sıkıyönetimin gerileyeceği ve gösteriye izin vereceği umudu. Bu ihtimali destekleyen tavırları da oldu. Bildirilerinde 1 Mayıs'dan sürekli olarak bayram diye bahsetmeleri, bir gösteri için değil de bir bayram için izin istemeleri gibi. Ancak böylesi bir düşünce çok açıktır ki pek safdil bir tutumdur. Ama eğer DİSK baştan itibaren kararlı, gerçekten kararlı bir tutum içinde olsaydı, işçileri 1 Mayıs gösterisine hazırlamış olsaydı, bu hazırlıklarında başta proletarya sosyalistleri olmak üzere «sosyalist hareket» ile daha farklı ilişkiler kurmuş olsaydı, kısacası sol potansiyeli, 1 Mayıs'ın ardındaki potansiyeli harekete geçirmeye kararlı olsaydı o

takdirde bu düşünce hayal olmaktan çıkabilirdi. Sıkıyönetim, Hükümet gerileyebilirdi, gerilemeseler ve gene de izin vermeseler de 1 Mayıs 1979 Istanbul'da herşeye rağmen gene de büyük bir kitle gösterisi olarak anılabilirdi.

Peki bu «kararlı» görünüm altındaki «kararlı» tutumun nedeni nedir? Niye DİSK yürütme bu denli ısrarlı olmuştur, tutuklanmayı «göze almıştır»? Tek, tek DİSK yürütme üyelerine bakılırsa (birbirlerinden farklılıkları unutulmadan) *pek tutarlı bir yapıları yok.* Kimileri zaman zaman, sarı sendikacılığa düşmüş, çoğu kendi sendikalarında yönetimden uzaklaştırılmış bir kadro, bir kısmı açıkça CHP'li, hem de geri kanadından. Böyle bir ekip nasıl olur da görünüşte dahi olsa kararlı davranabilir.

DİSK'in 1 Mayıs tavrının en açık izahı DİSK içi çatışmadır. DİSK Yürütmenin asıl derdi «İlerleme» iledir. Tasfiyeci bir tutumla «İlerleme»nin üzerine gitmektedir. Bu iç mücadelenin bir parçası da 1 Mayıs eylemi oldu. «İlerleme»nin 1 Mayıs'da alanı oligarşiye bırakacağının açıklık kazanması ile birlikte DİSK'in tavrı da bildirilerde keskinleşmeye başladı. Ve hemen hemen her bildirinin ardından DİSK Yürütme bir posta da «İlerleme»ye çattı. Denebilir ki, es kaza «İlerleme» İstanbul'da kalacak olsaydı, o takdirde DİSK Yürütme İzmir'e veya bir başka yere giderdi. Böylesi bir iddiada bulunabilmemizin tek nedeni (bir başka yazının konusu olan) DİSK içinde her iki tarafın tasfiyeci tutumlarıdır. Her iki taraf da gözü dönmüş bir biçimde diğer tarafı DİSK'ten tasfiye için her şeyi yapmaya hazır...

Son olarak, diyebiliriz ki, 1 Mayıs 1979 KURTULUŞ da dahil olmak üzere tüm Türkiye solu için zorlu bir sınav oldu. Bir bütün olarak hareketin sınıfın kendiliğinden hareketinden kopuk olması 1 Mayıs'daki en önemli sorundu. 1 Mayıs 1979'dan çıkarılması gereken en önemli sonuç budur. «1 Mayıs» broşüründe verilen sözü açarsak, 1 Mayıs 1980'de İstanbul proletaryası kitlesel bir biçimde, sadece İstanbul proletaryası değil, tüm proletarya 1 Mayıs 1980'de her şart altında eylemde-

ki yerini almalıdır. Önümüzdeki somut görev proletarya arasındaki çalışmamızı 10, 100 katı hızlandırmak, bağlarımızı güçlendirmektir. Proletaryanın öncülerinin birliğini, yani, proletaryanın devrimci partisini yaratmaktır.

1 Mayıs 1979 bu çok önemli sonucun yanısıra bir ayraç oldu. Tüm sol gruplar 1 Mayıs'da proletaryanın eylemine ne ölçüde hazır olduklarını gösterdiler. Samimi olmak gerekir. Eğer sokağa çıkma yasağı olmasaydı İstanbul eyleminin önemi bugün olduğu kadar çarpıcı bir biçimde ortaya çıkmayacaktı. İstemeyen gözler onu gene görmeyecekti. İki, üç, beş grup, sokağa çıkma yasağı olmasaydı İstanbul'da birşeyler yapacaktı. Bu açık. Kimsenin hakkını yememek gerekir. Ama, bu takdirde 1 Mayıs'ın ardından herkes kendi eylemini övmeye başlayacaktı. Ama sonuna kadar proletaryanın eylemini sürdürmeye baştan kimlerin kararlı olduğunu, sokağa çıkma yasağı turnusol kâğıdı gibi açığa çıkarmıştır. Ama gereken önemi vermeyenler yaptıkları basit hesapla evlerine hapsolmuşlardır.

1 Mayıs geleneği, sınıfın eylemi, ve bu ikisinin Türkiye'deki somutlanışı demek olan İstanbul gösterisi eğer sokağa çıkma yasağı ilan edilmeseydi hepten görülmeyecekti. Ne yazık ki, sol, proletaryayı, onun eylemini gene oligarşinin bir şamarı sayesinde görebildi. (Gene de görmemeye çalışıyor ama gerçek o kadar çıplak ki, görmemek mümkün değil, yapılan görüp de görmemezlikten gelmektir.)

Evet, sol 1 Mayıs sınavında sınıfta kaldı. KURTULUŞ'a gelince; son tahlilde KURTULUŞ Türkiye solu içinde proletaryanın önderliğine soyunmuş tek hareket olduğunu, 1 Mayıs 1979'da (hata ve eksikliklerine rağmen) bir kez daha ispatladı. Ama bu durumdan gurura kapılmamak gerekir. KURTULUŞ'un 1 Mayıs'taki eksiklikleri, düşülen hatalar ciddi boyutludur. Temel olarak da proletarya hareketi ile, onun öncüleri ile sağlam bir birleşmenin olmamasından kaynaklanan hatalardır bunlar. Mutlak giderilmesi gerekir...

KURTULUŞ

genişleyen sıkıyönetim ve «bölücülük»

İki ayda bir uzatılıp uzatılmayacağı Milli Güvenlik Kurulu ve T.B.M.M.'de görüşülen sıkıyönetim, dört aylık uygulaması sonucunda 19 il'e çıkarıldı. Sıkıyönetimin yeni ilân edildiği şehirlerin tümünün Kürdistan'dan olması, son günlerde «bölücülük» konusunda koparılan yaygaraların hedefini bulduğunu ortaya koyuyordu. Böylelikle Kürdistan'ın yirmiye yakın şehrinin 16'sı (siyasi önem taşıyanları) sıkıyönetimin kapsamına resmen alınmış oldu. Sıkıyönetim ilânından çok önceleri (genişleyen sıkıyönetimden önce) Milli Güvenlik Kurulu'nun yaptığı bir toplantıda, bazı askeri birliklerin özellikle İran, Irak, Suriye «sınırlarına» kaydırılması karara bağlanmış ve yine «sınır» bölgelerinde ulusal ve demokratik bilincin yükseldiği yörelerde fiili bir sıkıyönetim uygulamasına girişilmişti. CHP iktidarının sıkıyönetimi genişletmesi, zaten fiilen uygulanan bir sıkıyönetime yasallık kazandırıyordu.

Kürdistan'ın hemen tümünü kontrol amacına yönelen son uzatılma kararları öncesi gelişmeler üzerinde kısaca durmakta yarar görüyoruz. Sömürgeci - oligarşi'nin CHP iktidarının propagandasını dayandırdığı bir takım olguların gerçek nitelikleriyle değerlendirilebildiği söylenemez. Türkiye'deki geniş «demokrat» çevrelerde (sosyalist geçinenler de dahil) olmak üzere kamuoyunun büyük oranda iktidarın bu propagandasından etkilendiği apaçıktır.

Sömürgecilerin partisi AP'nin sıkıyönetimin uzatılmasına karşı çıkarken, bir takım siyasi hesaplarını bir yana bırakırsak, temel gerekçelerinin şu noktalarda toplandığı görülmektedir. Birincisi; bu sıkıyönetim hiç de sıkı değildir ve hükümet sıkıyönetimi siyasi çıkarla-

rı için sulandırmakta ve sıkıyönetim komutanlarının işine çok karışmaktadır. *İkincisi;* sıkıyönetim, «bölücülüğün» cirit attığı ve asıl tehlike kaynağı olan yerlerde ilân edilmemiştir. (AP, bu ikinci noktada hiç bir zaman açık konuşmamış ve gönlünde bu yatmasına rağmen, hatta görünüşte bile olsa CHP'nin bu konudaki politikasına karşı tavır alır gözükmeye çaba sarfetmiştir.) AP lideri Demirel'in «bölücülük»le ilgili sorulara verdiği cevap ilginçtir. Demirel'e göre, «bölücülük» her zaman vardı. Sadece son zamanlarda mevcut iktidarın «bölücüleri» kanatları altına almasından dolayı «bölücülük» tehlikesi biraz artmıştır. AP, sıkıyönetime karşı çıkmasına rağmen, özünde sıkıyönetime karşı değildir. CHP'yi yıpratma manevralarının bir parçası olarak hükümetin ve CHP'nin saflarında bir dağılmayı gerçekleştirmeye çalışan AP'nin, iktidar olur olmaz, ilk işinin sıkıyönetimi ilân etmek olacağını kestirmek için kâhin olmaya gerek yoktur. Çünkü; görünen köy kılavuz istemez.

Sömürgecilerin faşist örgütlenmesi olan MHP ise, sıkıyönetimin uzatılması ve genişlemesine destek olmuştur. Ve MHP, bu politikasıyla amacına daha çok yaklaşabileceğini hesaplamaktadır. Maraş olayları öncesinde sıkıyönetim ilânını ilk isteyen MHP olmuştur ve olayların tırmanması en son olarak da Maraş'taki faşist katliamı gerçekleştirmesi, CHP iktidarını sıkıyönetim ilânı konusunda teslim almıştır. Sıkıyönetimin ilân edildiği günden bu yana MHP, yoğun olarak sıkıyönetimin özellikle «bölücülüğün» cirit attığı yerlerde de ilân edilmesi doğrultusunda bir propaganda sürdürmüştür. Ve CHP iktidarı, bu isteğe boyun eğerek (sıkıyönetimin genişlemesi salt MHP'nin bu yoldaki mücadelesine bağlanamaz elbette. Sıkıyönetimin genişlemesine, CHP iktidarı açısından, neden olan daha bir çok faktör mevcuttur. Onlara yeri geldikçe değinmeye çalışacağız). Sıkıyönetimin ilânı gerekçesine «bölücülüğü» de ekleyerek, genişletmiştir. Sorunun bu noktasında şöyle bir durum ortaya çıkmaktadır: MHP, sıkıyönetim istiyor; CHP önceleri şiddetle karşı çıkmasına rağmen daha sonra boyun eğiyor. MHP, sıkıyönetim yetersizdir, ge-

nişlesin diyor; CHP isteksiz davranıyor önceleri ama daha sonra kendisi de bunu savunarak sıkıyönetimi «bölücülüğü» de hedef almak üzere genişletiyor. CHP iktidarını siyasi olarak yönlendiren adeta MHP olmaktadır. MHP'nin sıkıyönetime evet demesi ve hatta tüm Türkiye'de yaygınlaştırılmasını istemesi, sıkıyönetimin faşistlere karşı ilân edildiğini zanneden «zavallılara» iyi bir ders olmuştur. Ve ilk aylarda *görünüşte* CHP'nin denge politikasına uygun bir biçimde hem sola, hem de sağa vuran sıkıyönetim, son dönemde gerçek yüzünü saklayamaz bir duruma düşmüştür. 1 Mayıs öncesi ve sonrasında artık sıkıyönetimin hedefi devrimci ve demokrat güçler olmuştur. Faşistlere ilk dönemlerde yönelen bazı uygulamalar(devrimci ve demokrat güçlere karşı izlenen baskıyla kıyaslanamayacak ölçülerde sınırlı) son günlerde daha da azamiye inmiş ve eski olaylardan dolayı yakalanmış faşistlerin mahkemelerde aldığı cezaların dışında hemen hemen faşist saldırı ve örgütlenmeleri hedef alan olaylar gündeme girmez olmuştur. MHP sıkıyönetim isterken ve genişlemesini savunurken, uygulamaların devrimci ve demokrat güçleri hedefleyeceğini görüyor ve sıkıyönetimin koruyucu kanatlarını kendisi üzerine örteceğini biliyordu. CHP iktidarına rağmen, MHP'nin başından beri yaptığı hesaplar, yavaş da olsa, daha çok gerçekleşmeye başlıyordu.

Sıkıyönetimin genişlemesini isteyen sadece MHP değildi. Daha sıkıyönetim ilân edilmeden önce de MİT ve Genel Kurmay İstihbarat Dairesi, özellikle «Doğu»nun bazı «hassas» şehirlerinde sıkıyönetim ilân edilmesi için ilgili çevreleri ve hükümeti uyarmıştı. Sıkıyönetim ilânından sonra da bu uyarılarına devam eden ve daha da «sağlam kanıtlar» ele geçiren (bu «sağlam kanıtlar» üzerinde, bir iki olayı anlatırken duracağız) bu örgütler, rapor üzerine rapor hazırlıyorlardı. Ordunun ve Cumhurbaşkanlığı'nın bu «emin kaynak»lara dayanarak Milli Güvenlik Kurulu'nda ve diğer ilişkiler ağı içinde hükümeti bu konuda «zorladıkları» ayrıca bilinen bir olgudur.

6 bağımsız bakanın hükümeti özellikle «bölücülük»

konusunda uyaran muhtırası, sıkıyönetimin genişletilip genişletilmeyeceği konusundaki tartışmalara belirli ölçülerde açıklık kazandırıyordu. Sıkıyönetimin genişlemesine CHP'li bazı milletvekillerinin ve kamuoyuna «Ben Kürdüm» diye açıklama yapan bir bağımsız bakanın karşı çıktığı bilinmekteydi. 6 bağımsız bakanın çıkışı, bu konuda hükümete sıkıyönetime karşı olan kendi destekçileri arasındaki muhalefeti bastırma olanağı vermiştir. «Ben Kürdüm» diyen Bayındırlık Bakanı Elçi ve CHP'li bazı «Doğulu» milletvekilleri, hükümetin yıkılması gibi bir veballe karşılaşmışlardı. «3. bir MC istemiyorlarsa hükümetin sıkıyönetimi genişletmesine evet» demek görüşündeydiler. Ve nitekim de öyle oldu. Her ne kadar «sıkıyönetim Doğu'da halka baskı uygularsa karşı çıkarız» yollu demeçler verdilerse de, hazırlanan senaryoya uygun bir biçimde rollerini oynamaktan başka bir şey yapmadılar. Bugün «Doğu»daki sıkıyönetim, halk üzerinde ırkçı-şoven bir terör estirmekte, devrimci ve demokrat güçleri, tüm yurtsever çevreleri hedef alan bir baskı politikası izlemektedir. Ama «3. MC kurulmasın diye sıkıyönetimin genişlemesine evet dedik» diyenlerden en ufak bir ses çıkmamaktadır. (Böylesi günler kimlerin demokrat olduğu, kimlerin söylediklerine uygun davranıp davranmadığı, kimlerin emekçi halkların çıkarlarını veya kendi siyasi çıkarlarını ön planda tutup tutmadığı açısından ölçü haline gelmektedir. Devrimci ve demokrat güçler ve emekçi halklar, bu günleri, bu günlerde kimlerin namuslu ve dürüst davrandığını, kimlerin sınıf mücadelesinin ve Kürdistan'da gelişen ulusal ve demokratik mücadelenin saflarında yer aldığını, kimlerin sömürücülerin safını tercih ettiğini asla unutmayacaktır.)

Sıkıyönetimin genişlemesinden önce Türkiye Kürdistan'ında ve Kürdistan'ın diğer parçalarında sömürgeci-oligarşi'yi bir hayli rahatsız eden gelişmeler oldu. Onlara da (sıkıyönetimin Kürdistan'da yaygınlaşmasının birer nedenleridir) kısaca değinelim :

a) *BARZANİ'nin ölümü :* Uzun yıllar Irak Kürdistan'ındaki ulusal harekete önderlik eden Mustafa BARZANİ, 1975 yenilgisinin ardından İran'a sığınmış, da-

ha sonra da Amerika'ya geçmişti. Barzani'nin Amerika'da hastalığını yenemeyerek ölmesi üzerine, Barzani'yi anmak için Kürdistan'ın bazı bölgelerinde toplantılar düzenlenmiştir. Özellikle İran, Irak ve Türkiye'nin «resmi devlet sınırları»nın kesiştiği yörelerde binlerce kişinin, üstelik de silahlı bir biçimde, gösteri yaptıkları gözleniyordu. Ayrıca Türkiye Kürdistan'ında, bazı yerleşme birimlerinde de Barzani'ye sempati duyan bazı güçlerin, yine silahlı anma toplantıları yaptıkları iddia edilmekteydi. MİT ve Genel Kurmay İstihbarat Dairesi'nin raporlarında bu olaylar üzerinde durdukları ve durumu abartarak ve yanlış bilgiler de ekleyerek sorunu vahim olarak gösterdikleri anlaşılmaktadır. «Sağlam kanıtlar»dan biri bu olaylardı.

b) *NEWROZ OLAYI : Her yılın Mart ayının 21'in*de anılan Newroz (ki bu tarih, aynı zamanda Uluslararası Sömürgecilikle mücadele günüdür.) bu dönemde çok daha çoşkun gösterilerle kutlanmıştı. Gerçekten Newroz günü, Kürt halkının zulme ve sömürüye asla boyun eğmiyeceği, Kürdistanlı tüm devrimci ve demokrat güçler tarafından sömürgecilere ve yerli işbirlikçilerine bir kez daha gösterilmişti. Kürdistan'ın bütün dağlarında, ovalarında, şehir ve köylerinde ateşler yakılmış, törenler düzenlenmiş; Kürdistan halkı, geçmişte ve günümüzde sürdürdüğü silahlı direnişini simgeler bir biçimde, Newroz günü havaya sıktığı silah sesleriyle ortalığı inletmişti. Bu yılki Newroz, Kürdistan'daki sömürgeci mekanizmanın idari birimlerini, sömürgeci ve işgalci orduyu adeta şaşkına çevirmişti. Newroz olayı MİT'in ve diğer istihbarat örgütlerinin Kürdistan'da yükselen ulusal ve demokratik bilinçlenmenin ve mücadelenin biran evvel bastırılması gerektiğini vurgulayan raporlarında, en başlarda yer almıştı. İşte «sağlam dayanak»lardan biri de bu Newroz olayı idi.

Newroz günü, Kürdistan'ın bir kasabasında meydana gelen olayları kısaca anlatmakta yarar var. Çünkü bu kasabadaki olaylar, hemen hemen Türkiye Kürdistan'ının birçok yerleşme birimlerinde görülen ve sömürgeci - oligarşi'nin Kürdistan politikasının nelere dayandığını açıkça gözler önüne seren çarpıcı bir örnektir.

Kızıltepe, Suriye «sınırı»ndaki Mardin'in en büyük (otuzbine yakın bir nüfusu vardır.) ilçelerinden birisidir. Son yıllarda bu ilçede, Kürdistan'ın birçok yerinde olduğu gibi, devrimci ve demokrat çevreler güçlenmiş, halkın saflarında ulusal ve demokratik bilinçlenme yaygınlaşmaya başlamıştır. Faşist hareketin hiç olmadığı bu yerleşme birimi «sınır»a yakın olmasının getirdiği bazı sorunlarla birlikte, burada yine son yıllarda gelişen kapitalizmin ortaya çıkardığı sorunlarla da yüzyüze gelmiş; bu durum kitlelere ulusal bilinçlenmenin sınıfsal hedeflerle birlikte iletilebileceği bir ortam oluşturmuştur.

Kürdistan'ın bütün yerleşme birimlerinde görüldüğü gibi, Kızıltepe'de de bir Jandarma alayı vardır. Ayrıca onbeş kilometre yakınında 3. Orduya bağlı bir zırhlı Tugay bulunmaktadır. Köylerinin bir çoğunda Jandarma karakolları kurulmuştur. İlçenin içinde de bir Merkez Jandarma Karakolu vardır ve komutanı üsteğmen rütbelidir.

Newroz günü, ilçedeki devrimci güçler, sağda - solda ateşler yakarlar. Halka Newroz'un anti-sömürgeci anlamını anlatmaya çalışırlar. Bunun üzerine karakol komutanı olan bu üsteğmen (ki kendisi MHP'lidir ve Kürt düşmanıdır) jandarma alayından aldığı destekle halka saldırır. Çarşıda, sokakta, dükkânlarda, kahvelerde rastladıkları herkesi (ihtiyar, genç, çocuk) dipçiklemeye, kaçışanlara ateş etmeye başlarlar. Halktan birçok kişi bu saldırı üzerine yararlanır. Hızını alamayan üsteğmen, emrindeki askerlerle evlere saldırıya geçer. Birçok ev basılır ve insanlar kendi evlerinde sıra dayağından geçirilir. Bu saldırı sırasında başta üsteğmen olmak üzere askerler, halka ırkçılıklarını kusan galiz küfürler ederler.

İkinci gün, böyle bir saldırıyı beklemeyen devrimci ve demokrat güçler, halkla birlikte harekete geçerler ve büyük bir kalabalık ilçenin alanında toplanarak protesto gösterilerine başlarlar. Bunun üzerine çevredeki askeri birliklerden yardım istenir.

Gösteriyi bastırmaya, daha da önce Milli Güvenlik Kurulu'nun aldığı kararlara göre «sınır»a gönderilmiş

komanda birlikleri gelir. Komanda birliğinin komutanı, halkın kararlı direnişi karşısında geri adım atar ve halka, üsteğmen hakkında (ve Newroz günü yapılan saldırı hakkında) gerekli işlemlerin yapılacağı konusunda teminat verir. Bunun üzerine kitle dağılır.

Daha sonraki günlerde gelişmeler bir hayli ilginç olmuştur. Olayın soruşturmasını yürütmek üzere Genel Kurmay İstihabaratından bir binbaşı ilçeye gelir. Bu binbaşının ilçeye geldiği gün, komando birliği ilçenin bütün giriş-çıkışlarını kontrol altına alır ve ilçenin etrafını çevirir. Üsteğmen komutasındaki askerler, devrimcilerin evlerini basar ve birçok kişiyi göz altına alır. Olaya MİT ve Diyarbakır ile Mardin'deki siyasi şubeler de karışır. Böylece olay büyütülür. (Çünkü bu arada, sıkıyönetimin genişlemesine gerekçeler bulmak zorunluluğu ortaya çıkmıştır. MİT ve Genel Kurmay İstihbaratına «sağlam kanıtlar» gerekmektedir. Gözaltına alınan devrimcilerin dışında bir çoğu da aranır. (*)

Kızıltepe örneğinin ortaya çıkardığı sonuçları şöyle özetlemek mümkündür :

Birincisi : Kürdistan'ın birçok biriminde, askeri birliklerde görevli subaylar MHP eğilimlidir (veya ırkçışoven düşüncelere sahiptirler) ve bunlar sürekli halka baskı ve zulmün kaynağını oluşturmaktadır. Halkın resmi şikâyetlerine rağmen bugüne kadar hiçbir iktidar ciddi olarak soruna (çünkü varlıklarına ters düşer) eğilmemiş, tam tersine şikâyetlerin bastırılması yoluna (oyalama ve daha çok gözdağı vererek) gidilmiştir.

---

* Newroz'dan bir gün sonra (halkın gösteri düzenlediği gün) kendilerini «**Kürdistan devrimcileri**» diye nitelendiren bir grup dağıttığı bildiriyle, Newroz günü meydana gelen saldırının sorumluluğunu devrimcilere yüklüyor ve devrimcileri «Türk kapitalizminin beslediği ve sömürgeci ordunun desteklediği güçler» diye suçluyordu. Bir kaç gün sonra da sömürgecilerin ordusuna bağlı askerler, «Türk kapitalizminin beslediği ve sömürgeci ordunun desteklediği güçler» (!) olan devrimcilere saldırıyordu. Gözaltına alınan bir kısım devrimci en modern yöntemlerle MİT, Genel Kurmay İstihbaratı, Diyarbakır ve Mardin siyasi şubeleri tarafından ortaklaşa sorguya çekiliyordu.

İkincisi, ulusal ve demokratik bilinçlenme, sömürgeci - oligarşiyi çileden çıkarmaktadır. Bunu engellemek için sık sık bölgede baskı seferlerine çıkılmakta, sömürgeci ordunun askerleri, özellikle köylerde Kürdistan halkına kan kusturmaktadırlar.

«Kanun kaçaklarını arama», «kaçakçılığı önleme» adı altında, bölgenin stratejik yerleri ve kitlelerin siyasi bilinçlerinin geliştiği yörelerde sıkı bir denetim ağı ve baskı mekanizması oluşturulmuştur.

c) *İRAN KÜRDİSTAN'INDAKİ MÜCADELENİN ETKİLERİ :* Sıkıyönetimin genişlemesinin gerekçelerinden birininde İran olayı olduğu açıktır. Hatta hükümet çevrelerinin açıklamalarında «bölge üzerinde etkinlik kurmak isteyen dış güçler» teması işlenerek, sanki sıkıyönetim dış tehlikelere karşı «Doğu»da ilân edilmiş gibi, bir hava yaratılmak istenmiştir.

Bilindiği gibi İran'da, işçi sınıfının ve diğer emekçi kitlelerin kendiliğinden de olsa, gelişen mücadeleleri sonucu Şah'lık devrilmişti. İran'da bugün, şah yönetimine karşı gelişen mücadelenin etkileri, özellikle ezilen ulusların yaşadığı bölgelerde daha şiddetli bir biçimde kendini göstermektedir. İran'da halen sınıf mücadelesinin *özgür* (uzun bir süredir süregelen İran halklarının mücadelesinin ortaya çıkardığı bir sonuçtur bu.) sürdüğü bir dönem yaşanmaktadır.

İran Kürdistan'ında da, İran genelinde süren mücadele sonucu, ulusal bir hareket gelişmiş ve bu hareket «özerklik» talebiyle hükümetle ilişkilere (bazen çatışma, bazende görüşmelerle süren bir ilişki) girmiştir. Irak Kürdistan'ında mücadele veren «Kürdistan Yurtsever Birliği» ve «Geçici Komite» gibi örgütlerde İran Kürdistan'ında kendilerine yakın güçlere destek olmakta ve oralara yardım göndermektedir. Ayrıca, İran Kürdistanı Demokrat Partisi de yeniden toparlanarak bölgede etkinlik kurmaya çalışmaktadır. İran'daki iktidar ise, bir yandan «özerklik» talebine karşı çıkmadan bir oyalama taktiği kullanmakta, diğer yandan da bölgede kendilerine bağlı güçleri örgütleyerek bağımsız bir hareketin gelişmemesi ve etkinlik sağlamaması için tedbir

almaktadır. İran'daki sürecin ve Kürdistan'daki durumun nasıl gelişeceğini, İran işçi sınıfının mücadelesi ve ezilen ulusların ulusal hareketleri belirleyecektir.

İran Kürdistan'ında olayların yoğunluk kazanması ve Kürt direnişinin güçlenmesi üzerine sömürgeci-oligarşi telâşa kapıldı. Kıvılcımların işgal ettiği parçaya sıçramasını istemiyordu. Irak'a Bakanlarını ve Genel Kurmay Başkanını onun için gönderdi. İran'daki hükümetle onun için ilişkiler kurmak istedi. İran Kürdistan'ında Kürt direnişinin, sıkıyönetimin genişlemesinde önemli bir faktör olduğu inkâr edilmez bir olgudur.

d) *SİLAH KAÇAKÇILIĞININ ARTMASI :* Son dönemlerde, özellikle İran'da olayların hızla büyümesine bağlı olarak bölgedeki silah kaçakçılığında hızlı bir artma görülmüştür. Bir kısım silah yüklerinin yakalanması, sömürgeci - olgiraşinin istihbarat örgütlerinin bu durumu da bölgede tehlikenin gittikçe büyümekte olduğunun «sağlam kanıtlarından biri» olarak göstermesi, sıkıyönetimin genişlemesinde «etkili» olmuştur.

Gerçekten de İran olayı ve İran Kürdistan'ındaki direnişin büyümesi üzerine bölgede silah tüccarları hızlı bir faaliyete geçmiştir. Çünkü ellerindeki malları çok yüksek fiatlarla satabilecekleri bir «pazar» ortaya çıkmıştır. Bu silah tüccarlarının hemen hepsinin sömürgeci - oligarşik devletle ilişkileri olduğu, devletin bazı etkili çevreleri tarafından desteklendikleri kuşkusuzdur. Bölgedeki silah kaçakçılığının İran ve Irak'a, Kürt direnişine yardım olmak üzere yoğunlaştığını iddia etmek çok saçmadır. (1946 yıllarında İran'da Mahabat Kürt Cumhuriyeti kurulduğu zaman da Türk hakim sınıfları, bölgeden buraya yardım olarak büyük miktarda silah ve hayvan kaçırıldığını iddia etmişti. O zaman 3. Ordu komutanı olan general *Muğla*lı'nın emriyle bölgede yoğun bir baskı hareketine girişilmiş ve yakalanan *33* Kürt köylüsü elebaşı oldukları gerekçesiyle İran «sınırında» kurşuna dizilmişti.)

GENİŞLEYEN SIKIYÖNETİMİN NEDENLERİ

Yukarıda kısaca anlattığımız bazı gelişmelerin genişleyen sıkıyönetimin gerekçeleri olduğu açıktır. Ancak bunların da ötesinde ve «bölücülük» teranelerinin temelinde yatan çok daha önemli olguların olduğu unutulmamalıdır. Gerçekten de bu gelişmeler tek başlarına ele alındığında sorun yeterince kavranılamaz. Bir yanıyla bu gelişmeler, temeldeki olgunların birer yansıması olmuştur. Şimdi de bu temel nedenler üzerinde görüşlerimizi açıklamaya çalışacağız.

1 — *İşçi sınıfının ve diğer emekçi kitlelerin yükselen mücadelesi :*

Türkiye'de aydınlar düzeyini fazla aşamamışta olsa, devrimci hareketin son yıllarda bir hayli geliştiği gözlenmektedir. Dağınıklık ve örgütsüzlük birer olgu olmalarına rağmen, sosyalizme duyulan sempati gün geçtikçe daha geniş kesimler içinde yayılmaktadır. (Bu yılki 1 Mayıs gösterilerinde büyük bir kitlenin 40'a yakın yerleşme biriminde mitingler yaptıkları ayrıca birçok yerde de değişik eylemlerin düzenlendiği hatırlanmalıdır.)

Sosyalist hareketle işçi sınıfı hareketinin birleşimi henüz güçlü bir biçimde sağlanamamış olmasına rağmen, işçi sınıfı içinden de ileri unsurlar ortaya çıkmakta ve işçi sınıfı hareketinin (Sendikal mücadele düzeyinde de olsa) mevcut düzene karşı muhalefeti güçlenmektedir. Sıkıyönetimin ilân edildiği üç şehrin de (İstanbul, Ankara, Adana) özelliklerine bakıldığında oligarşinin işçi sınıfının gelişen mücadelesinden ne kadar korktuğu ortaya çıkmaktadır. Çünkü İstanbul ve Adana, Türkiye'de işçi sınıfının en yoğun olarak bulunduğu (İstanbul, ayrıca işçi sınıfının en militan kesiminin yaşadığı bir şehirdir) şehirlerdir. Ankara ise, hem devrimci hareketin güçlü olduğu, hem de aktif bir anti - faşist mücadelenin sürdüğü bir şehirdir.

Bugün işçi sınıfı ve diğer emekçi halk kesimlerinin yükselen mücadelesi, oligarşi açısından en büyük soru-

nu teşkil etmektedir. Bu mücadelenin durdurulması veya devrimci özünden koparılarak onların iktidarlarını tehdit etmeyecek bir doğrultuya sokulması ve böylece kontrol altına alınması için tedbir üstüne tedbir alınmaktadır. Sıkıyönetim ilânına neden olan en önemli faktör devrimci hareketin güçlenmesidir; sınıf mücadelesinin daha keskin boyutlara ulaşmasıdır; anti-faşist mücadelenin yaygınlaşmasıdır.

2 — *Kürt ulusal hareketinin yükselişi :* Türkiye Kürdistan'ında bugün ulusal bilinçlenme özellikle aydın kesiminde bir hayli yaygınlaşmıştır. Ayrıca halkın değişik kesimleri içinde de gelişen bu bilinçlenmenin sömürgecileri tedirgin edeceği apaçıktı. Ulusal bilinçlenmenin, bölgede gelişen aydın hareketi (bu aydın hareketi içinde sosyalizme eğilim belirgin bir özellik haline gelmektedir) tarafından, örgütsüz ve sağlıksız da olsa sınıfsal bir doğrultuya da sokulmak istenmesi, sorunu sömürgeciler ve bölgedeki dayanakları olan işbirlikçiler açısından daha da tehlikeli bir hale getirmiştir. Kısacası, Türkiye Kürdistan'ında ulusal ve demokratik bilinçlenme temelinde yükselen Kürt ulusal hareketi, genişleyen sıkıyönetimin en önemli gerekçelerinden biri olmuştur.

Irak ve İran'ın Kürdistan bölgelerindeki direniş hareketlerinin de Türkiye Kürdistan'ı üzerinde belirli bir etkileri olmuştur. Yıllardır süregelen Irak Kürdistan'ındaki ulusal hareketin özellikle «sınır» bölgeleri üzerindeki etkileri öteden beri bilinen bir olgudur. İran'daki son gelişmeler üzerine ve İran Kürdistan'ındaki hareketin güçlenmesi sonucu ortaya çıkan durum, sömürgecileri daha çok telâşlandırmış ve bu ülkelerin yetkilileri arasındaki trafik (özellikle Irak ve Türkiye arasında) hızlanmıştır. Türk sömürgecileri, mevcut durumda, bölgede bir yandan askeri tedbirlerini yoğunlaştırırken, diğer yandan da İran ve Irak'taki iktidarlarla ortak davranmanın yollarını zorlamaya çalışmıştır. Çünkü belâ, üçünün de ortak derdidir.

3 — *Hâkim sınıflar arasındaki ilişki ve çelişkiler; gittikçe büyüyen ekonomik, siyasi vb. sorunlar :* Bugün Türkiye, özellikle ekonomik alanda somutlaşan büyük

sorunlarla karşı karşıyadır. Mevcut CHP iktidarı, bir önceki iktidarlardan devraldığı sorunların altında ezilmiş, oligarşi'inin çıkarlarını daha çok korumak kaygısı içinde yolunu şaşırmış bir durumdadır. CHP'nin bir yılı aşkın iktidar döneminde aldığı tüm tedbirler oligarşi için büyük bir önem taşıyan ekonomik istikrar sorununa (yani ekonominin oligarşi çıkarına daha çok düzenlenmeye tabi tutulması ve kitlelerin daha çok soyularak oligarşi'nin sömürüsünün artırılması) çözüm bulmak ve bunu engelleyen anarşi (yani gelişen sınıf mücadelesi) tehlikesinin üstesinden gelmek için çıkardığı gerici baskı yasaları ve uygulamalarla uğraşmak olmuştur. Sınırlı demokratik hakların bir çoğunun ırzına geçen ve sıkıyönetimi ilân eden CHP iktidarı, bunların hepsini oligarşi'nin istek ve çıkarları doğrultusunda hayata geçirmiştir.

CHP iktidarının herşeye rağmen oligarşi'nin tüm kesimlerini memnun ettiği söylenemez. Kendi içindeki muhalefetten ve özellikle devrimci - demokrat çevrelerin ve kamuoyunun baskısı sonucu IMF ile ilişkilerinde *tam bir teslimiyet* noktasına gelmemekte direnmiş (!) ve IMF'nin yeterli desteğini bu yüzden zamanında kazanamamış, ama sonunda teslim bayrağını çekerek IMF'nin tüm taleplerini kabul etmiştir. Ayrıca son günlerde aldığı bazı tedbirler yüzünden de (maden politikası, döviz ve altınla ilgili politika, ortak pazar vb.) yine oligarşi'nin önemli çevrelerinin içinde örgütlendiği TÜSİAD'ın hışmına uğramıştır. (Bilindiği gibi Türk Sanayici ve İşadamları Derneği; gazetelere verdiği ilânlar yoluyla görüşlerini açıklamış, başbakanın karşı çıkması üzerine sorun daha geniş boyutlar kazanmış ve değişik çevreler sorun üzerinde bir polemiğe girişmişlerdir.) TÜSİAD'ın açıklamalarına bakıldığında buradan iki sonuç çıkarmak mümkündür. *Birincisi:* TÜSİAD, mevcut hükümetin bazı uygulamalarına engel olmak ve onu tümüyle teslim almak amacındadır. IMF'nın her koşuluna hükümetin boyun eğmemesi, dövizle ilgili aldığı kararlar (ki bu kararlar sanayici ve ticaret kesiminin dışarıdan alımlarına ve satışlarına belirli ölçülerde kısıntılar getirmiştir.), madenlerle ilgili politikayı, vb.

bazı tedbirleri gözden geçirerek düzeltmesini sağlamaya çalışmaktadır. *İkincisi;* mevcut hükümetin yerine (ki bu hükümet yeterince yıpranmıştır) daha sağlam tabanlı bir hükümetin kurulması amaçlanmıştır.

Bu arada sıkıyönetim uygulamaları ordunun niteliğinin kitleler tarafından daha çok kavranmasını sağladığı için: bu durumdan hoşnut olmayan bazı çevreler hükümetin tedbir almasını istemektedirler. AP'nin sıkıyönetime karşı çıkarken kamuoyuna açıkladığı gerekçe, ordunun yıpranması espirisidir. Yine İstanbul sıkıyönetim ve 1. Ordu komutanı Orgeneral Ürüğ; bir takım yasal tedbirler alınarak (güvenlik mahkemelerinden, kitle örgütlerinin «terbiye» altına alınmasına varıncaya kadar) ordunun biran evvel «asli» görevinin başına dönmesi gerektiğini açıklamıştır. Yine aynı günlerde 12 Mart muhtırasının liderlerinden CHP'li senatör Muhsin BATUR da benzer görüşler savunmuştur. Tercüman gazetesi de bu görüşlere hükümetin kulak vermesini manşet halinde duyurmuştur. Tüm bu görüşlerin bir temel hedefi vardır: O da kitlelerin gözünde çürümüşlüğü, kokuşmuşluğu her geçen gün daha çok gözükmeye başlayan *oligarşik devleti yetkinleştirmek.*

Oligarşinin kendi içinde (yani hakim sınıfların kendi arasındaki çelişkileri) süregelen çatışmaları ve izlenecek politikalar (elbette temelde bir görüş ayrılığı söz konusu değildir ve sınıf mücadelesinin tehlikeli aşamalara geldiği dönemlerde daha çok kenetlenmektedirler.) konusunda farklı düşünceler olması da mevcut ekonomik, sosyal, siyasi, vb. sorunları derinleştirmektedir.

Türkiye'nin içinde bulunduğu bu sorunların sıkıyönetim ilânında ve genişlemesinde en önemli gerekçeler olduğu inkâr edilemez.

Bunun dışında dünyada ve özel olarak ta ortadoğu'da meydana gelen değişmelerin de Türkiye'de sıkıyönetimin ilânını etkilemediği düşünülemez. Emperyalizme bağımlı, yarı-sömürge bir ülke olan Türkiye'nin; emperyalist - kapitalist sistem içindeki sorunlardan, sosyalist güçlerin ve ulusal kurtuluş hareketlerinin yükselen zaferlerinden şu veya bu ölçülerde nasibini alacağı görülebilen bir olgudur.

«BÖLÜCÜLÜK»

Kürt ulusal hareketinin yükseldiği her dönemde veya hakim sınıfların bunalım içine girdikleri dönemlerde «bölücülük» teranelerinin ortalığı kaplamaya başladığı bilinmektedir. «Kürt» sözcüğünün geçtiği her şeye düşman olan Oligarşinin, Kürdistan'da sömürgeciliğe karşı tepkilerin yoğunlaşmasını ve ulusal bir hareketin gelişmesini kendisi için en büyük tehlikelerden biri olarak görmesi doğaldır. Çünkü Kürdistan bölgesi gibi bir pazardan ve oradan ele geçirdiği haracından hiç bir zaman yoksun kalmak istemez.

Türk sömürgecileri, ülke içinde ağır sorunlarla karşılaştıkları zaman emekçi halkın dikkatlerini başka taraflara çekmek için her zaman dağarcıklarında sakladıkları sorunları gündeme getirirler ve kopardıkları yaygaralarla dikkatleri bu sorunlar üzerinde toplamaya çalışırlar. Örneğin; Kıbrıs sorunu, Yunanistan'la ilişkiler, bu sorunlardan başlıcalarıdır. Sömürgecilerin kullandıkları silahların en önemlisinin «bölücülük» olduğu kuşkusuzdur. «Vatanı bölmek isteyenler», «Doğu'da bir Kürt devleti kurmaya çalışanlar» vb. suçlamalarla yoğun bir biçimde, çok yönlü sürdürülen kampanyalar; genellikle Kürdistan'lı yurtseverlere yönelik toplama hareketleri ve bölgede komando baskısının ve terörün artırılması sonuçlarına yol açar. Ozellikle Türk halkı saflarında estirilmeye çalışılan şovenizm dalgasıyla onların sınıfsal bilinçlerinin önüne de engeller çıkarılmış olur.

Geçmişte sömürgecilerin bu politikalarına sadece Kürdistanlı milliyetçi ve yurtsever aydınlar karşı çıkardı. (Yani ezen ulus devrimci hareketine düşen görevleri omuzlamışlardı.) Bugün ise bu durumun büyük ölçülerde değiştiği gözlenmektedir. Türkiye devrimci hareketinin ulusal sorun konusunda (hâlâ sosyal şoven tavır ve yaklaşımlar terk edilmemesine rağmen) daha duyarlı bir hale geldiği ve bu yüzden sömürgecilerin politikalarının eskisi gibi emekçi kitleleri çarpamadığı görülmektedir.

Son yıllarda, özellkle içinde bulunduğumuz koşullarda Kürt halkının varlığı konusunda daha çok seslerin yükselmeye başladığı bilinmektedir. Hatta bakanın biri «ben Kürdüm» diyebilmekte; bazı milletvekilleri («Doğu'lu» milletvekilleri) «Kürt» olduklarını söylemekte; başbakan bile «etnik grupların varlığı»ndan bahsetmektedir. Bu durumun doğru bir değerlendirmesini yapmakta yarar var. Onlara bu sözleri söylettiren olgular unutulmamalıdır. Türkiye'de sınıf mücadelesinin güçlenmesi ve Kürt ulusal hareketinin yükselmesi bu olguların en önemlisidir. Biz öteden beri, devrimci ve demokrat güçlerin temel olarak Kürdistan sorununu demokratik halk devrimi perspektifiyle ele almalarını, yani Kürdistan'daki ulusal ve demokratik mücadeleyi görmelerini ve Kürdistan'ın sömürge statüsünden kurtulmasının da bu tür bir mücadeleyle olacağını; ulusal ve demokratik mücadelenin demokratik halk devriminin önemli bir parçası olarak iki ülke proletaryası adına hareket eden devrimci bir önderlik altında zafere ulaşacağını belirtmiştik. Ayrıca Kürt halkının varlığı ve Kürdistan gerçeği konusunda da yoğun bir propaganda ve ajitasyon sürdürülmesinin ertelenemez bir görev olduğunu vurgulamıştık. Bugün «Kürt» sözcüğü üzerinde daha çok duruluyor ve hatta bu yüzden sömürgecilerin parlamentosunda kavgalar çıkıyorsa, gelişmelerin bazı noktalarda *olumluluğa* doğru tırmandığını tesbit etmek gerekir.

BİR KEZ DAHA GÖREVLERİMİZ ÜZERİNE

Sıkıyönetim koşullarında yerine getirmemiz gereken görevler konusunda, daha önce, kısaca görüşlerimizi açıklamıştık. Genişleyen sıkıyönetimle birlikte o görüşlerimiz geçerliliğini korumaya devam etmektedir. Biz yazımızın bu bölümünde daha çok Sosyalist ve demokrat güçler arasındaki birlik sorunu ve bazı yanlış eğilimler üzerinde duracağız.

Bugün Türkiye'deki devrimci hareketin ve Kürdistan'daki ulusal ve demokratik mücadelenin bastırılmak istendiği bir dönem yaşıyoruz. Sıkıyönetim öncesi yoğunlaşan faşist saldırılar ve bunların kitle eylemlerine

dönüştürülmesi, ülkeyi adeta bir iç savaş ortamına sürüklemişti. Faşist saldırılara karşı bir çok yerde, kitleler kendiliğinden bir mücadele veriyordu. Sıkıyönetimin ilânından bu yana faşist saldırılar durmuş değil. Bir çok yerdeki olaylar, sanki birer iç savaş kıvılcımları. Devrimcilerin böyle dönemlerde sürdürecekleri mücadele, örgütlenmelerini geliştirerek (aynı zamanda kitlelerle ilişkilerini yayıp güçlendirecek) mutlaka gelecek olan iç savaşa hazırlıklı olma yolunda tedbirleri de içermelidir. Türkiye koşullarında demokratik halk devriminin zorunlu kılacağı örgütlenme ve mücadele biçimlerini doğru tesbit etmeyen ve bu yolda adımlar atmayan bir hareketin başarı şansı olamaz.

Bugün faşizm tehlikesine, sıkıyönetime, gerici baskı ve uygulamalara karşı dağınık ve örgütsüz bir şekilde mücadele etmenin çok fazla etkili olamayacağı görülmektedir. Öteden beri eylem birliğini oluşturamayan devrimci ve demokrat güçlerin ortak tehlike karşısında duyarlı davranmamaları ciddi bir sorun haline gelmiştir. Bu güçlerin iş işten geçtikten sonra akıllarını başlarına toplamaları, tren'in kaçırılmasına neden olabilir. Önemli olan şimdiden bu yolda iyi niyetle ve her türlü grup çıkarlarını bir yana bırakarak olumlu adımlar atmakdır. Hatta bu konuda geç bile kalınmıştır. Tek başına bir siyasi grubun, oligarşinin saldırılarına etkin bir biçimde karşı koyması şu anda söz konusu değildir. Bölünmüş güçleri bugünkü tehlikelere karşı bir araya getirmek için çabalamayan her hareket ağır bir sorumluluk altında olacaktır. Emekçi halklar, böylesi günlerde kimlerin sınavdan başarıyla geçtiğini; kimlerin kendi çıkarları için devrimci ve demokrat güçler arasında birliği engellediğini unutmayacaktır.

Sıkıyönetimin Kürdistan'da daha çok yayılması üzerine, Kürdistanlı devrimci ve demokrat güçlerin önündeki birlik sorunu kendisini her zamankinden daha çok dayatmıştır. Bölgedeki sıkıyönetime ve sömürgecilerin baskı ve terörüne karşı koymak ve Kürdistanlı emekçi kitlelere ulusal ve demokratik mücadelede önderlik etmek için anti-sömürgeci hareketler biraraya gelmelidir.

(Kürdistan'da güçlü bir mücadele ancak anti-sömürgeci hareketlerin omuzlarında yükselebilir.) Ayrıca Türkiye Devrimci hareketiyle de bugün ortak tehlike olan faşizme, sıkıyönetime ve gerici baskı ve uygulamalara karşı birlikler oluşturulmalıdır.

Türkiye devrimci hareketinde bazı grupların tavırlarında görüldüğü gibi, Kürdistan'daki ulusal hareket içinde yer alan ve biraraya gelebilecek güçler arasında sürekli çatışma ortamını körükleyen çevreler bulunmaktadır. Devrimcilik veya genel olarak yurtseverlik adına yapılan bu davranışları onaylamanın olanağı yoktur. Anti-sömürgeci güçlerin birliğini (ittifakını) amaçlayan bir eylem, objektif olarak Kürdistan'daki ulusal ve demokratik mücadelenin önüne engel olarak dikilecektir. İttifak yapabilecek güçler arasındaki her düşmanca davranış ve kan davalarına dönüşen çatışmalar, sömürgecilerin ve yerli işbirlikçilerinin işine yarayacak ve onlar bu durumu ellerini sevinçle oğuşturarak seyredecek, hatta körükleyeceklerdir. Onun için Kürdistan'daki emekçi halka, Kürdistan devrimine karşı sorumluluk duyan herkesin dikkatli davranması, onun demokratlılığının, yurtseverliliğinin ölçüsü olacaktır.

Faşizme ve sıkıyönetime, CHP iktidarının gericiliğine karşı Demokratik devrim hedeflerine bağımlı bir biçimde yaygın bir propaganda ve ajitasyon sürdürülmeli, özellikle sıkıyönetim olmayan yerlerde bu faaliyetler, mitingler de dahil olmak üzere birçok eylem içerecek biçimde geliştirilmelidir. Sıkıyönetim altında olan yerlerde de bu mücadele biran bile durmamalı, ele geçen her olanak sonuna kadar zorlanarak devrimci faaliyet hızlandırılmalıdır.

Devrimci ve demokrat güçler bu dönemde yürüttükleri mücadelede, kullandıkları yöntemlere dikkat etmek zorundadırlar. Emekçi kitlelere doğru hedefleri gösterecek ve yapılan eylemlerin, onların çıkarlarına yönelik olduğunu gösterebilecek doğrultuda araçlar kullanmalıdırlar. Oligarşinin soyut bir *«anarşi» demagojisiyle*, devrimcileri faşistlerle aynı kefeye koymaya çalıştığı açıktır. Devrimciler, mücadele biçimlerinde bu oyunu

bozacak bir biçimde davranmalıdır. Kitleler üzerinde, sömürgeci-oligarişinin demagojisinin etkisini artıracak eylemlerden kaçınmak bir zorunluluktur.

Bugünkü koşullarda, siyasi mücadele temel mücadele biçimidir. Kitlelerin siyasi bilincini yükseltmek ve onları siyasi mücadelenin saflarına kazanmak (diğer görevlerimiz bir yana bırakılmadan) birincil görevdir. Siyasi mücadelenin tüm yöntemleri de kitlelerin Oligarşiye karşı tavır alışını geliştirecek niteliklere sahip olmalıdır. Rastgele ve amaçsız eylemler, kitlelerde tepkilere yol açacak ve bu tür eylemler devrimcilere karşı oligarşinin yürüttüğü kampanyanın hedeflerine ulaşmasını sağlayacaktır. Siyasi, askeri, ideolojik, vb. her alanda yürütülen mücadele biçimleri, örgütlü, bilinçli ve özellikle oligarişiyi hedef alarak hayata geçirilmelidir. Anti-faşist mücadelede kitle hareketlerinin yükselmesi ve kitlelerin mücadeleye kazanılması amacıyla ve ayrıca faşist örgütlenmeleri etkisizleştirecek ve örgütlenmelerini dağıtacak *özel örgütlenme ve mücadele biçimleri* yaratılmalı ve geliştirilmelidir.

KURTULUŞ

enternasyonalizm ve örgütlenme açısından kürdistan'daki mücadelenin bazı sorunları üzerine

4 — *TÜRKİYE ve KÜRDİSTAN SOMUTUNDA BİRLİKTE ÖRGUTLENMENİN KOŞULLARI GÜNDEMDEDİR*

Kurtuluş Sosyalist Dergi 2. sayısında, *Türkiye'de Ulusal Sorun Üzerine* ve daha sonrada birlikte ve ayrı örgütlenme sorununu sömürgecilikle ilgili görüşlerinin de ışığında tartıştığı 6. sayısındaki *Sömürgecilik Sorunu* başlıklı yazılarda; ezen ve ezilen ulusun kurtuluş hareketlerinin birlikte örgütlenebileceği koşulların mevcut olduğunu ortaya koymaya çalışmıştı. Yapılan tesbitler daha sonra yine *Ulusal Sorun*'la ilgili yazılarda daha çok açılmış ve bu konuda hem ezen ulusun devrimci hareketi içindeki sosyal şoven çizgilerle, hem de ezilen ulusun kurtuluş hareketi içindeki milliyetçi ve yanlış çizgilerle mücadele edilmişti. Burada sorun üzerinde bir daha ve etraflıca durmadan önce, kısaca, ezilen ulusun kurtuluş hareketi içindeki bazı siyasi grup ve örgütlerin, örgütlenme sorununa yaklaşımları üzerinde durmak istiyoruz.

Kürdistan Tarihi ve Kürt Ulusal Hareketleri Üzerine Bir Yaklaşım başlıklı yazı dizimizde, *KDP* (Kürdistan Demokrat Partisi) ile ilgili görüşlerimizi genel hatlarıyla açıklamış ve bu örgütlenmenin içinde devrimci ögeler bulunuyor olsa da esas olarak KDP'nin niteliğinin bir parti olmaktan çok cephe tipinde (Kürdistan'da ulusal kurtuluştan yana güçlerin içinde yer aldığı) bir örgüte benzediği ve yurtsever, burjuva mil-

liyetçi güçler tarafından yönlendirildiğini belirtmiştik. KDP, Kürdistan'ın dört parçasında birden örgütlenmeye çalışmış ve değişik parçalardaki kolları da o ülkelere göre adlandırılmıştır. (Türkiye Kürdistanı Demokrat Partisi, İran Kürdistanı Demokrat Partisi vb.) Özellikle 1975 yenilgisinin ardından dağılan ilişkilerini biraraya getirmek üzere 1976 Ağustosunda düzenlediği toplantı sonrasında, «Geçici Komite» adıyla örgütlenmesini ve diğer faaliyetlerini yeniden toparlamaya ve geliştirmeye çalışan KDP'nin, bazı parçalardaki kolları içinde farklı süreçler ortaya çıktı. Örneğin; Türkiye Kürdistanı Demokrat Partisi içindeki bu süreç kendilerini «sosyalist» olarak nitelendiren güçlerin yönetimi ele geçirmeleri biçiminde gelişti. TKDP içinde değişik görüşlerin çatışması ve mücadelenin eski yönetici unsurların yenilgisiyle sonuçlanması üzerine, örgütlenme sorunu açısından da yeni bir durum şekillenmeye başladı. Yönetimi ele geçiren ve kendilerine «sosyalist» diyen bu unsurlar, artık TKDP'nin KDP'nin bir kolu değil, Türkiye Kürdistanı koşullarında hem stratejisi, hem de taktikleriyle farklı türden bir örgütlenme, yani «*bağımsız bir parti*» olduğunu öne sürdüler. Bugün belirli bir etkinliğe sahip olan TKDP içinde yönetimde bulunan unsurlarla yenik düşen unsurlar arasında bu örgütlenmenin ilişkilerini kendi taraflarına çekmek üzere mevcut olan mücadele sürmektedir. Bu nedenle de TKDP'nin yöneticileri, partilerinin sosyalist bir parti olduğu iddiasını pek inandırıcı olarak (kendileri de bu örgütlenmeyi sosyalist bir örgüte çevirmeye çalıştıklarını belirlemekteler) ortaya koyamamaktadırlar. Ayrıca hem «Geçici Komite»nin, hem de bu örgütlenmenin aşiretlerle ve feodal çevrelerle olan ilişkilerini tümüyle kestikleri iddiaları da tartışma götürmektedir. Ama herşeye rağmen TKDP'nin tabanında küçümsenmeyecek ölçülerde *devrimci yanlar taşıyan* güçler vardır. Ve bunların bu örgütlenme içindeki etkinlikleri giderek artmaktadır. Sonuç olarak TKDP için şunları söylemek gerekir: Bu örgütlenme, sosyalist bir örgütlenme değildir. Örgütlenme tipi olarak eski yapıyı (Cephe tipi örgütlenmeyi) andırmaktadır. Burjuva milliyetçilerin-

den, kendilerine «sosyalistim» diyen güçlere varıncaya kadar değişik eğilimlerdeki güçler, bu örgüt çatısı altında birarada örgütlenmeye çalışmaktadır. İddiası; Türkiye Kürdistanı'ndaki ulusal hareketi bağımsız bir örgüt olarak yönlendirebileceği doğrultusundadır .«Geçici Komite», bu örgütlenmenin kongresinde, TKDP içindeki çatışmada taraf olmadığını ve bu örgütün, içinde çalışma sürdürdüğü Kürdistan parçasında kurtuluş mücadelesini kendi tesbitlerine uygun olarak sürdürebileceğini açıklamıştır. Ancak durum böyle olsa bile, TKDP'nin Türkiye Kürdistanı'ndaki faaliyetlerinde, «Geçici Komite»nin Irak Kürdistanı'ndaki mücadelesini kullanmaya çalıştığı ve halen bu mücadelenin propagandası temelinde güç toparladığı bilinen bir gerçektir. Yine TKDP'nin programıyla ilgili, dünya işçi sınıfı hareketine, Kuzey Kürdistan'daki mücadelenin özelliklerine, Türkiye'de kurtuluş hareketlerine bakış, vb. sorunlarda ;bu örgütlenmenin neler söylediği konusunda pek bilgi sahibi olmadığımızdan fazla birşey söylemek istemiyoruz. Bu konudaki tesbitlerimizi daha çok bu örgütlenmenin çıkardığı *Xebat Jıbo Rızgariya Kurdistan* adlı belgelere dayandırıyoruz. (Bu arada TKDP' ye bağlı unsurların, «ayrı örgütlenmeyi» savunuyor olmalarına rağmen Türkiye Kürdistanı'ndaki diğer güçlere - bu arada «Türk Solu» içinde gördükleri *Kurtuluş*'a - yaklaşımlarında özellikle pratikte görülen ittifak anlayışlarıyla, *olumlu* davrandıklarını belirtmek gerekir.)

Bugün Türkiye Kürdistanı'nda belli bir etkinliğe sahip olan diğer bir güçte *«Şıvancı» harekettir.* (Bu hareket kendisini marksist - leninist olarak nitelendirmesine rağmen herhangi bir adla ortaya çıkmadığı ve kendileri dışındaki güçler tarafından «Şıvancılar» olarak bilindiği için, bizde bu terimi kullanmak zorunda kaldık. Zorunda kaldık diyoruz çünkü; bu hareket, Şıvan'ın marksist - leninist olduğunu - bildiğimiz kadarıyla - iddia etmemektedir. *Şıvan,* bilindiği gibi Dr. Sait Kırmızıtoprak'ın takma adıdır. Ve Irak Kürdistanı'-daki mücadele içinde, ayrıca TKDP'nin örgütlenmesinde önemli bir yeri vardır. 1971 başlarında Irak Kür-

distanı'nda, KDP yönetimi tarafından başka arkadaşları ile birlikte öldürülmüştür.) «Şıvancılar»ında örgütlenme tezi, «ayrı örgütlenme» tezidir.

Ayrıca bu hareket, Güney Kürdistan'daki mücadelede, «Geçici Komite» çizgisinin emperyalizmin hizmetinde, burjuvazinin ve feodallerin yönetimi altında bir çizgi olduğunu ileri sürmektedir.

«Şıvancılar»ın en belirgin özellikleri, Türkiye Kürdistanı'nda Sovyetlerin tezlerini en hararetli bir biçimde savunun bir hareket olmalarıdır. Bu özellik onları Türkiye Kürdistanı koşullarında, *burjuva reformculuğunun* baş temsilcisi durumuna getirmiştir. Ayrıca TKP'ye karşı olan tavırları da ilginçtir .Sosyal - şoven TKP, bu hareket tarafından şiddetle desteklenmektedir. Denebilir ki bugün TKP'nin Türkiye Kürdistanı'nda cılız da olsa mevziler kazanması, «Şıvancılar»ın desteği sonucu olmaktadır. Sosyal - şoven TKP ile bunca yakın ilişkileri olması, Sovyet hayranlığıyla birlikte, kendilerince belgelere dayandırılmamış olsa da, oportünizm doğrultusunda oldukça sağlam ve geri dönülmez adımlar attıklarını kanıtlamaktadır.. «Şıvancı» hareket, Türkiye Kürdistanı'nda, diğer bazı gruplar gibi savunduğu görüşleri yazılı olarak ortaya koyamamaktadır. Bu nedenle de kendileri hakkında uzun boylu söz söyliyebilmenin olanağı yoktur.

Özgürlük Yolu'nun örgütlenme sorununa yaklaşımı, diğer hareketlerden belirli bir farklılık taşımaktadır. Bu konuda açık bir şey söylememekte, böylelikle de birlikte örgütlenmeye açık olduğu görünümünü vermektedir. Ezen ulusun devrimci hareketi içindeki bazı güçlerle olan ilişkileri de gözlendiğinde, bu konuda sıkı bağlardan (ezen ve ezilen ulusun kurtuluş hareketi arasında) yana olduğu görülebilmektedir. Ayrıca yayın organı aracılığıyla da hem Türkiye'deki mücadele üzerine, hemde Kürdistan sorunu üzerine etraflıca görüşlere sahiptir. Sovyetlerin genel tezlerini bu harekette savunmaktadır.

Rızgari, ayrı örgütlenmeden yanadır. Koşulların ayrı örgütlenmeyi zorunlu kıldığını, Türkiye devrimci

hareketiyle de sıkı ittifak ilişkilerinin kurulması gerektiğini belirtmektedir. Aynı ismi taşıyan yayın organında değişik konularla ilgili görüşlerini açıklamıştır. Daha önce Kürdistan'daki *baş çelişki* konusunda söyledikleri düzeltmiş ve mücadelenin sömürgeciler ile işbirlikçilerine karşı olduğunu yazmıştır. Güney Kürdistan'daki mücadelede, «Geçici Komite» ve KYB arasındaki çatışmaya olumlu yaklaşmakta ve bu çatışmanın taraflarını eleştirmektedir. (Bu hareket, kendi içinde son dönemlerde parti, burjuva milliyetçiliği, Güney Kürdistan direnişi vb. konularda ortaya çıkan görüş ayrılığı sonucu parçalanmıştır.)

«*Ulusalcılar*» olarak kendileri dışındakiler tarafından bilinen ama zaman zaman yayınlarında «*Kürdistan devrimcileri*» imzasını kullanan grup; (genellikle bildirilerle görüşlerini açıklayan bir gruptur. Bir iki broşüre benzer teksir yazıları da yayınlamışlardır.) ayrı örgütlenmenin şiddetli savunucusudur. «Ulusalcılar», bu anlayışı mutlaklaştırarak en bağnaz bir biçimde ileri sürmektedirler. Görüşleri yazılı bir hale getirilmediği için, değişik konularla ilgili görüşlerinin neler olduğunu sağlıklı olarak tesbit etmek güçtür. Bu nedenle «Ulusalcılar» hakkında da fazla bir şey söylemek mümkün değildir.

Bu siyasi grupların ve örgütlenmenin dışında, sosyal - emperyalizmi savunan iki grup daha vardır. Bunlardan biri «Üç Dünya Teorisi» ne karşıdır ve *KAVA* adlı bir yayın organına sahiptir. Diğeri ise Çin tezlerini savunmakta ve *Denge KAVA* adlı bir dergi çıkarmaktadır. Sosyal - emperyalizmi savunun bu iki grup da ayrı örgütlenmeyi ileri sürmektedir. Türkiye Kürdistanı'nda ,bahsettiğimiz bu grupların yanında değişik görüşler savunan ve kendilerini ayrı bir varlık olarak kabul ettirmeye çalışan çevrelerde bulunmaktadır. (Örneğin; Celal Talabani'nin başını çektiği hareketi Türkiye Kürdistanı'nda örgütlemek isteyenler vardır.)

Bu siyasi çizgilerin ortak özellikleri mevcuttur. *Özgürlük Yolu* dışında hepsi ayrı örgütlenmeyi savun-

maktadır. Ayrı örgütlenme tezinin temel dayanağı, bir kısmı bunu açık açık söylemiyor olsa bile, Kürdistan'ın sömürge olmasıdır. Kendilerini «Kürt Solu» olarak değerlendirmekte ve ayrı örgütlenmeden yana olmayanların (Kürdistan'ın sömürge olduğunu belirtip somut koşullardan birlikte örgütlenme sonucunu çıkaran *Kurtuluş'u* da) «Türk Solu» olarak görmektedirler.

Başından itibaren ezen ve ezilen ulusun, diğer ulusal azınlıkların proletaryasının ortak hareketi olma iddiasında olan *Kurtuluş*'un, birlikte mücadeleden ve bunun pratikteki ifadesi olan birlikte örgütlenmeden yana olduğunu açıklamıştık. Şimdi bu sorun üzerinde tekrar duralım.

Bugün Türkiye ve Kürdistan somutunda objektif faktörler, birlikte örgütlenmeye elverişli bir temel oluşturmaktadır. Bu faktörleri iki ana başlık altında değerlendirmek mümkündür.

A — Mevcut durum (Ekonomik, sosyal, siyasi, tarihi, coğrafi vb.), Türkiye ve Kürdistan koşullarında kurtuluş mücadelelerinin tek bir devrimci dalga halinde Bağımsız bir Türkiye, Özgür ve Demokratik bir Kürdistan yaratabileceği ve iki ülkenin emekçi halklarının kurtuluş yolunun birlikte örgütlenmekten geçtiğini ortaya koymaktadır. En tutarlı çözüm yolunun bu olduğu, şu nedenlere dayanmaktadır :

1 — Türk ve Kürt halkının tarihi, uzun bir dönem birbiriyle yakın ilişkiler içinde olan (bazen çatışmalarla bazen ortak davranışlarla süregelen) iki halkın tarihidir. Bu uzun tarihi beraberlik kaçınılmaz olarak bazı sonuçlara yol açmıştır. Birinin ülkesi ilhak edilmiş olmasına, diğerinin ülkesinde egemenlik, sömürücü sınıfların elinde bulunmuş olmasına ve bunlar sömürgeci bir politika izlemelerine rağmen; iki halk belirli ölçülerde de olsa, bu tarihi beraberlik içinde bir yakınlaşmanın, bir kaynaşmanın sürecini de yaşamışlardır. Toplumların yaşamında önemli bir yer tutan değerler (kültür, sanat, adetler ve gelenekler, vb.) iki halkın bu tarihi - somut gelişim süreçleri içinde içiçe yaşamanın da ifadelerini taşımışlar ve karşılıklı olarak birbirlerin-

den önemli ölçülerde etkilenmişlerdir. (Sömürgecilerin zorla uyguladıkları eritme politikasının, bu tarihi gelişim sürecinde egemen bir karakteri olmasına rağmen, farklı yanların da bu süreçte ortaya çıktığı ve geliştiği gözlenebilmektedir.)

2 — Türkiye ve Kürdistan'ın coğrafi koşullarının birbirinden kopuk olmamasının, yani Kürdistan'ın deniz aşırı bir sömürge değilde, iç sömürge koşullarını yaşaması, iki halkın birbirleriyle ilişkilerine de yansımış ve bu somut durum onların içiçeliğine, bu içiçe beraberlikte belirli ölçülerde kaynaşmalarına neden olmuştur. Bu iki halkın tarihi araştırıldığında ve ekonomik, sosyal, siyasal özelliklerinin bu tarihi süreç içinde nasıl şekillenmelere uğradığı incelendiğinde, bu söylediklerimiz daha açık bir biçimde kanıtlanabilecektir. Oysa denizaşırı sömürgelerde görülen durum daha farklıdır. Sömürgeci ülke ve sömürge ülkenin ekonomik, sosyal, siyasal vb. özellikleri; iki halk üzerinde baskı ve sömürü, iki halkın kurtuluş mücadelelerinin durumu, vb. etkenler hep tarihi - somut duruma, coğrafi kopukluğunda ortaya çıkardığı sonuçlara göre şekillenmiş ve birbirinden *ayrı süreçler* izleyerek gelişmiştir. Bu konuda denizaşırı sömürgelerde (Vietnam, Angola, Gine-Bissau, Mozambik) ayrı bir mücadele yoluyla (ayrı örgütlenmelerle) kurtuluş mücadelelerinin niçin başarıya ulaştığı ve o koşullarda bu yolun niçin doğru bir yol olduğunu yazımızın bir önceki bölümünde genel olarak açıklamaya çalışmıştık. Coğrafi kopukluğun olmamasının ortaya çıkardığı özelliklerden birisi de, kurtuluş hareketlerinin örgütlendikleri alanların farklılıklar taşımasıdır. Şöyle ki; Fransa'daki işçi sınıfı partisi Vietnam topraklarında örgütlenebilme olanağını çok zor kullanırdı. Bu konuda *sömürge sorunlarıyla ilgili kendi içlerinde ayrı organlar yaratmış olmalarına rağmen,* ayrı örgütlenmenin ve bu sömürge halklarının kurtuluş mücadelesini kendi hakim sınıflarına karşı, kendi ülke toprakları üzerinde bir mücadele sürdürerek desteklemeyi daha sağlıklı bir görüş olarak benimsemişler ve bu anlamda da ulusal sorunu doğru bir biçimde değerlendirmişlerdir. Yine Portekiz Komünist Partisi, ilk

başlarda Afrika'daki sömürge ülke devrimcilerinin kendi ülkelerinde partinin kollarını açarak mücadele etmelerinden yana olmuş ama kısa bir süre sonra da bu görüşlerden vazgeçmek ve sömürge ülke devrimcilerinin ayrı örgütlenmeler oluşturmalarını desteklemek zorunda kalmıştır. Türkiye devrimci hareketi içindeki bir çok siyasi çizgi ve örgütlenmelerin, Kürdistan'da da örgütlenebilme olanağını bulabilmelerini, hatta ezilen ulusun kurtuluş hareketi içindeki siyasi grupların da Türkiye'de örgütlenebilmesini, Türkiye ve Kürdistan'ın coğrafi özelliklerinden, iki halkın uzun bir tarihi süreç içinde birlikte yaşamış olmalarından soyutlayarak ele alamayız. Denizaşırı sömürgelere göre sorun, Türkiye Kürdistanı açısından değişik bir durum arzetmektedir.

«Bugün Türkiye genelinde gelişmekte olan ekonomik, siyasal ,sosyal vb. duruma baktığımızda ,Kürdistan'ı bu gelişmelerin dışında tutmak ondan soyutlamak olanaksızdır. İçinde bulunduğumuz karmaşık süreç ve bu süreci etkileyen çelişkiler, bu anlamda, Kürdistan'daki gelişmeleri de tayin etmektedir. Aynı şekilde Kürt toplumunun önündeki çelişkiler ve sorunlarda bu sürecin diğer çelişkilerine ve genel olarak emekçi kitlelerin çözümü gereken sorunlarına sıkı sıkıya ve kopmaz bağlarla bağlıdır. Örneğin; işçi sınıfına ve diğer emekçi kitlelere yöneltilen her baskı dalgası, Kürdistan'a da yansımaktadır. Aynı şey tersi durum içinde sözkonusudur. Yani Kürdistan'daki baskılar, işçi sınıfı ve diğer halk kesimleri üzerindeki baskıları da yoğunlaştırmaktadır. Fakat Kürdistan'da ayrı bir halkın yaşaması, bu baskı politikasının *biçim olarak* farklı görünümlere bürünmesine neden olmakta, saldırılar, ırkçılık ve şovenizmin körüklenmesine, katliamcı nitelikteki uygulamalara yol açmaktadır.» (Kurtuluş, Sayı: 6, Sömürgecilik Sorunu).

3 — İki halkın saflarında birbirlerine karşı kökleri tarihe dayanan derin bir ayrılık görülmemektedir. Ulusal sürtüşme ve ulusal kin yaygın değildir. Türk emekçi kitleleri arasında Kürtlere karşı, Kürt emekçi

kitleleri arasında da Türklere karşı birlikte mücadeleyi engelleyecek ölçülerde düşmanlığa rastlanmamaktadır. Mevcut olan ekonomik, sosyal, siyasal ilişkiler, biraradа yaşamayı çekilmez bir hale getirmemiştir. Tam tersine bir gelişim olduğu saptanabilmektedir. Böyle bir durumun varlığı, yukarda belirttiğimiz somut nedenlere de dayanmakla beraber; sömürgecilerin Kürdistan'da izledikleri politika, iki ülkede geçmişte ve günümüzde sürdürülen kurtuluş mücadelelerinin sorunu *bu yanıyla* doğru ele almaları gibi nedenlerde gözönünde bulundurulmalıdır. Sömürgeciler, hiç bir dönemde «Kürtlere karşı cihad» açamamış, Türk halkının Kürtlere karşı açıktan açığa şartlandırma, ırkçılığı körükleme yerine, bu halkın varlığının inkarı temelinde, görünüşte ama sadece görünüşte *eşit* bir politika uyguladığı havasını egemen kılmaya çabalamıştır. Özellikle *idari yönden,* bugün Türkiye'deki yapıyla Kürdistan'daki yapının aynı olması, sömürgeci politikanın gizlenmesinde önemli bir araç olmuştur. (Bunun yarattığı sonuçlar o kadar etkili olmuştur ki kendilerini «Marksist - Leninist» olarak ilan eden ezen ulusun devrimci hareketi içindeki bir çok siyasi hareket bile, bu görüntüyle objektif durumu karıştırarak Kürdistan'ın sömürge olduğuna karşı çıkarken, bu noktayı da kullanmaya kalkışacak kadar şaşkınlığa düşmüşlerdir.)

Ezen ulusun kurtuluş hareketi içinde sosyal - şovenizm etkin olmasına, ezilen ulusun kurtuluş hareketine de milliyetçilik egemen olmasına rağmen, her iki hareket de mücadelesini sürdürürken ulusal ayrılıkları kullanma, bunları körükleme gibi bir yönteme başvurmaktan kaçınmışlardır .(Bugün faşist hareket bile bu konuda ileri gitmeyi göze alamamakta, sadece herkesin Türk olduğu iddiasıyla yetinmektedir .Faşist hareketin bu tavrı, sömürgecilerin ulusal sorundaki politikasıyla tam bir uyum içindedir.)

Açıktır ki, iki halk arasındaki düşmanlık, ekonomik, siyasal, vb. sürtüşmeler hayatı çekilmez bir hale getirmiş olsaydı(o zaman ulusal kin proletarya saflarında da yankısını bulacaktı); böylesi koşullarda bir-

arada olmayı ve birlikte örgütlenmeyi gerçekleştirmek büyük ölçüde zorlaşacaktı. Ancak ayrı örgütlenme temelinde ve uzun dönemde dikkatli bir biçimde uygulanacak yöntemlerle, örneğin; Kürt halkı saflarında Türklere karşı olan düşmanlık giderilebilecek, düşmanlık Türk emekçilerine değil, gerçek muhatabı olan Türk hakim sınıflarına (sömürgecilere) yöneltilebilecekti. Gerçi bugün hiç bir ulusal kinin olmadığını, hiç bir güvensizliğin bulunmadığını iddia etmiyoruz. Ancak ezen ulusun devrimci hareketinin bugüne kadar üzerine düşen görevleri yerine getirememiş olması (dolayısıyla Türk emekçi kitlelerinin mücadelesine bilinçli ifadeler vererek onların saflarında Kürt halkının haklarına sahip çıkma anlayışını geliştirememiş olması) nedeniyle mevcut olan güvensizlik, birlikte örgütlenmeyi engelleyecek boyutlar kazanmamıştır.

4 — Sömürgeciler ile Kürdistan'daki işbirlikçilerinin arasındaki ilişkiler de, birlikte örgütlenmeyi daha çok zorunlu kılacak ölçülerde sıkıdır ve bunlar her baskı ve zulüm dalgasında ortak davranışlar içine girmektedirler .Onları birbirine ekonomik ,siyasi ve daha birçok yönden bağlayan sayısız bağ mevcuttur. Türkiye'de emekçi sınıf ve tabakaların mücadelesi geliştikçe ve bu mücadele Kürdistan'da da değişik biçimlerde ortaya çıktıkça, iki ulusun hakim sınıfları daha çok kenetlenmektedir. Kürdistan'da anti - sömürgeci ve anti - feodal bilinçlenme ve tepkiler yaygınlaştıkça, yerli işbirlikçi güçler, sömürgecilerin bu mücadeleyi engellemesi amacıyla uşaklık görevlerini yerine getirmek için tüm olanaklarını seferber etmektedirler. Bugün sömürgecilerin partilerinde Kürdistan'ın ve Kürt ulusunun varlığının inkarı koşuluyla çalışan, sömürgeci devletin kurumlarında yine sömürgecilerin Kürdistan politikasına uygun olarak görevler alan (parlamentoda, orduda, vb. kurumlarda) Kürdistanlı'ların sayısı hiçte az değildir. Bunların büyük çoğunluğu, Kürdistan'da sömürgeci egemenliği güçlendirecek doğrultuda görevler üstlenmiştir.

Türkiye ve Kürdistan somutu, daha önce vurguladığımız gerçekler (iki halkın tarihi süreç içinde ilişki-

lerinin vardığı nokta, ulusal sürtüşme ve kinin yaygın olmaması) doğrultusunda, iki ulusun egemen güçlerinin ilişkilerinde de belli bir içiçeliğe ve kaynaşmaya yol açmıştır. Devletin tüm kurumlarında Kürdistanlı'ların sayısının hayli kabarık olmasını bu olgudan bağımsız olarak değerlendiremeyiz.

5 — Yukarıdaki maddelerle kabaca açıklamaya çalıştığımız somut olgular, işçi sınıfı hareketinde de (iki ulusun ve ulusal azınlıkların işçi sınıfı hareketi içinde) birlikte mücadele ve birlikte örgütlenme eğilimlerine yol açmaktadır.

Bilindiği gibi Türkiye'de işçi sınıfı henüz kendisi için bir sınıf olma bilincine ulaşamamıştır. Yani işçi sınıfının hareketi kendiliğinden bir harekettir ve sosyalist hareketle birleşememiştir. Aynı durum Kürdistan işçi sınıfı içinde (daha geri düzeyde) geçerlidir. Kürdistan'da yaygınlaşan kapitalist üretim ilişkilerine uygun olarak, bir işçi sınıfı da gelişmektedir ve bu işçi sınıfı, objektif koşulların bir yansıması olarak sendikal örgütlenmede ifadesini bulan. kendiliğinden bir mücadeleye girmektedir. İki ulusun ilişkileri (uzun bir tarihi beraberlik ve kaynaşma, ekonomik koşullar, coğrafi kopukluğun bulunmaması, ulusal sürtüşme ve düşmanlığın yaygın olmaması vb.) sonucu, Kürdistan işçi sınıfı, patronlara karşı mücadelede sendikal örgütlenme silahını kullanırken, Türkiye işçi sınıfı mücadelesinin yarattığı sendikal örgütlenmelerin gücüyle hareket etmektedir. Yani Türkiye'deki sendikaların şubelerini açarak Türkiye işçi sınıfının desteğine ve mücadelesine (aynı zamanda enternasyonal bir dayanışmanın da ifadesini içinde taşıyarak) sırtını dayamaktadır. Kürdistan işçi sınıfını böyle davranmaya iten nedenler, belirttiğimiz gibi, Kürdistan'ın Türkiye ile olan somut ilişkilerinin ortaya çıkardığı objektif bir durumdur. Eğer iki ulus arasında ulusal bir düşmanlık ve sürtüşme yaygın olsaydı, Kürdistan işçi sınıfı bağımsız sendikal örgütlenmeler temelinde mücadelesini sürdürecekti.

B — Türkiye ve Kürdistan'daki kurtuluş hareketlerinin ulaştığı düzey, kitleler arasındaki etkinlikle-

ri, taşıdıkları potansiyeller vb. özelliklerin tümü; ayrı veya birlikte örgütlenme üzerine doğrudan etkide bulunmaktadır. Sömürge bir ülkede ulusal kurtuluş bilinci çok gelişmiş ve kitleler sömürgeciliğe ve yerli gericilğe karşı mücadeleye hazır bir durumdaysa, sömürge ülkede bu mücadeleyi omuzlayacak örgütlenmeler oluşturulabilmişse; öte yandan ise sömürgeci ülkenin kurtuluş hareketi geri bir düzeyde ve kendi potansiyallerini (daha çok işçi sınıfının gücünü) harekete geçiremeyecek bir yapıdaysa; o koşullarda görev, sömürge ülkeyi bağımsızlığa götürmek için mücadeleyi somut duruma uygun olarak geliştirmekten geçecektir. Yani sömürge ülkenin kurtuluş hareketi ayrı bir rota izleyerek kendi önündeki sömürgeci ve yerli gerici egemenliği parçalamayı birincil görev olarak görmeli; sömürgeci ülkenin kurtuluş hareketi ise kendi ülkesi açısından da «sorunların mihrak noktası» haline gelen ulusal sorunun çözümünü ön plana alacak biçimde mücadele sürdürmelidir. Çünkü sömürgenin kurtuluşu sağlanırsa, kendi ülkesinde hakim sınıflarına karşı mücadele için daha elverişli koşullar ortaya çıkabilecektir.

Bugün Türkiye'de, kapitalizmin egemenliğine paralel olarak, geçmişte güçlü mücadele geleneklerine sahip olmasa da, nicelik olarak çok gelişmiş bir işçi sınıfı vardır. Ve yine Türkiye'de kurtuluş hareketi, işçi sınıfı içinde örgütlenememesine ve bu anlamda bir işçi sınıfı hareketi karakterini kazanamamış olmasına rağmen, yaygın bir ilişkiler ağına (dağınıklık ve örgütsüzlük belirgin özelliğidir) sahiptir. Türkiye'de hakim sınıflara karşı mücadelede bir alternatif olarak halk kitlelerine öncülük etmesi için, bugüne kadar nasıl kullanacağını öğrenememişte olsa, güçlü silahları bulunmaktadır. Bu silahların başında, biraz önce üzerinde durduğumuz olgu, yani harekete geçirildiğinde karşı durulmaz bir güç olan, nicelik olarak gelişmiş bir işçi sınıfı potansiyeli mevcuttur. Ayrıca kurtuluş hareketinin (henüz aydınlar düzeyini aşamamışta olsa) yaygın ilişkileri toparlayıp örgütlü bir yapıya kavuşturulsa, mücadelede çok ileri adımlar atabilmekte olanaklı hale gelecektir.

Türkiye Kürdistanı'nda, kapitalist üretim ilişkilerinin bir hayli gelişmiş olmasına rağmen, yarı - feodal ilişkiler de önemli ölçülerde yaygındır. Nüfusun büyük çoğunluğunu köylüler oluşturmaktadır. Ancak bu köylü nüfusun içinde ulusal ve demokratik bilinçlenme henüz önemli boyutlar kazanamamıştır. Feodal gericiliğin ve sömürgecilerle işbirliği yapan diğer Kürdistan'lı egemen güçlerin (toprak ve ticaret burjuvazisi başta olmak üzere) kitleler üzerindeki etkinliği çok fazladır. Bu güçlerin, sömürgeciliğin Kürdistan'daki dayanakları olduğu düşünülürse, sömürgeci egemenliğin Kürdistan'daki gücü kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. (Amacımız burada, düşmanın gücünü abartmak değil, tam tersine onu objektif olarak daha sağlıklı olarak değerlendirip, en tutarlı yoldan onu nasıl yok edebileceğimizi ortaya koymaktır. Bilindiği gibi sosyalistler, düşmanın gücünü stratejik olarak küçümserken, taktik olarak onu çok ciddiye alırlar.)

Türkiye Kürdistanı'ndaki ulusal kurtuluşçu güçler henüz geniş kitleler üzerinde etkinlik kuramamıştır. Aydınlar içinde, son dönemlerde yaygın ilişkiler kurmuş olmasına rağmen, Kürdistan'da nicelik olarak cılız da olsa işçi sınıfıyla bağları mevcut değildir.

En genel yanlarıyla açıkladığımız bu somut durumdan şu sonucu çıkarmak yanlış değildir: «*Bugün Türkiye devrimci hareketi, Kürt ulusal hareketine göre hem potansiyel açısından, hem de bilinçlenme ve örgütlenme açısından daha ileri bir düzeydedir.*» (Kurtuluş, Sayı : 27. Kürdistan Tarihi ve Kürt Ulusal Hareketleri Üzerine Bir Yaklaşım) Ancak, yine bu somut tesbitten kalkılarak, hem Kürdistan'daki devrimci mücadelenin, hem de Türkiye'deki devrimci mücadelenin birbirine paralel (çok eşitsiz bir durumdan bahsetmenin olanağı yoktur) olarak geliştiğini söyliyebiliriz. Bu olgu, Türkiye ve Kürdistan somutunun, objektif faktörlerin ortaya çıkardığı bir özelliktir. En azından, bu somut olgudan çıkarılması gereken siyasi sonuç şöyle olmalıdır; «Türkiye Kürdistanı'nda gelişecek bir hareket kendi gelişmesini Türkiye devrimci hareketinin gelişmesine

uydurduğu ölçülerde zafere daha kolay ulaşabilecektir. Eğer bir direnme başladığı zaman, bu direnmeyi kırmak için tüm güçlerini seferber etmekten çekinmeyecek olan sömürgecilerin ordusunu, polisini, vb. gücünü sömürgeci ülkenin topraklarına çekecek nitelikte bir ezen ulus devrimci hareketi yoksa, bu direnmenin gelişmesi ve sonuca ulaşması, elbette tartışılması gereken bir sorun olmalıdır.» (a. g. y.)

Kurtuluş'un, ulusal sorunun çözümünde birlikte örgütlenmeye de sorunun çözüm yollarından biri olarak baktığı bilinmektedir. (Bu konuda *Kurtuluş*'un görüşlerini kavrayamayan bazı şaşkın çevreler, bizi, iki çözüm yolunu birden savunmakla eleştirmeye kalkıştılar. Oysa *Kurtuluş*, söylediklerini üzerinde yorum yapılamayacak nitelikte ortaya koymuştu.) Bugün objektif ve subjektif birçok faktör, bizi birlikte örgütlenmeye zorluyorsa da, faktörlerin bir kısmı da bizleri bu sorunda ortaya çıkabilecek muhtemel gelişmelere karşı uyarmak tadır. *Kurtuluş*'un bu sorunda birlikte örgütlenmeyi mutlaklaştırmaması ve ayrı örgütlenme üzerinde durmasının nedeni de, işte bu faktörlerdir .Kısaca bu faktörlerin üzerinde de duralım.

Birincisi, Kürdistan'ın Türkiye, İran, Irak ve Suriye tarafından paylaşılmış ve dört parçaya bölünmüş sömürge bi rülke olduğunun objektif bir olgu olarak karşımıza dikildiğidir. Bu olgudan çıkarılacak sonuç, her parçadaki gelişmelerin birbirlerini az veya çok etkileyeceği gerçeğidir. Geçmişteki Kürt ulusal hareketlerinin ortaya çıkardığı deneyler unutulmamalıdır. (Bu konuda, *Kürdistan Tarihi ve Kürt Ulusal Hareketleri Üzerine Bir Yaklaşım* adlı yazımıza bakılabilir.) Özellikle halen süregelen Güney Kürdistan'daki ulusal kurtuluş hareketinin yine son dönemlerde Kuzey Kürdistan'a (Türkiye Kürdistanı'na) nasıl yansıdığı hatırlanmalıdır. Hakkari olayları sırasında başta sömürgeci-oligarşi olmak üzere toplumun tüm sınıf ve tabakalarının dikkatinin bu olay üzerinde toplandığı bilinen bir gerçektir.

Kürdistan'ın herhangi bir parçasındaki isyan alevleri her tarafı sarabilir. Ve tüm Kürdistan'ı etkileyen

yaygın bir hareket gelişebilir. Bugün için böyle bir durumdan bahsedilmezse de Güney Kürdistan direnişi bu konuda ihtiyatlı konuşmamız gerektiğini bize göstermektedir.

Kürdistan'ın bu somut durumu başka tür yorumlara da açıktır. Parçaların herhangi birisinde (Somut olarak Güney Kürdistan'da) ulusal kurtuluş hareketi yükseldikçe dört sömürgeci ülkenin yetkilileri arasında trafiğin yoğunlaşmaya başladığı hep bilinmektedir. Elbette buradan hem Kürdistan'daki ulusal kurtuluş hareketlerinin, hem de sömürgeci ülkeler devrimci hareketlerinin, sıkı bir ilişki ve ittifak içinde olmaları gerektiği sonucu da çıkmaktadır.

«Kürt ulusal hareketinin içinde yer aldığı bütün» lerdeki devrimci hareketlerle doğru ilişkiler kurmasının somut nedenleri vardır. Geçmişte ve günümüzde bu ülkelerin sömürgecileri, güçlerini «Ortak Düşman» olan Kürt direnmelerini kırmak doğrultusunda birleştirmeleri ve «kendi» parçaları olan Kürdistan bölgelerini diğer yerlerden ayırmak (Ekonomik, sosyal, kültürel vb. yönlerden) için izledikleri politika bilinmektedir. Bu politikayı etkisizleştirmenin yolu sömürgeci ülkelerin devrimci hareketleri ile Kürt ulusal hareketinin güçlerini birleştirmeden geçer.» (a.g.e.) Kürdistan'ın dört tarafının düşmanlarla çevrildiği ve elverişsiz koşullarda ulusal kurtuluş mücadelesini vermek zorunda olduğu gö zönüne alınırsa, Kürdistan sorununun çözümünün ne kadar zor olduğu ve o kadar da önemli sonuçlara yol açabilecek koşullarda bulunduğu kendiliğinden görülebilmektedir.

İkincisi, «Ulusal inanç ve geleneklerin ezilen ulusun emekçilerinin üzerindeki etkisini ulusal baskının getirdiği ayrı mücadele ve örgütlenme geleneğinin varlığını görmemezlikten gelemeyiz.» (*Kurtuluş,* Sayı 2; Türkiye'de Ulusal Sorun Üzerine) Geçmişteki Kürt direnişleri ve günümüzde özellikle Güney Kürdistan'daki ulusal hareketin etkileri, ayrı örgütlenme eğilimlerini güçlendirmektedir. Özellikle milliyetçi güçlerin bu gerçeklerden yararlanmaları ve ulusal propaganda te-

melinde kitleleri de peşlerinden sürüklemeye çalışmaları göz ardı edilemeyecek bir olgudur. Ve bu gün Türkiye Kürdistanın'da değişik siyasi grup ve örgütlenmeler bu yönde adımlar atmaktadırlar.

Yukarıdaki faktörler gözönünde bulundurulmadan ve bu iki hareketin tek bir devrimci dalga haline dönüştürülmesinde sorunun bu yanına doğru bir biçimde yaklaşılmadan birlikte örgütlenmenin temelleri sağlam dayanakların bir kısmından yoksun kalacaktır. Bu sorunun çözümü de, genel olarak ezen ulusun devrimci hareketinin tavrına bağlıdır.

Üçüncüsü, birlikte örgütlenme, aynı zamanda güven sorununun da bir ifadesi olduğundan, subjektif bir faktörde olsa, bu konuda çok ileri aşamada olunamadığı somut bir tesbittir. Yani sömürgeci ülkelerdeki devrimci hareketler, sömürge ülke halkına bu soruna doğru baktığına ilişkin belirli bir güven vermek zorundadırlar. Oysa hem Türkiye'deki devrimci hareketin, hemde diğer sömürgeci ülkelerdeki devrimci hareketlerin ulusal sorunu sosyal - şoven bir perspektifle bu güne kadar (değişik ölçüler de olsa) değerlendirilmiş olması. birlikte örgütlenmenin oluşturulmasında aleyhte bir durum ortaya çıkarmıştır. *Kurtuluş* bu soruna eğildiği ilk dönemlerde şu tesbiti yapmıştı :

«Hareketin gelişimi içinde Kürdistan sorununun tutarlı çözümü yolunda verilecek ideolojik ve pratik mücadele ile ortak örgütlenmenin subjektif koşullarının yaratılması uzak bir ihtimal değildir. Ortak örgütlenme aynı zamanda bir *güven sorunudur.* Bu güveni ezilen ulusun emekçilerine vermek, herşeyden önce ezen ulus sosyalistlerine düşmektedir.» (a.g.y.)

Yine *Kurtuluş,* bu tesbitin arkasından şu iddia ile ortaya çıkmıştı: «Eğer Türk ve Kürt sosyalistlerinin ulusal kurtuluştan yana güçlerin ortak mücadelelerini ve ortak mücadele örgütlerini yaratarak sarsılmaz bir güç haline getirmek istiyorsak; öncelikle bu birliği engelleyen nedenlerin üzerine cesaretle eğilmemiz gerecektir. Güvensizlik varsa, bunun güvene çevrilmesinin yolu ve yöntemleri de vardır.» (a.g.y.)

O günden bu güne kadar belli bir süre (2 yılı aşkın) geçmiştir. Ve *Kurtuluş* bu tesbitlerine ve iddialarına uygun davranışlar içine girmiştir. İddialarını gerçekleştirmiş midir? Yapacağı bir şey kalmamıştır anlamında, hayır. Bu konuda *Kurtuluş*'un katetmiş olduğu mesafe küçümsenemez.

5 — ULUSAL SORUN VE ÖRGÜTLENME

Marksist - Leninist örgütlenme tipi, ulusal sorunun çözümünde de, sınıf esasına dayanmaktadır. Marksist - leninistlerle burjuva milliyetçileri arasında örgütlenme sorununa yaklaşmada iki farklı dünya anlayışı söz konusudur. Burjuva milliyetçileri, milliyetlere göre örgütlenmeyi savunmaktadır. Marksist-leninistler ise uluslararası örgütlenmeden yanadır. Yani ulusal sorunun çözümünde ilkeler, işçi sınıfına dayalı ve onun iradesini temsil edecek bir örgütlenme oluşturmayı öne çıkarmaktadır. Ancak ilke olarak marksist - leninistler uluslararası örgütlenme tipinden yana olmalarına rağmen, bu ilkenin hayata geçirileceği ülkenin somutu, *farklı türden* örgütlenmeleri gündeme getirebilir. Özellikle işçi sınıfının yok denecek kadar cılız olduğu sömürge ülkelerde, marksist - leninistlerle burjuva milliyetçileri cephe tipinde örgütlerde bir arada çalışabilirler. Bu konuda Portekiz'in sömürgeleri olan Angola, Mozambik ve Gine - Bissau'da MPLA, FRELİMO ve PAİGC'nin örgütlenme tipi olarak işçi sınıfı partileri olmadığını yazımızın bir önceki bölümünde açıklamıştık. Ancak bu örgütlerde de ulusal kurtuluş için savaş sürerken burjuva milliyetçileri ile marksist - leninistler arasında farklı türden bir mücadele de gündemdedir. Bu mücadele, ulusal kurtuluşa önderlik etmenin, kısacası iktidarı ele geçirmenin mücadelesidir. Vietnam'da ise ulusal kurtuluş mücadelesinde başından itibaren işçi sınıfı adına yola çıkan bir parti, tüm gelişmelere damgasını vurmuştur.

Bolşeviklerin örgütlenmesi, uluslararası bir örgütlenme tipidir ve ulusal sorunun çözümünde ilk deney-

dir. Bolşevikler birleşik merkezi bir örgütlenme yaratarak bağımlı uluslar ile sömürge ulusların sorunlarına tutarlı çözümler getirdi. Bolşevik örneği, günümüzde de canlılığını korumakta ve temel bir dayanak olarak karşımızda durmaktadır.

Türkiye ve Kürdistan somutunda, objektif koşulların birlikte örgütlenmeyi gündeme getirdiğini belirtmiştik. Bizim anladığımız birlikte örgütlenme, iki ulusun ve ulusal azınlık işçilerinin iradesini yansıtan ve öncü unsurlarını bir araya getiren birleşik *merkezi siyasi bir örgütlenmedir.* Bu merkezi siyasi örgütlenme içinde iki ülkenin marksist - leninistleri eylem birliği yapacaklardır. Bu birleşik, merkezi örgütlenme iki ülkenin kurtuluş hareketlerini tek bir devrimci dalga haline getirecek iki hareketin önündeki hedeflere vuracak; Bağımsız bir Türkiye, Özgür ve Demokratik bir Kürdistan'ın yaratılması için iki ülkede ,mevcut koşullara uygun bir mücadele sürdürecektir.

Kürdistan'da koşullar, ayrı örgütlenmeyi zorunlu kılarsa savunulması gereken örgütlenme tipi yine işçi sınıfına dayanmalıdır. Bizim iddiamız, Kürdistan koşullarının işçi sınıfına dayalı örgütlenmeye uygun olduğu ;Kürdistan'ın, Angola, Mozambik ve Gine - Bissau'dan farklılıklar taşımakta olduğudur. Yani bugün Kürdistan'da, kurtuluş hareketinin üzerinde yükseleceği bir işçi sınıfı vardır. Ve bu sınıf nicelik olarak devamlı artmaktadır.

Kurtuluş, birlikte örgütlenme ile ilgili yaptığı tesbitte daha önce şunları yazmıştı:

«Ortak örgütlenme - PARTİ'nin Kürdistan'daki kolu, Kürdistan'daki devrimcilerin yönetiminde bulunacak ve kendi içinde özerk bir yapıya sahip olacaktır. Bu özerk yapı, kendi somut koşullarından kaynaklanan, parti genel programına bağlı bir biçimde ayrı bir programla karakterize olacaktır. Partinin bu kolu sömürge koşullarında mücadele edeceği için hedefleri, sınıf mevzilenmesi, taktik sorunları vb. herşeyi ile sömürgeci ülkede verilen mücadeleden farklılıklar taşıyacaktır.»

(Kurtuluş, Sayı 27, Kürdistan Tarihi ve Kürt Ulusal Hareketleri Üzerine Bir Yaklaşım) Şimdi söylediklerimizi biraz daha açıklamaya çalışalım:

A — *ÖZERK ÖRGÜTLENME :* Merkezi siyasi örgütlenmenin Kürdistan kolu, kendi içinde bir özerkliğe sahip olacaktır. Bu özerk yapının Kürdistan'daki örgütlenme ilkeleri, genel yapının örgütlenme ilkelerine uygun olarak hayata geçirilecektir. Yine bu özerk yapı, kendi içinde merkezi bir önderlikle yürütülecektr. Özerk örgütlenmenin merkezi önderliğin (ki bu önderlik, partinin genel merkezi önderliğine bağlı olarak faaliyetlerini sürdürecek ve ikisinin arasındaki ilişkiler, leninist örgütlenme ilkelerine göre düzenlenecektir.) ve bu önderliğin Kürdistan'da oluşturacağı yapıların, Kürdistan'lı marksist - leninistlerin yönetiminde olmasına dikkat edilecektir. (Elbette Parti'nin Kürdistan'lı olmayan üyeleri de koşullara göre Kürdistan'a gönderilebilir. Ve bunlar, özerk örgütlenmenin merkezi yapısı da dahil olmak üzere tüm yapılarda görev alabilir.) Çünkü Kürdistan somutunu en iyi tanıyanlar onlardır. Bu durum mücadelenin daha sağlıklı yürütülmesinde avantaj sağlıyacaktır. (Anlatmaya çalıştığımız özerk örgütlenmenin dayanacağı örgütlenme ilkeleri, Kurtuluş'un 21. sayısındaki *Proletarya Partisinin Çalışma Tarzı*'nda genel hatlarıyla ortaya konmuştur.)

Bu özerk örgütlenme, kendi içinde merkezileşmeye uygun biçimde ayrıca kendi kongrelerine ,konferanslarına sahip olacak ve merkezi önderliği bu kongrelerde seçilecektir. (Partileşme süreci içinde olan bir harekette farklı adımlar atılacağı unutulmamalıdır.) Ayrıca partinin genel kongresine de sömürge ülkedeki yapıların güçlerine göre delege gönderilecektir. Genel Kongrelerde temsil edilme, iki ülkenin nüfusuna orantılı olarak değil, partinin ister sömürgeci ülkede olsun, ister sömürge ülkede olsun, birimlerdeki gücüne göre değişecektir. Parti genel kongresinde, genel merkezi önderliğe ve diğer yapılara Kürdistanlı marksist - leninistlerde girebilme hakkına (Her parti üyesinin olduğu gibi) sahip olacaklardır.

B — *AYRI BİR PROGRAM (Ek Program) :* Özerk örgütlenmenin, partinin genel programına ek olarak ayrı talepler içeren ve Kürdistan somutunu yansıtan ayrı bir programı (Ek Program) olacaktır. Kürdistan sömürge bir ülke olduğu ve sömürgecilik hayatın her alanına yansıdığı, ayrıca sömürgedeki yerli gericilik (özellikle de feodal gericilik) halk kitlelerini sınıfsal baskı altında tuttuğu için bu program; Kürdistan'daki ulusal ve demokratik mücadelenin yöneleceği Anti - Sömürgeci ve Anti - Feodal hedefleri ve bu hedeflere karşı hangi toplumsal güçlerin nasıl harekete geçileceğini ,onların taleplerini de kapsayacak çevrede, genel hatlarıyla ortaya koyacaktır. Ayrıca Kürdistan'daki devrimci mücadele, Türkiye'deki devrimci mücadelenin bir parçası ve iki ülkenin birbiriyle sıkı sıkıya bağlı ortak sorunları olduğu için bu programda, ortak sorunların çözümüne, Kürdistan somutunda verilecek mücadeleyle nasıl katkıda bulunacağı yine genel hatlarıyla yer alacaktır.

C — *KENDİ ANA DİLİYLE PROPAGANDA VE AJİTASYON :* Kürdistan'daki marksist - leninist hareket işçi sınıfının mücadele perspektifiyle (ki bu hareket kendi başına bir hareket değil, geneldeki marksist-leninist hareketin Kürdistan'daki parçası olacaktır) propaganda, ajitasyon ve örgütlenme faaliyetlerini sürdürürken, *esas olarak* Kürtçeyi (Kürt halkının ana dilini) kullanacaktır. Çünkü kendi ana diliyle sürdüreceği mücadelede, Kürdistan işçi sınıfı hareketi hem sömürgeci sınıflarına (toprak ağaları, toprak ve ticaret burjuvazisi) hem de sömürgeci güçlere (Emperyalizme, Türk hakim sınıflarına) karşı, en geniş kitleleri etrafına toparlamada ve harekete geçirmede daha çok güven verilecektir. Yani marksist - leninist hareket, kürtçe yayınlar çıkardıkça (Özerk örgütlenmenin merkezi önderliği, Kürdistan çapında yürüteceği faaliyetlerinde, çalışmalarında kendisine araç olarak değişik yayınlar çıkarabilecektir. Bu özerk örgütlenmenin yayınlarda kullanacağı edebiyat, partinin genel edebiyatına bağımlı ve onu Kürdistan'ın özelliklerine de cevap

verebilecek biçimde geliştirici zenginleştirici olacaktır) Kürdistan halkı içinde yaygın ilişkiler kurmada daha çok adımlar atabilme olanağını elde edecektir. Kitlelere onların çıkarlarını savunduğunu anlatmaya çalışan marksist - leninist bir hareket, bu konuda söylediklerinde tutarlı olduğunu kanıtlamak zorundadır. Halk kitlelerine yabancı gelecek bir dil değil, onun konuştuğu, derdini onunla anlatmaya çalıştığı, yaşamının önemli bir parçasını teşkil eden ana dilini kullanmak bir zorunluluk olarak karşımıza dikilmektedir. Kürdistan'lı işçi ve köylülere, ulusal kurtuluştan yana olan diğer güçlere güven verebilme yollarından biri de marksist - leninist bir hareket için, bu sorunda sağlıklı bir bakış açısına sahip olmaktan geçmektedir. (Bu günün somut koşullarında Türkiye ve Kürdistan'ın tarihi gelişim sürecinde ulaştığı naktada, yukarıda söylediklerimizi hiç bir hazırlık yapmadan hemen hayata geçirmek, bir takım sakatlıklara yol açabilecektir. Çünkü uzun bir dönemdir, diğer bazı faktörlerle birlikte sürdürülen eritme politikası, Kürdistan halkı içinde belirli ölçülerde başarıya ulaşabilmiştir. Bu nedenle mücadelemizde somut koşulları göz önünde bulundurarak adımlar atmak zorundayız.)

Özerk örgütlenme konusuna daha açıklık getirmek için bu sorunla ilgili Lenin'in söylediklerini aktarmada yarar var. Bund'un, bu özerk örgütlenmeye rağmen, Yahudi işçi sınıfı hareketinin bastırılmayacağının garantisi nedir? Biçiminde ifade edilebilecek kuşkularına ve bağımsız bir siyasi partiyi savunan tezlerine karşılık Lenin şunları belirtir :

«1898'de kabul edilmiş kurallar içerisindeki "Özerklik" yahudi işçi sınıfı hareketinin tüm ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Yidişçe (Yahudi Dili - Kurtuluş) propaganda ve ajitasyon, kendi edebiyatı ve kongreleri tek bir genel sosyal demokrat programa ek olarak ayrı talepler geliştirme ve yahudi yaşamının özel yanlarından doğan gereksinmelerin karşlıanması hakkı. Başka her şeyde tüm Rusya proletaryasının verdiği mücadelenin çıkarına olmak üzere Rus Proletaryası ile tam bir

kaynaşma olmalıdır. Böyle bir kaynaşma karşısında "bastırılma" korkusuna gelince sorunun kendi doğası bunu dayanıksız kılar. Çünkü özel olarak Yahudi hareketine ait olan konularda otonominin kendisi garantidir. Beri yandan otokrosiye karşı mücadeleye ait konularda, dil ve milliyet ayırımı yapmaksızın birliği, teori ve pratiğinin sorunlarını taktik ve örgütsel sorunların sürekli olarak birlikte çözümlenmesi suretiyle sağlamlaştırılmış olan tüm proletaryayı arkamıza almış olarak hareket etmeliyiz; her biri kendi yolunda ayrı ayrı gidecek olan örgütler kurmamalıyız; sayısız ayrı partilere parçalanmak suretiyle saldırımızın gücünü azaltmamalıyız.» (Lenin, Iskra, Sayı: 34, ŞUBAT 15 1903. Collected Works, Vol: 6, pp. 334 - 335).

Birde Stalin'in bu sorunla ilgili söylediklerini aktaralım :

«İşçilerin milliyetler bakımından sınırlandırılmasının neye yol açtığını biliyoruz. Tek işçi partisinin parçalanması, sendikaların milliyetler bakımından bölünmesi ulusal sürtüşmelerin kızışması ,öteki milliyetler işçileri karşısında ihanet, sosyal - demokrasi saflarında tam bir çöküntü...» «Böyle bir duruma karşı tek çıkar yol, enternasyonalizm ilkelerine dayanan örgütlenmedir.

«Rusya'nın bütün milliyetler işçilerinin hemen *tek* ve *birleşmiş* topluluklar içinde toplanması, bu toplulukların *tek* bir parti içinde birleştirilmesi, görev işte budur.

«Partinin bu kuruluş biçiminin bölgelerin tek bir bütün içindeki, parti içindeki geniş bir özerkliği dıştalamadığı ama içtelediği kolay anlaşılır.»

«Örgütlenme tipi sadece pratik çalışma üzerinde etkili olmakla kalmaz. İşçinin tüm manevi yaşamı üzerinde de silinmez bir iz bırakır. İşçi kendi örgütünün yaşamını yaşar, manevi bakımdan orada gelişir ve eğitimini orada yapar. Böylece, kendi örgütü içinde gelişen ve her kez orada öteki milliyetlerden arkadaşlarına raslayan, onlarla birlikte ortak savaşımı yürüten

işçi, işçilerin herşeyden önce tek bir sınıf ailesinin üyeleri, tek bir sosyalizm ordusunun üyeleri oldukları fikrini iyiden iyiye özümler. Ve bu da işçi sınıfının büyük katmanları bakımından engin bir eğitici önem taşımaktan geri kalmaz.

«Bu nedenle uluslararası örgütlenme tipi, enternasyonalizm yararına en etkili ajitasyon olan arkadaşlık duygularının okuludur.

«Milliyetler bakımından örgütlenmede durum başkadır. Milliyet temeli üzerinde örgütlenen işçiler, örgüt engelleri ile birbirlerinden ayrılarak, kendilerini kendi ulusal kabukları içine kapatırlar .Vurgulanmış bulunan şey, işçiler arasında ortak olan şey değil, ama onları birbirinden ayıran şeydir. Burada işçi herşeyden önce kendi ulusunun üyesidir.

«Bu nedenle ulusal örgütlenme tipi ulusal dargörüşlülük ve ulusal görenek okuludur.

«Böylece önümüzde ilke bakımından ayrı iki örgütlenme tipi var: Uluslararası birlik tipi ile, işçilerin milliyetler bakımından örgütlenmesinde "sınırlama tipi."

«Demek ki işçilerin uluslararası birleşme ilkesi ulusal sorunun çözümünde zorunlu dayanak noktasıdır.» (Stalin, Marksizm ve Ulusal Sorun ve Sömürge Sorunu, Sayfa: 76, 77, 78, 79.)

KURTULUŞ

sosyalist ideolojik eğitimin önemi ve yöntemi üzerine

G İ R İ Ş

Bağımsızlık savaşlarının emperyalizme büyük darbeler indirerek hergün yeni zaferler kazandığı, işçi sınıfı hareketlerinin (özellikle emperyalizme bağımlı geri bıraktırılmış ülkelerde) yeni boyutlara ulaştığı günümüz dünyasında, ne yazıkki sosyalist hareket bir bunalım yaşamaktadır.

Dünya sosyalist hareketi belli merkezler etrafında kutuplaşmış ve özünde birbirinden farklı şeyler söylemeyen bu merkezler, zıt yönlerde hareket ediyormuş gibi görünmekle birlikte, revizyonizmin batağından çıkamamışlardır.

Bu merkezler dışında kalmaya çalışan sosyalist hareketler ise, marksizm-leninizme sıkı sıkıya sarılmanın gereğine inanmış, her türlü oportünist - revizyonist görüşe karşı bağımsız tavırlarını koyarak leninizmin bayrağını yükseltmeye çalışmışlardır.

Uluslararası sosyalist hareketin bu bunalımının ülkemiz solunda yansımaması elbette düşünülemez. Nitekim, ülkemiz solu da, gerek özel olarak kendi iç çelişki ve ilişkilerinin, kendi özelliklerinin etkisiyle, gerekse genel olarak dünya devrimci hareketinin etkisiyle büyük bir dağınıklık ve teorik keşmekeş içindedir.

Bu keşmekeşin *birinci* nedeni uluslararası platformda şiddetini iyice arttırmış ve hatta zaman zaman objek-

tif olarak karşı-devrime hizmet eden tavır alışlara kadar ulaşan «Çin - Sovyet Çatışması» dır. Bu çatışma, ülkemizde Çin veya Sovyetler Birliği şablonculuğu biçiminde yansımış, ülke özgülü yadsınıp devrimci teori her iki revizyonist akım tarafından da dogma haline indirgenmiştir. Bir yandan *sosyal - reformist* görüşler ile CHP kuyrukçuluğu yapılıp, «hristiyan azizler» rolü gönüllü olarak üstlenilirken, diğer yandan *sosyalşoven* görüşler ile burjuva milliyetçi - şoven duygular düşüncesiz ve sorumsuzca kamçılanmıştır. Marksizm-leninizmin en genel doğruları dahi çarpıtılmış, «ileri demokrasi», «barışçıl geçiş», «üç dünya, sosyal - emperyalizm» gibi anti-marksist görüşler, bu tek yumurta ikizleri tarafından «günümüzün marksizmi» olarak öne sürülmüştür. Sol içinde birbirini kör testere ile kesecek kadar "zıt" olan bu gruplar, özünde oligarşiye ve emperyalizme hizmet yarışında birbiriyle rekabette olan silah arkadaşlarıdır.

Türkiye solundaki ideolojik keşmekeşin *ikinci* nedeni, ülke içi sorunlardır. Bu sorunlar arasında; 1971 öncesi elli yıllık sol harekete damgasını vuran revizyonist pasifist çizginin etkisini; 1971 silahlı hareketinin yenilgisini; kadrolarının teorik düzeylerinin düşüklüğünü; ve en önemlisi de, sosyalist hareketin henüz sınıf tabanına oturamamasını, başka bir ifadeyle de işçi sınıfı hareketiyle sosyalist hareketin çakışmamasını gösterebiliriz.

Özellikle sonuncu nedenden dolayı, uzun yıllar burjuva, küçük-burjuva kökenli aydınların tekelinde kalmış olan sosyalist teori, ve onların etkinliğinde gelişen sosyalist hareket, burjuva ideolojisinden büyük oranda etkilenecektir. Sosyalist hareketin gelişmesi sürecinin özellikle başlangıcında, işçi sınıfının saflarını, küçük-burjuva unsurların doldurduğunu görmekteyiz. Gerek burjuvazi tarafından ezilip proleterleştirilerek işçi sınıfı saflarına nesnel yapılarıyla giren, ancak henüz maddi yaşantısıyla paralel bilinç değişikliğine uğramamış kişiler, gerekse işçi sınıfı içerisinden çıkan işçi aristokrasisi niteliğindeki «bu unsurlar, burjuva ideolosi-

nin etkisi altındadırlar ve sürekli olarak ideolojileri doğrultusunda ters yollara saparlar».*

Bu genel doğruların yanı sıra, 1971 yenilgisinin sonuçlarını da ideolojik kargaşanın nedenleri açısından dikkatle incelemek zorundayız.

«Çarlık yenmiştir - diyor Lenin - Bütün devrimci partiler ya da muhalefet partileri ezilmişlerdir. Siyaset yerine yılgınlık, moral kırıklığı, bölünmeler, dağılma, davayı yadsıma, ahlâksızlık, felsefi idealizm, karşı devrimci bir ruh halini izlemeye yaramaktadır.»**

İşte 1905'ler Rusya'sının başına gelenler bugün Türkiye solunun başına gelenlerden pek farklı değildir. Yenilgi yıllarından sonraki dağınıklık ve keşmekeşin tipik bir benzerini yaşamaktadır ülkemiz solu. İkinci Enternasyonal oportünizmi yerine de, iki revizyonist çizgi geçmiştir.

Yukarda sayılan nedenlere bir de küçük-burjuva kariyerizminin olumsuz etkileri eklenince yeni yeni teoriler yaratılmasına, marksizm-leninizme yeni keşiflerle katkıda bulunulmasına şaşmamak gerekir. Elbette böyle bir ortam kendi küçük ustalarını (!) da yaratacaktır.

Hemen belirtelim ki sıraladığımız bu nedenler kesin çizgilerle birbirinden ayrılamazlar. Aralarındaki diyalektik bağı gözardı etmeden, Türkiye solundaki teorik keşmekeşi birlikte yarattıklarını unutmadan sorunu incelememiz gerekir. Her neden diğeriyle birlikte ve karşılıklı olarak birbirini etkileyerek bulunurlar. Her birindeki olumlu veya olumsuz bir gelişme diğerini de şu ya da bu ölçüde ama aynı paralelde etkileyecektir.

Örneğin, Türkiye solunda sosyalreformist ve sosyalşoven çizgilere karşı verilen mücadelenin zafere ulaşması, Türkiye devrimci hareketinde marksizm-leninizmin egemen kılınması, uluslararası revizyonizmin

---

* Lenin, V. İ. **Revizyonizm Üzerine.** «Rus Sosyal Demokrat Hareketinde Reformizm». Koral Yayınları. s. 82.

** Lenin, V. İ. **"Sol" Komünizm, Bir Çocukluk Hastalığı.** Sol Yayınları. 1. baskı. s. 16.

gerilemesinde güçlü bir faktör olacaktır. Veya uluslararası revizyonizmin gerilemesi, dünya devrim ve ulusal bağımsızlık hareketlerinde marksizmin-leninizmin egemen kılınması sonucunda da Türkiye solundaki şabloncu çizgiler uluslararası dayanaklarından yoksun kalacaklar ve gerileyerek yok oluşa doğru gideçeklerdir.

Sosyalist hareketin bunalımı ve marksist-leninist teoride yaratılan keşmekeş ortamında, marksist literatürün de bozulmadan kalamıyacağı açıktı. Genel olarak devrimcilerimizin teorik bilgilerinin yetersizliği de bu olgunun çok büyük boyutlara ulaşması sürecini hızlandırmıştır.

> «Bugün bozulmamış bir marksizmi yeniden bulmak ve onu geniş halk yığınlarının bilincine yerleştirmek için arkeolojik kazılara girişmek gerekir.»*

Yukarıdaki satırları Lenin, günümüzden aşağı yukarı altmış yıl önce yazmıştı. Lenin'in bu sözleri aynı canlılığıyla bugün ülkemiz solu içinde geçerli değil midir?

Devrimciler, hayatın önlerine koyduğu çözümlenmesi zor ve karmaşık sorunları kavramak, çelişkileri çözümleyebilmek için bizzat hayat tarafından zorlandıkça marksist teoriyi öğrenme istekleri yaygınlaşmaya ve yoğunlaşmaya başladı. Marksist teorinin öğretilmesi savsaklandıkça; oportünizm, marksizm diye yutturulmaya çalışıldıkça bu istek dozunu daha da arttırmıştır.

Şabloncu, revizyonist görüşlerin etkinliğine rağmen Türkiye'de, işçi sınıfı ideolojisine duyduğu güven bir an dahi sarsılmayan, marksizme-leninizme dört elle sarılıp onun özünü kavramaya çalışan doğru devrimci düşünce de, oportünizmin her çeşidine karşı yaptığı kararlı, yoğun ideolojik mücadele içerisinde gün geçtikçe gelişiyordu. Marksizm-leninizmi bütün grup çıkarları kaygılarından arınmış olarak öğretebilmenin ; marksist literatürü genel kavramlardan başlayarak

---

* Lenin, V. İ. **Devlet Ve Devrim.** Bilim Ve Sosyalizm Yayınları. Mart 1976, s. 63.

kavratabilmenin mücadelesini ideolojik platformda vermeye çalışan KURTULUŞ hareketi doğru devrimci düşüncenin gerçek ve tek tutarlı temsilcisi durumundadır.

Bu sözler «boş böbürlenme» olarak değil KURTULUŞ'un bugüne kadar ki teorik tesbitlerinin, pratik çalışmalarının gösterdiği doğal sonuç olarak değerlendirilmelidir. Daha ilk sayılarından başlayarak* bugüne kadar sürekli olarak marksizm-leninizmin kavratılmasında Çin ve Sovyet yaklaşımlarından sıyrılan KURTULUŞ'un bu tavrı, onun genel tespitlerinden kaynaklanmaktadır.

> «Ülkemiz devriminin somutunun tahlil edilmesinde, bu sorunlara ilişkin devrim anlayışı, çalışma tarzı ve örgütlenme anlayışının ortaya çıkarılmasında, marksizm-leninizm eylem kılavuzumuz olmalıdır. Ülkemiz devrimci hareketinin birliği, ülkemiz devriminin teori ve taktiği; ancak, marksizm - leninizmin ülkemiz özgülüne yaratıcı bir biçimde uygulanmasıyla ve **bütün** burjuva etkisi ve eğilimlerine karşı **pratik temelinde ideolojik mücadele** ile ortaya çıkacaktır.» **

Gerçekten de, işçi sınıfı ideolojisi arasına sızan ve içinde yaşadığı yere, zaman ve koşullara göre uygun bir kılıkla kendisini gizleyen her türlü sapmaya karşı sadece marksist-leninist teori ile devrimci pratiği birleştirerek mücadele edebiliriz. Özellikle devrimci hareketin toparlanma ve örgütlenme dönemlerinde, devrimci hareketin birliğinin sağlanması ve aynı zamanda da devrimcilerin burjuvaziye karşı teorik olarak silahlanması gereği kaçınılmaz bir zorunluluk haline gelmektedir. Bu nedenle, bu yazımızda «devrimci eğitim çalışmaları» sorunu, pratiğin ışığı altında incelenmeye çalışılacaktır.

---

* Bu konuda, **KURTULUŞ SOSYALİST DERGİ**'nin 5. sayısındaki «Teorik Eğitimin Önemi ve *Yöntemi Üzerine*» isimli yazıya bakınız. Aslında, elinizdeki bu yazı da, bu yazının yayınlanmasından bu yana geçen iki yıllık dönem içinde yapılan eğitim çalışmalarının deneyleri ışığında yeniden gözden geçirilip, genişletilmiş hali sayılabilir.

** **KURTULUŞ SOSYALİST DERGİ.** Sayı 20. s. 50 - 51.

Birinci Bölüm

ÜRETİM, İNSAN VE BİLİNÇ ÜZERİNE BAZI KAVRAMLAR

«Her insan varlığının ve bundan ötürü her çeşit tarihin ilk temelini yani 'tarih yapabilmek' için insanların her şeyden önce şayabilmek için her şeyden önce, yemek, içmek, barınmak, giyinmek ve daha birçok şey gereklidir. Demek ki, ilk tarihi olgu, bu ihtiyaçları karşılayan araçların üretilmesidir; ekonomik hayatın üretilmesidir. Gerçekten de bu, günümüzde olduğu gibi binlerce yıl önce de, insanların yaşamasını sağlamak için, her gün, her saat yerine getirilmesi gereken ve her çeşit tarihin temel şartını meydana getiren bir iştir. (...)

«İkinci temel nokta da şudur: bir ihtiyaç giderilir giderilmez, bu ihtiyacın giderilmesi fiili ve bunu sağlayan aracın elde edilmesi, yeni ihtiyaçların doğmasına yol açar; ve bu yeni - ihtiyaç üretimi ilk tarihi olgudur.»*

«Üretim», insan yaşamı için daha yararlı bir duruma getirmek amacıyla, doğadaki hammaddelerin bilinçli bir şekilde değiştirilmesi eylemidir. İnsan ile doğa arasındaki bu *bilinçli* ve *yararlı* eyleme ise iş, çalışma, «emek» diyoruz. Nasıl ki, insanı diğer canlılardan ayıran belirleyici özellik bilinçtir, işte; insan üretimini diğer canlıların yaptığı üretimden ayıran en temel özellik de bu bilinç unsurudur. Arı bal yapar, insan şeker yapar, ama insan şekeri yapmadan önce, şekerin nasıl yapılacağı, hangi süreçlerden geçeceği, hangi malzemelerin kullanılacağı gibi sorunları kafasında cevaplar, planlar, kurar, istediği nitelikte, kokuda, tatda şeker üretimi yapar. İnsana bu yetkinliği veren şey, bilinçtir.

Bilincin, üretim üzerindeki bu etkisi bizi yanıltmamalıdır. Daha sonra da inceleyeceğimiz gibi, iş üzerinde bu kadar etkinliği olan bilinç, bizzat kendisi çalışmanın (işin, emeğin) bir ürünüdür :

---

* Marx - Engels. **Alman İdeolojisi.** Taban Yayınları. Ocak 1976, s. 35.

«Fikirlerin, tasarımların ve bilincin üretilmesi, başlangıçta, insanların ekonomik çalışmalarına ve ekonomik ilişkilerine sıkı sıkıya bağlıdır.» *

Niteliği gereği, üretim eylemi toplumsal ve tarihi bir karaktere sahiptir. İnsan ihtiyaçlarının sürekli olması nedeniyle, açıktır ki üretim de bir süreklilik gösterecektir. Bu ise, üretimi gerçekleştiren tüm unsurların sürekli kılınmasını gerektirir. Bu nedenle :

«İnsanların yaşama araçlarını üretme tarzları, daha önce hazır buldukları ve yeniden üretmek zorunda kaldıkları yaşama koşullarının niteliğine bağlıdır.»**, diyor, Marx.

İnsanın üretim eyleminde bulunabilmesi için, örneğin, buğday veya en basit bir makinayı üretebilmesi için, bazı araçlara, alet-edavata gereksinimi vardır. Üretimde kullanılan ve insan emeğinin niceliğini ve niteliğini artıran bu aletlere, *üretim aletleri* diyoruz. Üretim aletleri bizzat insan tarafından, insan emeğinin bir ürünü olarak yaratılmışlardır. İnsanı, en gelişmişleri de olsa, diğer bütün canlılardan ayıran temel özelliklerden biri de, insanın üretim aletleri üretebiliyor olmasıdır. Oysa, başka hiçbir canlı yaratık bu işi beceremez.

Doğaya karşı mücadele eden insan, doğaya egemen olabilmek, onu, ihtiyaçlarına karşılık verecek bir duruma getirebilmek için, (yani, doğa ile insan arasındaki çelişkinin sürekli olarak çözümlenmesi ve tekrar yenilenmesi sürecinde), bu üretim aletlerini de sürekli olarak geliştirecek, yetkinleştirecektir.

İnsanın doğayı değiştirme eyleminde, emeğini daha verimli, daha etkili hale getiren (bir taş baltadan bir halı tezgahına, bir karasabandan modern bir fabrikaya kadar,) bütün üretim aletleri *ve* işletme binaları, tesis, kanal, vb., *iş araçları*'nı meydana getirirler. Genel olarak, «nesneler üzerinde etki yapmakta ve onların görünüşünü değiştirmekte insanlara yardımı dokunan herşeyi» iş araçları olarak kabul edebiliriz. (Alet

---

* a.g.e., s. 32.

** a.g.e., s. 23.

ile araç kavramları birbirine karıştırılmamalıdır. Pratik konuşma dilinde genellikle aynı şeyleri ifade için kullanılan bu terimler arasında önemli farklar vardır. Özellikle kapsamları açısından, birincisi ikinciye kıyasla daha dar ve somut bir kapsama sahiptir.)

Hemen farkedileceği gibi, iş araçları içerisinde en önemli rolü oynayan ve en çabuk değişebilecek unsur, iş aletleri' (üretim aletleridir) dir.

İnsan üretim aletlerini, iş araçlarını, belli bir amaca yönelik olarak, belirli nesneler üzerinde kullanır. Bu amaca yönelik olarak, üzerinde çalışılan bu nesneler *iş konusu*'nu oluştururlar. Doğa, (toprak yeraltı ve yerüstü kaynakları, ormanlar, sular vb.,) evrensel iş konularıdırlar. İnsan üretim aletleri yardımıyla iş konusu üzerinde eylemlerde bulunur, onu değiştirir, yeni biçimler verir, nakleder, yararlanmaya uygun duruma getirir.

İş araçları *ve* iş konusu birlikte *üretim araçları*'nı oluştururlar. İnsan üretim aletlerine, (örneğin, bir bakır kablo yapım fabrikasına) sahip olabilir. Eğer elinde işlemesi gereken nesne (yani bakır) yoksa üretim yapılamıyacaktır. Üretim eyleminin bu iki unsuru (iş araçları ve iş konusu) üretim eyleminde birbirinden ayrı olarak düşünülemez.

İnsan olmasaydı üretim olabilir miydi? Elbette hayır. *İnsan* olmadan, *insan emeği* olmadan, insanın *bilgi, beceri ve deneyleri* olmadan kendi başlarına üretim araçları bir anlam ifade etmez. Onları kullanılabilir bir hale getiren asıl unsur insan emeğidir. İlkel bir taş balta veya modern bir makinayla olsun, ancak insan ile birlikte, onun kumandası altında doğa değiştirilebilir. Kısaca, üretim araçları ancak ve ancak insan ile birlikte üretimi gerçekleştirebilir.

> «Maddi değerlerin üretilmesinde kullanılan **üretim aletleri,** belli bir **üretim deneyimi** ve iş **becerisi** sayesinde bu üretim **alletlerini** kullanan ve maddi değerler üretimini sürdüren **insanlar.** İşte bütün bu öğeler hep birlikte, toplumun **üretim güçlerini** oluştururlar.» *

---

* Stalin, **Diyalektik Ve Tarihi Materyalizm.** Bilim Ve Sosyalizm Yayınları. 6. Baskı. s. 26.

Üretim eylemi iki görünüm sunar; bir yanda doğa ile insanlar arasındaki ilişkiyi ifade eden üretim güçleri yer alırken, diğer yanda ise insanların kendi aralarında kurmuş oldukları ilişkilerin bütününü ifade eden *üretim ilişkileri* yer alır. Elbette bu iki unsur birbirinden kopuk, birbirinden bağımsız unsurlar değildir. Aksine birbirleriyle diyalektik bir birlik oluştururlar. Üretim güçleriyle üretim ilişkilerinin oluşturduğu bu diyalektik birliğe *üretim biçimi* (üretim tarzı) denir.

«Tarihte beş temel üretim ilişkisi tipi bilinmektedir: İlkel komünal, köleci, feodal, kapitalist ve sosyalist.»*

Üretim ilişkilerinin, maddi yaşam araçlarının üretimi sırasında insanlar arasındaki ilişkilerden doğduğunu söylemiştik. Bu ilişkiler biçim olarak şu veya bu biçimde olabilir.

«Varlıklarının toplumsal üretiminde insanlar, aralarında; belirli, zorunlu, kendi iradelerine bağlı olmayan ilişkiler kurarlar; bu üretim ilişkileri, onların maddi üretici güçlerinin belirli bir gelişme derecesine tekabül eder. Bu üretim ilişkilerinin tümü toplumun iktisadi yapısını, belirli toplumsal bilinç şekillerine tekabül eden bir hukuki ve siyasi üst yapının üzerinde yükseldiği somut temeli teşkil eder. Maddi hayatın üretim tarzı, toplumsal, siyasi ve genel olarak entellektüel hayat sürecini şartlandırır. **İnsanların varlığını belirleyen şey, bilinçleri değildir; tam tersine, onların bilincini belirleyen, toplumsal varlıklarıdır.**»**

Üretim ilişkileri mülkiyet ilişkileri tarafından tanımlanabilir. Üretim ilişkileri kavramını açarsak, bu kavram :

«a) üretim araçlarının mülkiyet şekilleri; b) değişik toplumsal gurupların üretimdeki yerleri, ve onların karşılıklı ilişkileri ya da Marx'ın deyimini kullanırsak, bu şekillerden çıkan 'faaliyetlerinin değişimi'; c) bunlara tamamen bağlı olan, ürünlerin dağıtımı şekilleri.»***

---

* Stalin, J., Diyalektik ve Tarihi Materyalizm. B. Sos. Yay. 2. Baskı pp. 35.

** Marx, Karl. **Ekonomi Politiğin Eleştirisine Katkı.** Sol Yayınları. 2. Baskı. s. 23.

*** Stalin, J. **Son Yazılar.** "Dilbiliminde Marksizm Üzerine". Sol Yayınları. 1. baskı. s. 11 - 12.

ALTYAPI - ÜSTYAPI

Toplumun belli bir dönemindeki (aşamasındaki) ekonomik düzenine, üretim ilişkilerinin tümüne **altyapı** diyoruz. Buna karşılık ;

> «**Üstyapı**, toplumun politik, hukuki, dini, artistik, felsefi görüşleri ve bunlara tekabül eden politik, hukuki ve diğer kurumlardır.»*

Materyalist tarih anlayışının bize öğrettiği gibi, üstyapı alt yapının bir yansıması olarak ortaya çıkar. Üstyapı kendi temeline hizmet için, onu korumak, yaşatmak için vardır. Toplumda, ekonomik temeli koruma amacına hizmet etmeyen düşünce ve kurumlar üstyapı düşünce ve kurumları olarak kabul edilemez. Altyapı ve üstyapı her zaman diyalektik bir uygunluk halinde olacaktır.

Yapısı gereği altyapı her zaman üstyapıdan önce değişecektir, üstyapı ise onu geriden izleyecektir. Örneklemek gerekirse, feodal toplumda altyapı (feodallerin topraklar üzerindeki mutlak, serfler üzerindeki sınırlı mülkiyetine dayanan ekonomik temel) ile üstyapı (değişmezliği, tutuculuğu savunan gerici feodal düşünce, feodal devlet, bağnaz din düşüncesi vb.) uygunluk halindedir. Daha sonra feodal toplumun bağrından kapitalizmin üretim ilişkileri (kapitalist altyapı) doğacak ve gelişecektir. Kapitalist ilişkiler iyice yaygınlaştıktan sonra, kapitalizmin egemen sınıfı olan burjuvalar, düzen değişikliğinden çıkarı olan diğer sınıflarla birlikte, gerici feodal üretim ilişkilerini yıkmak amacıyla ayaklanacaklardır. Feodallere karşı burjuvazinin savaşı feodal devletin ele geçirilmesiyle kalmayacak feodal düşünce de burjuvazinin ideolojik bombardımanına hedef olacaktır. (Pozitivizm, laisizm, burjuva özgürlük anlayışı vb. bu dönemin burjuvazi tarafından ileri sürülen görüşleridir.) Böylece burjuvazi yeni kapitalist altyapıya uygun kapitalist üstyapıyı da egemen kılacaktır.

İşte, bu üstyapı düşünce ve kurumları arasında mevcut üretim ilişkilerinin sürekliliğinin korunmasını ve

---

* Stalin, J. a.g.e. "L. D. Yaroşenko Arkadaşın Yanlışları". Sol Yayınları, 2. baskı. s. 124.

geliştirilmesini sağlamaya yönelik eğitim anlayışı ve eğitim kurumları da yüklendikleri rolün önemi nedeni ile en ön sıralarda yer alır.

Her altyapı (ekonomik temel) kendine uygun ve kendini yansıtan bir üst yapıyla birlikte varolacaktır, dedik. İşte, altyapı ile üstyapının oluşturduğu bu diyalektik bütünlük toplumun *sosyo-ekonomik* şekillenmesini sağlar.

Ancak, üstyapının altyapıya bağımlı olarak değişmesi genel doğrusu, bizi üstyapının tamamen pasif bir yapı olduğu sonucuna ulaştırmamalı. Aksine bazı tarihi şartlarda üstyapı «belirleyici» bir rol oynayacaktır. Başka bir yazının konusu olduğu için şimdilik üzerinde durmayacağımız sosyalist toplum'da, sosyalist üretim ilişkilerinin kurulması, üstyapı kurumlarından biri olan devletin zaptından sonra, yani sosyalist devlet aracılığıyla sağlanır.

Buraya kadar aktardıklarımızla genel olarak anlaşılmaktadır ki, toplumun düşünsel (manevi) hayatı, maddi hayatının bir yansımasıdır. Toplumda egemen olan (resmi) düşünceden hareket edip toplumun ekonomik sistemini saptamamız veya tam zıddı olarak da ekonomik sisteminden hareket edip toplumun resmi düşüncesine ulaşmamız mümkündür.

> «Tarih gösteriyor ki, eğer insanlar, farklı zamanlarda, farklı düşünceler ve isteklerle doluyorlarsa, bunun nedeni, insanların, gereksinmelerini karşılamak - için doğayla, değişik zamanlarda, değişik yollarla savaşmaları ve buna uygun olarak da iktisadi ilişkilerinin farklı biçimlere bürünmesidir.»*

Günümüz eğitim sistemini yeterince kavrayabilmek için kapitalizm-öncesi toplum biçimlerinde eğitimde hangi düşüncenin egemen olduğunu kısaca görmekte yarar vardır.

---

* Stalin, J. **Sosyalizm mi Anarşizm mi?** Sol Yayınları, 1. baskı. s.· 28.

İkinci Bölüm

EĞİTİM AÇISINDAN TOPLUM BİÇİMLERİNE KISA BİR BAKIŞ

1) İlkel Komünal Toplum ve Eğitim :

İlkel komünal toplum, henüz sınıfların (yani sömürünün ve devletin) ortaya çıkmadığı, toplumlar tarihinin ilk toplum biçimidir. Bu toplumda, üretimin gerçekleşmesinde kullanılan üretim araçlarını gelişme düzeyleri çok ilkeldi. Mızrak, balta, ok-yay gibi araçlarla ve ilkel üretim bilgisi ve becerisiyle yapılan üretim, ancak (vahşi doğayı da dikkate alırsak) kollektif bir çabayla gerçekleştirilebilirdi. Bunun sonucu, zaten başa baş yetebilen ürünler, komün üyeleri arasında eşit bir şekilde pay ediliyordu. Üretim araçları (bireysel üretim mümkün olmadığı için) toplumun ortak malıydı. özel mülk edinme söz konusu değildi. Bu nedenle de, insanın insan tarafından sömürülmesi olgusu yani sınıflar henüz tarih sahnesine çıkmamışlardı.

İlkel komünal toplumda, örgütsüz, düzensiz ve yalnızca üretime ilişkin somut bilgilerin, toplumsal kural ve geleneksel davranış örneklerinin nesilden nesile sözlü aktarımı, şeklinde gerçekleşen bir eğitim vardır. Bu toplumlarda eğitim görevini ya yaşlılar, ya da topluluk büyücüsü üstlenmektedir. Bu tür eğitim, yazının bulunmasının getirdiği olanaklar ve özellikle de toplumun sınıflara bölünmüş olmasının zorlaması sonucu, köleci toplumla birlikte artık yerini özel eğitim kurumlarına, ilkeli eğitim düşüncesine ve yazılı kaynaklara bırakacaktır.

2) "Sınıf" Ve Sınıfların Ortaya Çıkışı :

Üretim güçlerinin gelişmesi sonucu, artık kollektif mülkiyet gibi eski üretim ilişkileri toplumsal gelişimin önünde engel olmaya başladılar. Toplumsal gelişimin olabilmesi için eski üretim ilişkilerinin ortadan kalkması gerekmektedir. Eski üretim ilişkilerinin yerine üretim güçlerinin gelişimini sağlayacak yeni üretim ilişkilerinin geçmesi zorunludur.

Bu nedenle kollektif mülkiyet ortadan kalkacak, toplumda zengin-fakir ayrılığı ortaya çıkacak, önceleri istisna teşkil eden kölelik ilişkisi ise, artık topluma herşeyi ile damgasını vuracaktır. Artık tarih «sınıf savaşları» tarafından yazılacaktır.

Üretim araçları üzerinde özel mülkiyetin varolduğu toplumlar sosyal sınıflara bölünmüşlerdir.

> «**Sosyal sınıf** deyince, üretimde birbirine benzer bir rol oynayan, öteki insanlara karşı birbiriyle aynı olan ilişkiler içinde bulunan kişiler topluluğu anlaşılır.»*

Ve yine Lenin'in daha tam bir tanımıyla :

> «Tarihi olarak belirlenmiş bir üretim sistemi içindeki yerlerine ve bu üretim araçlarıyla olan ilişkilerine, toplum içindeki iş örgütlenmesinde oynadıkları rollere ve dolayısıyla sosyal zenginlikten payların ıalmakta başvurdukları yollara ve elde ettikleri pay'ın büyüklüğüne göre birbirinden ayrılan geniş insan guruplarına SINIF denir.»**

Demek ki kişilerin üretim araçlarına sahiplik durumları nesnel sınıf kriteri olarak kullanılabilir.

Bir toplum içinde bulunan sınıfların birbirine karşı durumu ya taban tabana zıtlık gösterir, ya da çatışmalara varmayacak bir çelişki görünümündedir. Ancak bu çelişki hangi nitelikte olursa olsun sınıf mücadelesi daima somuttur, gerçek iktisadi çıkarların hayatın her alanında (siyasi, sosyal, ideolojik) yansımasıdır.

İlkel komünal toplum sınıfsız toplumdur. Daha sonra ardarda gelen üç toplum bağrında uzlaşmaz sınıf karşıtlıkları taşıyan toplumlardır. Bunlardan köleci toplumda köleler ve köle sahipleri; feodal toplumda toprağa bağlı köylüler (serfler) ile feodal beyler; kapitalist toplumda ise işçi sınıfı (proletarya) ile kapitalistler (burjuvazi) arasındaki çelişkiler bu niteliktedir. Ayrıca bu çelişkiler, içerisinde yer aldıkları toplum biçimlerinin temel çelişkileridir. Sınıflı son toplum olan sosyalist toplumda ise uzlaşmaz olmayan sınıf çelişki-

---

* Lenin, V. İ.'den aktaran: Politzer, G. **Felsefenin Temel İlkeleri.** Sol Yayınları 4. bas. s. 274.

** Lenin, V. İ. **Proletarya Kültürü.**

leri vardır: işçi sınıfı ile köylülük arasındaki çelişki gibi.

Her toplumda üretim araçlarının mülkiyetini elinde bulunduran egemen sınıflar mevcut üretimin biçiminin devamından yanadırlar. Bu nedenle tüm olanakları kullanıp sınıf çıkarlarını koruyan fikirlerini yaygınlaşmasına çalışırlar. Tüm zenginlikler ellerinde olduğu için de bu konuda büyük başarı gösterirler. Marx' tan yapacağımız şu uzun alıntı bu durumu çok somut olarak açıklamaktadır :

«Her çağın egemen fikirleri, o çağın egemen sınıfının fikirleridir. Yani toplumun yönetici **maddi** kuvveti olan sınıf, aynı zamanda, onun yönetici **manevi** kuvvetidir. Ekonomik üretimin araçlarına sahip olan sınıf, aynı zamanda zihni üretimin araçları üzerinde de kontrol sahibidir. Ve bundan ötürü, genel olarak, fikri üretim araçlarından yoksun olanların düşünceleri ve fikirleri, bu egemen sınıfın etkisi altındadır. Egemen fikirler, egemen olan ekonomik *ilişkilerin fikri bir şekilde ifade edilmesinden* başka şey değildir. Egemen fikirler, fikir şeklinde kavranmış olan bu egemen ekonomik ilişkilerden ibarettir. Ve bundan ötürü, bir sınıfı egemen sınıf yapan ilişkilerin ifadesidir. Başka bir deyişle, egemen fikirler, egemen sınıfın egemenliğinin fikirleridir. Egemen sınıfı teşkil eden bireyler, başka şeylerin yanısıra, bir de bilince sahiptirler ve bunun sonucu olarak düşünürler. Bu bakımdan, bir sınıf olarak hükümran oldukları ve bir tarihi çağı bütün genişliği içinde egemenlikleri altında tuttukları ölçüde, bu bireylerin sözü geçen egemenliklerini her alanda enine boyuna uygulamaları ve başka şeylerin yanısıra, birer düşünür ve fikir üreticisi olarak hüküm sürmeleri ve çağlarının fikriyatını üretmeleri ve ona yön vermeleri doğaldır.»*

Marx ve Engels'in belirttikleri gibi egemen sınıflar kendi fikirlerini egemen kılacaklardır. Peki ama, egemen sınıflar hangi fikirlerden yana olacaklardır? Eğitim tarihi incelendiği takdirde kesin bir cevap bulmamız mümkündür : onlar, toplumun temelinin (yani mevcut üretim ilişkilerinin, kendi egemen statülerinin) değişmesine, çıkarlarının gereği olarak karşıdırlar. O halde, egemen sınıflar daima mevcut düzeni koruyan, egemenlik altında tutulanların isyan duygularını pa-

---

* Marx-Engels. **Alman İdeolojisi** s. 68 - 69.

sifize eden mistik, kaderci, şükürcü pasifist dünya görüşlerini savunacaklardır. «Değişmezlik» (ve hele toplumda) felsefeleri onları en güçlü silahı olacaktır. Tüm eğitim kurumları, köleci toplumun Akademi'leri ve Lise'leri, feodal toplumun kilise okulları, kapitalist toplumun tüm resmi ve gayri resmi eğitim kurumları, basın - yayın organları, ücretli «profesörleri» bu dünya görüşlerini yaygınlaştırmaya çalışacaklardır.

3) *Sınıflı Toplumlarda Eğitim :*

O halde buradan «eğitim nedir?» sorusunun cevaplanmasına geçmeliyiz? Nedir eğitim? Bu soruyu yüzlerce eğitim tanımı ile alıp tartışmak mümkündür. Farklı sınıflar doğaldır ki eğitimi farklı tanımlayacaklardır. Biz tartışmalardan kaçınarak soruyu cevaplamaya çalışalım. Kalinin şöyle diyor :

> «Eğitim, eğitimci tarafından dilenen niteliklerin eğitilene aşılanması için *onun psikolojisine yapılan* belli, *amaca yönelik* ve sistematik etkidir. Bana kalırsa böyle bir formül ...bizim eğitim kavramına verdiğimiz tüm anlamı genel çizgileri ile içine almaktadır .Yani; insan toplumuna ilişkin belli bir dünya görüşünün, bir ahlakın ve insan toplumuna ilişkin belli kuralların aşılanması, karakterin ve iradenin belli çizgilerinin, alışkanlıkların ve zevklerin işlenmesi, belli bedensel niteliklerin gelişmesi vb. vb.»*

Bu uzunca tanım gerçekten eğitim kavramının kapsamını yeterince açıklıyor. Tanımın incelenmesinden de anlaşılacağı üzere eğitim ve öğretim kavramları genellikle özdeş kavramlarmış gibi gözükürlerse de özellikle kapsamları bakımından birbirinden tamamen farklı kavramlardır.

Öğretim, belli bilgilerin başkalarına aktarılması olgusunu ifade eder. Oysa eğitimin kavramı, içinde öğretimin kavramınıda taşımakla birlikte öğretimden daha geniş bir kapsama sahiptir. Eğitim, bir takım bilgilerin aktarılmasıyla kalmaz, kendisine ideolojik bilgilerin aktarıldığı insanların değişimleri ile de uğraşır. Uz-

---

* Kalinin, M. İ. **Devrimci Eğitim, Devrimci Ahlak. Ser Yayınları.** s. 78.

laşmaz sınıf karşıtlıklarına sahip olan, sömürüye dayanan toplumlarda eğitimin asıl sorunu, küçük yaşlardan başlayarak, çeşitli eğitim araçlarıyla (okul, kilise, cami, kitap, radyo-televizyon vb.) insanların «beynini yıkamak», onları düzenin sadık uşakları, «itaatkâr, kanaatkâr, vefakar ve cefakâr» bireyler haline dönüştürmektir.

O halde eğitimin en önemli özelliği onun daima sınıfsal bir yapıya sahip olduğu gerçeğidir.

4) *Köleci Toplum ve Eğitim :*

Köleci toplum iki temel sınıfa ayrılmıştı: köleler ve köle sahipleri.

Üretim araçları mülkiyetini ellerinde bulunduran köle sahipleri sınıfı toplumun egemen sınıfıdır.

> «Mülk sahibi sınıfın, hiçbir şeye sahip olmayan sınıfı sömürme hakkını ve onun üzerindeki egemenliğini de sürdürüp götüren bir kurum»*

olan *devlet* de bu toplumda ortaya çıkacaktır.

Devlet, egemenlik altında tutulan sınıfların üzerinde egemen sınıfın egemenliğini *zor* (baskı, şiddet) yoluyla sürdürmeye çalışırken ilk düşünürlerde ellerinden geldiğince bu amaca yardımcı oluyorlardı. Örneklemek için, bütün çağlarda tutucu (gerici) idealist dünya görüşüne kaynaklık edecek ilk Yunanlı düşünürlerin eğitimle ilgili bazı görüşlerine kısaca bakalım :

«Erdem»'i, bilgi, yetenek, üstün meziyetler, iyilik olarak tanımlayan Platon (Eflatun) (İ.Ö. 427 - 347). Erdemin insanlara doğuştan geldiğini savunur. Ona göre; insanların bir kısmı siyasal erdeme (yöneticiliğe), bir kısmı askeri erdeme (askerliğe) sahip olarak doğarlar, ama bunlar azınlıktadırlar. İnsanların büyük çoğunluğu ise hiçbir özel erdeme sahip olmadan doğarlar ki bunlar çoğunluğu (halkı)oluştururlar. Herkes sahip olduğu erdeme uygun bir işte çalışmalı ve başkalarının

---

* Engels, Friedrich. **Ailenin, Devletin, Özel Mülkiyetin Kökeni.** Sol Yayınları. 3. bas. s. 151.

işine karışmamalıdır. Erdem sonradan kazanılamaz. Bu durumda «iyilik-kötülük, yötecilik-kölelik» doğuştan gelen özelliklerdir.

Eğitimde ilk resmi sansür savunuculuğunu da Platon da görüyoruz. Ona göre «tanrıların da haksızlık yaptığını, kötü davrandığını» söyleyen, «haksızlık yaptığını görürsen babanı bile cezalandır», diye öğütler veren Homeros ve Hesiodos'un destanları vb., («hatta bunlar doğru olsalar dahi») çocuklara anlatılmamalıdır. Bunlar toplumu yıkıcı kötü sözlerdir ve gençlerden saklanılmalıdır. Yine O, Devlet isimli eserinde, yöneticilerin toplum yararına yalanlar uydurabileceğini de savunur.* Örneğin, yöneticiler, koruyuculara; koruyucuların silahları ile birlikte topraktan doğduklarını, söylerken, topluma; hepsinin toplumun bir parçasını oluşturduğunu, fakat, tanrının, yöneticilerin mayasına altın, koruyucuların (askerlerin) mayasına gümüş ve üreticilerin mayasına da demir ve tunç kattığını söylemelidirler. Halka, çocuklarının da kendilerine benzeyeceği sürekli olarak anlatılmalı ve tanrılar şöyle konuşturulmalıdır: «Şehri (devleti», demir soylular yönettiğinde yokedeceğim.»

Platondan sonra gelen ve etkileri bakımından ondan daha güçlü ve sürekli bir etki alanına sahip olan, Köleci çağın büyük filozofu Aristoteles (İ.Ö. 385 - 322) ise, Platonda «gizli» kabul edilen kölelik kurumunu «ikna edici» gerekçelerle savunmuştur. Ona göre, köle canlı mülktür, canlı alettir. (İ.Ö. Birinci yüzyılda yaşayan Romalı yazar Varro aletleri üçe ayırmaktadır: a) konuşan alet: köleler; b) böğüren alet: öküz, eşek vb. hayvanlar; c) sessiz alet: arabalar, tarım ve ziratte kullanılan kazma, kürek, karasaban vb.)

Aristoteles, doğada canlı-cansız herşeyde egemenlik-bağımlılık biçiminde bir ilişkinin varlığını savunur. Bağımlı olan, doğuştan aşağı olandır. O halde aşağıların üstünlere bağımlı olması hem toplum için hem de bizzat bağımlı olan için *yararlı* olan, *zorunlu* bir ilişkidir. Örneğin doğa tarafından diğer insanlardan farklı

---

* Eflatun. **Devlet.** Remzi Kitabevi. 2. baskı. (377/c) s. 68.

(beden hizmetine uygun) olarak yaratılan köle kavrayış gücüne sahip değildir. Bu nedenle başkaları tarafından yönetilmek ve «korunmak» zorundadır. Bu, köle için de «yararlıdır». Köle ruhça da «köle ruhlu» olarak, yani diğer insanlardan farklı olarak doğar.

Efendilik de doğuştan kazanılan bir yetenektir. Mülkiyet kutsal ve doğal bir kurumdur ve korunması gerekir. Kötülüklerin kaynağını üretim araçlarına sahip olmaya (mülkiyete) bağlamamak gerekir, kötülüklerin kaynağı; insan doğasından gelen «kötü huylar ve zengin olma hırsı»dır.*

> «Devletin, varlığını sürdürebilmesi, ancak kanunlara ve yasalara uygun bir eğitim yoluyla mümkün olur. Bu konuda Aristoteles şöyle der; 'İnsanlar, eğer kanun ve yasalara uygun olarak eğitilmezlerse o zaman en yüksek ve mükemmel kanunların varlığı bile hiçbir işe yaramaz.' Buna göre, devletin başta gelen görevlerinden birisi, gençleri kanun ve yasalara uygun biçimde eğitmek ve onlara **sosyal ya da ahlaki erdemleri kazandırmaktır.** Bir devlet ya da toplum, varlığını ancak bu tarzda sürdürebilir.»**

Çoğunluğun yönetimi ele geçirmesi ihtimalini yokedebilmek için, aristokrasinin de içerisinde yer aldığı bir çoğunluk yönetimine taraftardır. Ancak bu yönetimde askerlik ve yöneticilik görevini sadece bilgelere (yani asillere) uygun görür.

Köleci çağ filozofları, köleleri «vatandaş» olarak kabul etmemiş onlara, değil vatandaşlık hakları, en küçük bir insani hak verilmesi eğilimini dahi reddetmişlerdir. (İ.Ö. 430 yıllarında 200 bin ergin nüfusa sahip olan Atina şehir devletinde siyasal haklara sahip olan özgür nüfusun - vatandaşların - sadece 50 bin kişi olduğunu hatırlatalım. Bu sayının çok küçük bir kısmı asilleri, büyük bir çoğunluğu ise asil olmayanları oluşturuyordu. Vatandaşların sadece 4 bini oy kullanıyordu.)

---

* Bu konuda ayrıntılı görüşleri Aristoteles'in Politika isimli eserinde görebiliriz. (1. kitap).

** Aytaç, Kemal. Doç. Dr. **Avrupa Eğitim Tarihi.** D.T.C.F. Yayınları. (1972) No 225. s. 47 - 48.

Önceleri kendileri de egemen sınıftan olan filozoflar tarafından sürdürülen (örneğin Platon'un Akademi'si, Aristoteles'in Lise'si) örgütlü eğitim çalışmalarını bir süre sonra (özellikle Büyük İskender dönemlerinde) devlet tam olarak üstlenecek büyük kentlerde okullar açılacak, kitaplıklar kurulacaktır.

5) *Feodal Toplum ve Eğitim :*

Feodal toplumda da eğitim «egemen sınıfların egemenliğini sürdürmeye yarayan» bir kurum olmaktan kurtulamamıştır, kurtulamazdı da. Çünkü feodal toplumun alt yapısı kendisine uygun bir üst yapıyla (ve eğitim kurumuyla birlikte varolacaktır.) Eğitim artık feodal mülkiyete hizmet edecektir. Eğitim kurumları feodal üretim ilişkisinin meşruluğunu, akla uygunluğunu, değişmezliğini işleyeceklerdir.

Bu dönemin bütününde dinsel kurum ve düşünceler eğitimde tek belirleyici olmuşlardır. Dönemin başlarında «cahillik» öğünülecek bir olgu olarak kabul edilirken, bir süre sonra «bilimin» (yani din'in) öğretilmesi için kilise okulları açılmaya başlamıştır.

Hıristiyan dinini en bağnaz biçimde yorumlayıp, sınıf mücadelesi yerine dinin pasifist ilkelerini savunan eski «Don Juan» yeni «Aziz» Saint Augustine (MS. 354 - 430), tek bilgi olarak kutsal kitabın sözlerini kabullenmiş, tek eğitim yöntemi olarak da bu kitabın ezberlenmesini önermiştir. Diğer orta çağ düşünürlerinin hemen hepsi, «ideal düzen, tanrısal devlet, tanrısal kral» görüşlerini sürekli olarak savunacaklardır. Devlet iktidarının güçünü tanrıdan aldığını savunan bu hristiyan filozofları düzene karşı çıkmak ile tanrıya karşı çıkmayı özdeş suç olarak kabul etmişlerdir.

Egemen sınıfların bu görüşleri Hristiyan felsefesinde olduğu biçimiyle ve hatta daha bağnaz olarak İslam felsefesi için de geçerlidir.

6) *Kapitalist Toplum ve Eğitim :*

Kapitalist toplum çoğu bakımdan kendisinden önceki toplumlardan daha gelişmiştir. Üretici güçlerin çok

hızlı gelişmesi, ancak feodal üretim ilişkileri yıkıldıktan sonra mümkün olmuştur. Burjuvazinin feodallere karşı mücadele verdiği dönemde bilimin ve «bilimsel düşünce»nin en büyük savunucusu olduğunu görüyoruz. Ancak bu bilim savunuculuğu niteliği çok kısa bir süre sonra yerini bilim düşmanlığına bırakacaktır.

A — Kapitalizmin ilk dönemlerinde burjuvazinin, bilimin gelişmesinden çıkarları vardır. Daha büyük ölçekli üretim yapabilmek için, tekniğin; daha düşük maliyetle (yani daha yüksek kârla) üretim yapabilmek için fiziğin, kimyanın ve diğer doğa bilimlerinin geliştirilmesine gereksinim vardır. Bu nedenle, bu dönemde, burjuvazi bilimleri destekleyecek, teşvik edecektir.

Ancak burjuvazinin bu desteğinin sınırları nedir? Nereye kadar destek, nereye kadar engel? Burjuvazinin egemen sınıf ve bilimleri desteklemedeki amacının da kâr olduğunu hatırlarsak sorunun cevabı hazırdır : Doğa bilimleri, yalnızca doğayı, yalnızca olguları, süreçleri, tasvir etmek (açıklamak değil) şartıyla desteklenmelidir. Toplum bilimlerinin «özgür gelişimi engellenecektir: Bilimin görevi, olgu ve süreçleri yorumlamak, açıklamak değil sadece tasvir etmektir. Bu anlamda, yalnızca bu anlamda bilimin özgürce gelişimi(!) sağlanmalıdır. Burjuvazinin bu düşüncesi bilime karşı aldığı tavırda ve genel dünya görüşünde (felsefesinde) de aynen yansıyacaktır. Bilimi yüzyıllarca etkileyecek olan «pozitivizm» gibi burjuva felsefe akımları ortaya çıkacaktır.

Pozitivizm, sübjektif-idealist bir felsefi akımdır. Ruhçu ve maddeci felsefelerin dışında, «üçüncü akım» olarak kendisini adlandıran ve «felsefede taraf tutmamak» ilkesini savunan bu akım, aslında burjuva ideolojisinin bilimlere karşı bu çelişkili tavrının yansımasından başka birşey değildir.

Doğa bilimleri gelişmelidir. Niçin? Çünkü, üretim güçlerini (somutta da burjuvazinin kârını) geliştirecektir. Ancak bilim, burjuvazinin «gerçeklerini» değil, maddenin gerçeklerini; maddenin hareketini, değişimini, asıl oluşunu, açıklamakta, ayrıca yaramaz çocuk-

lar gibi, «tasvirde kal» dendiği halde kaçıp kaçıp «yoruma kadar» gitmekte, söz dinlememektedir. Bunların üzerine, bir de kendisine yasaklanan alana, toplumlar alanına girip, «toplumların da sürekli hareket ve değişim içerisinde olduğu» gibi yanlış (!) tezleri savununca, artık bazı önlemler almak gerekir. Ya yasak alanda gördüklerine «ayak takımı, halk güruhu» inanırda burjuva toplumunun da değişebileceğini düşünürse?

İşte, 18 ve 19. yüzyıl burjuvazisinin öcü gibi korktuğu düşünceyi burada yakalamak mümkündür. Madem ki bilime gereksinimiz var ve madem ki bilim özgür bırakılınca istenenlerden başka «istenmiyenleri de» söylemektedir, o halde yapılacak şey bilimin gelişmesini denetim altına almak onun «tehlikeli şeyler» söylemesini engellemek, felsefeyle bağıntısını kesmek, düşünmeyen, yorumlamayan, anlamaya kalkmayan ama sadece «nasıl oluyor» unu tasvir eden bilim adamları (kimyacılar, fizikçiler, mühendisler vb.) yetiştirmek.

İşte, burjuva eğitiminin temel amacı da budur. Bu düşüncedir ki burjuvaziyi bilim iskelesinden (bir daha hiç dönmemek üzere) son hızla uzaklaştıracaktır.

B) Üretici güçlerin çok hızlı gelişiminin yanısıra «egemenlik aygıtı» devletin bürokrasisi ve militarizmi de büyük bir gelişmeye uğramıştı. Üretim tarımdan sanayie, (topraktan fabrikalara) kaymış, özel mülkiyet en geniş yayılma alanına ve olanağına kavuşmuştur. Alt yapıdaki bu değişiklik eğitimde de hemen yansımış, eğitim özde değil ama biçimde büyük değişikliklere uğramıştır. Eğitim, yine egemen sınıfın hizmetkârlığı görevini sürdürürken, gerek laboratuvarda doğabilimlerini, makina başında makinayı bilerek çalışacak bilgiil uzmanlara, teknokratlara, ustalara; gerek yetkinleşmiş olan devlet aygıtının çalışmasını sağlayacak eğitilmiş bürokratlara; gerekse özellikle içgüçlere karşı başarıyla savaşabilecek nitelikte eğitilmiş askerlere duyulan gereksinmeyi karşılamaya çalışacaktır.

Anlaşılacağı gibi, bu gereksinme kendisini zorla kabul ettirecektir. Fakat bu zorunluluk burjuva eğitim anlayışını, bilim karşısında olduğu gibi, onulmaz bir

çelişki içine itecektir. Bir yandan burjuvazinin duyduğu bu gereksinme giderilmeli diğer yandan ise işçi sınıfının (ve düzenin yıkılmasından nesnel çıkarları olan tüm kitlelerin) sınıf bilincine, sömürü düzenine karşı mücadele bilincine ulaşması, sosyalizm gibi bilimsel ideolojilerin yayılması engellenmelidir. Bu nedenle burjuva eğitimi, bilim karşısında olduğu gibi eğitimde de sahtekardır, iki yüzlüdür. Gerçekleri değil gerçek olarak kabul edilmesini istediklerini verecektir. Ancak, burjuvazinin tüm çabalarına rağmen bilim ve bilimsel düşüncenin yaygınlaşması engellenemez. Bilimin yaygınlaşması da, insanları bilimsel ideolojiye, sosyalist düşünceye ulaştıracaktır.

C) Kapitalizm, emperyalizm aşamasıyla birlikte artık, gerek eğitimde gerekse diğer üst yapı kurumlarında en gerici karaktere bürünecek, bilimin özgürce geliştirilmesinin önüne büyük engeller koyacaktır. Tekel olgusuyla birlikte bilimsel ve teknik gelişim, insanlığın gereksinmelerine göre değil, tekellerin «aşırı kâr» isteklerine göre yönlendirilecektir.

> «Kapitalist tekel, ...şaşmaz bir şekilde bir durgunluk ve çürüme eğilimine yolaçar, - diyor Lenin. - Tekel fiyatlarının geçici olarak bile sabit tutulması, bir noktaya kadar, ilerlemedeki itici öğeleri yok eder, bunun sonucu olarak da bütün ilerlemeleri frenler. Ayrıca, teknik ilerlemeyi suni olarak frenleme yolunda ekonomik birtakım olanaklar da doğurur.»*

Emperyalizm, her alanda gericiliği getirdi. Eğitimde de en gerici boyutlara emperyalizmle birlikte ulaşıldı. Irkçı - şoven fikirler eğitimde emperyalizmin temel odağı oldu. Metropol burjuvazisi, kendi ulusunun üstünlüğü tezlerini çılgınca yayacak, böylece sömürgeleri üzerinde psikolojik bir baskıyı da gerçekleştirecektir.

Emperyalizmle birlikte eğitim araçları da büyük yeniliklere uğruyor. Aile, din, okullar, dernekler, sinema ve tiyatroların yanısıra artık radyo ve televizyonda burjuva eğitimin en önemli aracı haline gelecektir.

---

* Lenin, V. İ. **Emperyalizm.** Sol Yayınları. 3. Baskı. s. 117 - 118.

7) *Sömürge Ülkelerde Eğitim :*

«Sömürgeciler ...Afrikalıları geçmişlerinden kopararak sömürge toplumuna uymaya zorluyorlardı. - 1960'da Lizbon patriği Kardinal Gereieira'nın bir mektubunda şöyle demektedir: K. - 'Okullar gereklidir, ama yerlilere insanlık onurunun yolunu ve **onları koruyan ulusun ihtişamını** öğreten okullardır gerekli olan'.

«Afrikalılar için açılmış olan **bütün okulların** başlıca amacı, Portekiz **dilini ve kültürünü** yaymaktır. Daha geniş olarak da, çok dikkatle kontrol edilmiş bir eğitim sistemi sayesinde Portekizce konuşan, Hıristiyanlığı kabul etmiş ve metropol Portekiz'deki vatandaşlarla aynı **milliyetçi duyguları taşıyan** kişilerden oluşmuş bir Afrikalı toplumu yaratmaktır.» (abç).*

Mozambik kurtuluş mücadelesi önderlerinden olan Eduardo Mondlane'dan aktardığımız bu uzun alıntı, sömürgecilerin eğitim politikasının çirkin yüzünü açıkca sergilemektedir.

Gerçekten de, sömürgeci ülkelerin, sömürgelerinde uyguladıkları eğitim ile metropoldeki eğitim, ağırlık noktaları açısından farklılık gösterir. Metropoldeki eğitim, sınıf mücadelesini gözlerden saklamak ve ezen ulusun dilini, kültürünü, milliyetçi duygularını geliştirmeye çalışırken, sömürgede, ezilen ulusun tüm manevi değerlerini ve dilini yoketmeye yöneliktir.

Sömürge ülkelerin halklarını uzun süre *zorla* egemenlik altında tutmak olanaksızdır. Bugün artık, asıl olarak (elbette her türlü zulüm, işkence, katliam vb. zor yöntemlerinin yanısıra) asimilasyon (özümleme) politikası en geçerli yöntemdir. Aslında, asimilasyon da bir tür soykırımdır, ulusun yokedilmesidir.

Sömürgelerde eğitimin temel amacı «boyun eğme» nin sağlanması ve sürdürülmesidir; temel hedefi de, ezilen ulusun dili kültürü, gelenek ve görenekleri ve halk kahramanlarının yadsınması veya ezen ulusa maledilmesidir.

Sömürgeci eğitim politikası da, içinde kendi çelişkisini taşıyacaktır. Sömürgeciler, ulusal bilincin oluşup

---

* Mondlane, Eduardo. **Mozambik Kurtuluş Mücadelesi.** Yöntem Yayınları. Şubat 1975. s. 74 - 75.

gelişmesinin engellenilmesine ne kadar dikkat ederse etsinler, sömürge ülkelerde eğitim ulusal bilinci er ya da geç uyandıracaktır ki, buna «geri tepme» de diyebiliriz.

TÜRKİYE'DE EGİTİMİN GENEL KARAKTERİ

1) Emperyalizme bağımlı yarı-sömürge bir ülke olan Türkiye'de, dışa bağımlı olarak gelişmiş çarpık bir kapitalist yapı egemendir. Kapitalizm-öncesi üretim ilişkileri, alt yapıda etkin olmamakla birlikte, kalıntı olarak varlığını sürdürmektedir. Emperyalizme bağımlı yerli tekelci burjuvalar, az ya da çok feodal karakterli büyük toprak sahipleri ile, ittifak halindedirler ki bu ittifaka oligarşi diyoruz. İttifakta yönlendirici güç, emperyalizmle birlikte yerli tekelci burjuvazidir. Oligarşi, ülkenin tüm üstyapı kurumlarına (ve eğitime) kendi damgasını vurmuştur.

Türkiye'nin doğu ve güney-doğusunda, Türklerden ayrı olarak Kürt ulusu yaşamaktadır. Bu bölgeye 'Kürdistan' adı verilir. Feodal kalıntıların Batı'ya kıyasla daha etkin olduğu Kürdistan, sömürge statüsü ile Türkiye bütününe bağlıdır.

> «(Türkiye'de) Devrimci adım anti-emperyalist ve anti-oligarşik demokratik halk devrimidir. Toprak devrimi, bu devrimin tali bir sorunudur. Bu demokratik halk devriminin temel hedefi anti-tekel mücadeledir. Bu mücadele bu günün somut koşullarında anti-faşist mücadele görünümüyle somutlaşmaktadır.
>
> «Türkiye'de devrimci mücadelenin sınıfsal yanı bugünkü somut koşullarda ağır basmakla birlikte, mücadelenin ulusal kurtuluş yanı da hareketin gündemindedir. Bu, Türk ulusunun, emperyalizm tarafından ezilen, yarı-sömürge bir ulus oluşundan kaynaklanmaktadır.
>
> «Kürdistan'ı sömürgeleştiren... Türk hakim sınıflarıdır. Bölgedeki egemen güçlerin bir kısmı da bu hakim sınıfların politikalarına katılmakta ve destek olmaktadırlar... Kürdistan'da ulusal baskıyla...sınıfsal baskı bir aradadır ve içiçe geçmiştir.
>
> «Bugün Kürdistan'da ulusal kurtuluş mücadelesinin hedefleri bölgedeki ekonomik ve politik gücü ellerinde bulunduranlarla, emperyalizm ve oligarşidir.

«Devrimci bir mücadele olmadan, emperyalizm ve oligarşiye karşı iki halkın birliği ve dayanışması sağlanmadan Kürt ulusunun sömürgeci zulmünden, sınıfsal baskı ve sömürüden kurtuluşu gerçekten zor olacaktır.»*

2) Oligarşi, tüm araç ve olanaklarını kullanarak kapitalist eğitim sisteminin çok yönlü çelişkilerini bertaraf etmeğe çalışarak, eğitim ile asıl olarak şu üç amacı gerçekleştirmeye çalışacaktır :

A — Kapitalizmin gerek duyduğu nitelikte ve gözlerine «at gözlüğü» takmış teknokrat, ve bürokratları, makinadan anlayan usta ve işçileri yetiştirmek,

B — Sınıf sömürüsünü gizlemek, düzenin devamı için halk kitlelerini pasifize etmek, onların düzene karşı tepkilerini «zararsız şeylere doğru» yöneltmek,

C — Kürt ulusu üzerindeki ulusal baskıyı sürdürebilmek, Kürdistan'ı sömürge olarak koruyabilmek, ulusal değerlerini yokedip, dillerini konuşmalarını kültürlerini geliştirmelerini yasaklayarak Kürt ulusunu asimile etmek, için «eğitim».

«OLİGARŞİ'nin eğitim felsefesi, egemen ittifak içinde yer alan emperyalizmin, Tekelci Burjuvazinin ve Büyük Toprak Sahiplerinin çıkarlarının korunmasına dayanmaktadır. Bu eğitimden **amaç,** Sömürüye yatkın, düzeni kabullenen, itaatkar, başkaldırmayan, nemelâzımcı, kaderci insanlar yetiştirmektir; başkalarını düşünmeyen, 'gemisini kurtaran kaptan', 'bana dokunmayan insan bin yaşasın' anlayışına inandırılmış bireyci ve bencil insanlar yetiştirmektir. Ülkesinin ve halkların sorunlarına ilgisiz ve 'beyin göçü'ne hazır bürokrat ve teknokratlar yetiştirmektir; yeni bilimsel bulgulara ve gelişmelere kapalı, kemikleşmiş, tutucu, gerici insanlar yetiştirmektir; günlük hayattan kopuk, öğrendiklerini pratikte uygulayamayan, hiçbir zaman ulaşamıyacak olduğu burjuvalaşma özlemleri ile aptallaştırılmış, kendi hayal dünyalarında yaşayan insanlar yetiştirmek; ezberci, inceleme ve araştırmalara şevk duymayan, silik, sönük, kişiliksiz, herşeyi 'büyüklerden bekleyen' insanlar yetiştirmektir.»**

---

* **KURTULUŞ SOSYALİST DERGİ.** Sayı 2. s. 37.

** Devrimci Demokratik Birlik. No 1, **"Ülkemizde Eğitim Politikası VE Demokratik Eğitim". s. 32.**

Ancak bu görevin gerçekleştirilmesi sırasında, az da olsa emekçi kitlelerin eğitilmesinin, oligarşi açısından, aynı zamanda bir olumsuzluğu taşıdığını söyledik. İnsan bir kez öğrenmeye başlayınca, bunu sürdürmek isteyebilir. Bu da, (hele de bu merak toplum bilimleri alanında ise), oligarşi'nin egemenliğini tehdit edebilir.

İşte, bu korkuyu atmak için oligarşi eğitim yöntemini amacına uygun bir biçime sokacak, okul-dışı ideolojik aygıtlara (basın, TV, vb.,) ve beyin yıkamaya hız verecektir. Sosyal patlamaların hızla yoğunlaştığı, kendiliğindenci de olsa devrimci hareketin geliştiği 1965 sonraları, ülkenin, çözüm isteyen bunca sorunu (hastane, yol, elektrik, su, okul, vb.,) varken, iktidarların, televizyonu yaygınlaştırmak, yeni televizyon verici istasyonları kurabilmek için yaptıkları büyük yatırımlar unutulmamalıdır. Ayrıca, ancak birkaç okulun bulunduğu bir Hakkari'ye ve Kürdistan'ın diğer illerine bu konuda yapılan yatırımlar daha da ilginçtir, dikkat edilmesi, önemle izlenmesi gereken bir konudur.

3) Türkiye'de, oligarşi'nin resmi eğitiminin amaçları yasayla şöyle saptanmıştır:

> «Türk Milli Eğitiminin genel amacı, Türk milletinin bütün bireylerini; **Atatürk inkılâplarına** ve Anayasa'nın başlangıcında ifadesini bulan **Türk milliyetçiliğine bağlı;** Türk milletinin milli, ahlâki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, **vatanını, milletini** seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasa'nın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan milli, demokratik, laik, sosyal bir hukuk devleti olan **Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen** ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek... Böylece, bir yandan **Türk vatandaşların ve Türk toplumunun** refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan, **milli birlik ve bütünlük içinde** (...)»* (abç.)

Bu kadarıyla dahi «resmi eğitim» politikasının niteliği gayet açıktır: İktisadi kalkınmayı sağlayacak(!) (üretim için yeterince bilgilendirilmiş), Atatürkçü (bur-

---

* Milli Eğitim Yasası. (Kan. No. 1739) Aktaran, Tezcan, Mahmut. **Eğitim Sosyolojisine Giriş** (1. cilt). s. 30 (Çağ Matb. 1976, Ankara).

juva ideolojisini benimsemiş), Türk milliyetçiliğine bağlı (ırkçı-şoven duygularla yoğrulmuş), Anayasa'yı (düzeni) ve vatanı koruyacak (misak-ı milli sınırlarına sahip çıkıp, sömürgesinin her başkaldırışında kitle katliamlarını acımadan yapabilecek) *nitelikte* insanların yaratılabilmesi için «eğitim.»

Dünyanın diğer sömürgeci ülkelerinin sömürgelerinde uyguladıkları eğitim ile, Türkiye'nin Kürdistan'da uyguladığı eğitim politikası arasında hiçbir fark yoktur. Çünki, dünyanın her yerinde sömürgeci baskılar özde aynı yöntemlerle sürdürülebilmektedir. Yedi yaşında «Türküm, doğruyum...» diye başlayıp varlığım türk varlığına armağan olsun.» diyen biten ant'lar çocuklarımıza ezberlettirilmiş, Kürt ulusunun dilleri, kültürleri kısaca kürtlükleri unutturulmaya çalışılmıştır. «İmtiyazsız sınıfsız kaynaşmış bir toplum, ülkesi ve milliyetiyle bölünmez bir bütün» olan Türkiye Cumhuriyeti'nin «ilelebet payidar» kalması için sürekli olarak, «onları koruyan ulusun ihtişamı» anlatılmıştır.

Ancak şunu unutmamak gerekir: tarih göstermiştir ki, ne metropolde ne de sömürgelerde sömürücülerin eğitim politikası başarıya ulaşmıştır. Kendi çıkarlarının zorunlu bir sonucu olarak ortaya çıkan eğitim gereksinmesi, aynı zamanda burjuvazinin «mezar kazıcıları»nı da ortaya çıkaracaktır. Çünkü, az ya da çok burjuva eğitiminden geçmiş insanlar, burjuvazinin istediklerinin yanısıra, «istemedikleri»ni de görmektedirler.

Buraya kadar anlattıklarımız şu gerçeği açığa çıkarıyor: Burjuvazinin bu sahtekar, çıkarcı, gelişmeyi engelleyici eğitimine karşı silahlanmamız, kendimizi bilimsel düşüncelerle donatmamız, gerçeği doğru biçimde kavramamıza yardımcı olacak bir dünya görüşünü kavrayıp hayatımıza uygulamamız gerekiyor.

- Doğayı ve toplumu doğru bir biçimde kavrayıp yorumlayabilmemiz için,

- Burjuva eğitiminin saklamaya çalıştığı tüm gerçekleri kavrayabilmek için,

• Sömürgeci oligarişiyi tüm kurumlarıyla birlikte yere vurabilmek için,

• Emperyalizmi ve sömürgeciliği tüm iğrenç ve zalim yanlarıyla yere vurabilmek için,

• İnsanın insan tarafından, ulusların uluslar tarafından sömürülmesini ortadan kaldıracak, insanın insan gibi, halkların bağımsız yaşayabileceği bir dünya kurabilmek için, kapitalizme, feodalizme ve sömürgeciliğe karşı, doğru bir eğitimden geçmemiz gerekecektir.

Bu yazının üçüncü bölümünde, oligarşi'nin tüm yasaklama ve baskılarına rağmen, devrimci eğitimin nasıl gerçekleştirebileceğimizi anlatmaya çalışacağız.

Üçüncü Bölüm

1) *MARKSİZM : DEVRİMCİ - BİLİMSEL VE TARAFLI İDEOLOJİ*

Farklı çağlarda veya farklı toplumlarda olduğu gibi, belirli bir toplum içerisinde de aynı olay hakkında farklı yorumlarda bulunan kişilerin, farklı felsefelere sahip olduklarını söyleriz. Doğayı, toplumu ve düşünceyi bizim gibi kavramayanları, bizim gibi yorumlamayanları ve düşünmeyenleri, bizden ayrı dünya görüşünde olan insanlar, diye tanımlarız.

İnsanların, pratik hayat içerisindeki davranışlarını belirleyen şey, genel olarak sahip oldukları dünya görüşüdür. Dünya görüşü ise, insanların yaşam araçlarını üretme biçimlerine göre biçimlenecektir.

Yazımızın birinci bölümünde, genel olarak, uzlaşmaz sınıf zıtlıklarının bulunduğu toplumlarda egemen sınıflar açısından eğitim sorununa yaklaşmaya çalıştık. Uzlaşmaz sınıf zıtlıklarına dayalı toplumlarda hakim dünya görüşünün, egemen sınıfın felsefesi olduğunu ve resmi eğitim kurumlarının sürekli olarak insanları bu felsefeye göre «işlemeye» çalıştıklarını söyledik. Üretim güçleri ile üretim ilişkilerinin uzlaşmaz zıtlık haline geldiği, eski toplumun yıkılıp yeni toplumun kurulduğu o tarihsel dönemeçlerde, yeni sınıflar gerek

mücadelelerinde kendilerine dayanak olacak gerekse yeni toplumda egemenliklerini meşru gösterecek olan fikirleri de yaratırlar.

«**Belli bir çağda devrimci fikirlerin varolabilmesi için, devrimci bir sınıfın varolması şarttır.** - diyor Marks. -

«Gerçekten de, kendisinden önce egemen olan sınıfın yerine geçen her yeni sınıf, kendi gayelerine varmak için de olsa, kendi çıkarını, toplumun bütün üyelerinin ortak çıkarı gibi göstermek zorundadır.

«Devrimci sınıf, bir başka sınıfın karşısına çıkmış olduğu için, başlangıçta kendini sınıf olarak değil, bütün toplumun temsilcisi olarak gösterir ve egemen sınıfın karşısında, sanki toplumun bütünüymüş gibi görünür. Devrimci sınıfın bunu yapması mümkündür, çünkü başlangıçta, onun çıkarı, baskı altında bulunan bütün öteki sınıfların çıkarlarına henüz gerçekten bağlıdır.» * (abç.)

Çıkarları çatışan iki sınıf varsa bu çatışmadan kaynaklanan iki farklı dünya görüşü olacaktır, demiştik. Açıktır ki, bu anlayışların, olaylar karşısında pratik önerileri ve davranışları da farklı olacaktır. Örneğin, «gençlik olayları (!)» konusunda üç yorumu ele alalım. Bazı görüşler, gençlik olaylarının Avrupa'dan bize bulaşmış bir moda salgını olduğunu söylerken, bir başka görüş bu olayı, gençlerin cinsel tatminsizliğinin sonucu olarak saptamış, üçüncü bir grup ise bu çatışmaların, aslında, ülkemizde sömüren ve sömürülen sınıflar arasındaki çatışmanın gençlik içerisindeki yansıması olarak değerlendirmiştir. Bu yorumlardan birincisinin pratik davranışı, bu moda salgınının geçmesini beklemek olacaktır. İkinci görüş, okullarda ve hayatın diğer alanlarında gençlere cinsel eğitim ve tatmin olanakları vermek için eyleme geçecektir. Üçüncü görüş ise gençlik içerisindeki çatışmaların ortadan kalkması için uzlaşmaz sınıflar arasındaki çatışmanın ortadan kalkması gerektiğini, bu nedenle, gençlik çatışmasından şikayet eden insanların (eğer bu şikayetlerinde dürüst iseler) sınıf çatışmasının ortadan kaldırılması için mücadele etmeleri gerektiğini savunacaktır.

---

* Marx-Engels. **Alman İdeolojisi.** Taban Yayınları. Sa. 70-72.

O halde, nasıl ki egemen sınıfın düşünceleri egemenliğini sürdürmeye yarayan önemli bir araçtır, egemenlik altında tutulan ve sömürüye karşı direnen, mücadele eden sınıfların da, şu veya bu biçimde düzene karşı direnen bir felsefeleri olacaktır. Bu direniş, bazen tamamen pasif bir biçimde, bu dünyadan kaçıp «herkesin mutlu ve güvenlik içinde» olduğu dünyalar (cennet - cehennem) aramak biçiminde, bazen de aktif olarak, somutunda, düzene karşı mücadele biçiminde ortaya çıkacaktır. Birinciye hıristiyanlık ikinciye ise, tarihin saptadığı devrimci hareketler örnek olarak gösterilebilir.

Sömürüye karşı çıkan, sömürü düzenini yıkmak, değiştirmek isteyen sınıfların ve bireylerin bu mücadelelerinde tutarlı bir dünya görüşünün rolü ve önemi çok büyüktür. Sadece egemen sınıfın yalanlarını açığa çıkarmak için değil, ama aynı zamanda sınıf çelişkilerini kavrayıp yararlanabilmek, kitleleri örgütleyip yönlendirebilmek, doğru stratejik ve taktik kararlar verebilmek için de geçerlidir bu.

Tarihte sınıf çelişkilerini pratikten kavrayıp, sınıf mücadelesinde önderlik etmiş büyük devrimci önderler vardır. Köle isyanlarının önderi Spartaküs'ün, Meksika köylü ayaklanmalarının önderi Zapata'nın, gerici Osmanlıya karşı kelle koltukta savaşan Simavna kadısı Şeyh Bedreddin'in başarısızlığının nedenlerinden biri olarak da tutarlı bir dünya görüşüne sahip olmamaları gösterilebilir.

Günümüzde «eski toplumun yapısını bütünüyle ortadan kaldıracak ve egemenlk denilen şeyi yokedecek olan proletarya»nın (Marks) ve proletarya devrimcilerinin de mücadelelerinde kendilerini başarıya ulaştıracak tutarlı bir dünya görüşüne gereksinimleri vardır.

«Bu yüzden, toplumun maddi yaşam koşullarını etkilemek ve gelişmesini, ilerlemesini hızlandırmak için, proletarya partisi, (ve proletarya devrimcileri - KURTULUŞ) öyle bir sosyal teoriye, öyle bir sosyal düşüne dayanmalıdır ki, bu sosyal düşün ve teori, toplumun maddi yaşamındaki gelişmenin gereklerini doğru bir biçimde yansıtsın; ve böylece de geniş halk yığınlarını harekete geçirmeye, onları, karşı devrimci güçleri ezmeye ve toplumun

ileri güçlerine yol açmaya hazır proletarya partisinin büyük ordusu içinde seferber etmeye ve örgütlenmeye yetenekli olsun.»*

Mevcut sömürü düzenini değiştirmek isteyen proletaryanın ve (sınıf kökenleri ne olursa olsun) proleter devrimcilerinin, devrim yapmak için yola çıkarken, devrimin yasalarını da açıklayacak bilimsel bir dünya görüşüne gereksinimleri vardır.

Fakat, böyle bir dünya görüşü var mıdır? Emekçiler hangi dünya görüşüne sahip çıkmalıdır?

«Hareketlerinin süreci içinde işçi yığınlarının kendilerinin bağımsız bir ideoloji formüle etmeleri söz konusu olmadığına göre yapılacak tek şey, ya burjuva, ya da sosyalist ideoloji arasında seçim yapmaktır. İkisinin ortası bir yol yoktur. (çünkü insanoğlu "üçüncü" ideoloji yaratmamıştır ve üstelik, sınıf çelişkileriyle bölünmüş olan bir toplumda sınıf niteliği taşımayan, ya da sınıflarüstü bir ideolojisi olmaz)».**

Felsefe tarihi, Lenin'in bu görüşünün kanıtıdır. Gerçekten de, aralarında küçük bir takım ayrılıklar olmasına rağmen, günümüze kadar ancak iki felsefe varlığından söz edebiliriz :

İdealizm ve materyalizm.

İdealizm; bilincin (aklın, ruhun) esas olduğunu öne sürer ve maddenin varlığını ya reddeder ya da ruh karşısında önemini küçümser. Yöntemi genellikle metafiziktir.

Metafizik; değişmezliği, duraganlığı savunan bir yöntemdir. Olguların hareketlerini sadece yer değiştirme veya artma ve azalma olarak kabul edip, onların hareketinin nedeni olarak ruh vb. gibi dış etkileri savunur, iç çelişkilerini reddeder.

Materyalizm; maddenin esas, bilincin ise maddenin türevi ikincil bir ürün olduğunu savunur. Doğanın, toplumun ve düşüncenin yasalarının kavranılıp değiştirilebileceğini kabul eder.

---

* Stalin. **Diyalektik Ve Tarihi Materyalizm.** Bilim Ve Sosyalizm Yay. 6. Bas. Sa. 23

** Lenin. **Ne Yapılmalı?** Yücel Yay. 1. Bas. Sa. 56

Diyalektik; doğanın, toplumun ve düşüncenin sürekli hareket ve değişim içinde olduğunu, şeylerin hareketlerini iç çelişkilerinin sağladığını, herşeyin birbiriyle bağıntılı olarak hareket ettiğini savunan yöntemdir.

İşçi sınıfının ideolojisi *bilimsel sosyalizm,* diyalektik materyalist dünya görüşüne dayanır.

Doğa olaylarını *açıklayabilmek* için, bu olayları yöneten yasaları bilmek, öğrenmek gerekir. Maddi dünyanın diğer görünümü, bütünün diğer parçası olan toplum olaylarını *açıklayabilmek* için de, toplumların gelişme kanunlarını bilmek gerekir.

İnsan eyleminin nesnel zorunluluğunu oluşturan bilimsel *yasalar* ve bunların bütünlüğü olan teoriler kavranılmadıkça, doğayı ve toplumu değiştirme işinde başarı sağlamamız çok güçtür.

Doğa ve toplum yasalarının bilinebilmesi, doğanın ve toplumun gelişiminde bilinçli olarak katkıda bulunulmasını, olayların akışına yön verilebilmesini mümkün kılar. İnsanlar, bilinçli eylemleri yardımıyla, işleyiş yasalarını bilebildikleri toplumların *değişimini sağlayabilir,* etkileyebilirler. İşte bilimsel sosyalizm (marksizm), bize bu olanakları verir.

> «Sosyalizm nesnel koşulları ve bu koşulların içerdiği olanakları ve zorunlukları kavrayarak ve anlayarak, nesnel olguların *bilimsel* olarak kavranmasının sağladığı temel üzerine ne yapılması gerektiğini bularak bir bilim niteliği kazanır.»*

Marksizm, öteki sosyalist teorilerden (ütopik, feodal, burjuva vb. sosyalist akımlar) bilimsel niteliğiyle ayrıldığı için bilimsel sosyalizm ismiyle anılır.

Bazı görüşler, felsefe ile bilimi birbirinden ayırmaya çalışırlar. Felsefenin «yorumlama biçimi», «sınıf mücadelesi» olduğu, bu nedenle belli bir sınıfın nım mücadelesi» olduğu, bu nedenle belli bir sınıfın yanında ve o sınıfın mücadelesinde taraf, partizan olması gerektiğini söyleyen bu görüşler, bilimin «nesnel»

---

* M. Cornforth. «Teorik Çalışmada Nesnellik Ve Partizanlık». Yurt Ve Dünya Dergisi. Sayı: 1 Sa. 142

olduğunu, belli yasalarla biçimlendiğini ve bu nedenle de felsefe ile birlikte bulunamıyacağını savunurlar.

Doğa bilimleri açısından bazı noktalarda doğru olarak kabul edilse bile, toplum bilimleri açısından bu, tamamen yanlıştır. Doğu yasalarının incelenmesinde nesnellik egemen olsa bile, bu yasaların veya bulguların kullanımı *mutlaka* partizanca olacaktır.

Marksist felsefe bilimden ayrı olarak ele alınamaz.

«Toplumsal sorunlarda kesin bir bilimsel nesnelliğe ulaşmak için gösterilen ... çaba, bilimsel ideolojinin temelidir; Bilimsel ideoloji doğaya, insanlığa ve doğa ile insan arasındaki ilişkiye değin nesnel olguları bilimsel olarak anlamaya dayanan bir ideolojidir. «Marksizm bilimsel bir **ideolojidir.»***

Marksizme kadar felsefe doğayı ve toplumu açıklamaya (sadece açıklamaya) yönelmişti. Bu açıklama yapılırken olaylar arasındaki bağıntılar, olayların iç çelişkileri ve kendisini çevreleyen ve etkileyen dış ilişkileri, çelişkilerin gelişim yönleri, kısaca olayları bir bütün olarak değerlendirebilmemiz için gerekli olan tüm veriler gözlerden saklanır, herşey birbirinden bağımsız parçalar halinde ele alınırdı.

Bilimsel sosyalizmin kurucuları *Marx* ve *Engels,* bilimin yasalarından hareketle diyalektik materyalizme ulaştılar. Diyalektik materyalizm ilkelerini toplumlar tarihine uygulayarak da toplumların gelişme yasalarına ulaştılar, tarihi, maddi temellerine oturtan tarihî materyalizmi oluşturdular.

Marksizmin ihtilalci ruhu, özü, militan karakteri, onun, dünyayı değiştirmekten yana oluşudur. Marksizmle birlikte felsefe, artık, sadece dünyayı yorumlamakla kalmıyor, yüzüne savaş boyaları sürüp, savaş baltasını alıp, *geri olan* ne varsa ona karşı savaşa çıkıyor. Artık filozoflar Nasreddin Hoca'nın Hindisi gibi sürekli düşünen üstün-beyin'ler değil, *düşünen ve savaşan,* hayatı bilen ve ona yön vermeye çalışan, gören, anlayan ve müdahale eden insandır.

«Marksist doktrin şüphesiz ki direkt olarak modern toplumların ilerici sınıfını aydınlatmaya ve örgütlemeye çalışır; mevcut

---

* A.g.e. Sa. 143

sistemin yerine yeni bir düzenin getirilmesi için (ekonomik gelişmenin doğurduğu şartları gözönüne alarak) bu sınıfa düşen ödevleri ve verilecek olan mücadelenin yöntemlerini belirler ve bu süreç içinde her engel için mücadeleyi ön görür.»*

Günümüz toplumlarının en devrimci sınıfı, devrimden en fazla çıkarı olan, en örgütlü ve en disiplinli sınıf olan işçi sınıfı (proletarya)dır. Proletarya için içerisinde bulunduğu olumsuz durumdan kurtulmanın tek yolu bilimsel sosyalizmdir. Diğer bütün emekçi sınıf ve tabakalar da, ancak işçi sınıfının önderliğinde verilebilecek olan bir mücadele ile sömürü düzeninden kurtulabilirler.

Elbette bilimsel sosyalizm gökten zenbille inmemiştir. Sosyalist «teori, bütün ülkelerin işçi hareketlerinin genel şekliyle ele alınan tecrübesidir.»** O halde teori, uzun süren pratik deneylerin sonucudur, maddi yaşamın genel formülasyonudur. Fakat, «nasıl ki felsefe proletaryada maddesel silahlarını buluyorsa, proletarya da felsefede düşünsel silahlarını bulmaktadır.»***

Kısaca, Marks ve Engels'le birlikte işçi sınıfı hareketi ile sosyalizm birbirinden ayrılmaz bir bütün oluştururlar.

Bilimsel sosyalizm gücünü işçi sınıfı hareketinden alırken, işçi sınıfı hareketi de zaferine ancak bilimsel sosyalizm aracılığıyla ulaşabilir. Bu nedenle Marksizm tarafsız bir dünya görüşü değil, tam aksine taraf tutan, taraf tutmakla kalmayıp saf tuttuğu alanda kıyasıya mücadele veren ve kendisini «objektifleştirmek» isteyen her görüşe şiddetle karşı çıkan, partizan karakterde bir dünya görüşüdür.

«Marksist torinin gelişimi ... devrimci hareketi biçimlendirmiştir; devrimci hareketi koşulların bilincine ulaştırmış, ona ör-

---

* Lenin. **Revizyonizm Üzerine.** «**Marksizm Ve Revizyonizm**», Koral Yay. 1975. Sa. 57

** Stalin. **Leninizmin İlkeleri.** Sol Yayınları. 2. Bas. Sa. 25

*** Marx'dan aktaran. R. Garaudy. **Marks İçin Anahtar.** Bilgi Yayınevi. Sa. 53

gütlenme ve mücadele yöntemleri ile amaçlar sağlamıştır. Marksist teori olmadan ancak dağınık başkaldırılar ve karşı koymalar olabilirdi, ama etkin ve kapsamlı hiçbir hareket olamazdı. Bu anlamda marksizm, kesinkes partizan'dır...

«Teorik çalışmada, marksist partizanlığa ilişkin özelliğimiz, işçi sınıfı yararına, yasaklanmış olan sorular üzerinde ısrar etmemizdir. Yasaklanmış olanı açmamızdır.»*

Ancak daha önce açıkladığımız gibi, bu partizanlık ile marksizmin bilimselliği birbiriyle (onu böyle göstermek için yanıp tutuşan marksizm düşmanlarının yoğun çabalarına rağmen) çatışmaz. Tam tersine bu partizanlık, bilimin yasalarına karşı koyabileceğini savunan ve çıkarlarıyla çatışan tüm bilimsel gerçekleri tahrif eden burjuva dünya görüşüne karşı; bilimin yanında yer almak, gücünü bilimden alarak bilimin yanında savaşmak anlamına gelebilir.

2) *MARX, ENGELS, LENİN*

Karl Marks ve Friedrich Engels, bilimsel sosyalizmin kurucularıdır. Marksizme, hernekadar Marks adını vermişse de, O'nu Engels'den ayrı olarak düşünmemiz mümkün değildir. Bu iki devrimci düşünür, marksizmin oluşturulması çalışmalarında, aralarında bir işbölümünü gerçekleştirmiş gibiydiler. Daha çok toplum bilimleriyle Marks ilgilenirken, Engels, ağırlıklı olarak doğanın materyalist-diyalektik incelemesini yapıyordu. Böylece, doğayı, toplumu ve düşünceyi birlikte inceleyen, ortak hareket ve gelişim noktalarını saptayan, tutarlı bir dünya görüşü oluşturuldu.

Marksizmin oluşturulmasında o zamana kadar ki bütün felsefi, ekonomik ve sosyal görüşler, proletaryanın ve ezilen ulusların sosyalizm, demokrasi ve bağımsızlık hareketleri, bilim dalları ve bilimsel bulgular incelendi. Bunlardan, bilimin süzgecinden geçebilenler kaldı, geçemiyenler ayıklandılar. Tüm düşünceler pratiğin süzgecinden geçirildi, sınıfsal dayanağı saptandı.

---

* M. Cornforth. A.g.e. Sa. 143

Fakat, marksizm bilimsel bir ideoloji olduğuna göre değişmez ilkeler, dogma kalıplar olarak ele alınamazdı. Nitekim, değişen koşullar marksizmin derinleştirilmesini, gelişmesini zorunlu kılmıştır. Bu tarihi görevi V. İ. U. Lenin yerine getirmiştir.

Lenin, kapitalizmin tekelcilik döneminin (emperyalizmin) marksist teoride yaptığı değişiklikleri, getirdiği yenilikleri inceledi, marksizme teorik katkıda bulundu. Bu nedenle günümüzde marksizm, Lenin'in adıyla anılır.

> «Leninizm, emperyalizm ve proletarya devrimi çağının marksizmidir. Daha tam söylemek gerekirse, leninizm, genel olarak proleter devriminin teori ve taktiği, özel olarak proletarya diktatörlüğünün teori ve taktiğidir... Leninizm, marksizmin yeni şartlarda gelişmesidir...
>
> «Lenin marksisttir ve dünya görüşünün temeli de, şüphesiz marksizmdir. Ama, bu, leninizmin açıklanmasına, marksizmin açıklanmasıyla başlamayı gerektirmez. Leninizmi açıklamak, Lenin'in eserlerinde özel ve yeni olanı, Lenin'in marksizmin ortak hazinesine kattığı ve Lenin'in adına kendiliğinden bağlı olan şeyi açıklamaktır.»*

Marks, Engels, Lenin. Bilimsel sosyalizmin bu üç ustasının yanısıra, dünyada sosyalist ekonomiyi ilk kez örgütleyen, sosyalist ekonomi politiğe zengin deneyler veren Stalin'in adını da, büyük bir marksist-leninist olarak anmamız gerekir.

Stalin, marksizm-leninizmin hazinesinin sadık muhafızıdır. Bu nedenle, günümüzde, marksizm-eninizm hazinesini yağma etmek isteyen tüm oportünistler, işe önce bu «korkunç zorba» muhafıza saldırıyla başlarlar. Bilinir ki, Stalin dimdik ayaktayken, hiçkimse bu hazinedeki elmasları kendi beşpara etmez camlarıyla değiştiremez. Bilinir ki, Stalin dimdik ayaktayken, hiçkimse bu hazinede varolanları çalıp yoketmeye kalkamaz. Bu nedenle de, bu hazineyi yağmalamayı düşünenler, önce Stalin'i, o «caniyi», safdışı bırakmak isterler. Stalin'in önemi yadsınmak için anti-stalinist küfür kampanyaları açılır, «korkunç» muhafızın tüm silahları elinden alınmaya çalışılır.

---

* Stalin. a.g.e. Sa. 9

3) *SOSYALİST İDEOLOJİK EĞİTİMİN HEDEFİ*

Örgütlenme sorununun, devrimci hareketin bugünkü gündemindeki *birinci madde* olduğu ülkemizde, ideolojik mücadele ve sosyalist eğitim daha bir önem kazanmaktadır.

İşçi sınıfının ekonomik, demokratik, ideolojik ve politik mücadelesinin herbirinde sosyalizmin bilimine sahip olmak gerekiyor. Gerek burjuva ideolojisine karşı ve sosyalizmin saflarına yüzbinlerce emekçiyi çekebilmek için sürdürülen mücadele, gerekse sosyalizm saflarına katılan insanlardan profesyonel nitelikte devrimciler çıkarabilmek için, önce sosyalist eğitimin önemini yeterince kavranılması gerekir.

O halde, öncelikle eğitim çalışmalarından neyi amaçladığımızı doğru saptamalıyız. Niçin sosyalist eğitimi gerekli görüyoruz? Yakın ve uzak hedeflerimiz nelerdir? Bu hedeflere doğru ilerlerken hangi ilkelerden hareket etmeliyiz? Sosyalist eğitimin bize sağlayacağı pratik yararlar nelerdir?

Bu soruların cevabı, amaçlanan hedefin saptanmasına bağlıdır. Çünkü bütün çalışmalar saptanacak hedefe yönelik olacaktır. Elbette, 'sosyalist eğitimde elde edilen yarar' sorununu da, bu hedef ile eğitim çalışmalarının sonuçlarını kıyaslamakla saptayabiliriz.

Devrimci ideolojik eğitim çalışmasının tek hedefi vardır; devrim. Ülkemizde devrimcilerin önünde bulunan tarihi görev, anti-emperyalist, anti-oligarşik demokratik halk devrimini gerçekleştirmektir. Proleter devrimcilerin önündeki devrimci adım budur. Bu adım sonunda, emperyalizme bağımlılık, feodal kalıntıların tasfiyesi sorunu ve ulusal sorun çözümlenecektir. Bu üç temel görevin gerçekleştirilmesine yönelik olarak üç temel ilke savunduk :

> «Demokratik Halk Diktatörlüğü için anti-emperyalist, anti-faşist, ve anti-şövenist mücadele... Emperyalizme karşı mücadele elbette soyut değildir. Onun bir iç olgu haline gelmiş olması mücadele platformunu sınıfsal kılar. Bu sınıfsallık, ifadesini emperyalizmin ülkedeki uzantıları olan tekelci burjuvaziye ve az ya da çok feodal karakterli büyük toprak sahiplerine karşı sürdürüle-

cek olan mücadelede bulur. Hedef mücadele platformu ve uğrunda mücadele edilen (demokratik halk diktatörlüğü) bizce bu şekilde somutlaşmaktadır.

Bu çizdiğimiz platform proletarya sosyalistlerinin asgari programının ana başlıklarıdır.»*

Önümüzdeki devrimci adım saptandıktan sonra, proleter devrimcilerin sosyalist eğitimde hedefi açıklıkla belirlenmiştir. Çünkü hayatın her alanındaki günlük çalışmalar bu görevin gerçekleştirilmesi amacına hizmet edecektir. *Bugün sosyalist eğitimimizin hedefi; anti-oligarşik, demokratik halk devriminin gerçekleştirilmesine yardımcı omlaktır.* Sosyalist ideolojik eğitim, tüm silahlarını acil sorunlarımızın çözümü için, örgütlenme için, sosyalist hareketin birliğinin sağlanması için kullanmalıdır. Her çalışma, bizi örgütlenmeye biraz daha yaklaştırmalıdır. Her çalışmada, örgütlenme konusunda kafaları açmak, tartışmaları geliştirmek, derinleştirmek, kadro çıkarmaya yönelik çalışmalara önem ve hız vermek, marksizm-leninizmi tavizsiz bir biçimde savunmak, marksist teoride yapılacak her çarpıtmaya, tahrifata karşı en şiddetli tepkiyle çıkmak, bu konuda somut adımlar atmak yoluyla olur.

Örgütlenme ve hareketin birliği görevlerini birbirinden ayırmak mümkün değildir. Birbirini tamamlayan bu iki görevden özellikle ikincisi birincinin hazırlanmasında büyük öneme sahiptir.

Bu hedefe yönelik olarak yaptığımız çalışmalar ;

- marksizm-leninizmi, doğmatizme ve revizyonizme düşmeden, sınıf uzlaşmacılığına karşı mücadele vererek tavizsiz savunmalı, oportünizmin her çeşidine savaş açmalıdır.
- üç temel ilkemizi (anti-emperyalist, anti-faşist, anti şovenist olmak) detayıyla tartışmalı, kavratmalı, yaygınlaştırmalı ve hayata geçebilmesi için çaba göstermelidir;

---

* Kurtuluş Sosyalist Dergi. Sayı 29. Sa. 72 - 73

- en geniş kitleleri devrimci mücadele saflarına çekmeli;
- kadrolaşmaya yardımcı olmalı ;
- sınıf çelişkilerini doğru kavramamızı, gelişeni ve yok olanı görebilmemizi, doğru tesbitler yapıp doğru taktik ve stratejik kararlar verebilmemizi sağlayacak bilgilerle donatmalıdır.

4) *SOSYALİST İDEOLOJİK EĞİTİMİN PRATİK YARARLARI*

Sosyalist eğitim (ve ideolojik mücadele)den ne gibi pratik yararlar bekliyoruz?

Birinci olarak, ideolojik mücadele deyince, hayatın her alanında kitlelerin bilinçlendirilmesi, burjuvazinin, yalan üzerine kurulmuş manevi dünyasının yerle bir edilmesi; siyasi, ekonomik, sosyal gerçeklerin açıklanması vb. çalışmaları anlıyoruz.

Özel eğitim gerektiren, uzmanlık isteyen her konuda burjuvazinin, proletaryaya kıyasla daha avantajlı olduğunu söylemiştik. Onlar, eğitimli olmanın sağladığı avantajla kitleleri gayet kolay kandırabilmektedirler. Hatta çoğu zaman, proletaryaya, sınıf çıkarlarına aykırı isteklerini dahi «ikna yöntemiyle» kabul ettirirler. Tüm bunlara karşı, tüm emekçilerin (sadece işçilerin değil tüm emekçilerin) bilinçlendirilmesi, aydınlatılması gerekiyor.

Fakat, görevimiz bilinçlendirme ile bitmez. Çünkü bugün bu görevi burjuva reformistler de «yapmaktadırlar.» Bizim görevimiz, onları bilinçlendirmekle kalmayıp, örgütleyip, *proletarya diktatörlüğüne kadar* varacak bir mücadele içine sokmaktır. Proletaryanın görevi, proletarya diktatörlüğünde kalmak değil, kendisini de yokederek sınıfsız topluma ulaşmaktır.

Geniş halk kitlelerinin, oligarşinin reformist eğilimli kanadının ve o kanadın liderini «umut» olarak benimsediği; faşizmin en somut temsilcisi MHP'nin işlediği her cinayetten, her toplu katliamdan sonra «ba-

mış çağrısı» yaptığı; sosyalizmin, dağınıklığından ve zaman zaman çok sertleşen iç çelişkilerinden dolayı kitlelerin güvensizliğini çektiği, örgütsüzlüğünden dolayı alternatif olamadığı günümüz Türkiye'sinde, proleter devrimcilere düşen görevin ne kadar ciddi, önemli ve zor olduğu açıktır. Ancak bundan daha açık ve kesin olan bir şey de var ki, bu görevi başaramazsak, değil anti-oligarşik demokratik halk devrimini gerçekleştirmek, mevcut demokratik haklarımızı dahi elimizde tutamayız. Nitekim, daha şimdiden, «demokrasi çığırtkanı» CHP'nin mevcut demokratik haklarımızı «çaktırmadan» katlettiği açıktır.

Zulüm ve baskı düzenini, çeşitli görünümleriyle açıkca sergilemek, bu düzenden kurtulma yollarını tartışmak ve sosyalizmi kitlelere benimsetmek bu çalışmanın esasıdır. Tüketim nesneleri önünde halkımızın oluşturduğu uzun kuyruklar, yiyecek, yakıt sıkıntıları, hergün sayısı artan faşist siyasi cinayetler, engellenen grevler, engellenemeyen lokavtlar, Kürdistan'da yapılan tatbikatlar(!); kısaca, günlük hayat içerisinde, otobüste, dolmuşta, kahvede, sokakta, önümüze çıkan her sorunu sınıfsal temelleri üzerine oturtarak açıklamalı, bu gerçekleri güçlü bir silah olarak kullanmalıyız. Ama elbette önce kullanmasını öğrenmemiz gerekecektir.

> «Sınıf siyasal bilinci, işçilere **ancak dıştan** getirilebilir, yani ancak ekonomik mücadelenin dışından, işçilerle işverenler arasındaki ilişki alanının dışından getirilebilir. Bu bilgiyi elde etmenin mümkün olduğu biricik alan, halkın **bütün** sınıf ve tabakalarının devletle ve hükümetle ilişkileri alanı, **bütün** sınıflararası karşılıklı ilişkiler alanıdır. Onun için, işçilere siyasal bilgiler iletmek için ne yapmalıdır sorusuna cevap, pratik çalışanların ve özellikle Ekonomizme eğilim gösterenlerin çoğunlukla yeterli buldukları, "işçiler arasına gidilmelidir" cevabı olamaz. **İşçilere** siyasal bilgiyi iletmek için, Sosyal-Demokratlar (yani marksistler - K) **toplumun bütün sınıfları arasına gitmek** zorundadırlar; onların mücadele birliklerini **bütün doğrultulara** sevketmek zorundadırlar.»*

İkinci olarak, oligarşik diktatörlük koşullarında sosyalist eğitimin görevi, sömürü düzenine ve emper-

---

* Lenin. **Ne Yapılmalı?** Sa. 109

yalizme (ve sömürgeciliğe) karşı savaşmaya kararlı, fedakârlık ruhuna ve çelik gibi iradeye sahip, disiplinli, bilinçli insanların yetiştirilmesidir. Onlara devrimin genel yasalarının bilgisini vermek ve bu bilgilerin hayata geçirilebilmesi için onları hazırlamak; kısaca, profesyonel devrimci kadrolar çıkarmaktır.

Bugün, örgütlenme sürecinde, genel olarak ideolojik düzeyin düşüklüğü ve sosyalist teoriyi kavramış ve onu rahatlıkla hayata geçirebilen, incelemelerinde, yorumlarında kullanabilen devrimcilerin (kadroların) kıtlığı gerçeği de sosyalist eğitimin hızlandırılması açısından itici bir faktör olmalıdır.

«Kadrolaşma, marksizm-leninizmi kavramış, onu ülke somutuna uygulayabilen unsurların oluşturulmasıdır...

«Teorik doğruların sergilenmesi, kadrolara kavratılması ve oportünizme karşı marksizm-leninizmin temel sorunlarının savunulması, kısacası teorik netleşme, proletaryanın devrimci partisinin inşaasındaki en önemli temel halkadır.

«Oportünizme karşı savunularak gelişen ve hayatın somut larına uygulanabilen bir teori, geleceğin proletarya partasinin porgramının temeli olacaktır.»*

Üçüncü olarak, Türkiye'de herkes devrimci hareketin birliğinden sözetmekte, her konuşmada, konuşmacı; devrimci hareketin birliğinin sağlanması doğrultusunda her grubun kendisine düşen görevi gerçekleştirmesini, en samimi (!) biçimde istemektedir. Teorisyenlerimiz (!) Ağrı Dağında Nuh'un gemisini arar gibi yıllardır tekkeleri içinde sol hareketin birliğini arıyorlar. Nedir bu birlik, kim kaybetti, nasıl kaybetti? Tek tek bireylerin bu konuda samimi olması yeterli midir? «Devrimci gençliğin birliği» mi, «devrimci gençliğin eyleminin birliği» mi. «Devrimcilerin birliği» mi, «devrimci hareketin birliği» mi? Ayrılık noktalarından mı hareket etmeli, yoksa ortak noktalardan mı yola çıkmalı? İşte, sosyalist ideolojinin hareket içerisinde henüz yeterince kavranamaması, birlik konusunda en büyük engellerden biridir. Çoğu kez siyasi gruplar ortak

---

* Kurtuluş Sosyalist Dergi, Sayı: 18 Sa. 13

noktalarda dahi ayrılıkçı tavırları geliştirmekte, yapay ayrılık nedenleri yaratmaktadırlar.

«Bizim için - birlik - herşeyden önce ve hepsinden önemlisi işçi sınıfı hareketinin ideolojik birliğidir. Bu ise, işçi sınıfının, tüm burjuva ve küçük burjuva politikalarından bağımsız, kendi devrimci politikasının oluşturulması ve bunun örgüt potasında biçimlendirilmesidir. Hayatın her alanınında **tutarlı** ve **kalıcı** birlikler buna bağlıdır ... Bugün devrimcilerin acil ve temel görevi; İşçi sınıfının bağımsız politikasının ve örgütünün yaratılmasıdır. Bu çetin fakat onurlu görevi başarmak için elimizde güçlü bir silah vardır. Bu, her türlü reçeteciliğin, ezberciliğin düşmanı bilimsel sosyalizmdir; Marksizm-Leninizmdir.»*

Dördüncü olarak, teoriyi kavramanın, sosyalist eğitimin önemi, uluslararası sosyalist hareketin içerisine düştüğü bunalımdan da gelmektedir. Bütün ülkelerin proletaryası arasında ve bu proletarya ile proletarya öncülüğünde mücadele veren yarı-sömürge, sömürge halkların birliğinin sağlanması için dünya devrimci hareketinde ideolojik birliğin sağlanması şarttır. Dünya devrimci hareketinde oportünizmin yerine marksizm-leninizmin egemen olduğu zaman bu bunalımdan çıkılabilir. Dogmatizmden ve revizyonizmden kurtulup, marksizm-leninizmi ülkemiz somut koşullarına yaratıcı bir biçimde uygulayarak, dünya ve Türkiye işçi sınıfının deneylerinden, ülkemiz devriminin teorik-politik hattını yaratarak, ülkemizde doğru devrimci düşünceyi egemen kılarak bu bunalımdan çıkılmasına yardımcı olabiliriz.

«Kapitalizme ve onun asalaklığını gösteren emperyalizme karşı; sosyalist ülkeler proletaryası, metropol ülkelerdeki proletarya ve proletarya öncülüğündeki yarı-sömürge, sömürge halkların birliğini sağlayabilme yolunda, uluslararası sosyalist hareketin içinde bunalım ve parçalanmanın içinden çıkabilmenin ve tek tek ülkelerde proletarya devrimini başarıya ulaştırabilmenin yolu, Marksist-Leninistlerin yakalamaları gereken halka: **her türden oportünizme karşı Marksizm-Leninizmin ana ilkelerini savunmak ve oportünistlerin teorik hatalarını tahlil ederek gerçek yüzlerini açığa çıkarmak suretiyle, proletarya devriminin pratik çabalarını tamamlamaya çalışmaktır.**

---

* A.g.e. Sayı: 17 Sa. 13

«Bu olmadan; yani, ideolojik mücadelenin önemini kavrayıp, bunu, pratik görevlere tabi kılmadan ne enternasyonalist olunabilir ve ne de devrimin, pratik ve teorik görevleriyle ilgili bir tek olumlu adım atılabilir.»*

Beşinci olarak, birey olarak, devrimci mücadelede proletaryaya başarılı hizmetler verebilmek için, kendimizi, mücadele içinde sürekli olarak yenilemeliyiz. Düşüncelerimizi, hızla değişen nesnel dünya ile uyumlu tutmamız gerekir. Ancak bu uyum sağlandığı takdirde, iç ve dış tutarlılığa kavuşabiliriz. Geri yanlarımızı sürekli olarak gidermeli, her alanda hızla teorik ve pratik açıdan yetkinleşmeye çalışmalıyız.

Tutarlı devrimciler olabilmek için, buna kararlı olmak yetmez: tutarlı bir dünya görüşüne sahip olmak ve onu yaşantımıza geçirmek gerekir.

5) *SOSYALİST İDEOLOJİK EĞİTİMİN AMACI*

Marksizmin bilimsel bir ideoloji olduğunu söylemiştik. O halde, onu Engels'in dediği gibi «bir bilim gibi ele almak», gerekli dikkati vererek, ciddiyetle, büyük bir sabır ve kararlılıkla bir bilim gibi incelemek gerekir.

«Bilime giden düz yol yoktur, ve ancak onun dik patikalarında yorucu tırmanmaları göze alanlar aydınlık doruklarına ulaşabilirler.»*

Bir bilim, hiç bir zaman metotsuz, disiplinsiz, savruk bir çalışmayla kavranılamaz. Fiziği öğrenirken madde, hareket, güç, kuvvet vb. gibi kavramları sırayla öğrenerek gideriz. Sonra sıra fiziğin kanunlarına, problemlerin çözümüne gelir. Burada izlenen sıra belli bir amaca yönelik, basitten karmaşığa giden bir yöntemin ifadesidir. Ancak bir amaca ulaşabilmek için kullanacağımız yöntemler, farklı zaman dilimleri veya farklı koşullar nedeniyle birbirinden farklı nitelikte olabilirler.

A.g.e. Sayı: 20 Sa. 41-42

Marx. Kapital Birinci Cilt. «Fransızca Baskıya Önsöz». Sol Yayınları. Temmuz 1975. Sa. 28

Sosyalizm biliminin öğrenilmesi amacıyla yapılması gereken teorik eğitim çalışmaları da belirli bir yönteme göre yapılır. Eğitim grubunun niteliklerine yer, zaman vb. gibi koşullara göre değişebilecek olan bu yöntemlerden beklenen: Hızlı fakat sağlam bir şekilde, konuyu kavrayarak, değişimi sağlayarak yol almaktır. O halde öncelikle kavranılması gereken konuların başında eğitim çalışmalarında izlenecek yöntem konusu gelmektedir.

«Devrim için savaşmayan komünist denmez.» Tüm ustalar, «sarp ve çetin yolu» yürümek için yola çıkan proleter devrimcilere bu cümleyi adeta ezberletirler. O halde eğer sömürülenlerin yanında sömürenlere karşı savaşacaksak, eğer Kürdistan'da sömürgeci esaret zincirini kırmaya kararlıysak, eğer sınıflı toplumu «asar-ı atika müzesine» kaldırmaya kararlıysak, önce devrime hazırlanmalıyız. Eğer devrimci harekete yeteneklerimiz ölçüsünde vereceksek, yeteneklerimizi geliştirmeliyiz. Eğer (bilgimiz ölçüsünde) her koşulda doğru karar verebilmek devrimin başarısı için şartsa, bilgimizi artırmalıyız. Eğer eski alışkanlıklarımız devrimci savaşımıza zarar verecekse, alışkanlıklarımızı değiştirmeliyiz. Yeteneklerimizi geliştirmek, bilgimizi artırmak ve zararlı alışkanlıklarımızdan uzaklaşabilmek için de tutarlı bir dünya görüşüne, bilimsel sosyalizme sıkı sıkıya sarılmamız gerekecektir.

Stalin'in de söylediği gibi, devrimci hareketin yönünü belirleme gücünü, gelişim çizgisini güvenliğini ancak teoriye dört elle sarılmakla sağlayabiliriz.

> «Çünkü teori ve yalnız teori, sadece, sınıfların bu gün hangi yönde ve nasıl hareket ettiklerine değil, aynı zamanda bu sınıfların en yakın bir gelecekte hangi yönde ve nasıl hareket edecekleri pratiğini anlamamıza yardım edebilir.»*

Yani, devrimci, teoriyi devrim yapmak için devrimci mücadeleye ışık vermesi için öğrenmek zorundadır.

O halde, teoriyi öğrenmemizdeki temel amaç onu devrimci pratiğe uygulamak olacaktır. Teoriyi teori yapan da zaten bizzat insan eylemi değilmidir?

Stalin. a.g.e. Sa. 25

«Toplumsal hayat herşeyden önce eyleme dayanır - diyor, Marks.- Teoriyi mistisizme götüren bütün esrar, insan eyleminin içinde ve bu eylemin anlaşılması ile akla uygun bir çözüme kavuşur...

«Eylem içindedir ki insan, düşüncesinin doğruluğunu, yani gerçekliğini ve kuvvetini, geçerliğini ispat etmelidir. Eylemden kopuk düşüncenin gerçekliği veya gerçek-dışılığı üzerindeki tartışmanın tek yeri medresedir.»*

Teorik eğitimin temel amaçlarından birisinin de bireysel değişimi, kişinin öz devrimini sağlamak olduğunu unutmamak gerekir. «eski dünya görüşünden miras kalan geleneksel ibarelerin etkisinden» (Engels) kurtulabilmek, burjuva ideolojisinin ve propogandasının olumsuz etkilerini, eski kötü alışkanlıklarımızı silip atabilmemiz için teoriyi öğrenmekle kalmamalıyız. Öğrendiğimizi yaşama ve öncelikle kendi yaşamımıza uygulamak zorundayız. Daha önceden de belirttiğimiz gibi, bu nokta meselenin özüdür, temelidir.

Sosyalist davranışın ilkelerini, devrimci dürüstlüğü, kollektif çalışma ve davranma alışkanlığını, devrimci disiplini, kararlılık ve azmi, hoş görü ve alçak gönüllülüğü, çalışma ve «öğrenmede planlı uygulamada titiz olmayı» düzenliliği, sabırlılığı, doğaya ve topluma bakarken araştırıcı, eleştirici ve yözlemci bir bakış açısını, uzak görüşlülüğü vermeyen kısaca; kişiyi değiştirmeyen, eski pisliklerden arındırmayan teorik eğitim çalışması, amacına ulaşmamış bir çalışma sayılmalıdır. *Teorik çalışma, devrim için silahlanmadır; eski'nin yıkılması ve yeni'nin kurulması çabasıdır.*

Buraya kadar söylediklerimizi Kalinin'e özetletelim. Marksizm-Leninizmi niçin öğreniyoruz?

«Biz Marksizm-leninizmi, siyasal, sosyal ve kişisel tutumumuzu doğru olarak yönlendirmeye yardım eden bir yöntem, bir araç olarak öğrenmekteyiz. Biz bunun insanın pratik hayatında en güçlü silah olduğu inancındayız ... Marksizmin-Leninizmin öğrenilmesinde başlıca şart, bu gün, şu anda hayatın çeşitli alanla-

---

* Marx. «Feuerbach Üzerine Tezler». (VIII ve II nolu.) Marx - Engels. **Felsefe ncelemeleri.** Doğan Yay. Sa. 67-68

rında gündemde bulunan sorunların çözümüne yanaşmada onun klavuzluğuna ihtiyaç duyulmasıdır.»*

Genellikle; devrimci pratiğin, devrimin teorisinden bağımsız olamayacağı gerçeğini, teori ve pratiğin diyalektik birliğini, teorik olarak çok iyi biliriz. Ancak iş bunun uygulamasına teorinin öğrenilmesi çabasına kalınca, «incelemede gevşek, çalışmada pasaklı» oluruz.

Teorik çalışma, Marksizmin kurucularının ve onu geliştiren önderlerin, tarihsel, ekonomik, sosyal ve politik görüşlerinin, ve devrim pratiklerinin kavranılması, özümlenmesidir. Bu görüşlerin yardımıyla, bütün ülkelerin işçi sınıfı hareketlerinin ve bağımsızlık savaşlarının izlenmesi, bu deneylerden dersler çıkarılmasıdır. Ve bu genel perspektif içerisinde, Türkiye özelinin (tarihsel, ekonomik, sosyal, politik gerçeklerinin) araştırılması, incelenmesi, öğrenilmesidir.

Bilimsel sosyalizmi en iyi ve en doğru olarak, bu teoriyi kuran ve geliştiren ustaların eserlerinden öğrenebiliriz. Bu teorinin kurucuları olan Marx ve Engels ile sosyalizme katkıda bulunan, onu geliştiren devrimci düşünürler, Lenin ve Stalin'in eserleri, temel kaynaklarımız olacaktır. Ayrıca, dünya devrim hareketinin zengin deneyi hiç bir zaman devrimci teoriden ayrı olarak düşünülemez. Bu nedenle, dünyadaki, başarıya ulaşmış veya sürmekte olan tüm işçi sınıfı hareketleri ve bağımsızlık savaşları, bizim çalışma alanımızı teşkil edecektir.

«Tecrübelerden yararlanabilmek için, bunları sadece bilmek ya da en son kararları kopya edivermek yetmez. Gereken şey, bu tecrübeleri, eleştirici bir gözle inceleyebilmek ve bunları bağımsız olarak gözden geçirebilmektir. Çağdaş işçi sınıfı hareketinin ne muazzam ölçüde büyüdüğünün ve dallanıp budaklandığını gören kimse, bu görevi yerine getirebilmek için ne büyük teorik güce ve siyasi tecrübeye (aynı zamanda devrim tecrübesine) muhtaç olduğunu anlayacaktır.»**

---

* Kalinin. **Devrimci Eğitim, Devrimci Ahlak.** Ser Yay. Sa. 43-44

** Lenin. a.g.e. Sa. 36-37

Yakın geçmişte devrimci hareket açısından çok önemli yıllar yaşayan ülkemizde geçmişten (deneylerden) yararlanmak, ne yazık ki aşağı yukarı, hiç bir devrimci siyaset açısından mümkün değildir. Çünkü bu siyasetlerin bir kısmı, geçmişi tabulaştırıp dokunulmazlığını ilan ederken bir diğer kısmı; (sosyal - şovenler ve sosyal reformistler *birliği*) geçmişe ve birbirlerine küfür konusunda burjuvazinin dahi yetişemeyeceği kadar hızla yarışmaktadırlar. Devrimci geçmiş küçük-burjuva ihtilalciliği olarak nitelendirilmiş, devrim önderleri maceraperest olarak adlandırılmışlardır.

Buna karşılık sadece KURTULUŞ, geçmişi eleştirici bir gözle incelemiş, geçmişin olumsuz yanlarını reddetmiş, olumlu yanlarına bağrını açmıştır. Böylece, devrimci hareketin (özellikle nitelik açısından) bir üst düzeye tırmanmasında kendi payına tarihi sorumluluğunun kendisine yüklediği görevleri eksiksiz olarak yerine getirmeye çalışmıştır. *

Deneylerden yararlanmak sorunu, ulusal anlamda olduğu kadar (hatta daha da fazla olarak) uluslararası anlamda da önemlidir.

> «Sosyal demokrat (Marksist - K.) hareket, aynı zamanda özü bakımından uluslararası bir harekettir. Bu, sadece, ulusal şovenizmle mücadele etmemiz anlamına gelmez, aynı zamanda genç bir ülkede yeni başlayan hareketin, ancak öteki ülkelerin tecrübelerinden yararlanabildiği taktirde başarılı olabileceği anlamını da taşır.»**

6) *EĞİTİM GRUPLARININ OLUŞTURULMASI*

Eğitim çalışmalarında, eğitim gruplarının oluşturulması sırasında bazı önemli sorunlar doğmaktadır. Bu sorunların arasında ençok görüleni, bireylerin kültür ve sosyalist teori bilgi düzeyi dikkate alınmadan grup oluşturulmasıdır.

Çalışmalar, seviyeleri farklı çeşitli gruplarla (ve çeşitli yöntemlerle) yapılabilir. O halde, çalışmanın

---

* Bakınız. Kurtuluş Sosyalist Dergi. Sayı: 10 «Yol Ayrımı». Kurtuluş Sosyalist Dergi. Sayı: 2 Evrim Devrim Üzerine»

** Lenin. a.g.e. Sa. 36

hangi düzeyde yapılacağı, bu çalışmaya hangi nitelikte arkadaşların katılacağı, ve çalışmadan istenen pratik yarar önceden saptanmalıdır.

İdeolojik eğitim çalışması genel olarak iki biçimde yapılabilir: geniş kitle çalışması, dar grup çalışması. Bu iki çalışmanın hedefi ve amaçları genelde aynı ise de araçları farklıdır. Birinci tür çalışmada konferanslar, seminerler, bildiri ve bültenler, yayın organları vb. araçlar kullanılırken, ikinci tür çalışmada genellikle kullanılan tek araç (ve en önemli olanı), yoğun tartışmaların yapıldığı dar grup çalışmaları ve araştırmalardır.

Grupların oluşturulmasından *önce* nelere dikkat etmeliyiz? Elbette kaç grup oluşturulacağının saptanabilmesi için; *birinci olarak,* elimizde mevcut olan ve bu tür çalışmalarda kullanılabilecek yer (ev, dernek, vb.) sayısını belirlememiz gerekir. Evlerin fazla deşifre olmaması için, buralarda küçük gruplarla çalışma yapmalıyız, ve her eve bir gruptan fazla çalışma vermemeliyiz. Evin kullanımına özel bir itina göstermeliyiz. Eve geliş gidişlerimizde dikkat çekmemeliyiz. *İkinci olarak* da, ideolojik eğitim çalışmamız eğer eğitimciye ihtiyaç gösteriyorsa, bu eğitimcileri saptamamız, onlarla konuşup çalışmaya katılmalarını sağlamamız gerekiyor. Yer ve eğitimci sorunu halolduktan sonra eğitim gruplarını örgütleyebiliriz.

Grupların oluşturulması sırasında nelere dikkat etmeliyiz? Bireylerin seçiminde ölçü ne olmalıdır? Elbette bu konuda hazır reçete vermek mümkün değildir. Herşeyin, çok kesin formüller çerisinde hareket ettiği doğa bilimlerinde dahi, pratik, her türlü reçeteyi silip atmaktadrr. Eğitim gruplarının oluşturulmasında yüzlerce farklı biçimle karşılaşmamız doğaldır. Ancak en geneli bilirsek, özeli, bu genele kıyaslayarak doğru değerlendirebiliriz. Bizim de amacımız budur. Önümüze çıkacak yüzlerce değişik nitelikli grubu tartışmak değil, sadece en genel bilgileri vermek durumundayız.

Gruplar neye göre düzenlenecektr? Bu konuda üç ölçüden söz etmek mümkündür :

I — bireylerin teorik düzeylerine göre,

II — bireylerin çalışma alanlarına göre,

III — her iki ölçüye göre karma olarak, oluşturulması.

I — Bireylerin sosyalist teori bilgi düzeylerine göre grup oluşturulması halinde, dört grup saptamak mümkündür. Bu dört grubu da, *eğitimin niteliğine göre* iki grup altında toplayabiliriz :

1) *Temel eğitim çalışması* vermek zorunda olduğumuz bireyler, niteliklerine göre iki grup olarak saptanabilirler.

A GRUBU : Sosyalizm ile yeni ilişki kuracak; diyalektik ve tarihi materyalizmi ve ekonomi - politiği hiç duymış ve yeni öğrenecek; din, devrim gibi konularda devrimci tavırı bilmedikleri için endişeli ve şüpheci; Sovyetler'deki «şapka meselesi» nin (!) açıklanmasını büyük bir merakla bekleyen; ekonomik sömürüye karşı ama, bu işin, sınıflarla ve devletle olan bağıntısını kavramamış; idealizmin kesinkes boyunduruğunda ve bunun bilincinde değil; resmi burjuva eğitiminden yeterince geçmemiş (genellikle en fazla ortaokul mezunu); «inşallah hakkımızı alacağız», grubu.

Genellikle, sınıf bilinci almamış işçiler, anti - faşist nitelikteki «sıradan» halkımız, kuruluş aşamalarında taşra derneklerinin üyeleri vb. aşağı yukarı bu niteliklere sahiptir.

B GRUBU : «Sosyalizm» adıyla ilişki kurmuş ancak sosyalist teoriyi bilmeyen; kulaktan dolma bilgilerine rağmen bilimsel sosyalizme ilişkin kitap okumamış, veya sistemsiz olarak bir iki tane okumuş; dine ve her türlü «eski» geleneğe karşı şiddetle çıkabilen; devrim saflarına katılmış ve bu saflarda şu veya bu ölçüde mücadele veren; az çok burjuva eğitiminden geçmiş (veya kendisini biraz yetiştirmiş), devrimcilerden oluşan grup.

Genellikle, lise ve yüksek okullarda okuyan yarı - aydın nitelikli devrimciler bu kategoriye girer.

2) *Üst düzeyde siyaset eğitimi* vermek zorunda olduğumuz bireyleri de niteliklerine göre farklı düzeyde iki grup içerisinde toplayabiliriz:

C GRUBU : Felsefe, ekonomi - politik ve sınıf mücadelesi tarihiyle ilgili teorik eğitimden geçmiş, en genel hatlarıyla KURTULUŞ'un görüşlerini bilen fakat bu görüşleri yeterince detaylı olarak öğrenmek isteyen Kurtuluşçu arkadaşlardan oluşturulan grup.

D GRUBU : KURTULUŞ hareketinin görüşlerini detaylı olarak bilen, gazete'yi ve dergi'yi sürekli olarak izleyen, hareketin belli görev ve sorumluluklarını üstlenmiş kişilerden oluşan, kadroların, çalışma alanlarında yetkinleştirilmesi ajitasyon, propaganda ve örgütleme yeteneklerinin geliştirilmesi için oluşturulan grup.

II — Grupların, bireylerin çalışma alanlarına göre oluşturulması halinde, memurlar, işçiler, öğrenciler, kadınlar, sendikacılar, sanatçılar vb. ayrı gruplar oluştururlar.

Zorunlu olmadıkça böyle bir gruplandırmaya gitmemek gerekir. Böyle bir gruplandırmadan beklenen yararlar şunlar olabilir: Bireyler ortak çalışma alanına göre saptandığından, o alana özgü sorunları detaylı olarak tartışabilirler; eğitim çalışmasının ağırlığını kendi çalışma alanlarında tutup, örnekleri de ortak alanlarından seçerler ve bu, sorunların rahatça kavranılabilmesini sağlar.

Özel eğitim isteyen çalışmaları bu gruplandırmaya göre oluşturabiliriz. Örneğin, sendikal çalışma yapacak insanların yetkinleştirilmesi için yapılacak bir çalışma, genellikle bu iş için seçilmiş insanlardan, sendikacılardan oluşur. Bunların eğitiminde de, çalışmanın yoğunluğunun, sendikal sorunlar üzerinde toplanacağı açıktır.

III — Eğitim gruplarının oluşturulmasında reçeteci zihniyetle düşünmemek, hayatın önümüze çok değişik biçimler çıkaracağını unutmamak gerekir. Yukardaki iki gruplandırma da, sadece bizlere genel bir fikir vermesi için yapılmıştır. Grubun oluşturulmasından so-

rumlu olan kişi, amaca en uygun grubun kurulabilmesi için konuyu önce enine boyuna düşünmeli, genel olarak devrimci hareketin, özel olarak da grup üyelerinin gelişimini hızla sağlayacak gruplamayı yapmalıdır. Örneğin, hem bireylerin niteliklerine göre hem de çalışma alanlarına göre gruplandırma yapılabilir, ki zaten pratikte de zorunlu olarak bu biçimde kurulmuş gruplarla karşılaşıyoruz.

Gruplandırmanın doğru yapılabilmesi, direkt olarak çalışmanın verimliliği ile bağıntılıdır. Örneğin, bir memur ile bir öğrencinin aynı grupta yer alması fazla bir sorun yaratmaz. Fakat, A Grubuna girebilecek niteliklere sahip bir kişiyi diğer gruplara, örneğin C Grubuna alırsak ne olur? Bunun sonuçları olumsuz olacaktır. Henüz sosyalizm kelimesini dahi besmeleyle ağzına alan bir insan, kendini birdenbire, devrim, materyalizm, kürt ulusu vb. konularının tartışıldığı bir grupta bulunca büyük bir ihtimalle cin çarpmışa dönecek, ürküp uzaklaşacaktır.

Aksini düşünelim, C Grubuna girebilecek bir arkadaşı (zorunlu bir neden yokken) A Grubunda eğitim yapmaya zorlarsak, onun gelişimini (yavaşlatmak değil) durdururuz, zamanını boşa harcamış oluruz. Oysa devrimin, belki de hiç affedemiyeceği bir olay, zamanın boşa harcanmasıdır. Eğer o arkadaşımızın «boş» zamanı varsa, ve «nasıl olsa boş zamanım var, değerlendireyim» diye böyle bir çalışmaya giriyorsa yanlış yàpıyor, deriz. O, «boş» zamanını daha geliştirici bir işde (örneğin, marksist klasiklerden okumak, araştırmak, devrimin propagandasını ve ajitasyonunu yapmak, kitleleri örgütlemek gibi,) kullanmalıdır. Yani, bir proleter sosyalistinin boş zamanı yoktur.

Gruplar, mümkün olduğu kadar dikkatle kurulmalı, yer ve zaman sorunları zorlamıyorsa kalabalık olmamalıdır. A ve B Grupları 20 kişiye kadar (dernek gibi yerlerde çalışılacaksa) çıkarılabilir, fakat, C ve D Grupları kesinlikle 5 - 6 kişiyi geçmemelidir.

Grup üyelerini uyaracağımız ilk ve en önemli konu; çalışmanın disiplinin sağlanmasıdır. Grup halinde

yapılacak ideolojik eğitim çalışmasında herhangi bir bireyin yapacağı en ufak bir liberal davranış, salgın bir hastalık gibi hemen yayılacak, diğer arkadaşlara da bulaşacaktır. Bu durumda, çalışma sorumlu da dahil tüm grubun, disiplin konusunda aşırı (ama esnek) bir titizliğe sahip olması gerekir.

Mademki bilinç, dışımızdaki maddi evrenin, dış koşulların bizim beynimizdeki yansımasıdır, ve mademki dış koşullar (ve herşey) sürekli olarak değişmektedir, o halde; dışımızdaki sürekli değişen koşullarla düşüncemiz arasındaki uyumu sağlamak için, bilgilerimizi sürekli olarak yenilemeliyiz; Öğrenmeye ara verdiğimiz takdirde, değişen koşulların gerisinde kalacağımız için pratiğimiz başarısızlıkla sonuçlanabilecektir. Bu sonuca düşmemek için sosyalist eğitim çalışmalarına bir kez karar verdikse aksatmadan sonuna kadar götürmeliyiz. Çalışmaların sürekliliği, disiplini, ciddiyeti zedelenirse, çalışmadan beklenen yarar sıfıra inecektir.

7) *EĞİTİMCİ VE NİTELİKLERİ*

Her grubun başında, grubun çalışmasından sorumlu olan br gözlemcinin (eğitimcinin) bulunması gerekir. İlke olarak, sosyalist eğitim ve eğitimcilik işi kollektif bir çabanın ürünü olmakla birlikte, çalışmaların verimliliği açısından, pratik, ayrıca bir gözlemciyi gerekli ve zorunlu kılmaktadır.

Gözlemcinin seçimi gruplara göre değişir. Eğitimciden istenen nitelikler, grubun niteliklerine uygun olmak zorundadır.

Eğitimci, teorik ve pratik bilgisiyle grubun ortalama düzeyinin üzerinde olmalıdır. Eğitimci, bir amir, bir «başkan» değildir ve olmamalıdır. O, grubun hem öğretmeni hem de öğrencisidir. Onun görevi sadece bazı bilgileri aktarmak değil, esas olarak, davranışlarıyla gruba örnek olmak, grup içinde disiplini, ciddiyeti, kollektivizmi sağlamak, yoldaşlık bağlarını pekiştirmek, zihinsel değişimin yanısıra davranışların da değişmesine yardımcı olmaktır. Bu nedenle, eğitimcide sosyalist dürüstlük, kararlılık, çalışmada titizlik, davranış-

larda tutarlılık, esneklik, sabır, hoşgörü gibi nitelikler mutlaka aranmalıdır. Ciddi bir siyasi hareket, eğitimcilerini saptarken, sadece, kişilerin teorik düzeylerine bakarak karar veremez. Elbette bütün sorunlarda olduğu gibi, bu konuda da mükemmelliyetçilikten sıyrılmak, elimizdeki olanakları gerçekci bir şekilde ve devrimci hareketin uzak ve yakın çıkarlarını dikkate alarak karar vermek zorundayız. Hele de kadro sıkıntısı çektiğimiz şu günlerde, insanlara devrimci olanaklar tanımak, kendilerini geliştirmeleri için insiyatif vermek sorunu, eğitimci seçiminde de düşüncelerimizi (ölçülerimizi) etkileyecektir.

Eğitimci, çalışmaları *sürekli* olarak izlemeli ve grubun ve grup üyelerinin gelişim çizgilerini saptayabilmelidir. Sürekli olarak, deney alışverişinde bulunulmalı; hataların, anında düzeltilmeleri için yoğun çaba harcanmalıdır. Hiçbir şey hatalara göz yummamız için neden olmamalıdır.

Öğretirken öğrencilere malederek öğretmeli, onları düşünmeye zorlamalı, yargılama - çözümleme yoluyla gerçekleri bulup çıkarmalarına sadece yardımcı olunulmalıdır. Tartışmalara aktif katılımı sağlamalıdır.

Eğitimci alçak gönüllü olmalıdır. Çok biliyor görünmeye kalkmamalı, öğrenmek için gelen insanların, aslında çok iyi birer öğretmen olduklarını unutmamalıdır. Öğrenmeye niyetimiz varsa, bunu bize en fazla, öğrenmek isteyen arkadaşlarımız sağlayabilir. Onların aktardıkları deneyler, derinleştirilen tartışmalar, sorulan sorular konuyu daha iyi kavramamıza yardımcı olacaktır. Bu nedenle de, cevaplayamadığımız sorularla karşılaşınca, cevabını bilmediğimizi dürüstçe açıklamak, cevabın araştırılmasında grup üyelerinden yardım istemek (örneğin, cevabın araştırılmasını arkadaşlardan birine görev olarak vermek) gerekir.

Eğitimci, gruplarda meydana gelen bir - iki aksaklıktan yola çıkarak, hemen genellemeler yapmamalı, sık sık yöntem değiştirmemelidir. Örneğin eğitim grubunun sayısında bir azalma varsa, paniğe kapılmadan, şöyle düşünebilir: «Grup üyelerinin çalışma koşulların-

da bir değişiklik var mı? (Örneğin, bir memur çalışmasında veya üyeleri arasında işde çalışanların da bulunduğu bir çalışmada, çalışanların birkaçının mesaisi değişmiş ve bunun bilgisi henüz gelmemiş olabilir.) Eğitimci belli bir teorik ve pratik yeterliğe sahip midir? Grup üyeleri, eğitimin gerekliliği ve önemi konusunda ikna edilebilmişler midir? Onlara güven verilebildi mi? Grup üyelerinin devrimci çalışma sorumluluğu, disiplin anlayışları bizim isterlerimizle bağdaşıyor mu? vs.» Bu ve buna benzer sorular sırayla cevaplanarak, grubun sayısal azalışının nedenlerini saptamalı ve gerekli önlemleri, bu cevapların verdiği sonuca göre almalıyız.

Eğitimci, grup üyelerinin hiçbirine karşı duygularını açığa vurmamalıdır. Grubun tamamına karşı aynı yoldaşca sorumluluğu duymalıdır. Hepsinin sorunlarıyla (bu sorunlar özel de olabilir) ayrı ayrı ilgilenmeli, sorunlarının çözümünde arkadaşlarına yardımcı olmalıdır.

Eğitimcilerin, proleter devrimci hareketimizin ideolojik - politik çizgisini, ilke ve direktiflerini çok iyi bilmesi gerekir. Yorumları bu ilkeler ışığında yapmalıdır. Bundan dolayı da eğitimcilerin sık sık denetlenmesi, ve eğitilmesi gerekir. Herhangi bir Kurtuluşçu arkadaşımızın bazı temel konuları bilmemesi, eksik veya yanlış bilmesi kötüdür ama bu eksiklik kolayca giderilebilir. Oysa, bir eğitimci yanlışlarını sürekli olarak yayar ve bu hareket açısından çok önemli tehlikeler yaratabilir. Bu yanlışın düzeltilmesi de çok zordur.

Eğitimci arkadaşın en önemli görevi, grubunu iyi tanıyıp, grup üyeleri arasından, hareketin çeşitli alanlarında kullanılabilecek ilişkileri ve nitelikleri ortaya çıkarmak, bunları işlemek, geliştirmek, kullanılır hale getirmek ve hareketin emrine sunmaktır. Grup üyelerinin, ne işle uğraştıkları, hangi işlere daha yatkın oldukları, yakınlarının meslekleri, sahip oldukları olanaklar vb, tek tek öğrenilmelidir. Örneğin bir arkadaşımızın işçi olan kardeşi sendikal örgütlenmede yararlı olabilir. Matbaacı bir baba, yüksek bürokrat bir amca devrimci harekete birçok yarar sağlayabilir. Araba-

sı olan bir arkadaşın arabası, ressam bir arkadaşın yeteneği, doktor veya esnaf bir arkadaşın mesleği vb., hepsi, devrimci hareketin şu veya bu alanında, şu veya bu zamanda kullanılabilecek önemli olanaklardır.

Eğitim çalışmaları örgütleme ve ajitasyon görevlerini de yerine getirse de, asıl görevi propagandadır. Eğitim ve propagandamızın maddi temeli, anti-emperyalist anti-oligarşik demokratik halk devrimidir.

Eğitimci her grupta aynı öneme ve role mi sahiptir? Elbette evet. Fakat, farklı gruplar için eğitimcinin görevi ve ondan istenen nitelikler değişecektir. Örneğin, A Grubu için, standart düzeyde teorik yetkinliğe sahip ama ikna gücü fazla ve çok sabırlı bir eğitimci istenirken, C ve D Grubu için eğitimciden özellikle istenen şey, herşeyden önce üst düzeyde ideolojik-politik yetkinlik ve siyasi mücadelede zengin deneylere sahip olma nitelikleridir.

A ve B Grubunda eğitimci, çalışmanın başından sonuna kadar değişmemelidir. Çalışmayı sonuna kadar izlemesi, ona, kişileri yeterince ve tek tek tanıma olanağını verecektir. C ve D Grubunda, çalışmanın niteliği çok değişecektir. C Grubunda, siyaset görüşlerini yeterince bilen, bütün veya belli konularda kitle seminerleri verebilecek düzeyde konusunu derinliğine kavramış, pratiğiyle de kendisini kabul ettirmiş, siyaseti temsil edebilecek niteliklere sahip kişilerin gözlemciliğine ihtiyaç vardır. Fakat, daha sonra görebileceğimiz gibi, bu grubun eğitim programının niteliğinden dolayı, seminer için sık sık değişik insanlar gelebilir. Bunun olumsuz yanı şudur; grubun genel gelişim çizgisi saptanamaz. D Grubunda ise, çalışmalarda, her toplantı için bir toplantı yöneticisi seçilir ve bu her toplantı için değişir. Bu grupta eğitim işi tamamen kollektif bir yapı kazanmıştır.

8) *EĞİTİM PROGRAMLARI VE PROGRAMIN UYGULANMASINDA DİKKAT EDİLECEK NOKTALAR*

Bir devrimci yaşantısının her alanında ve her zaman düzenli, disiplinli ve yöntemli bir çalışmadan yana olmak zorundadır. Bu ilke devrimci çalışmanın her alanında aranır ama, ideolojik eğitim çalışmalarında sadece aranmakla kalmaz, onsuzluk düşünülemez.

Tüm ideolojik eğitim çalışmalarının her biri için önceden bir çalışma programı çıkarmak gerekir. Hangi konuların hangi sıraya göre anlatılacağı; konularda özellikle verilmesi gereken ağırlıklı noktalar; her çalışmanı süresi ve çalışma bütününün tamamlanma süresi; çalışma sırasında izlenilecek temel ve yardımcı kaynaklar vb. konuları bu programda açıkça belirtmeliyiz. Program deyince akla hemen yazılı programlar gelmemelidir. Sadece kafada oluşturulan bir program da bize yeterlidir.

Farklı ölçülere göre kurulmuş olan farklı eğitim gruplarının her birinde ayrı bir eğitim programının uygulanacağı açıktır. Şimdi A Grubundan başlayarak çeşitli gruplar için *örnek* ideolojik çalışma programları saptayalım. Ancak hemen şunu bir kez daha hatırlatalım: Bu program örnekleri bizlere bir fikir vermesi açısından önemlidir. Ancak bu program örneklerini değişmez programlar olarak görmemeliyiz. Çalışmanın sorumluluğunu üstlenen kişi ve bizzat çalışmaya katılanlar dikkatle inceleyip bu programlarda verilen mantığa uygun bir biçimde kendi programlarını kendileri yaratmalıdırlar.

I) *A Grubu için örnek ideolojik eğitim programı:*

Bu grubun çalışmalarında iki yöntem izlenebilir:

a -) A Grubunun en geri kesimi ile yapılacak olan çalışmalar, önceden hazırlanmış, buna rağmen ilân edilmiş bir programa dayanmayan «sohbet» toplantıları biçiminde gerçekleştirilebilir. Hemen belirtelim ki buradaki «sohbet» terimini yanlış kavramamak, günlük dil-

deki sohbet kavramından biraz farklı olarak ele almak gerekir.

Bütün çalışmaların günlük dilde kullanıldığı anlamıyla sohbet havası içerisinde verilebilmesi, elbette istenen bir şeydir. Ve bu daha çok eğitimcinin pratiğine, yeteneklerine bağlıdır.

Ancak, burada, eğitimde bir yöntem olarak «sohbet», aslında; önceden düşünülerek saptanmış; eğitime şimdilik çeşitli nedenlerle hazır olmayan bireylerin sistemli, programlı eğitimlere hazırlandırılması ve eğitime özendirilmesi amacına yönelik olarak saptanmış belirli konulardan oluşacaktır.

Böyle bir hazırlığa neden gerek görmekteyiz? Bu, sosyalist eğitim pratiğimizin ortaya çıkardığı ve belirli koşullarda baş vurulması zorunluluk haline gelen bir yöntemdir. Çünkü, A Grubunun bir kesimi, bir sosyalist eğitim çalışmasından geçmeye yanaşmayacak insanlardan oluşur. Hatta, ne pahasına olursa olsun eğitilmeleri zorunlu olan bu unsurlar, böyle bir eğitimi, burjuva propagandasının da etkisinde kalarak «beyin yıkamak» diye niteleyebilirler. Bunlar, örneğin ekonomik çıkarları gereği sadece sendikal örgütlenme amacıyla ilişki kurulmuş devrimci olmayan kişiler olabilir. Veya çeşitli nedenlerle ve çeşitli biçimlerde ilişki kurulmuş olan ilerici yanlarına rağmen «siyasetle uğraşmaktan» ısrarla kaçınan aileler olabilir. Onların siyasetle uğraşmaktan, hele de sosyalizmle ilgilenmekten ısrarla kaçınmalarına rağmen, bu insanların devrimci eğitimden geçirilmeleri zorunlu bir gereksinimdir. Onlar istemiyorlar diye ilişkide olduğumuz işçilerin, emekçilerin eğitimleri sorunu savsavlayacak değiliz elbette.

Bu durumda, sendikal sorunlar veya başka nedenlerle ilgili olarak yapılan toplantılarda (ki bu toplantıların hiç olmazsa üç - beş kere tekrarlanacağından emin olmalıyız veya tekrarlanmasını örgütlemeliyiz) kafamızda planladığımız birkaç konuyu uygun yöntemler bularak ve sırayla verip, onların öğrenmeye ilgileri artırılabilir.

Bu yöntemin, diğer bütün eğitim yöntemlerinden temel farkı: ı—) eğitim adı ilan edilmeden sürdürülmesi, eğitildiklerinin söylenilmemesi, ıı—) eğitimin kafada oluşturulmasına rağmen «ilân edilmiş» bir programının olmamasıdır Başka bir deyişle bu yönteme «programı ilan edilmemiş programlı açlışma» da diyebiliriz.

Bu tür toplantılarda yapılan sohbet sırasında ortaya bir konu atılır ve tartışılır. Veya herhangi bir gazeteden veya yayın aracından sohbet konusuna uygun bir biçimde özel olarak seçilmiş bir haber veya yorum okunur ve üzerinde konuşulur. Herkesin tartışmalara katılmasını sağlayıcı yöntemler denemeliyiz. Çalışmanın sorumlusu olan kişi tartışmalara önce müdahale etmez sadece yabancı kavramları açar, tartışma konusunu anlaşılır hale getirir, disiplini (kendini benimsetip belirli bir otorite kurarak) sağlar. Herkes görüş bildirdikten sonra ortak görüşleri toparlar, yanlışları gösterir ve doğrulara katılır.

Bu çalışmalarda dikkat edilecek en önemli konu şudur: Tartışma kontrol altına alınamazsa dallanıp budaklanır, gereksiz yerlere gider, yıllarca görüşlerine hiç değer verilmemiş bu insanlar, görüşlerini anlatırken uzatabilirler. Eğitimci insiyatif kullanmalı, bunu yaparken de kendi istediği konu üzerine getirilmeli, bunu yaparken de alçak gönüllü olmalı, kimseyi kırmamalıdır. Daha önceki toplantılarda hangi konuların tartışıldığını aklında tutmalı (veya kısa notlar almalı), daha önce saptadığı sıraya göre tartışma konularını gündeme getirmelidir.

Bu tür bir çalışmadan sonra, grubu yeniden gözden geçirerek, A Grubu için hazırlanmış olan *programlı* çalışmayı başlatırız.

Programlı çalışmaya katılmak için, mutlaka bu ön aşamadan geçmek gerekmez. Bunun gerekliliğini grubun genel bilinç düzeyi belirler. Birey, direkt olarak programlı çalışmadan, hatta bu çalışmanın örneğin II. Bölümünden ideolojik eğitim çalışmasına başlayabilir.

Yaptığımız gruplandırmaya göre, ideolojik eğitim çalışmalarında genel süreç şu yolu izler.

	TEMEL İDEOLOJİK EĞİTİM ÇALIŞMALARI				SİYASET EĞİTİMİ		UZMANLIK EĞİTİMİ
Sohbet Toplantıları	A Grubu programlı Eğitim Çalışması	→	B Grubu Çalışması	→	C Grubu Çalışması	→	D Grubu Çalışması

b —) Programlı çalışmada ise, eğitimci tarafından saptanan bir program önceden açıklanır ve bu program periyodik olarak yapılan toplantılarla uygulanır.

Şimdiye kadar anlattığımız A Grubunun her iki çalışması ve daha sonra anlatacağımız B Grubu çalışmaları *Temel Eğitim Çalışmaları* içerisinde yer alırlar. Ve bu gruplarda izlenen program da *Temel Eğitim Programıdır.* Temel eğitim programı; içerisinde yaşadığım toplumu kavramamıza, çelişkileri anlamamıza yardımcı olacak en genel bilgilerin, kavramların verildiği programdır. Sosyalizmi kavratmaya yönelik, her ne şekilde olursa olsun sosyalizm safına ayak basmış insanların bilinçlendirilmesi amacını güden çalışmadır. Sınıf ilişki ve çelişkilerini, toplumsal gelişmenin nedenlerini, sömürünün kaynağını, doğanın, toplumun ve düşüncenin hareket yasalarını, sınıf mücadeleleri tarihini, devrimin genel yasalarını vb. verir. Veriliş sırası ve biçimi farklı olmakla birlikte, bir «temel eğitim programı» nın kapsaması gereken konuları üç temel başlık altında toplamak mümkündür.

1) Felsefe,
2) Ekonomi - politik,
3) Sınıf mücadeleleri tarihi.

Bir örnek verelim; A Grubuna göre oluşturulmuş bir «işçiler için temel ideolojik eğiti mprogramı» en kaba hatlarıyla şöyle saptanabilir :

I. Bölüm:

— Eğitim niçin gereklidir ve amacı ne olmalıdır?
— Üretim nedir? (İnsanın insan oluşu, üretim, üretim araçları, üretim güçleri, üretim ilişkileri, insanın üretimdeki yeri, üretim biçimi vb.)
— İlkel komünal toplum.
— Feodal toplum.
— Kapitalist toplum (Meta, para, sermaye, işgücü, ücret, emek, değer, artı-değer, kâr, fiyat, faiz, rant, işsizlik vb.)
— Kapitalizm ve sınıflar.
— Kapitalizm ve devlet.
— Emperyalizm.
— Sosyalizm.
— İşçi sınıfının temel mücadele biçimleri (İdeolojik, ekonomik - demokratik, siyasi mücadele ve örgütleri)

II. Bölüm:

— Sendikal mücadele nedir?
— Dünyada ve Türkiye'de işçi sınıfı hareketler tarihi.
— Ücret nedir?
— Genel hatlarıyla İş Hukuku.
— Toplu - Sözleşme nedir?
— Grev, lokavt.
— Bugünkü ekonomik, sosyal, siyasal durum ve görevlerimiz.
— Vb.

İki bölümden oluşan bu programın A Grubu verilerine göre oluşturulmuş bir «işçiler için temel eğitim programı» örneği olduğunu tekrar hatırlayalım. Bu programın birinci ve ikinci bölümünün sadece son maddesi A Grubu verilerine göre oluşturulmuş bir öğrenci veya memur grubu için de aynen geçerlidir. Ancak, çalışma alanları farklı olan gruplarda bu programın ikinci bölümü (son şıkkı hariç) değişir ve o alana uygun

temel eğitim konuları getirilir. Yani işçi eğitimi, öğrenci eğitimi, gibi bir ayırımı sadece özellikle verilmesi gereken konular için yapabiliriz. Örneğin, bir öğrenci grubunun eğitim çalışmasında sendikal bilgiler de verilmelidir, ama bu bilgiler bir fabrikadan oluşturulan işçilerle yapılan bir çalışmada mutlaka ve daha ağırlıklı olarak verilmelidir. Aradaki fark sadece budur.

Bu programın verilişinde şu noktalara dikkat etmek gerekir :

1, Bu konuların verilişi sırasında felsefe konularını da eriterek vermeliyiz. Örneğin, üretim güçlerinin gelişimi anlatılırken; «çünkü, değişmeyen hiç birşey yoktur, herşey değişir; doğa, toplum, düşünce, toplumsal kurumlar vb. herşey», diyerek diyalektiğin temel tezlerinden biri olan «Değişim yasasının»da sözü edilmiş olur. Daha sonra da yine yeri geldikçe sık sık bunu (ve aynen bu yöntemle diğer yasaları da) hatırlatırız.

2, Din tartışmalarına, grup üyelerinden zorlama gelse de başlangıçta kesinlikle girmemeliyiz. Onlara bu konudaki görüşlerimizi (yani dinin ne olduğunu değil ama dine karşı tavrımızın ne olduğunu) önceden, ayrı bir konu haline getirmeden, bir sohbet anında vermeliyiz.

3, Din konusu gibi, işiçlerin ve genel olarak Halklarımızın, Sosyalizm konusunda acilen öğrenmek isteyeceği konuları (aile, miras, küçük üretim araçları veya dayanıklı tüketim malları üzerinde özel mülkiyet hakkı vb.) ilk fırsatta fakat ayrı bir konu haline getirmeden günlük sohbet havası içerisinde anlatmalıyız.

4, Çalışmaların odağı, verilmesi gereken temel nokta; devlet ve devletin sınıfsal işlevi olmalıdır. Bütün çalışmalarda sorunlara bu perspektifden yaklaşmalıyız.

5, Çalışmalarda günlük yaşantımızdan pek çok örnek vermeliyiz. Bizim, örneklemelerde sadece gerçekleri vermemiz yeterlidir. Çünkü çarpıtılmadan verildiği

taktirde gerçeklerin kendisi diyalektik ve materyalisttir. Toplumsal gerçeklik neyse öyle verilmelidir. Gerçekliğin gizlenmesi, değiştirilmesi, çarpıtılması veya abartılarak verilmesi doğru bir tavır değildir. Gerçeklik bizden yanadır, diyoruz. Ama pratikte bu böyle değilse, o zaman suçu gerçeğin kendisinde değil, doğru yorumlama ve çözümleme getiremeyen kendimizde aramalıyız.

6, A Grubu çalışmaları süre bakımından kısa tutulmalıdır. Bu grubun üye sayısı yirmiye kadar artırılabilir.

7, Dil sade olmalıdır. Kullandığımız her yabancı kelimeyi hemen açıklamalıyız. Açıklamak kaydıyla Marksist literatürü bolca kullanmaktan kaçınmayalım ve hatta bu konuda özel bir çaba da sarfedelim.* Dil olarak sade, açık ve kısa konuşmak, onların düzeyine inebilmek için yeterlidir. Bilgi pratik yetenekler açısından, sabırlı ve yöntemli bir çabayla onları kendi düzeyimize çıkarmalıyız. Hedefimiz, onları kendi düzeyimize çıkarmak olmalıdır, yoksa onların seviyesine inmek değil.

8, Bu çalışmada halkımızın ekonomik-demokratik taleplerine ve somut ihtiyaçlarına da çözümler aramalı ve günlük hayat ile eğitim çalışmaları arasında diyalektik bir bütünlük kurmalıyız. Çalışmalarımızla pratik hayatı bütünleştirmeliyiz. Eğitim çalışmasını yaşantımızın bir parçası haline dönüştürmeliyiz. En somut talepleri veya gereksinimleri ele alıp bunları genel ile de de devrimci mücadelenin gelişimini ve başarısını enbağlamalıyız.

«Maddesel güç, ancak maddesel güç ile yenilebilir. Fakat kitleleri etkileyebildiği andan itibaren, bizzat felsefenin kendisi de maddesel bir güce dönüşmektedir.

«Teori, ancak bir halkın ihtiyaçlarının gerçekleşmesi ölçüsünde o halkta gerçekleşir... Düşüncenin gerçekleşmeyi araması yetersizdir, gerçeğin düşünceyi araması gerekir.»**

---

* Bu konuda, Lenin'in Ne Yapılmalı? isimli eserinden çok yararlanabileceğimiz söylemeye gerek yok. Örneğin: Yücel Yayınları. Sa. 56. Özellikle dipnot çok önemlidir. Ayrıca Sa. 173-176. vb.

** Marx'dan aktaran, R. Garaudy. a.g.e. Sa. 52

2) *B Grubu için örnek ideolojik eğitim programı*

Bu grupla yapılacak eğitim çalışması da temel eğitim niteliğindedir. Bu çalışmada, marksizmin üç dayanağını oluşturan üç temel konu sırayla izlenir. Şöyle bir örnek vermek mümkündür ;

I. B ö l ü m :

a -) Felsefe

— Marksist felsefi materyalizm
— Marksist diyalektik yöntem
— Felsefi kategoriler (Özel, genel, içerik, biçim, öz, olgu, olağan, rastlantı, olanak, gerçeklik)
— Tarihi materyalizm

b -) Ekonomi - politik

— Kapitalizm öncesi üretim biçimleri
— Kapitalizm
— Emperyalizm

c -) Leninizmin İlkeleri

II. B ö l ü m :

— Devlet
— Ulusal sorun
— Sosyalist ahlak.

B Grubu için düzenlenen bu ideolojik eğitim programı, değişik çalışma alanlarına göre örgütlenmiş de olsa, bütün B Grubu çalışmaları için ortak programdır. Ancak programın ikinci bölümüne, farklı çalışma alanlarının farklı koşulları dikkate alınarak, gerekli görülen «özel» konular da eklenebilir. Örneğin, Çin şabloncularının etkin olduğu bir alanda çalışanlar «Sosyal Emperyalizmin Teorisinin (!) Eleştirisi» konusunu veya «T'K'P nin Eleştirisi» ni özel olarak inceleyebilirler. Ancak bu ekleme konuların fazla olmaması gerekir. Zira C Grubu çalışmalarında, zaten *bütün konu*lar incelenecektir.

A ve B Grubu çalışmaları yapılırken siyaset görüşlerinin verilip verilmeyeceği konusunda bazı yanlış anlamalar ve buna bağlı olarak yapılan tartışmalar vardır. Bazı arkadaşlarımız tarafından bu gruplarda, sadece marksizm-leninizmin genel doğrularının verilip, KURTULUŞ'un görüşlerine hiç değinilmeyeceği gibi, bize ait olmayan yorumlar yapılmıştır. Oysa böyle bir iddianın savunulması, siyasetsizliği kabullenmek demektir. Böyle bir eğitim çalışması da, en iyimser yorumla «devrim için değil, hayır için çalışmak» olacaktır.

Bir kere, eğer siyasetimizin doğru devrimci çizgiyi temsil ettiğini söylüyorsak, marksizm-leninizm doğru devrimci çizgiden ayrı bir şey midir? O halde Leninizmin savunulması aynı zamanda Leninist siyasetin savunulması anlamına gelmez mi? Veya bunun tersi de doğru değil midir?

İkinci olarak, eğer proletaryanın devrimci hareketinin başarısını KURTULUŞ hareketinde görüyorsak, bu hareketin tezlerini kitlelere her fırsatta iletmek ve savunmaktan kaçınmak, özelde KURTULUŞ'un, genelde de devrimci mücadelenin gelişimini ve basarısını engellemek demek olmaz mı?

Böyle bir ilkeyi teorik olarak kabullensek de, hele ki Türkiye'de pratik, bu ilkeyi reddedecektir. Örneğin, felsefe konularını anlatırken diyalektik yöntemin temel ilkelerinden «niceliğin niteliğe dönüşümü», Türkiye'deki yaygın ve aktüel adıyla «evrim - Devrim» tartışmasını nasıl tarafsız anlatabiliriz?

Elbette burada *önce* marksizm-leninizmin bu konuda getirdiği teorik tespitleri «olduğu gibi» (objektif olarak) ve detayıyla veririz. Sonra kendi siyasetimizin bu konudaki görüşlerini ve konu üzerine Türkiye'de yapılan tartışmaları aktaracağız. Buradaki «önce» ile «sonra» arasında yıllar yoktur. Bu süreç bir çalışmanın, bir konunun verilişi sırasında tamamlanır. Tarihi materyalizmi anlatırken sosyal-emperyalizm teorisine (!) değinmeden bu konudaki görüşlerimizi genel hatlarıyla da olsa açıklamadan geçecek değiliz.

O halde, ideolojik eğitimde «A Grubu ve B Grubu çalışmalarında siyaset görüşleri verilmemelidir, esas olarak marksizm-leninizmin genel ideolojik, teorik doğruları anlatılmalıdır» anlamındaki ilkemiz şöyle anlaşılmalıdır: Çalışma bir bütün olarak KURTULUŞ'un politik çizgisinin, görüşlerinin anlatılmasına ayrılmamalıdır. Genel olarak felsefe, ekonomi-politik ve sınıf mücadeleleri tarihi anlatılmalıdır. Ama yeri gelince bu konular içinde, kendi siyasetimizin görüşlerini de aktaralım, tartışalım, savunalım.

Siyasetimizin görüşlerini vermek için acele etmemek gerekir. Sosyalizm bir bilimse, onun bütün bilimlerde olduğu gibi bilimsel yöntemle incelenmesi, öğrenilmesi, öğretilmesi gerekir. Aritmetiğin basit dört işlemini bilmeden, karmaşık cebir problemlerini çözme olanağımız yoktur. Olsa olsa bu problemlerin çözümlerini ezberlememiz söz konusu olabilir. Oysa cebirdeki milyonlarca problemi tek tek ezberleme olanağımız yoktur. Toplumsal hareketin problemlerini çözmek için de aynı şey söz konusudur. Türkiye'deki devlet biçiminin oligarşik dikta mı, faşizm mi olduğunu anlayabilmek ve başkalarına anlatıp kavratabilmek için de öğrenmede başlangıç noktamız genel devlet teorisi olmalıdır.

Bu programın verilişinde şu noktalara dikkat etmek gerekir :

1 — Bütün devrimci eğitim çalışmalarında, özellikle B Grubu çalışmalarında çalışmaların salt teorik (soyut) bazı bilgilerin aktarıldığı çalışmalar olmaktan çıkarılıp, nesnel dünyaya, somuta indirgenmesine özen gösterilmelidir. Pratik günlük yaşam, ideolojik çalışmalarımıza sonsuz bolluk ve çeşitlilikte konu veren bitmez bir kaynaktır. O halde, teoriyi öğrenirken de uygularken de yaşanan günün koşullarına rahatlıkla uygulayabilmeliyiz. Zaten ;

«Marksizmi öğrenmek demek, marksist yöntemi benimsedikten sonra, uğraşımıza bağlı tüm diğer sorunlara da marksistçe çözümler getirmeyi başarabilmek demektir... Eğer marksiz-

min ezbercileri olmak değil de, marksizmi pratikte uygulamak, savaşçı olmak isterseniz bunu unutmamanız gerekir.»*

Marx'ı bilmek, marksist olmak için yeterli değildir. Sorun, onu uygulayabilmektedir.

2 — Her çalışmada olduğu gibi, burada da sorunları sınıfsal içeriğiyle bütünleyerek açıklamalıyız. Sınıf mücadelesinde, burjuvaziyle proletarya arasındaki mücadelede *uzlaşma* kabul etmeyiz. Ancak bu, «uzlaşmaz tavır» ile «politik esneklik» birbirine karıştırılmamalıdır. Biz, politik esnekliği her zaman devrimci bir tavır olarak savunuruz. Marksist ideolojik eğitim çalışması, sınıf savaşının güçlü bir silahı ve aracıdır.

3 — Marksizmin her türlü soysuzlaştırılması eğilimine şiddetle karşı çıkmalıyız. Anti-emperyalist, anti-oligarşik demokratik halk devriminin başarılabilmesi, halk diktatörlüğünün kurulabilmesi için gerekli olan şartlardan en önemlisi,

> «oportünizm, reformizm, sosyal şovenizm ve benzeri burjuva etki ve eğilimlerine karşı uzun, inatçı ve katı yürekli bir kavganın sürdürülmesidir.»**

Kısaca sosyalist eğitimimizin en önemli ilkesi, «marksist-leninist doktrine bağlılık»tır. Fakat bu, ne somut koşulları göz ardı etmek, ne de bu koşulları evrensel doğruların üzerinde tutmak anlamına gelmeli, dogmatizm ve revizyonizmden kaçınmalı, yaratıcı olmalıyız. Teorik dogmatizm ve dar pratikçilik, günlük politik olaylara göre günlük tavır takınma anlayışılarını marksizm-leninizm yıllar önce mahkum etmiştir.

Marksizmin bir dogma olmadığını unutmamak gerekir. Marksizmin en önemli niteliklerinin başında, her koşulda uygulanabilirliği, yaratıcılık yeteneği gelir. Marksizmi evrensel bir ideoloji haline getiren de zaten bu niteliğidir. Evrensel ve özgül arasındaki ilişkiyi doğru bir biçimde saptayan marksizmin, getirmiş olduğu ilkeler, yaşantımızın her dalında ve değişen koşullara göre uygulanabilir. Ancak bunu yaparken de; marksiz-

---

* Kalinin. a.g.e. Sa. 12-13

** Lenin'den aktaran, Kurtuluş Sosyalist Dergi. Sayı 20. Sa. 47

mi değişen koşullara uyguluyoruz diyerek onu, «revizyona» tabi tutmamak, özünü, devrimci niteliğini değiştirmemek gerekir. Bu ise, gerçekten zor bir iştir. Ancak unutmamak gerekir ki, nekadar zor olursa olsun, gerçekleşmesi için şartları yaratılmış olan her sorun belirli bir çaba ile çözümlenebilir. Kısaca, dogmatizme ve reformizme düşmemek için marksizmi öğrenmek, öğrendiklerimizi pratiğe sunmak, sonucu kontrol etmek gerekir.

4 — Marksist-leninist yöntem, diyalektiktir. Diyalektik yöntem ise *araştırıcıdır.* Çünkü ona göre, mutlak durağanlık, değişmezlik, söz konusu olamaz. Herşey sürekli olarak değişir. Sürekli olarak değişen nesnel koşulların doğru olarak değerlendirilmesi için de sürekli olarak araştırmak gerekir. Bu nedenle, ideolojik eğitim çalışmalarında, gurup üyelerine araştırmacı, gözlemci bir ruh kazandırılmaya çalışılmalıdır. Marx bu konuda şöyle uyarır :

> «Araştırma yöntemi, işlenecek malzemeyi ayrıntılarıyla ele almalı, onun gelişmesinin farklı biçimlerini tahlil etmeli, iç bağıntıların esasını bulmalıdır. Ancak bu yapıldıktan sonra, gerçek hareket yeterince anlatılabilir.»*

Araştırma işi çok yönlüdür. Bütün gruplarda grubun niteliği göz önünde tutularak araştırma inceleme konuları dağıtılmalıdır. Örneğin, B Grubunda ekonomi politik konuları işlenirken, kartel, enflasyon, İMF, döviz, hisse senedi, vb. kavramlar; programın ikinci bölümünde, faşizm, emperyalizm, oportünizm vb. konular araştırma konusu diye ödev olarak verilebilir. Eğitimci, kendisine araştırma konusu verilen arkadaşlara araştırma yöntmeni, inceleme planı, kaynak eserler vb. konularda yardımcı olacaktır.

Araştırma sonuçları mutlaka yazıya geçirilmelidir. Bu görev, konunun belirli bir kaynaktan *aynen aktarılması* biçiminde değil, kendimize ait ifadeyle, kendi örneklerimizle yapılmalıdır.

Marx. Kapital Birinci Cilt. «Almanca İkinci Baskıya Sonsöz». Sol Yayınları. Sa. 25.

Bugünü doğru değerlendirebilmek için, içerisinden geldiğimiz koşulları incelemek, bugün üzerinde dünün etkilerini, bugün içerisinde yarının tohumlarını açıkça görebilmek gerekir. O halde, araştırma, sadece bugünü değil, dünü de kapsamalıdır.

5 — Araştırma sadece teknik konulardan olmaz. Bir marksistin, bir gözü teleskop, diğer gözü mikroskop olmalıdır. O, başkalarının, kendilerinin dışında, kendilerinden çok uzakta olarak gördükleri her olguyu teleskop gözüyle yakalamalı; halkımızla ve onun mücadelesiyle bu olgular arasındaki bağıntıyı kurmalı, kendisini bütün olguların içerisinde bulmalıdır. Tüm dünya proletaryası ve dünya halklarının mücadelesi, kendi ülkesindeki bağımsızlık ve sosyalizm mücadelesinin bir bütünü oluşturduğunu bilir, tavrını ona göre belirler.

Yine o, mikroskop gözüyle bugün için küçücük, belirsiz ama gelişmekte olanı görüp çıkarmalıdır. Evrimi iyi saptamalı, küçücük nicel değişmelere burun kıvırmadan devrimi hazırlamalıdır. Ancak bir mikroskop gözle, kapitalist sistemin hücrelerindeki çürümeyi, grevlerin önemini, bir tek bildirinin etkisini vb. görebiliriz.

> «Marksizm, yalnız toplumsal olayların değil, doğa olaylarının da tanınmasında biricik doğru yöntemdir. Bu nedenle evrendeki olayların tanınması yönünde yürütülen her iş, marksist-leninist çizgide yönetilirse bolşevik partiliğimiz sağlamlaşır. Bu iş sonsuzdur. İnsanların pratiklerini özdeşleştirmeleri ve genelleştirmeleri için yalnızca dünyaya daha geniş olarak bakmaları gerekir.»*

Devrimciler, bilimsel sosyalizmin ışığında, çevremizde devrimci hareket adına ciddi araştırmalar yapmalıdır. İşyerimizde, mahalle veya köyümüzde, kasabamızda, ekonomik, politik ve sosyal yapı, sınıfların, devrimci ve karşıdevrimci güçlerin durumları, doğal önderler, bölgenin coğrafi ve askeri yapısı vb. birçok bilgiyi derleyip toparlamalı ve ilgili sorumlu arkadaşlara iletmeliyiz.

Bu tür araştırma konuları *mutlaka* yazılı raporlar halinde sunulmalıdır. Böylece başkaları da bu bilgiler-

---

Kalinin. a.g.e. Sa. 232

Lenin. **Nereden Başlamalı?** Sa. 69-84 Ve bu kitabın tamamı.

den yararlanabilirler. Özellikle C ve D gruplarında çalışma yapan arkadaşlarımız, yapacakları bu tür raporlu çalışmalar için Lenin'in «R.S.D.İ.P.» nin Komite ve Grupları tarafından Parti Kongresine Sunulan Raporların Konusu Üzerine» isimli yazıyı *mutlaka* okumaları gerekir.*

6 — En kötü, en verimsiz ideolojik eğitim grup çalışması «okuyup-dinleme) biçiminde yapılan çalışmadır. Bir arkadaşın okuyup, diğerlerinin dinlenmeye «*zorlandığı*» bu çalışmalar, renkli rüyalı uykular için ideal ortam yaratırlar.

Bu tür çalışmalar, genellikle grubu yönetecek olan eğitimci bulunamadığı veya eğitim yöntemi konusunda yeterli bilgiye sahip olunmadığı, «hiç yoktan iyidir» anlayışıyla örgütlenir. Bir kişi belirli bir kitabı okur, diğerleri de «dinler». Bu tür bir çalışmayı herkes kendi başına daha verimli yapar. Oysa grup çalışmasından amaç değil, değişik beyinlerin yapacağı tartışmanın getireceği sonsuz yararlardır.

7 — Kitap okumak teşvik edilmeli, grup üyeleri tek tek okumaya zorlanmalı, bu konuda örneğin bir kitabın bir bölümünün özetini çıkarmak gibi görevler verilmeli, okunan yazıların grup toplantılarında tartışmasının yapılması sağlanmalıdır. Ancak bu işi bireyler, anlatarak yapmalıdırlar.

Burjuvazi, emekçi kitlelerin sadece çalıştıkları alanda, sadece yapacakları iş konusunda bilgilenmesini ister. Bir mühendisi sadece «mühendis» olarak doktoru da sadece «doktor» olarak görmek ister. Bu nedenle, daha ortaokul sıralarında bizleri ezberci, hazırcı öğrenmekten ve kitaptan nefret eden insanlar olarak yetiştirmek ister. Bu nedenle az çok hepimiz kitaplara karşı belli bir anti-patiyi geliştirmiş, lise sıralarındayken «yıl sonu bir gelse de kitaplarımı okul bahçesinde yaksam» diye söylenmişizdir. Kitaplara karşı (aslında düzenin eğitim sistemine karşı) duyulan bir nefretin ifadesiydi bu sözler. İşte tam bu noktada da egemen sı-

---

* Kalinin. a.g.e. Sa. 45.

nıflar hedeflerine ulaşmış, amaçlarını gerçekleştirmiş oluyorlar. Mesleği ve ailesinden oluşan küçücük dünyalarına kapatılmışdır artık insanlar. Bu küçücük dünyaların dışına çıkartılmayan emekçiler, evrenin sahipliğini sürdüren varlıkların egemenliği altına alınmışlardır. Bu durumda okumamakta, öğrenmemekte ısrar etmek, açıkca burjuvaziye teslim olmaktır. O halde devrimciler, gruplar halinde yapılan ideolojik eğitimin yanı sıra, hayatı anlamak için, hayatla bağıntısını kurarak düzenli, bilinçli, yöntemli bir biçimde okumalıdırlar.

8 — Çalışmalar sırasında elbette grup, bazı eserlerden sürekli olarak yararlanacaktır. Bu eserlerden birisini temel kaynak olarak ele alırken, diğerlerine de yardımcı kaynak olarak sürekli başvurulur. Grubun niteliğine göre temel ve yardımcı kaynak anlayışı değişir.

Sözlükler veya bibliyografik kitaplar (örneğin, Maurice Cornforth'un Marksist Klasikleri Okuma Klavuzu gibi) sürekli el altında tutmamız gereken kaynaklardır. Özellikle klasikleri yeni okuyanlara bu kaynakların çok yararı olacaktır.

9 — Marksist klasikler incelenirken, eserin yazıldığı dönemin koşullarını, dönemin aktüel polemiklerini, eserin yazılmasındaki özel amacı önceden öğrenmek eseri kavramamızda yarı yarıya kolaylık sağlayacaktır. Böylece, teoriyi hayatla bağıntısı içerisinde görmemiz gerçekleşecektir. Bu konuda parti tarihlerinden yararlanmak mümkündür. Örneğin, Sovyet Devrimi ile ilgili eserleri okurken Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi (Bolşevik) Tarihi, (hiç değilse eserin yazıldığı tarih ile ilgili bölümü) incelenmelidir. Örneğin, Lenin'in «Ne Yapmalı?» adlı eseri, hangi tarihi koşullarda, niçin yazıldı? Bunu yeterince kavramadan eseri okursak ne ekonomistlere yapılan ideolojik saldırıyı, ne de eserin temel teması olan örgütlenme sorununu doğru kavrayabiliriz. Eğer, eserin yazıldığı koşulları dikkate almazsak kaba dogmatikler ya da revizyonistler oluruz. O tarihi koşullarda söylenilen özgül ile evrenseli birbirine karıştırırız. Farklı tarihi dönemler için söylenen şeyleri

her tarihi dönem için söylemiş olarak; her tarihi dönem için söylenenleri ise sanki belli bir tarihi an için söylenmiş olarak kabul edersek, marksizmi en büyük çarpıtmaya uğratmış oluruz. Marksist doktrinin hareket halinde, gelişim içinde olduğunu unutmamalıyız.

10 — Eserleri okurken, olanaklar elveriyorsa, yazıldıkları tarihsel sıraya göre ve belli bir konun çerçevesinde odaklaştırarak okumalıyız. Örneğin Rusya'da Leninist *örgütlenme* sorununu incelerken şöyle bir sıra izleyebiliriz :

1) Nereden başlamalı? (Lenin - 1901 Mayıs)
2) Ne Yapmalı? (Lenin - 1902 Şubat)
3) Örgütsel Görevlerimiz üzerine
Bir Yoldaşa Mektup (Lenin 1902 Eylül)
4) Bir Adım İleri İki Adım Geri (Lenin - 1904)
5) Leninizmin İlkeleri (Stalin - 1924)
6) Leninizmin Sorunları (Stalin - 1926) vs.

Bu yöntemle yapılan inceleme, sorunu tarihsel gelişi içerisinde diyalektik bir biçimde kavramamızı sağlayacaktır. Önceden de R.S.D.İ.P. (B) Tarihini okursak, soruna bakış açımız çok genişleyecek, her olayı kendi koşullarında ve evrimi içerisinde görüp doğru değerlendirebileceğiz.

II) Kitap okurken, ilerde yapacağımız çalışmalarda yararlanabilmek için belli bir yönteme göre notlar çıkarmalıyız. Sistemli bir çalışma, araştırmalarımızda büyük kolaylık sağlar. Örneğin, şöyle bir yöntem uygulayabiliriz. Okurken önümüze çıkan konuları, başlık olarak kâğıdın başına yazarız. Örneğin, bir kâğıtta; devrim, diğerinde parti, diğerinde devlet, felsefe, marksizm vb. başlıkları vardır, örneğin «Ne Yapmalı?» isimli eseri okurken, «Ekonomizm» başlıklı kağıdı alıp şöyle notlar düşebiliriz. «Kitlelerin kendiliğinden gelme hareketine boyun eğme». Lenin. Ne Yapmalı? s. 41 - 74.

«Siyasi ajitasyonun ekonomistlerce sınırlandırılması age. s. 76.»

«Ekonomizm ve terörizmin ortak noktaları. age. s. 103»

Başka kitaplar okurken, rastladığımız ekonomizmle ilgili cümle, paragraf veya bölümleri de aynı kâğıtta aynen şöyle belirtiriz. Böylece, ekonomizm konusunu başlı başına incelemeye kalkınca, o zamana kadar okuduğumuz kitaplardaki ekonomizmle ilgili paragraf ve bölümlerin genel bir dökümünü elde etmiş oluruz.

12 — Birlik - eleştiri - birlik; bu genel ilkemizdir. Unutmamak gerekir ki, öğrendiklerimizi pratik yaşama sunduğumuz zaman, önceleri, birçok eksik ve hatamız ortaya çıkacaktır. Bu hatalardan arınmak, eksikleri minimuma indirmek, sadece eleştiri - özeleştiri yöntemiyle gerçekleşebilir. Özdevrimimizi sağlayabilmek için eleştiri - özeleştiri silahına dört elle sarılmalıyız. Bu nedenle, B, C, D Grubu çalışmalarında, gündemin ilk maddesi eleştiri ve özeleştiri konusuna ayrılmalıdır.

13 — Çalışmalar marksist anlamda eleştirici bir gözle yapılmalıdır. Körü körüne öğrenme, konuları ezberleme yerine, bilerek, anlayarak, eleştirerek ve yanlış bilgilerimizden dolayı özeleştiri yaparak öğrenmeliyiz. Ancak bu eleştiri hiç bir zaman marksizm-leninizmin evrensel ilkelerine yönelik olamaz.

> Marksizm-Leninizm bize şu ya da bu sorunu **çözümleme olanağı veren bir anahtardır. O, sadece olanak verir, fakat çözümlemez.** Sorunların daha doğru olarak çözümüne yanaşmaya olanak verir. Fakat bu, hayattaki tüm olaylar için hazır bir reçete değildir. Gerçek bolşevik marksistin kim olduğu, ezbercinin ve metinlere saplananın kim olduğu özellikle hayati sorunların çözümünde, bunların çözümüne yaklaşımda kendini gösterir.»* (abç)

3) C Grubu için örnek ideolojik eğitim programı :

Bu çalışmalar, artık, KURTULUŞ siyasetinin politik çizgisinin detaylı olarak incelenmesi, Kurtuluşçuların politik mücadele için her konuda yeterli savaşçılar olarak yetiştirilmesini amaçlar.

Böyle bir çalışma çok değişik yöntemlerle yapılabilir. Bu nedenle grup üyeleri ve çalışma sorumlusu, oturup, önce çalışma yöntemi konusunda, her yöntemin yarar ve zararlarını inceden inceye düşünerek tartışmalıdır. Burada, birkaç yöntem *örneği* vererek konuyu somutlamaya çalışalım :

---

* Kalinin, age, s: 232.

1 — Programı oluşturan konulardan incelenecek olanlarını en az bir hafta önce, o konuyu araştırabilmek için gerekli kaynak dökümanlarla birlikte ilan ederiz. Sonra, hazırlanmış olarak gelen (ki bu zorunlu kılınacaktır) arkadaşlara grup sorumlusu konuyu anlatır. Bu arada sorumlu kimselerin konuya hazırlanıp kimlerin hazırlanmadığını da saptamaya çalışır ve hazırlanmamış olanlara grup önünde bunun nedenleri sorulur. Verilen cevap grup üyeleriyle birlikte tartışılarak sonuca bağlanır. Grup üyelerinin konuya ilişkin tartışmaya girmeleri, soru sormaları teşvik edilmeli ve bu mutlaka sağlanmalıdır.

Böyle bir yöntemin, çalışmanın çok hızlı olmasını sağlayacağı açıktır. Ayrıca eğitimci konuyu defalarca anlatmış olduğu için, nerede, nasıl bir soru sorulabileceğini de pratiğinden bilir. Ve her seferinde (başka zaman ve yerde de) aynı seminerin daha önce cevaplanmış olan sorularını da konu içerisinde cevaplayarak bütünlüklü bir seminer vermiş olur.

Ancak bu yöntemde bütün yük eğitimciye düştüğü için eğitilenler hazır lopçu bir öğrenme anlayışına düşebilirler. Ayrıca onların bu konudaki yetenekleri geliştirilmemiş olacaktır.

Bu çalışma yöntemine, genellikle böyle bir eğitim için yer ve zaman olanaklarının çok kıt olduğu zamanlarda, süratli olması nedeniyle zorunlu olarak baş vurulur.

2 — Başka bir yöntem de, çalışmada yine bir eğitimci (sorumlu) olmakla birlikte, çalışmanın tüm yükü gurup üyelerine yüklenilir.

Programı oluşturan konuların her biri bir kişiye seminer konusu olarak verilir. Sonra herkes belli bir sıraya göre kendi konusunu anlatır. Eğitimci ise *yanlış* anlatılan yerlerde müdahale ederek düzeltir, cevaplanamıyan soruları cevaplar, konuların araştırılabilmesi için incelenecek kaynakları belirler. Bu yöntemde birinci yönteme kıyasla çalışmanın hızı düşecektir. Belki de ilk kez böyle bir seminer veren arkadaşın, anlatırken tutukluk yapması önemli yerleri yeterince

vurgulayamaması, deneysizliğinden dolayı o konuda çıkabilecek soruları bilememesi gibi nedenle yetersiz kalabilecektir. Bu nedenlerle belki de eğitimci konuyu yeni baştan bir seminerlik bir zaman içerisinde «özetlemek» zorunda kalacaktır. Fakat buna karşılık tüm yetersizliğine rağmen bu tür çalışmalar içerisinden, kendilerine fırsat verilerek ve zorlanarak iyi ajitatör ve propagandistler çıkartılabilir. Onların bu yetenekleri zorlanmalı ve geliştirilmelidir.

3 — Her iki yöntemin aksaklıklarını gidermeye yönelik bir başka yöntem şudur : Saptanan seminer konusuna ilişkin kaynak eserler grup üyeleri arasında payedilir. Herkes kendi kaynak eserini okur, özet çıkarır. Çalışma iki bölümden oluşur; önce herkes sorumlusu olduğu eseri (seminer konusunu odak yaparak) özetler. Bu arada konuşmacıya, anlatılan eserin içerisinde kalmak şartıyla sorular sorulur. Bütün arkadaşlar görevlerini gerçekleştirdikten sonra eğitimci seminer konusunu bütünlüklü bir biçimde detayıyla anlatır. Grup üyeleri bundan sonra eğitimciye sorularını sorarlar. Eğer cevaplanamayan sorular varsa eğitimci bu soruların cevaplarını araştırır ve daha sonra gruba getirir.

Böyle bir çalışmanın çok yavaş ilerleyeceği açıktır. Ancak eğitilen ile eğiten arasındaki teorik düzey farkını gerçekten asgari düzeye indiren, belli bir konunun en derinlikli bir biçimde işlenmesini sağlayan çalışma yöntemi de budur.

Başta da söylediğimiz gibi, grupların tartışıp, inceleyip en akla uygun yöntemi seçmeleri gerekiyor. Böyle bir çabayla yukarda kaba hatlarıyla anlatılanlardan çok daha fazla yararlı yöntemler bulunbilir.

C Grubund verilecek eğitim programının politik yanı belirli bir şekilde ağırlık kazanacaktır. Artık ülke sorunlarının daha detaylı incelemeleri yapılacaktır. Çözüme ilişkin öneriler tartışılacaktır. Böyle bir politik eğitim genel hatlarıyla şu konuları içerebilir :

I) Dünyanın genel durumu :

a — Emperyalist - kapitalist sistemin bunalımı-

a — nın derinleşmesi ve giderek sistem içerisindeki çelişkilerin yoğunlaşması.

b — Sosyalist sistemin genel durumu.

II) Türkiyenin genel durumu.

III) Ülkemizde sosyal demokrasi ve faşizmin konumu.

IV) Türkiye Solu'nun durumu ve KURTULUŞ'un Türkiye Solu içerisindeki konumu.

V) KURTULUŞ'un ideolojik - teorik çözümlemeleri:

a — Geçmişin değerlendirilmesi. (Kemalizm, Öncü savaşı, Dev - Genç, 1971 vb.)

b — Devlet.

c — Faşizm

d — Ulusal sorun.

e — Sosyal emperyalizm teorilerinin eleştirel bakışla incelenmesi.

f — Sağ revizyonist çizgilerin ve Sovyet revizyonist görüşlerinin eleştirel bakışla incelenmesi.

g — Partileşme süreci, örgüt ve mücadele biçimleri, proletarya partisinin yaratılması görevi, genel olarak *Parti.*

h — Demokratik devrim, Sosyalist devrim. (Türkiye ve Dünyada)

ı — Leninist çalışma tarzı ve devrimci tavır üzerine.

j — Devrimci eylem, kitle çalışmaları. (Deney aktarımı, yöntem tartışmaları, bu konuda ortaya çıkan pratik sorunların tartışılıp çözümlenmesi vb.)

VI) Acil siyasi görevlerimiz :

a — Kitlelerin dağınık, günlük mücadelerini genel siyasi mücadele düzeyine yükseltmek için, tüm çalışmalarımızı partileşme sürecine tabi kılmak için; daha örgütlü, daha bilinçli çaba sarfetmeliyiz.

b — Sosyal demokrasinin ve faşizmin teşhiri için, emekçi sınıfların tek kurtuluşlarının sosyalizm olduğunu anlatmak için, en yoğun kitle bağları ve aktif kitle gösterileri örgütlemeliyiz. Türkiye Solu'nun birliğinin ideolojik - teorik mücadeleden geçeceğini ve faşizme, emperyalizme, şovenizme karşı eylem birlikleriyle oluşacağını anlatmak, bunun öncülüğünü yapmak için yoğun çaba harcamalıyız.

c — Önümüzdeki en acil görevin proletaryanın parti ve programını yaratmak olduğunu, tüm siyasi çalışmalarımızın bunun yaratılması yönünde olması gerektiğini savunmalıyız. Ve öncelikle kendimiz bu yönde pratik adımlar atmalıyız.

«Acil siyasi görevlerimiz» başlığı altında verdiğimiz bu görevler ilk bakışta daha çok pratik görevlermiş gibi gelebilir. Oysa bu görevlerin yeterince açıklanması, kavratılması için ideolojik eğitim çalışmaları en uygun araçlardır. Elbette bu görevleri saptadıktan sonra esas olarak bunların *nasıl* gerçekleştirileceği konusunu da detaylı bir biçimde düşünmek, tartışmak ve hayata geçirilmesi konusunda insanları zorlamak gerekiyor.

VII) Diğer sol hareketlerin genel olarak (Dünyada ve Türkiye'de) araştırılması, incelenmesi ve eleştirilmesi.

Bu çalışmalarda şu noktalara özel önem vermek gerekiyor :

A — Bu eğitim çalışmalarında merkezi yayın organları eğitimin temel kaynağı olmalıdır. Bu yayınlarla iletilmek istenen direktifler saptanmalı, tartışılmalı, açılmalıdır. Ayrıca, bu görevlerin (iletilen direktiflerin) uygulanmasında gruba düşen görev saptanmalı ve hayata geçirilmelidir.

B — KURTULUŞ hareketinin pratik ve teorik sorunları grup içinde tartışılmalı, hareketi geliştirme doğrultusunda uyarı ve öneriler toparlanıp, merkezi

organlara ulaştırılmalıdır. Bu konuda özellikle grubun sorumlusundan eğitimciye büyük görev düşmektedir. Grubun nabzını elinde tutarak, onların KURTULUŞ hareketinden istediklerini ve istemediklerini, eleştiri ve uyarılarını mutlaka yetkili organ veya kişilere iletmelidirler.

C — Bu çalışmalarda politik yetkinliğin geliştirilmesinin yanısıra pratik yetenekler de sonuna kadar zorlanmalıdır. Bireyler çeşitli konularda yazı yazıp gazeteye göndermek, bağış toplamak, kitleleri örgütlemek vb. konularda teşvik edilmeli, bu konuda yeni yeni yöntemler bulunmalıdır.

4) *D Grubu Eğitimi.*

Üst kadroların komite, organ veya diğer yapılar içerisindeki politik eğitimi bu grubda yeralmaktadır.

Bu tür çalışmaların sayısı ve çalışmaya girecek insanlarda aranan nitelikler, hareketin örgütlülük düzeyinin durumuna göre değişir.

Böyle bir eğitimde, kadrolara teorik ve politik konularda yetkinlik kazandırılmaya çalışılırken, aynı zamanda uzmanlık dallarında da yetkinleştirilmeye çalışılır. Diğer eğitim çalışmalarından farklı olarak, bu eğitimi bireyler kendiliklerinden ve istedikleri zaman, istedikleri yerde örgütleyemezler. D Grubu eğitim çalışması proleter devrimci hareketin üst organları tarafından gerek görüldükleri zaman veya bizzat organ veya komitenin kendi kararıyla başlatılabilir.

Bu çalışmada disiplin ve gizlilik herşeyin ötesinde tutulur. Çalışma, sadece çalışmaya katılanlar tarafından bilinir. Çalışmada genel örgütsel ilkeler tamamen geçerli olacaktır.

Böyle bir çalışmada, çalışmanın başından sonuna kadar çalışma sorumluluğunu üstlenmiş sürekli bir eğitimci yoktur. Toplantının yönetimi, her çalışmada grup üyelerinin biri tarafından gerçekleştirilir. (Bu ilke C Grubu çalışmaları için de geçerlidir.) Ve toplantının sorumluluğu bütün gurup tarafından üstlenilmiştir.

Bu çalışmaların sonucunu rapor haline dönüştürmek ve değerlendirilmesi için ilgililere verilmesi şarttır.

Böyle bir çalışma düzenlenirken, çalışmada uygulanılması gereken kurallar önceden belirlenir ve bu kurallara uymayan grup üyeleri grup tarafından eleştirilir. Kurallara uyumsuzlukda esneklik düşünülemez.

Böyle bir çalışmanın gündeminde eğitim konusu olarak şu genel başlıklar yer alır :

— KURTULUŞ'un teorik tesbitlerinin detaylı bir şekilde açılması.

— Genel olarak: DEVLET, DEVRİM, PARTİ. Ve Türkiye özgülünde tartışılması.

— Türkiye'nin sosyo - ekonomik yapısının araştırılması, tartışılması.

— Pratik görevlerde yetkinliğin sağlanması için deney aktarımı.

SONUÇ

I — «Var olan insan malzemesinin değerlendirilmesi ve yetiştirilmesini» amaçlayan sosyalist ideolojik eğitim çalışmaları, aslında genel propaganda eyleminihin bir parçasını oluşturmaktadır. Yazımızın başında açıkladığımız «Sohbet» çalışmaları ağırlıklı olarak ajitasyon çalışması niteliği taşımakta, bunun dışındaki tüm grub çalışmalarımız ise propaganda çalışmaları niteliğini taşımaktadır.

Bu nedenle, grub çalışmalarını yürütecek olan eğitimcilerin devrimci ajitasyon ve propaganda konularını yeterince kavramış olmaları gerekir. Ülkemiz solunda neyazık ki yeterince bilinmeyen bu konu karışıklıklara neden olmaktadır. Ajitasyon; sözlük anlamında, yani; «kışkırtmak, coşturmak için yapılan konuşma» diye ele alınırken, propaganda da; «övmek, reklamını yapmak» gibi günlük pratik dilde kullanıldığı biçimiyle kullanılmaktadır.

En genelinde ajitasyonun özelliklerini şöyle de maddeleştirebiliriz;

1 — Yığınlara seslenir. Daha çok sözlü olarak yapılır.

2 — Herkesin anlayacağı dilde ve anlamda olmak zorundadır.

3 — Bir tek fikir ileri sürer ve savunur.

4 — Bol örnek kullanır. Özellikle seslendiği kitlelerin kolayca anlayacağı örnekleri seçer.

5 — Yığınlar arasında hoşnutsuzluk ve öfke yaratmaya çalışır.

6 — Ajitasyon ekonomik ve siyasi zemin üzerinde yapılabilir.

Propaganda ise şu özelliklere sahiptir;

1 — Yığınlara değil sosyalizmden etkilenmiş az sayıda insana seslenir.

2 — Hitap ettiklerinde öfke değil, derin bilinçlenme yaratır, dili gelişkindir.

3 — Birkaç fikri birden ileri sürer ve savunur.

4 — Salt siyasi nitelik gösterir.*

Ajitasyon ve propaganda görevlerinin yeterli bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için de;

a — Bu çalışma alanının örgütlenmesi

b — Bu konuda eleman yetiştirilmesi, gerekmektedir.

Ajitasyon ve propaganda hayatın her akımında ve çok değişik biçimlerde yapılabilir. Eğitim ise bu propaganda biçimlerinden sadece bir tanesidir.

II — Türkiye'nin her yerinde, insanlarımızın aynı şekilde düşünebilmeleri, aynı kelimelerle konuşabilmeleri, belli bir olay karşısında aynı tavrı gösterebilme-

---

* Bu konuda Lenin'in «Ne Yapmalı?» adlı eseri ve Kalinin'in «Devrimci Eğitim, Devrimci Ahlak» adlı eseri mutlaka okunmalıdır.

leri için, ideolojik eğitimin mümkün olduğunca merkezileştirilmesi ve ortak literatür kullanılması gerekmektedir. Elbette bu hareketimizin örgütlülük seviyesiyle paralel olarak sağlanılabilecek bir taleptir. Hareketimizin örgütlenme seviyesi geliştikçe propaganda çalışmaları ve onun bir parçası olan eğitim çalışmalarının genel örgütlenme seviyeleri de yükselecektir.

Bu durum, sosyalist ideolojik eğitimin denetlenmesini de sağlayacaktır. Denetim ise, eğitim çalışmalarının ürün verebilmesini sağlayacak belki de en önemli faktördür.

Disiplini sadece eğitilenlerden değil, ama onlardan en az on kat fazlasıyla da eğitimcilerden beklemek gerekir. Eğitimcilerin denetimi hem pratik davranışları (disiplin, hoşgörü, alçak gönüllülük, sabır, kararlılık vb.) açısından, hem genel marksist formasyon açısından, hem de KURTULUŞ hareketinin teorik tesbitlerinin ve genel düşüncesinin kavranılıp kavranılmazlığının kontrolü açısından yapılmalıdır.

Disiplinin sağlanılması için rapor alışverişini örgütlemeliyiz.

III — Çalışmaların sonuçlarını somut ürünlerle zenginleştirebilmek için yöntemler geliştirmeliyiz. Örneğin C ve D gruplarında araştırma - inceleme görevleri dağıtmalı, bunları yazılı hale dönüştürmeli ve yayınlamalıyız. (Eğitim bültenleri, çeşitli konularda broşürler vb..)

IV — Eğitim çalışmalarında merkezi yayın organlarından (dolaylı ya da dolaysız olarak) daha fazla yararlanmalıyız. KURTULUŞ'cu bir eğitimcinin yararlandığı kaynakların birinci - ikinci sıralarını kendi yayın organları almalıdır. Ancak bunları çoğu zaman dolaysız kullanma olanağına sahip olamıyabiliriz.

V — Eğitimde amaç; «Şematize veya formüle edilmiş bazı bilgilerin verilmesi» olmadığına ve olamıyacağına» göre, verilen bilgilerin incelenmesi ve «bu bilginin verilmesinin nelerinin günümüzü anlamak ve de-

ğiştirme yöntemimizi korumak» olduğunu her an hatırlamalıyız.

Ve unutmamalıyız ki; kendisini eğitmesini en iyi biçimde becerememiş bir insandan başkalarını iyi eğitmesini beklemek, düşüncesinden daha anlamsız ve boş bir düşünce olamaz.

KURTULUŞ

komünist enternasyonal yürütme kurulu örgütlenme şubesinin taslak olarak hazırladığı bir komünist parti için tüzük modelinden alıntılar

Ocak 1925 · Inprekorr, v, 17, p. 212, 29 Ocak 1925

(Bu taslak; Komintern Yürütme Kurulu örgütlenme şubesinin (org. büro) çağırdığı ve genişletilmiş 5 plenumla aynı zamana raslayan örgütlenme konferansında tartışıldı ve oybirliğiyle kabul edildi. Örgütlenme Konferansının kararları Nisan'da Komintern Yürütme Kurulu tarafından onaylandı ve Mayıs ayında yayınlandı. Komintern Yürütme Kurulu'nun 6. Komintern Kongresi'ne rapor ettiğine göre, 1925'in yarısından itibaren seksiyonlar tüzüklerini, organizasyon şubesinin rehberliği altında değiştirmeye başladılar. Birçok karşı koyma ile karşılandı, fakat Avrupa ülkelerinin çoğunda çalışma tamamlandı. Sömürge ve Latin Amerika ülkelerinde ise henüz başladı.)

I. PARTİNİN İSMİ

1. Komünist Partisi Komünist Enternasyonal'in bir seksiyondur ve adı ———————— Komünist Partisi, Komünist Enternasyonal'in seksiyonudur.

II. PARTİ ÜYELİĞİ

2. Üyelik, Komünist Enternasyonal ve Komünist Partisinin program ve tüzüklerini kabul eden herkese açıktır. Partinin asli (birincil) biriminin üyeleri, biri-

min faaliyetlerinde aktif olarak yer alan Komintern'in ve partinin bütün kararlarına uyan ve parti aidatlarını düzenli olarak ödeyenlerden oluşur.

3. Yeni üyelerin kabulü parti hücresi kanalıyla olur ve mahalle veya bölge komitesi tarafından onaylanmalıdır....

III. PARTİNİN YAPISI

6. Kominternin bütün seksiyonları gibi, ——— Komünist Partisi de demokratik merkeziyetçilik ilkeleri üzerinde inşa edilir. Demokratik merkeziyetçiliğin başlıca ilkeleri şunlardır :

a) Parti organları, hem alt hem de üst organlar parti üyelerinin birleşik toplantılarında, konferanslarda ve kongrelerde seçilirler.

b) Parti organları kendilerini seçenlere düzenli raporlar verirler.

c) Daha üst parti organlarının kararlarının alttaki organlar tarafından bağlayıcı olarak kabulü; sıkı parti disiplini, Komintern Yürütme Kurulu'nun ve önder parti organlarının kararlarının eksiksiz ve anında yerine getirilmesi... Parti sorunları, uygun parti organının sorun hakkında karar vermesine kadar tartışılacaktır. Bir Komintern kongresi, bir parti kongresi veya bir önder parti organı tarafından karar alındığında, üyelerin bir kısmı veya bazı parti örgütleri kararı paylaşmasalar bile, karar kayıtsız şartsız yerine getirilmelidir.

7. İllegalite koşullarında bir üst parti organı, daha üst organların onaylaması kanalıyla, bir alt organın terkibine (kompozisyonu) ve üyelerin oyu ile organa üye davet etmeye karar verebilir.

8. Yerel sorunlarda Parti örgütleri Komintern ve parti kararları çerçevesinde olmak kaydıkla otonomdurlar.

9. Herhangi bir parti örgütünün en yüksek mertebesi, o örgütün üyelerinin birleşik toplantısı, konferansı ve kongresidir.

10. Birleşik toplantı, konferans veya kongre, bu türden toplantılar arasındaki süre içinde örgütün olağan işlerini yürütecek bir önder organ seçer.

11. Partinin yapısı özetle aşağıdaki gibidir :

a) Bütün ulusal alan için: parti kongresi - merkez komite.

b) Bir bölge alanı için: bölge konferansı - bölge komitesi.

c) Bir alt - bölge alanı için: alt - bölge konferansı - alt - bölge komitesi

d) Bir şehrin bir kısmını içeren alan için: mahalle konferansı - mahalle komitesi.

e) Küçük bir kasaba, köy, v.b., için yerel - hücre konferansı (köy - hücre konferansı) veya yerel birleşik (köy birleşik) toplantısı - yerel komite.

f) Tek tek fabrikalar, bürolar, işyerleri, işletmeler, sokaklar, vb., için: hücre konferansı - hücre komitesi.

12. Özel parti görevlerini yürütmek için, parti komiteleri özel şubeler kurarlar, örneğin: ajitasyon, propaganda, sendikalar, kadınlar gibi. Bu şubeler parti komitelerine tabidirler ve onun direktifi altında çalışırlar.

IV. HÜCRE

13. Partinin asli (birincil) örgütü, temelleri fabrika hücrelerdir (fabrikalarda, maden ocaklarında, atölyelerde, ofiste vb.). Bu hücrelere orada çalışan bütün parti üyeleri bağlıdırlar.... Hücrenin en az üç üyesi olmalıdır.

14. Sadece bir veya iki üyenin bulunduğu fabrikalarda üyeler en yakın fabrika hücresine bağlanmalıdırlar.... Not: Bir fabrikada çalışmayan parti üyeleri, kural olarak, komşuları olan bir fabrika hücresine bağlanacaklardır, aksi taktirde ise bu üyeler sokak hücrelerini oluştururlar.

15. Hücre, partiyi işçilere ve küçük köylülere bağlayan bir örgüttür. Hücrenin işlevleri; partili olmayan işiçler arasında sistematik komünist ajitasyon ve pro-

paganda ile yeni üyeler kazanarak, parti yayınları dağıtarak, fabrika gazetesi çıkararak, fabrikalardaki parti üyeleri ve işçiler içinde kültürel ve eğitimsel çalışmalar düzenleyerek, ısrarla ve kesintisiz olarak fabrikalardaki bütün resmi pozisyonları kazanmaya çalışarak, işçilere meslekleri ihtilalci sınıf mücadelesi açısından izah ederek bütün endüstriyel çelişkilere ve işçilerin taleplerine müdahale ederek, çalışanların bütün mücadeleleri içinde ısrarlı ve usanmaz bi rçalışma ile liderliği kazanarak parti çalışması yapmaktır.

16. Hücre olağan işlerini yürütmek için, üç ile beş arasındaki üyeden oluşan bir komite seçer.... Komite hücrenin çalışmalarından sorumludur.

V. YEREL GRUP

17. Yerel grup belirli bir alandaki hücrelerden oluşur....

18. ... Yerel komite üyelerinin en az yarısı fabrika hücreleri üyelerinden olmalıdır. Komite sorumlu bir sekreter veya başkan seçer. Komite grubun çalışmalarından sorumludur. Ve o alandaki fraksiyon çalışmaları ile de görevlidir.

19. Kural olarak yerel toplu üye toplantısı ayda bir yapılır.

VI. MAHALLE ÖRGÜTÜ

20. Şehrin mahallelerinde en yüksek parti mertebesi, mahalle konferansı tarafından seçilen mahalle komitesidir. Mahalle konferansında temsilin ölçütü mahalle komitesi tarafından saptanır.

21. Mahalle komitesi daha üst parti organlarının kararlarını yerine getirir ve mahalledeki parti çalışmasına rehberlik eder. En az üç ayda bir mahalle konferansını toplar. Mahalle komitesi bölge komitesine danışarak bir mahalle sekreteri seçer.

22. Mahalle konferansına hücrelerden delegeler katılır. Mahalle komitesinin raporlarını alır ve onaylar ve bir mahalle komitesi seçer.

23. Mahalle komitesi o alandaki fraksiyon çalışmasından da sorumludur.

VII. ALT - BÖLGE ÖRGÜTÜ

24. Alt - bölge komitesi... alt - bölge konferansı tarafından seçilir, konferansta temsilin ölçütü bölge komitesi tarafından saptanır.

25. Alt - bölge komitesi,... o alandaki bütün parti çalışmasına rehberlik eder. Yılda en az iki defa alt - bölge konferansını toplar. Sekreter bölge komitesine danışılarak seçilir.

26. Hücre delegeleri alt - bölge konferansına katılırlar, konferans alt - bölge komitesinin raporlarını alır, onaylar ve alt - bölge komitesini seçer.

27. Alt - bölge komitesinin sorumlu olduğu alana giren şehirlerdeki çalışma, komite tarafından yürütülür.

28. Alt - bölgedeki fraksiyon çalışmasından, alt - bölge komitesi sorumludur.

VIII. BÖLGE ÖRGÜTÜ

29. Bölgedeki en yüksek parti mertebesi bölge Konferansıdır ve yılda iki defa toplanır. Bölgedeki parti örgütlerinin yarısının veya merkez komitesinin isteği üzerine bölge komitesi olağanüstü konferanslar toplayabilir. Bölge konferansı, bölge komitesinin ve bölge denetleme komisyonunun raporlarını alır, ve bölge komitesi ile bölge denetleme komisyonunu seçer.

30. Konferanslar arasındaki sürede, bölgedeki en yüksek parti organı bölge komitesidir. Komitenin bir kısmı fabrika işçilerinden meydana gelmeli ve bölgede ki başlıca şehirlerin ve diğer önemli merkezlerin temsilcileri de bulunmalıdır. Birleşik oturumların ne zaman olacaklarını saptar. Birleşik oturumlar, en az ayda bir kere olmalıdır. Bölge komitesi olağan işleri yürütmek için bir büro seçer. Komitenin ve büronun üyelerinin sayısı parti merkezince saptanır. Bölge komitesi, parti merkezinin onaylaması şartıyla bir bölge sekreteri seçer. Sekreter en az üç yıllık parti üyesi olmalıdır. Merkezin onayı halinde istisnalar olabilir .

31. Bölge komitesi bir denetleme komisyonu seçer. Komisyonun işlevi bölgedeki, bütün yönetimsel ve mali işleri ve parti girişimlerini konrol etmektir.

32. Bölge komitesi merkez komitesinin kararlarını yerine getirir ve değişik görevlerle uğraşmak üzere (örgütlenme, ajitasyon, propaganda, sendikalar, köylüler arasında çalışma, kadınlar, vb.,) özel organlar kurmakla yükümlüdür. Bu özel organlar, kural olarak, bölge komitesinin bir üyesinin sorumluluğunda olacak ve çalışmalarını bölge komitesinin direktifleri altında yürütecektir. Bölge komitesi, merkez komite ile anlaşarak, bölgedeki parti yayınının yazı kurulunu tayin eder. Bölge komitesi kendi alanındaki bütün parti çalışmasından sorumludur. Yaptığı çalışmadan, bölge konferansına ve merkez komitesine karşı sorumludur ve merkez komitesine her ay çalışmaları hakkında yazılı rapor göndermeye mecburdur.

33. Bölge komitesinin sorumluluk alanındaki şehirlerde şehrin kendisinin hiç bir parti komitesi yoktur. Çalışma bölge komitesi tarafından yürütülür...

IX. PARTİ KONFERANSI

34. Parti konferansı, kural olarak yılda iki kere toplanır .Temsilin ölçütüne ve konferansın bileşimine (kompozisyonunda) merkez karar verir. Bölge temsilcileri bölge komitesince seçilir. Merkez, danışılacak bir ses olarak, tek tek parti çalışanlarını konferans toplantılarına davet edebilir.

35. Parti konferansının kararları merkez komitesi tarafından onaylandıktan sonra yürürlüğe girer.

36. Parti konferansı eğer kongreden hemen önce toplandıysa, Komintern'in dünya kongresine gidecek heyeti seçebilir.

X. PARTİ KONGRESİ

37. Parti kongresi en yüksek parti mertebesidir ve kural olarak, yılda bir kere, Komintern Yürütme Kurulu ile anlaşarak merkez komitesi tarafından toplanır. Olağanüstü kongreler; merkez komitesinin kendi insiyatifi ile veya Komintern Yürütme Kurulu'nun insiyatifi ile veya bir önceki kongrede temsil edilen üye sayısının en az yarısının isteği üzerine toplanabilir Fakat herşeye rağmen olağanüstü bir

kongre, Komintern Yürütme Kurulunun onayı olmaksızın toplanamaz. Kongrenin toplanacağı tarih ve gündemi, üyelere en az bir ay evvelinden bildirilmelidir. Kongre, üyelerin en az yarısı temsil edildiği zaman kararlar almaya yetkilidir.

Kongre de temsilin ölçütü ya merkez komitesi tarafından ya da kongreden önce toplanan parti konferansı tarafından saptanır.

38. Parti kongresi;

a) merkez komitesinin ve merkez denetleme komisyonunun raporlarını alır,

b) parti programı üzerine olan sorunlarda karara varır,

c) bütün politik, taktik ve örgütsel sorunlar üzerine karar verir,

d) merkez komitesini ve merkez denetleme komisyonunu, vb., seçer,

39. Parti kongresi, bölge konferanslarınca seçilmesi gereken delegelerden oluşur. Illegalite koşullarında; delegeler seçim yerine, bir acil durum tedbiri olarak, Komintern Yürütme Kurulunun onayı ile, bölge komitesi tarafından tayin edilebilirler. Kongre yerine de, yine Komintern Yürütme Kurulunun onayı ile, bir parti konferansı toplanabilir.

XI. MERKEZ KOMİTESİ

40. Merkez komitesi parti kongrelerinin toplanma süreleri içindeki en yüksek parti organıdır. Partiyi diğer parti kurumlarına karşı temsil eder, çeşitli parti organları kurar bütün politik ve örgütsel çalışmaya rehberlik eder, kendi denetimi ve kontrolu altında çalışan merkez organının yazı kurulunu atar, bir bütün olarak parti için önemi olan girişimleri yönetir, partinin güçlerinin dağıtımını yapar ve parti maliyesini idare eder.

Ulusal karakterdeki örgütlerde yapılacak fraksiyon çalışmasından da merkez komitesi sorumludur.

41. Merkez komitesinin üye sayısı kongre tarafından saptanır.

42. Merkez komitesi; üyeleri arasından, politik çalışmadan sorumlu bir politik büro, örgütlenme çalışmalrından sorumlu bir örgütlenme bürosu ve olağan işleri yürütecek bir sekreterlik (veya sekreter) seçer. Çeşitli şubelerin sorumlularını tayin eder, bunlar eğer mümkünse merkez komitesi üyesi olmalıdırlar. (Not: 42. madde geniş partiler için geçerlidir, küçük partiler için merkez komitesinin bir prezidyum seçmesi yeterlidir.)...

XII. MERKEZ DENETLEME KOMİSYONU

45. Parti kongresi; partinin mali işlerinden sorumlu olacak, defterlerini tutacak ve partinin bütün parasal girişimlerine nezaret edecek bir merkez denetleme komisyonu seçer.

XIII. PARTİ DİSİPLİNİ

46. En sıkı parti disiplini, bütün parti üyelerinin ve örgütlerinin en yüksek görevleridir.

Komünist Enternasyonal'in, parti kongresinin, parti merkezinin ve bütün daha üst organların kararları derhal ve eksiksiz olarak yerine getirilmelidir. Farklı fikirlerin mevcut olduğu bütün sorunlar, üzerlerinde karara varılmadığı sürece, özgürce tartışılabilir.

47. Parti disiplininin ihlali ilgili parti organlarının cezalandırıcı tedbirlerini getirir. Parti örgütleri hakkında şu cezalar uygulanabilir: sözlü ihtar; uzaklaştırma ve bir konferans toplanıncaya kadar, uzaklaştırılan organın işlerini yürütecek geçici bir komite atama; örgütün dağıtılması ve üyelerinin yeniden kaydedilmesi .Tek tek üyeler için ise şu tedbirler alınacaktır; partinin sözlü ihtarı, toplu sözlü ihtar, yetkilerini alma, belirli bir süre için uzaklaştırma, nihai uzaklaştırma....

49. Bir üyenin partiden uzaklaştırılması sorunu, ilgili parti örgütünün (hücrenin) birleşik toplantısı tarafından bir üst parti komitesine önerilir. Çıkarma kararı bölge komitesince resmen onaylandığında yürürlüğe girer. Uzaklaştırmanın henüz askıda bulunduğu süre içinde, ilgili üye parti çalışmasından alıkonur.

Uzaklaştırmalar, bir kural olarak, parti organında yayınlanır....

XIV. PARTİ MALİYESİ

50. Bir parti örgütünün kaynakları üyelerin aidatlarından, özel bağışlardan, parti girişimlerinin gelirlerinden, daha üst parti organlarının katkılarından, vb. elde edilir.

51. Üye aidatları parti gelirlerinin %——'sinden az olmamalıdır. Aidatların, parti gelirlerine oranı parti kongresi veya merkezi tarafından saptanır...

52. Yeterli gerekçesi olmadan üç ay boyunca parti aidatını ödemeyen üyelere partiden ihraç edilmiş olarak bakılmalı; ilgili hücrenin toplantısı durumdan haberdar edilmelidir.

XV. FRAKSİYONLAR

53. En az iki komünistin bulunduğu, işçilerin ve köylülerin bütün parti dışı örgütlerinde (sendikalar, kooperatifler, eğitimsel dernekler, spor birlikleri, fabrika komiteleri, işsiz komiteleri ,belediye konseyleri, parlamento, kongreler, konferanslar, vb.) partinin etkisini arttırmak için bir komünist fraksiyon örgütlenmelidir ve parti dışı çevrede komünist politika uygulamaya konmalıdır.

54. Fraksiyonlar; partinin partili olmayan örgütlerdeki bağlarıdır. Bağımsız yapılar olmayıp, uygun (ilgili) parti komitesine bağlıdırlar. İç işlerinde ve olağan günlük işlerinde otonomdurlar. Fraksiyon ve komite arasındaki farklılıklar ortaya çıkarsa, komite sorunu fraksiyonun temsilcileriyle tekrar tekrar tartışmaya ve fraksiyonun kayıtsız şartsız uyacağı bir sonuca ulaşmaya mecburdur. Fraksiyonun başvurusu üzerine, sorun üzerinde nihai olarak en yakın üst komite tarafından karara varılır. Başvuru sonucunun kesinleşmediği süre içinde, fraksiyon ilk kararı veren komitenin kararına uyar.

55. Fraksiyonun çalışmasına ilişkin sorunlar tartışılırken, komite danışılacak bir ses olarak, fraksiyonun

bir temsilcisini tartışmalarda bulunması için davet edebilir.

56. Komünist fraksiyonlar liderliklerini kendileri seçerler, seçim ilgili parti komitesince de resmen onaylanmalıdır. Fraksiyon liderleri, fraksiyonun çalışmalarından komiteye karşı sorumludurlar.

Komitenin fraksiyon liderliğine eklemeler yapma yetkisi vardır...

57. Fraksiyonların aktif olarak çalışma yürüttükleri örgütlerin bütün kademelerindeki seçimler için; adaylar, ilgili komiteye de danışıp anlaşarak fraksiyon tarafından ileri sürülür. Tek tek yoldaşların bir fraksiyondan diğerine transferi de aynı çekilde gerçekleştirilir.

58. Fraksiyon çalışmasının yapıldığı bütün örgütlerde, örgütün üzerinde karar vermek durumunda olduğu bütün sorunlar, daha önceden fraksiyon veya fraksiyon liderliğince tartışılmalıdır.

Fraksiyonun karar almış olduğu her sorun üzerinde, ilgili örgütün toplantısında, fraksiyonun üyeleri tek tek konuşup, oylarını kullanmalıdırlar. Bu kurala uymayan fraksiyon üyeleri hakkında disiplin tedbirleri alınır.

(Bu yazı, The Communist International 1919 -1943, Documents, Volume II,. pp. 172 - 179'den çevrilmiştir.)

V. İ. LENİN

enternasyonalin örgütlenme ilkeleri üzerine

Komünist enternasyonalin, proletarya partilerinin örgütsel yapısı ve örgütlenme ilkeleri üzerine almış olduğu karar üzerine Lenin'in yaptığı açıklamayı bu kararın kavranmasında yardımcı olacağı düşüncesiyle yayınlıyoruz. Lenin, bu kararın «her bir maddesinn altına imzasını atacağını» belirtmesine karşın, kararı «fazla Rusça» bulduğunu söylemektedir. *Henüz o tarihlerde* Rus devriminin yeterince kavranılmamış olduğu gözönünde bulundurulursa, uyarısının ne kadar haklı olduğu daha kolay anlaşılır. Ancak Lenin'in söyledikleri, dikkat edilirse, enternasyonalin bu kararın doğruluğunu ortadan kaldırmamaktadır. Lenin'in bütün endişesi, kararın anlaşılamayacağı noktasındadır.

KURTULUŞ

....

1921'de Üçüncü Kongrede Komünist Partilerinin örgütsel yapısı, çalışmaların muhtevası ve yöntemleri üzerine bir karar almıştık. Karar çok güzel ama, hemen hemen tümüyle Rus'ça (Rusya'ya özgü-Russian) yani içindeki her şey Rusya koşullarına dayandırılmış. Bu onun iyi yanı, ama aynı zamanda kötü yanı da. Kötü yanı çünkü hiç bir yabancının onu okuyamayacağından eminim. Bu söylenmeden önce (kararı) onu tekrar okudum. Birincisi çok uzun, elliden fazla maddeden oluşuyor. Yabancılar genellikle böyle şeyleri okuyamazlar. İkincisi, okusalar bile, haddinden fazla Rus'ça (too russian) olduğundan anlayamayacaklar; Rusça yazıldığından değil - bütün dillere çok güzel çevrilmiş - bütünüyle Rusça ruhuyla dolu olduğundan. Ve üçüncüsü, istisna olmak üzere bir yabancı anlasa bile, uygulayamayacaktır. Bu onun üçüncü kusurlu yanıdır. Bir kaç

yabancı delegeyle konuştum ve maalesef benim için imkansız olduğundan oturumlara katılamayacaksamda kongre süresince değişik ülkelerden çok sayıda delegeyle sorunları detaylı olarak tartışacağımı umuyorum. Bu kararı almakla büyük bir hata yaptığımız, yani daha ileri başarılara giden kendi yolumuzu kapadığımız izlenimini taşıyorum. Daha önce söylediğim gibi karar çok güzel hazırlanmış; elliden fazla olan maddelerin her birinin altına imzamı atmaya hazırım. Ama biz, Rusya deneyimizi yabancılara nasıl sunacağımızı öğrenmedik. Kararda söylenenlerin tümü hükümsüz (dead letter)kalmıştır. Bunu anlamaz isek ileriye gidemeyeceğiz. Kanımca Rus devriminin beş yılından sonra Rus ve yabancı yoldaşların hepsi için en önemli şey oturup araştırmaktır. Bunu yapma fırsatını ancak şimdi elde ettik. Bu fırsat ne kadar sürer bilmiyorum. Kapitalist güçlerin, ne kadar zaman barış içinde araştırma yapmamıza fırsat vereceklerini bilmiyorum. Ama biz, kavgasız, savaşsız zamanın her anını araştırmak ve baştan (başlayarak) araştırmak için kullanmalıyız.

Tüm parti ve nüfusun tüm kesimleri bilgiye susamışlıklarıyla bunu kanıtlıyorlar. Bu öğrenme çabası bize bugün en önemli görevimizin araştırmak ve daha çok araştırmak olduğunu gösteriyor. Yabancı yoldaşlarımızda araştırmalıdırlar. Bizim hâlâ yerine getirmemiz gerektiği gibi onların okuma yazmayı ve okuduklarını anlamayı öğrenmeleri gerektiğini söylemek istemiyorum. Bunun proletarya mı yoksa burjuva kültürünü mü ilgilendirdiğine ilişkin bir tartışma mevcuttur.. Bu soruyu açık bırakacağım. Ama bir şey kesindir; okuma yazmayı ve okuduğumuzu anlamayı öğrenmekle başlamak zorundayız. Onların daha ileri bir şeye ihtiyaçları var: her şeyden önce başka şeyler yanında, Komünist partilerin örgütsel yapısı üzerine yazdıklarımızı ve yabancı yoldaşların okuyup anlamadan imzalamış oldukları şeyi anlamayı öğrenmelidirler. Bu onların birinci görevi olmalıdır. Bu (o) karar hayata geçirilmelidir. (O) bir gecede hayata geçirilemez; bu kesin olarak imkansızdır. Karar haddinden fazla Rusça (russian)dır. Rusya tecrübesini yansıtmaktadır. Ya-

bancılar için oldukça anlaşılmaz olmasının ve bir put gibi onu köşeye asıp dua ederken (ona yalvararak) tatmin olmayacak olmalarının nedeni budur. Bu şekilde hiç bir şey başarılamaz. Rus tecrübesi kısmını özümsemeleri gerekir. Bunun tam olarak nasıl olacağını bilmiyorum. Örneğin İtalya'daki faşistler İtalyanlara yeterince aydınlanmış olduklarını ve ülkelerinin henüz kara yüzlere karşı güvenlik altına alınmamış olduğunu göstermek suretiyle bize büyük bir yardımda bulunabilirler. Bu şekilde çok yararlı olabilir. Biz Ruslarda bu kararın ülkelerinin yabancılara izah edilişinin yollarını ve araçlarını bulmalıyız. Bunu yapamadığımız müddetçe, onu hayata geçirmek onlar için kesinlikle imkansız olacaktır. Bu bağlamda, yalnızca Ruslara değil, yabancı yoldaşlarada, girmekte olduğumuz bu dönemde en önemli şeyin araştırmak olduğunu anlattığımız olduğuna eminim. Biz genel anlamda araştırıyoruz. Ama onlar ,devrimci çalışmanın örgüt yapısı yöntemi ve muhtevasınını anlamak için özel anlamda araştırmalıdırlar. Bunu yaparlarsa, dünya devriminin sadece iyi değil şahane olacağına eminiz. (Uzun ve güçlü alkışlar .Yaşasın Lenin Yoldaş......)

Pravda No. 258
15. Kasım 1922
Bütün Eserler.
Cilt: 33, shf: 430 - 32

V. İ. LENİN

rus sosyal demokratlarının görevleri

(1897 sonunda sürgünde yazıldı. İlk olarak Cenevre'de 1898'de yayınlandı.)

Doksanların ikinci yarısı Rus devriminin sorunlarının sunuluşu ve çözümlenişi üzerinde yapılmakta olan çalışmada gözle görülür bir artışa tanık oldu. Yeni bir devrimci partinin, Narodnaya Pravo'nun ortaya çıkışı Sosyal Demokratların artan etkisi ve başarıları Narodnaya Volya içindeki evrim - bütün bunlar hem sosyalist aydınların ve işçilerin inceleme çevreleri içerisinde hem de illegal edebiyatta program sorunları üzerinde canlı bir tartışma yarattı. İkinci alan —illegal edebiyat— sözkonusu edildiğinde Narodnaya Pravo partisinin «Acil bir sorun» ve «Manifesto» (1894) suna, yurtdışında Rus Sosyal Demokratları Birliği tarafından yayınlanan *Narodnaya Volya Grubunun Broşürü* ve *Rabotnik*'e, Rusya'daki devrimci bildirilerin artan yayınına ki, bu yayınlar esas olarak işçiler içindir, Sen Petersburg'taki İşçi Sınıfının Kurtuluşu İçin Sosyal Demokratik Mücadele Birliği tarafından 1896 yılında orada meydana gelen önemli grevler çevresinde yürütülen ajitasyona, vb. dikkati çekmek gerekir.

İçinde bulunduğumuz anda (1897 sonu) bizim görüşümüzce en acil sorun Sosyal Demokratların *pratik* faaliyetleri sorunudur. Sosyal Demokrasinin *pratik* yanının altını çiziyoruz, çünkü teorik yanda en kritik dönem - Sosyal Demokrasinin muhaliflerinin onu anlamakta gösterdikleri inatçı direnç, yeni akım daha ortaya çıkar çıkmaz onu bastırmak için gösterilen olağanüstü çabalar bir yanda, ve Sosyal Demokrasinin temelleri üzerindeki yiğitçe savunma öte yanda olmak üzere geçen dönem - şimdi artık açıkça arkamızda kalmış-

tır. Şimdi Sosyal Demokratların teorik görüşlerinin *ana ve temel hatları* yeteri kadar açıklığa kavuşturulmuş bulunuyor. Ama aynı şey Sosyal Demokrasinin *Pratik* yanı onun siyasi *programı*, metodları, taktikleri hakkında söylenemez. Bize öyle geliyor ki Sosyal Demokrasi ile teoride Narodnaya Volya'nın ilkelerini bütünüyle reddetmiş olan ve pratikte de ya şartların zorlamasıyla işçiler arasında propaganda ve ajitasyon sürdürmeye sürüklenen - hatta bunun da ötesinde işçiler arasındaki faaliyetlerini *sınıf mücadelesi* temeli üzerinde sürdürmeye zorlanan - ya da bütün programlarını ve devrimci faaliyetlerini *demokratik* görevlerin üzerine oturtmaya uğraşan devrimciler arasında tam bir kopuşun olmasını engelleyen yanlış kavrayış ve karşılıklı yanlış anlama çoğunlukla bu alanda geçerli olmaktadır. Eğer yanılmıyorsak ikinci tanımlama şu anda Rusya'da Sosyal Demokratlarınkine paralel faaliyet göstermekte olan iki devrimci gruba yani Narodanya Volya ve Narodnaya Pravo gruplarına uymaktadır.

Dolayısıyla, Sosyal Demokratların *pratik* görevlerini açıklamanın ve onların programlarının şu anda var olan üçü arasında en rasyonel olan olarak görmemizin nedenlerini ortaya koymanın ve bu programa karşı ileri sürülen önermelerin geniş ölçüde yanlış anlama üzerine temellendirildiğini göstermenin özellikle uygun olacağı kanısındayız.

İyi bilindiği gibi Sosyal Demokratların pratik faaliyetlerinin hedefi proletaryanın sınıf mücadelesine önderlik etmek ve bu mücadeleyi her iki görünümü içerisinde: sosyalist (kapitalist sınıfa karşı açılan ve sınıf sistemini yıkmayı ve sosyalist toplumu örgütlemeyi hedef alan savaş) ve demokratik (mutlakiyetçiliğe karşı olan, Rusya'da siyasal özgürlüğü kazanmayı ve Rusya'nın siyasal ve toplumsal sistemini demokratikleştirmeyi hedef alan savaş) mücadeleyi örgütlemektir. Bizim böyle (çv. notu) dediğimiz, pek iyi bilinmektedir. Ve gerçekten de daha, ayrı bir toplumsal ihtilalci akım olarak ortaya çıktığı andan itibaren, Rus Sosyal Demokratları faaliyetlerinin bu hedefini daima tam bir kesinlikle be-

lirlemişler, proletaryanın sınıf mücadelesinin ikili görünüm ve içeriğinin altını daima çizmişler ve daima sosyalist ve demokratik görevler arasındaki kopmaz bağlantı üzerinde ısrarla durmuşlardır - bu bağlantı benimsedikleri isimde açıkça ifadesini bulur. Bununla birlikte bugüne kadar sık sık Sosyal Demokratlar hakkında en çarpık görüşlere sahip olan ve onları siyasi mücadeleyi görmezlikten gelmekle suçlayan sosyalistlere rastlamışsınızdır. Onun için Rus Sosyal Demokrasisinin pratik faaliyetlerinin her iki yanının tanımlanması üzerinde biraz durmamız gerekiyor.

Sosyalist faaliyetle başlayalım. Sosyal Demokratik faaliyetin karakterinin, İşçi Sınıfının Kurtuluşu İçin Sosyal Demokratik Mücadele Birliği Sen Petersburg işçileri arasındaki faaliyetine başladığından beri bu bakımdan oldukça açık hale geldiğinin düşünülmesi gerekir. Rus Sosyal Demokratlarının sosyalist faaliyetleri bilimsel sosyalizmin öğretilerini *propaganda yoluyla* yaymaktan, işçiler arasında bugünkü toplumsal ve ekonomik sistemin tutarlı bir açıklamasını, bunun temelini ve gelişmesini, Rus toplumundaki çeşitli *sınıflar*, bu sınıflar arasındaki karşılıklı ilişkiler, bu sınıflar arasındaki mücadele, işçi sınıfının bu mücadeledeki rolü, işçi sınıfının yükselen ve çöken sınıflara karşı tutumu, kapitalizmin geçmişine ve geleceğine karşı tutumu, Uluslararası Sosyal Demokrasinin ve Rus işçi sınıfının tarihsel görevi hakkında bir anlayışı yaymaktan ibarettir. Propagandaya kopmaz bağlarla bağlı olan şey işçiler arasındaki *ajitasyon*dur, doğal olarak Rusya'nın bugünkü politik koşullarında ve işçi kitlelerinin bugünkü gelişme düzeylerinde ajitasyon öne çıkmaktadır. İşçiler arasındaki ajitasyon Sosyal Demokratların işçi sınıfının mücadelesinin bütün kendiliğinden görünümleri, işçiler ve kapitalistler arasında çalışma günleri, ücretler, çalışma koşulları vs., vs. üzerine çıkan bütün çatışmalar içerisinde yer almak demektir. Bizim görevimiz faaliyetlerimizi işçi sınıfı yaşamının gündelik pratik sorunlarıyla bağdaştırmak, işçilerin bu sorunları anlamalarına yardımcı olmak, işçilerin dikkatlerini en önemli yolsuzluklar üzerine çekmek, onların işverenlere karşı talep-

lerini daha pratik olarak formüle etmelerine yardımcı olmak işçiler arasında dayanışma bilincini, ortak çıkarların ve bütün Rus işçilerinin uluslararası proletarya ordusunun parçası olarak birleşmiş bir işçi sınıfının ortak davası bilincine sahip olmalarını geliştirmektir. İşçiler arasında inceleme grupları örgütlemek, bunlarla Sosyal Demokratların merkez grubu arasında düzenli ve gizli *bağlantılar kurmak*, işçi sınıfı edebiyatını yayınlamak ve dağıtmak, işçi sınıfı hareketinin bütün merkezlerinden haberleşme sağlamayı örgütlemek, ajitasyon broşürlerini ve bildirgeleri yayınlamak ve bunları dağıtmak ve tecrübeli ajitatörlerden bir kurul oluşturmak - işte kaba hatlarıyla Rus Sosyal Demokrasisi'nin sosyalist faaliyetlerinin görünümleri bunlardır.

Bizim çalışmamız birincil olarak ve esas itibariyle fabrika ve kent işçilerine yöneliktir. Rus Sosyal Demokrasisi güçlerini dağıtmamalıdır; faaliyetlerini sosyal demokratik fikirleri kabule en hazır entellektüel ve politik bakımdan en gelişmiş, sayıları ve ülkenin geniş siyasal merkezlerindeki yoğunlaşmış olmalarından dolayı en önemli durumda olan sanayi proletaryası üzerinde yoğunlaşmalıdır. Bunun için fabrika kent işçileri arasında kalıcı bir devrimci örgütün yaratılması, Sosyal Demokrasinin karşısındaki birinci ve en acil görevdir, şu içinde bulunduğumuz durumda bu görevden saptırılmamıza kayıtsız kalmak büyük bir akılsızlık olur. Fakat güçlerimizi fabrika işçileri üzerinde yoğunlaştırmanın gerekliliğini tespit ederken ve güçlerimizin dağıtılmasına karşı koyarken, Rus Sosyal Demokratlarının, Rus proletaryasının ve işçi sınıfının öteki katmanlarını görmezlikten gelmesini zerre kadar olsun kastetmek istemiyoruz, kesinlikle hayır. Rus fabrika işçilerinin içinde yaşadıkları şartların kendisi, onları çoğu zaman zanaatkârlarla fabrika dışına dağılmış olan kasaba ve köylerdeki yaşam koşulları korkunç kötü olan sanayi proletaryasıyla en yakın ilişkiler içersine girmeye zorlar. Rus fabrika işçisi aynı zamanda kırsal nüfus ile de dolaysız temas içerisine girer (çoğu zaman fabrika işçisinin ailesi kırda yaşamaktadır) ve dolayısıyla fabrika işçisi kır proletaryasıyla milyonlarca sürek-

li tarım işçisi ve gündelikçiyle ve aynı zamanda bir yandan acınası durumdaki toprak parçalarına sımsıkı sarılırken öte yandan da borçlarını ödemek için çalışmak zorunda olan ve her türden «raslantısal işte» çalışan yani kendileri de ücretli işçi olan iflas etmiş köylülerle yakından temasa gelmeksizin edemez. Rus Sosyal Demokratları güçlerini zanaatkârlar ve kır emekçileri arasına *gönderme*yi uygun bulmamaktadırlar ama zerre kadar olsun onları görmezlikten gelme niyetinde de değillerdir; onlar ileri işçileri aynı zamanda zanaatkârları ve kır emekçilerini etkiliyen sorunlar üzerinde de aydınlatacaklardır, öyle ki bu işçiler proletaryanın daha geri katmanlarıyla temasa geldiklerinde onları sınıf mücadelesi, sosyalizm, genel olarak Rus demokrasisi ve özel olarak Rus proletaryasının siyasi görevlerinin fikirleriyle donatabilsinler. Fabrika kent işçileri arasında yapılacak daha bu kadar iş varken zanaatkârlara ve kır emekçilerine ajitatörler göndermek pratik bir şey değildir ama sosyalist işçinin bu kişilerle ister istemez temasa geldiği sayısız durum vardır ve sosyalist işçinin bu fırsatlardan yararlanabilmesi ve Sosyal Demokrasinin Rusya'daki genel görevlerini anlayabilmesi gereklidir. Demek ki Rus Sosyal Demokratlarını dar görüşlü olmakla, fabrika işçileri uğruna diğer emekçi kitlesini görmezlikten gelmeye çabalamakla suçlayanlar derin bir hata içindedirler. Tam tersine proletaryanın ileri kesimleri arasındaki ajitasyon (hareket genişledikçe) bütün Rusya proletaryasını uyandırmanın en emin ve biricik yoludur. Sosyalizm ve sınıf mücadelesi düşüncesinin kent işçileri arasında yayılması kaçınılmaz olarak bu fikirlerin daha küçük ve daha dağınık kanallara akmasına neden olacaktır. Bu, fikirlerin daha iyi hazırlanmış unsurlar arasında daha derin kökler salmasına ve Rus işçi sınıfı hareketinin ve Rus devriminin öncüsü içinde boylu boyunca yayılmasını gerektirir. Rus Sosyal Demokrasisi bütün güçlerini fabrika işçileri arasında faaliyet üzerine toplarken, pratikte sosyalist faaliyetlerini proletaryanın sınıf mücadelesi üstünde temellendiren Rus ihtilalcilerini de desteklemeğe hazırdır; fakat Rus Sosyal Demokrasisi öteki devrimci grup-

larla yapılacak olan hiç bir pratik ittifakın, teori, program ve temel slogan sorunları üzerinde uzlaşmalara yol açmayacağı ve açmaması gerektiği noktasını hiç de gizlemez. Bugün devrimci hareketin sancağı olarak hizmet edebilecek tek ihtilalci teorinin bilimsel sosyalizm ve sınıf mücadelesi öğretisi olduğuna inanmış olan Rus Sosyal Demokratları, bu öğretinin yayılması için her çabayı gösterecekler onu yanlış yorumlamalara karşı korumak ve daha henüz genç olan Rusya'daki işçi sınıfı hareketi üzerine bulanık öğretilerin empoze edilmesi için yapılan her girişimle savaşmak için ellerinden geleni artlarına koymayacaklardır. Teorik akıl yürütmenin kanıtladığı ve Sosyal Demokratların pratik faaliyetlerinin gösterdiği gibi, Rusya'daki bütün *sosyalistler, Sosyal Demokratlar* haline gelmelidirler.

Şimdi de Sosyal Demokratların *demokratik* görevleri ve demokratik çalışmaları üzerinde duralım. Bir kere daha tekrarlayalım ki, bu çalışma, sosyalist faaliyetle *kopmaz bir biçimde* bağlantılıdır. İşçiler arasında *propaganda* yürütmede Sosyal Demokratlar siyasal sorunlardan *kaçınamazlar,* ve onların siyasal sorunlardan kaçınmayı ve hatta onları bir yana bırakmayı derin bir hata ve uluslararası sosyal-demokrasinin temel ilkelerinden bir kopuş olarak görmeleri gerekir. Bilimsel sosyalizmin yayılması ile eş zamanlı olarak Rus Sosyal Demokratları kendilerini, işçi sınıfı kitleleri arasında *demokratik fikirler*in yayılmasıyla görevli kılmaları gerekir; Sosyal Demokratlar, bütün görünümleri ile birlikte mutlakiyetçiliğin, onun sınıf muhtevasının, onun devrilmesinin gerekliliğinin, siyasal özgürlük ve Rusya'nın siyasal ve toplumsal sisteminin demokratikleştirilmesi elde edilmeksizin, işçilerin davası için başarılı bir mücadele açmanın imkansızlığının kavranmasını yaygınlaştırmak için uğraşmalıdırlar. İşçiler arasında *acil ekonomik* talepleri üzerine *ajitasyon* yürütmede Sosyal Demokratlar bunu acil politik ihtiyaçlar üzerine propaganda ile polis zulmüne karşı ajitasyon ile, her grevde, işçilerle kapitalistler arasındaki her çatışmada, ortaya çıkan bu zulme karşı ajitasyon ile işçilerin genel olarak Rus yurttaşları olarak ve özel ola-

rak da en kötü baskı altında bulunan ve en az hakka sahip olan sınıf olarak haklarının kısıtlanmasına karşı ajitasyon ile işçilerle dolaysız temas içerisine giren ve işçi sınıfına kendi siyasal kölelik konumunu çok açık bir biçimde gösteren mutlakiyetçiliğin her temsilcisi ve uşağına karşı ajitasyon ile kopmaz bir biçimde bağlarlar. Bu iki türden ajitasyon Sosyal Demokratların faaliyetleri içinde aynı madalyonun iki yüzü olarak kopmaz bir biçimde birbirine bağlanmıştır. Hem ekonomik ve hem de siyasal ajitasyon proletaryanın sınıf bilinçliliğini geliştirmek için eşit ölçüde gereklidir; hem ekonomik, hem de siyasal ajitasyon Rus işçilerinin sınıf mücadelesine yol göstermek bakımından eşit ölçüde gereklidir, çünkü her sınıf mücadelesi bir siyasal mücadeledir. İşçilerin sınıf bilinçliliğini uyandırarak onları birleşik eylem ve Sosyal Demokrasinin idealleri uğruna savaş için örgütleyerek, disipline* ederek ve eğiterek her iki ajitasyon türü de işçilerin acil sorunlar ve acil ihtiyaçlar karşısında kendi güçlerini ölçmelerini, düşmanlarından kısmî tavizler koparmalarını ve böylelikle ekonomik durumlarını düzeltmelerini, kapitalistlerin işçilerin örgütlü gücü karşısında gerilemelerini, hükümetin işçilerin haklarını genişletmeğe zorlanmasını, işçilerin taleplerine kulak kabartmasını ve hükümetin güçlü bir sosyal-demokratik örgüt tarafından yönlendirilen kitlesel düşmanlığının sürekli korkusu altında yaşamasını mümkün hale getirecektir.

Sosyalist ve demokratik propaganda *ve* ajitasyon arasındaki kopmaz bağlantıya ve her iki alandaki devrimci faaliyetin tam paralelliğine işaret etmiş bulunuyoruz. Bununla birlikte bu iki türden faaliyet ve mücadele arasında büyük bir farklılık vardır. Farklılık şudur ki ekonomik mücadelede proletarya hem toprak sahibi soyluluğa ve hem de burjuvaziye karşı mutlak olarak tek başına bulunur. Bunun tek istisnası belki de küçük-burjuvazinin proletaryaya yönelen unsurlarından elde ettiği (bu da her zaman olmaz) yardımdır. Oysa *demokratik, siyasal* mücadelede Rus işçi sınıfı tek başına değildir; mutlakiyetçiliğe düşman olduklarından ve ona karşı şu ya da bu biçimde mücadele ettik-

lerinden ötürü bütün siyasi muhalefet unsurları, katmanları ve sınıfları bulunmaktadır. Burada proletarya ile *yan yana* burjuvazinin muhalif unsurları ya da eğitilmiş sınıfların muhalif unsurları, ya da küçük-burjuvazinin, otokratik hükümet tarafından zulme uğratılmış milliyetlerin, dinlerin, mezheplerin, vb. vb. muhalif unsurları bulunmaktadır. Ortaya çıkan sorun doğal olarak işçi sınıfının bu unsurlara karşı tutumunun ne olması gerektiğidir. Dahası işçi sınıfı, otokrasiye karşı ortak mücadelede onlarla birleşmeli değil midir? Bütün bunlardan sonra bütün Sosyal Demokratlar Rusya'daki politik devrimin sosyalist devrime öngelmesini savunmaktadırlar; dolayısıyla onların otokrasiye karşı savaşmak için şimdilik sosyalizmi *bir yana bırakarak* siyasi muhalefet içerisindeki bütün unsurlarla birleşmeleri gerekmez mi? Bu otokrasiye karşı savaşı güçlendirmek için esas değil midir?

Şimdi bu iki soruyu inceleyelim: İşçi sınıfının otokrasiye karşı bir savaşçı olarak siyasi muhalefet içindeki bütün toplumsal sınıf ve gruplara karşı tavrı sosyal-demokrasinin ünlü *Komünist Manifesto*'da dile getirilmiş bulunan temel ilkeleri tarafından kesinlikle belirlenmiş bulunmaktadır. Sosyal Demokratlar ilerici toplumsal sınıfları, gerici sınıflara karşı, burjuvaziyi ayrıcalıklı toprak sahibi zümreye ve bürokrasiye karşı, büyük-burjuvaziyi küçük-burjuvazinin gerici çabalarına karşı desteklerler. Bu destek sosyal-demokratik program ve ilkeler ile herhangi bir uzlaşmayı şart koşmadığı gibi bunu istemez de - bu *özgül* bir düşmana karşı bir müttefike verilen destektir, bunun da ötesinde Sosyal Demokratlar bu desteği ortak düşmanın düşüşünü kolaylaştırmak için verirler, fakat bu geçici müttefiklerden *kendileri* için hiçbir şey beklemezler ve onlara hiçbir şey bağışlamazlar. Sosyal Demokratlar varolan toplumsal sisteme karşı her devrimci hareketi desteklerler, bütün ezilen ulusları, zulme uğrayan dinleri, azap çeken toplumsal zümreleri vb.. eşit haklar için verdikleri savaşta desteklerler.

Siyasal muhalefetin bütün unsurlarına verilen *destek* Sosyal Demokratların propagandasında, otok-

rasinin işçilerin davasına düşman olduğunu gösterirken aynı zamanda otokrasinin öteki çeşitli toplumsal gruplara karşı düşmanlığına da işaret ediliyor olması gerçeği ile ifade edilmiş olacaktır; Sosyal Demokratlar işçi sınıfının bu gruplarla *özgül bir sorun üzerinde özgül bir görev içinde,* vb.. dayanışmada bulunduğuna işaret edeceklerdir. Ajitasyonda bu destek Sosyal Demokratlar tarafından otokrasinin, polis zulmünün her görünümünden işçilere bu zulmün *genel olarak* bütün Rus yurttaşlarına ve özgül olarak olağanüstü baskı altında tutulan toplumsal zümreleri milliyetleri, dinleri, mezhepleri vb.. etkilediğini; ve bu zulmün özel olarak da *işçi sınıfını* etkilediğini göstermek için yararlanmalarıyla dile getirilmiş olacaktır. Sonuç olarak pratikte bu destek, Rus Sosyal Demokratlarının belirli özgül hedefleri elde etmek maksadıyla öteki eğilimlerden devrimcilerle ittifaklara girmeye hazır olmaları ile dile getirilir ve bu hazır oluş pratikte pek çok kez gösterilmiştir.

Bu bizi ikinci soruna vardırır. Sosyal Demokratlar bir yandan şu ya da bu muhalefet grubunun işçilerle dayanışmasına işaret ederlerken daima işçileri ötekilerden ayıracaklar, daima bu dayanışmanın geçici ve şarta bağlı olduğuna işaret edecekler, daima, yarın kendilerini bugünkü müttefiklerinin karşısında bulabilecek olan proletaryanın bağımsız sınıf kimliğinin altını çizeceklerdir. Bize denecektir ki, «böylesine bir davranış, içinde bulunduğumuz zamanda, siyasal özgürlük savaşçılarını *zayıflatacaktır.*» Bizim buna karşılığımız, böyle bir davranışın bütün siyasal özgürlük savaşçılarını *güçlendireceğidir.* Sadece belirli *sınıfların bilinçli olarak savunulan* gerçek çıkarlarına dayanan savaşçılar güçlüdürler, zaten çağdaş toplumda etkin bir rol oynamakta bulunan bu sınıf çıkarlarını bulanıklaştırmak için yapılacak her girişim, sadece, savaşçıları güçten düşürecektir. Bu birinci noktadır. İkinci nokta, yalnızca otokrasinin sonuna kadar tutarlı ve kayıtsız şartsız düşmanı olduğundan ötürü, yalnızca işçi sınıfı ile otokrasi arasında hiçbir uzlaşma mümkün olmadığından ötürü, yalnızca işçi sınıfında demokrasi-

nin hiçbir geri adım atmayan kararsız olmayan ve geriye dönüp bakmayan bir savunucu bulmasından ötürü işçi sınıfının otokrasiye karşı mücadelede kendisini ayrı tutmasının gerekliliğidir. Bütün öteki sınıfların, grupların ve tabakaların otokrasiye karşı düşmanlığı *kayıtsız şartsız* değildir; onların demokrasisi her zaman geriye dönüktür. Burjuvazi sınai ve toplumsal gelişmenin otokrasi tarafından geciktirilmekte olduğunu idrak etmeksizin yapamaz. Ama, siyasal ve toplumsal sistemin tam demokratikleştirilmesinden korkar ve her an proletaryaya karşı otokrasi ile her an bir ittifaka girebilir. Küçük-burjuvazi doğası gereği iki yüzlüdür. Bir yandan proletaryaya ve demokrasiye yönelirken öte yandan gerici sınıflara yönelir. Tarihin yürüyüşünü duraksatmaya çalışır, otokrasinin uygulamaları ve okşamaları ile iğfal edilmeye hazırdır. (Örneğin III. Aleksandr'ın halk siyaseti) Egemen sınıflarla proletaryaya karşı kendi *küçük mülk sahibi* konumunu güçlendirmek *uğruna* bir ittifaka girmeğe hazırdır. Eğitilmiş kimseler ve genel olarak «intelligencia» otokrasinin vahşi polis zulmüne karşı başkaldırmadan edemez. Çünkü otokrasi, düşünce ve bilgiyi tutsak etmek istemektedir; ama bu «intelligentcia»nın maddi çıkarları onu otokrasiye ve burjuvaziye bağlar. Onu tutarsız olmaya uzlaşmaya, muhalif ve devrimci tutkusunu bir memuriyet maaşı karşılığında ya da bir hisse senedi ve pay karşılığında satmaya zorlar. Ezilen milliyetler arasındaki ve baskı altındaki, dinler arasındaki demokratik unsurlara gelince herkes bilmekte ve görmektedir ki, nüfusun bu kategorileri içindeki sınıf antagonizmleri otokrasiye karşı ve demokratik kurumlardan yana herhangi bir kategori içindeki sınıfları birbirine bağlayan dayanışmadan daha derin ve daha güçlüdür. Yalnızca proletarya, mutlakiyetçiliğe karşı sonuna kadar dmeokratik, herhangi bir uzlaşma ya da anlaşmaya yanaşmadan kararlı bir düşmanı olabilir - ve sınıf konumundan ötürü böyle de olması gerekir. Yalnızca proletarya siyasal özgürlük ve demokratik kurumlar uğruna *öncü savaşçı* olabilir. Bu böyledir. Çünkü birinci olarak siyasal zulüm içinde bulunduğu ko-

num kendisine bu zulümde herhangi bir değişiklik sağlama fırsatı vermeyen proletarya üzerine en ağır bir biçimde çöker - proletaryanın üst makamlara hatta memurlara dahi başvurma imkanı yoktur ve kamuoyu üzerinde de hiçbir etkisi bulunmaz. İkinci olarak, siyasal ve toplumsal sistemin *tam* demokratikleştirilmesini sağlamaya yalnızca proletarya muktedirdir, çünkü bu, sistemi işçilerin avuçları içerisine yerleştirecektir. İşte, işçi sınıfının demokratik faaliyetlerinin öteki sınıf ve grupların demokratik özlemleriyle *kaynaşmasının,* demokratik hareketi, siyasi mücadeleyi zayıflatıp onu daha az kararlı daha az tutarlı ve daha uzlaşmaya hazır hale getirmesinin nedeni budur. Öte yandan, eğer işçi sınıfı demokratik kurumlar uğruna mücadelenin öncü savaşçısı olarak *öne çıkarsa* bu demokratik hareketi güçlendirecektir, siyasal özgürlük mücadelesini *güçlendirecektir,* çünkü işçi sınıfı bütün öteki demokratik ve siyasi muhalefet unsurlarını harekete geçirecek, liberalleri siyasal radikallere doğru itecek, radikalleri de bugünkü toplumun bütün siyasal ve toplumsal yapısından geri dönülmez bir kopuşa sürükleyecektir. Yukarıda Rusya'daki bütün *sosyalistlerin Sosyal Demokratlar* haline gelmelerinin gerektiğini söylemiştik. Şimdi ise şunu ekliyoruz: bütün gerçek ve tutarlı *demokrat*lar *Sosyal Demokrat*lar haline gelmelidirler.

Ne demek istediğimizi aşağıdaki örneğe atıfta bulunarak göstereceğiz. Yönetim işinde uzmanlaşmış, özel kişiler kategorisini temsil eden ve halkla kıyaslandığında ayrıcalıklı bir konum işgal eden *idare amirlerini,* bürokrasiyi ele alalım. Bu kurumu her yerde görürüz, otokratik ve yarı-asyatik Rusya'dan ileri (gelişmiş) ve uygar İngiltere'ye kadar her yerde, burjuva toplumunun hayati bir organı olarak görürüz. Halkın, devlet memurlarına nazaran, *haklardan bütünüyle yoksun oluşu,* ve ayrıcalıklı bürokrasi üzerindeki denetimden *tam* yoksunluğu, Rusya'nın geriliğine ve onun mutlakiyetçiliğine denk düşer. İngiltere'de yönetim üzerine üçlü bir halk denetimi uygulanır. Ama orada dahi bu denetim tam olmaktan uzaktır. Orada dahi bürokrasi,

ayrıcalıklarının pek çoğunu elde tutar, ve çoğunlukla halkın hizmetkârı değil efendisidir. İngiltere'de dahi güçlü toplumsal grupların bürokrasinin ayrıcalıklı konumlarını desteklediklerini ve bu kurumun tam demokratikleştirilmesini engellediklerini görürüz. Neden? Çünkü onu tam olarak demokratikleştirmek yalnızca proletaryanın çıkarınadır; burjuvazinin en ilerici katmanı bürokrasinin belirli bazı ayrıcalıklarını savunurlar, ve bütün memurların seçilebilir olmasına, seçimler üzerindeki kayıtların toptan ortadan kaldırılmasına, memurların doğrudan doğruya halka karşı sorumlu olmalarına vb... karşıdırlar. Çünkü bu katmanlar görmektedirler ki, proletarya böylesine tam bir demokratikleştirmeyi, onu burjuvaziye karşı kullanarak yararlanacaktır. Rusya'daki durum da böyledir. Rus halkının pek çok ve çeşitli katmanları mütehakkim, sorumsuz, çürümüş, vahşi, cahil, ve asalak Rus bürokrasisine karşıdırlar. Ama proletarya dışında bu tabakaların hiçbirisi bürokrasinin tam demokratikleştirilmesine razı olmayacaklardır. Çünkü bütün bu katmanlar (burjuvazi, küçük-burjuvazi, genel olarak «intelligentcia») bürokrasi ile birtakım bağlara sahiptirler. Çünkü bütün bu katmanlar Rus bürokrasisinin *hısım ve akrabası*dırlar. Kutsal Rusya'da bir radikal aydının ya da bir sosyalist aydının, emperyal hükümetin, günlük resmi çalışmalarının seyri içerisinde «iyi olanı» yaptığını düşünmenin rahatlığı içerisinde yaşayan bir memura bu «iyiliği» kendi siyasal kayıtsızlığını kırbaç ve değnek hükümetine uşaklığının mazereti olarak ileri süren bir memura dönüşmesinin ne kadar kolay olduğunu bilmeyen var mı? Yalnızca *proletarya* otokrasiye ve Rus bürokrasisine kayıtsız şartsız düşmandır. Yalnızca *proletarya* aristokratik burjuva toplumunun bu organlarıyla hiçbir *bağa* sahip değildir. Ve yalnızca *proletarya* onlara karşı uzlaşmaz bir düşmanlık gütmeye ve kararlı bir mücadele açmaya yeteneklidir.

Sınıf mücadelesi içerisinde sosyal-demokrasinin önderlik ettiği proletaryanın, Rus demokrasisinin öncü savaşçısı olduğunu gösterdiğimizde Rus Sosyal Demokrasisinin siyasi görevleri ve siyasi mücadeleyi geri pla-

na aktardığı şeklindeki çok yaygın ve çok garip bir görüşle karşı karşıya kalırız. Görmüş olduğumuz gibi bu görüş gerçeğin tam zıddıdır. Pek çok kereler Rus Sosyal Demokrat yayınlarında dile getirilmiş olan ve Emeğin Kurtuluşu grubu tarafından yurt dışında çıkartılan broşür ve kitaplarda açıklanmış olan sosyal-demokrasinin ilkelerini anlamakta düşülen bu şaşırtıcı yanılgıyı nasıl açıklamalı? Bizim görüşümüzce bu şaşırtıcı gerçek şu aşağıdaki üç koşulda yatmaktadır.

Şöyle ki bunlar, birinci olarak bu, eski ihtilalci teorilerin (sosyal demokrasinin ilkelerini anlamaktaki genel yetersizliklerinde yatar). Kendi program ve faaliyet planlarının, ülkede işlevi olan gerçek sınıfların, tarih tarafından belirli ilişkiler içerisine yerleştirilmiş bulunan sınıfların kesin bir değerlendirilmesi yerine soyut fikirler üzerine kurmaya alışkın temsilcilerinin, Rus demokrasisini destekleyen çıkarların bu gerçekçi tartışmasından yoksunluk yalnızca Rus Sosyal Demokrasisinin Rus devrimcilerinin demokratik görevlerini geri plana bıraktığı görüşüne yol açabilir.

İkinci olarak bu, ekonomik ve politik konular ile sosyalist ve demokratik faaliyetin bir tek bütün içerisinde proletaryanın sınıf mücadelesinin tekniği içerisinde birleştirilmesi halinde, bunun, demokratik hareketi ve siyasal mücadeleyi zayıflatmadığını, tersine, onu halkın gerçek çıkarlarıyla daha da yakınlaştırıp politik sorunları «intelligentcia'nın tozlu çalışmalarından» çıkartıp sokağın, işçilerin ve emekçi sınıfların bağrına dökerek ve soyut fikirlerin yerine en çok sıkıntısını proletaryanın çektiği ve Sosyal Demokratların ajitasyonlarını onun temeli üzerinde sürdürdükleri siyasal baskının gerçek görünümlerini yerleştirerek, demokratik hareketi ve siyasal mücadeleyi güçlendirdiğini anlamaktaki yetersizlikte yatar. Rus radikaline çoğunlukla öyle görünür ki, ileri işçilere doğrudan doğruya ve içtenlikle siyasal mücadeleye katılmak çağrısı yapmak yerine Sosyal Demokrat işçi sınıfı hareketini geliştirme, proletaryanın sınıf mücadelesini örgütleme görevine dikkati çeker ve böylelikle onun demokrasisinden

geriye adım atar. Siyasal mücadeleyi geri plana atar. Fakat eğer bu geriye adım atmak ise Fransız özdeyişinde kastedilen cinsten bir geriye adım atıştır: «Il faut reculer pour mieux sauter!» (Daha iyi sıçramak için geri çekilmek gerekir.)

Uçüncüsü, «siyasi mücadele» teriminin Nerodu-volsky ve Norodupravsky için bir anlam, Sosyal Demokratlar için ise bir başka anlam taşımasından kaynaklanmaktadır. Sosyal Demokratlar siyasal mücadeleyi daha farklı bir biçimde anlarlar. Onlar bunu eski devrimci teorilerin temsilcilerinin anladıklarından *çok daha geniş* olarak anlarlar. Bu aldatıcı paradoksun açık bir sergilenişi Narodnaya Volya Grubunun sayı: 4, 9 Aralık 1895 tarihli broşüründedir. Bir yandan bugünkü Narodovolsky içerisinde sürmekte olan derin ve verimli düşünüşe tanıklık ettiğinden ötürü bu yayını yürekten selamlarken P. L. Lavrov'un çok canlı bir biçimde eski Narodovolsky'nin daha farklı bir siyasal mücadele anlayışını çok canlı bir biçimde ortaya koyan «Program Sorunları» (s. 19-22) makalesine değinmeksizin geçemeyeceğim. «... burada,» derken P. L. Lavrov, Narodnaya Volya programının sosyal demokratik programla ilişkisini kastederek şunları yazar: «sadece ve sadece bir tek şey maddidir, yani otokrasi altında güçlü bir işçi partisini örgütlemek ve bunu otokrasiye karşı yönelen devrimci bir partiden ayrı olarak yapmak mümkün müdür?» (s. 21 C. II) bundan biraz daha yukarıda (C. I): «... otokrasi hüküm sürerken aynı zamanda bu otokrasiye karşı devrimci bir partiyi örgütlemeksizin bir Rus işçi partisi örgütlemek...» Biz P. L. Lavrov için böylesine hayati öneme sahip görünen bu ayrımlardan hiçbir şey anlıyamıyoruz. «Otokrasiye karşı devrimci bir partiden *ayrı olarak* bir işçi partisi» ne demektir? Bir işçi partisinin bizzat kendisi devrimci bir parti değil midir? Bu otokrasiye karşı yönelmiş değil midir? Bu tuhaf fikir P. L. Lavrof'un şu aşağıdaki pasajını aktardığımız makalesinde açıklanmaktadır: «Bir Rus işçi partisi (otokrasinin egemenliği altında) bütün çekiciliğiyle birlikte örgütlenmesi gerekecektir. Eğer Sosyal Demokratlar aynı zamanda otokrasiye karşı bir

politik komplo uygulamaksızın bunu başarabilirlerse, eğer bütün bunlar böyle bir komplo olmaksızın olabilirse o zaman elbetteki onların siyasal programları ,Rus sosyalistleri için uygun ve düzgün bir program olacaktır. Çünkü işçilerin kurtuluşlarının işçilerin kendi çabalarıyla elde edilmesi yerine getirilmiş olacaktır. Ama bu olanaksız değilse de çok kuşku götürür bir şeydir.» (sayfa 21, sütun 1). İşte bütün mesele buradadır. Narodo Volsi'ye göre siyasal mücadele terimi siyasal komplo terimiyle eş anlamlıdır! Şunun itiraf edilmesi gerekir ki P. L. Lavrof bu sözlerle siyasal mücadelede Narodo Volsi ve Sosyal Demokratlar tarafından benimsenen taktiklerdeki temel farklılıkları en kalın hatlarıyla ortaya koymayı başarmıştır. Birinciler arasında Blankist komplocu gelenekler öylesine ürkütücü ölçüde güçlüdür ki, onlar siyasal mücadeleyi siyasal komplo dışındaki herhangi bir biçim içerisinde kavrayamamaktadırlar. Sosyal Demokratlar ise böylesine bir dar görüşlülükle malul değildirler; onlar komplolara inanmazlar, komplolar döneminin çoktan kapanmış olduğunu, siyasal mücadeleyi komplolar düzeyine indirgemenin bir yandan mücadelenin bakış açısını muazzam ölçüde daralttığını öte yandan da en elverişli mücadele biçimlerini seçmeyi kısıtladığını düşünürler. Herkes anlayacaktır ki P. L. Lavrof'un «Rus Sosyal Demokratlarının Batı'nın eylemlerini yanılmaz bir model olarak kabul ettikleri» (sayfa 21, sütun 1) yolundaki değinmesi bir polemik manevrasından başka bir şey değildir, ve aslında Rus Sosyal Demokratları hiçbir zaman buradaki siyasal koşulları unutmamışlar, Rusya'da legal bir işçi partisinin kurulmasının mümkün olacağını düşlememişler, sosyalizm uğruna savaşma görevini hiçbir zaman siyasal özgürlük uğruna savaşma görevinden ayırmamışlardır. Fakat onlar şunu her zaman düşünmüşlerdir ve düşünmeye devam etmektedirler ki, bu savaş yalnızca komplocular tarafından değil işçi sınıfı hareketi üzerine oturtulmuş devrimci bir parti tarafından açılmalıdır. Onlar düşünmektedirler ki, otokrasiye karşı savaş komplolar örgütlemekten ibaret olmamalı proletaryayı eğitmek, disip-

line etmek ve örgütlemekten, mutlakiyetçiliğin her görünümünü lanetleyen, polis hükümetinin bütün görevlilerini teşhir eden ve bu hükümeti uzlaşmalar yapmaya zorlayan işçiler arasındaki siyasal ajitasyondan oluşmalıdır. Bu Sen Petersburg İşçi Sınıfının Kurtuluşu İçin Mücadele Birliği tarafından yürütülen faaliyet türünün ta kendisi değil midir? Bu örgütlenme gücünü Sen Petersburg proletaryasının sosyalist ve demokratik mücadelesinin tek ve bölünmez bir sınıf mücadelesi içerisinde *birleştirilme*sinden alarak, proletaryanın sermayeye ve otokratik hükümete karşı sınıf mücadelesine hiçbir komplocu davranışa başvurmaksızın önderlik eden işçi sınıfı hareketi üzerine oturtulmuş devrimci bir partinin tohumunu temsil etmekte değil midir? Ne kadar az zamandan beri sürmekte olursa olsun, Birliğin eylemleri Sosyal Demokrasi önderliğindeki proletaryanın daha şimdiden hükümetin kendisine dikkat göstermesi gereken ve uzlaşmalar yapmak için acele ettiği büyük bir politik güç olduğunu göstermemiş midir? Hem 2 Haziran 1897 yasasının geçirilmesinde gösterilen telaş hem de bu yasanın içeriği, bunun proletarya tarafından koparılmış bir taviz, Rus halkının düşmanından kazanılmış bir mevzi olarak taşıdığı önemi açıkça ortaya koymaktadır. Bu taviz çok önemsiz bir tavizdir, kazanılmış olan mevzi çok küçüktür ama bu (Çarlığı) uzlaşmaya zorlamayı başaran işçi sınıfı örgütü de genişliği, dayanıklılığı uzun ve zengin bir tecrübe ve kaynağa sahip olma özelliği ile sivrilmiş değildir. Pek iyi bilindiği gibi Mücadele Birliği ancak 1895 - 96'da kurulmuş bulunuyordu ve işçilere yönelttiği çağrılarla hektograf ya da litografla basılmış bildirilerden ibaretti. Eğer böyle bir örgüt en azından Rusya'daki en büyük işçi sınıfı hareketi merkezlerini (Sen Petersburg, Moskova - Vladimir ve Güney Bölgeleri, buna ek olarak Odessa, Kiev, Saratov ve benzeri en önemli kentler) birleştirse, elinin altında devrimci bir organ bulundurabilse ve genel olarak Mücadele Birliğinin Sen Petersburg işçileri arasında sahip olduğu kadar itibara Rus işçileri arasında sahip olsa böylesine bir örgütün çağdaş Rusya'da muazzam bir siyasi etken, hükümetin

bütün iç ve dış politikasında dikkate alması gereken bir etken olabileceği inkâr edilebilir mi? Proletaryanın sınıf mücadelesine önderlik eden, işçiler arasında örgütlenme ve disiplini geliştiren, onların acil ekonomik ihtiyaçları uğruna savaşmalarına ve sermayeden mevzi ardına mevzi kazanmalarına yardım eden, işçileri siyasal bakımdan eğiten, otokrasiye bıkıp usanmaksızın saldıran ve polis hükümetinin ağır pençesini proletaryanın ensesinden çekmeyen her çarcı başıbozuk için hayatı bir cendere haline sokan böyle bir örgüt aynı zamanda hem koşullarımıza uyarlanmış bir işçi partisi örgütlenmesi hem de otokrasiye yönelmiş güçlü bir ihtilalci parti olacaktır. Daha en baştan bu örgütün otokrasiye yıkıcı bir darbe indirmek için hangi metodlara başvuracağını, örneğin ayaklanmayı mı, bir kitlesel siyasi grev mi, yoksa bir başka saldırı biçimini mi tercih edeceğini tartışmak, bütün bu şeyleri önceden tartışmak ve soruna şu anda karar vermeye kalkışmak boş bir doktrinerlik olacaktır. Bu tıpkı birliklerini toplamadan onları harekete geçirmeden ve düşmana karşı bir sefer başlatmadan önce generallerin bir savaş konseyi toplamalarına benzeyecektir. Proletaryanın ordusu güçlü bir sosyal demokratik örgütün önderliği altında ekonomik ve politik kurtuluşu için bıkıp usanmadan savaştığı zaman bu ordunun kendisi eylem yöntem ve yollarını generallerine bizzat gösterecektir. Ancak ve ancak o zamandır ki otokrasiye nihai darbenin indirilmesi sorununu kararlaştırmak mümkün olacaktır; çünkü sorunun çözümü işçi sınıfı hareketinin durumuna, genişliğine, hareket tarafından geliştirilen mücadele yöntemlerine, harekete önderlik eden ihtilalci örgütün niteliklerine, öteki toplumsal unsurların proletaryaya ve otokrasiye karşı tutumlarına, iç ve dış politikaya hükmeden koşullara - tek bir kelimeyle baştan tahmin edilemeyecek olan ve tahmin etmeye çabalamanın boşuna olacağı binbir şeye bağlıdır.

İşte P. L. Lavrof'un aşağıdaki mülahazaları bu yüzden hiç de haklı değildir.

«Bununla birlikte eğer onlar» (Sosyal Demokratlar) «şu ya da bu biçimde yalnızca sermayeye karşı

mücadele uğruna işçilerin güçlerini birleştirmek değil ama aynı zamanda otokrasiye karşı mücadele uğruna ihtilalci bireyleri ve grupları da toparlamak durumunda kalırlarsa kendilerine ne ad takarlarsa taksınlar, *aslında* Rus Sosyal Demokratları muarızlarının, Narodnaya Volya'nın programını benimsiyor olacaklardır. Köy komünleri, Rusya'daki kapitalizmin kaderi ve ekonomik materyalizme ilişkin görüş farklılıkları gerçek dava bakımından çok küçük önem taşıyan özgül sorunların çözümünü kolaylaştıran ya da engelleyen ayrıntı sorunları asıl sorunları hazırlamanın özgül yöntemleridir, başka bir şey değil» (sayfa 21, sütun 1).

Şu en son önermeye karşılık vermek zorunda kalmak çok tuhaf - Rus hayatının ve Rus toplumunun gelişmesinin temel sorunları üzerindeki görüş farklılıkları tarih anlayışının temel sorunları üzerindeki görüş farklılıkları sadece birer «ayrıntı noktası» imiş! Çok önceden söylendiği gibi devrimci bir teori olmaksızın hiçbir devrimci hareket olamaz. Bu hakikatin kanıtlarını şu *içinde bulunduğumuz zaman*da ileriye sürmek dahi gereksizdir. Sınıf mücadelesi teorisi, Rus tarihinin materyalist anlayışı ve Rusya'daki bugünkü siyasal ve ekonomik durumun materyalist değerlendirilmesi devrimci mücadeleyi belirli bir sınıfın belirli çıkarlarına sıkı sıkıya bağlamanın ve onun öteki sınıflarla olan ilişkisini tahlil etmenin gerekliliği - bütün bu büyük devrimci sorunları birer «ayrıntı noktası» olarak adlandırmanın devrimci *teorinin* bir eski muharribinden geliyor olması öylesine şaşırtıcıdır ve bu öylesine kocaman bir yanlıştır ki biz bu pasajı bir dil sürçmesi olarak kabule çoktan hazırız. Yukarda atıfta bulunulan tiradın birinci kısımı bakımından bunun dürüstlükten uzak oluşu çok daha şaşırtıcıdır. Üzerine basa basa Rus Sosyal Demokratlarının sadece sermayeye karşı mücadele için işçilerin güçlerini birleştirdiğini (yani sadece ekonomik mücadele için!) ve ihtilalci bireyleri ve grupları otokrasiye karşı mücadele için toparlamadığını söylemek yazarın Rus Sosyal Demokratlarının faaliyetlerine ilişkin herkesin bildiği gerçekleri ya bilmediği ya da bilmek istemediği anlamına ge-

lir. Ya da belki de P. L. Lavrof Rusya'da pratik çalışma ile uğraşan Sosyal Demokratları «ihtilalci bireyler» ve «ihtilalci gruplar» olarak görmemektedir?! Ya da otokrasiye karşı «mücadele» ile (ki belki de bu daha uygundur) o sadece otokrasiye karşı yapılan komploları kastetmektedir. (Sayfa 21, Sütun 2 ile karşılaştırın: «... bu ... devrimci bir *komplo* örgütleme ... meselesidir»; italikler bize ait). Belki de P. L. Lavrof'un görüşünce siyasal komplolar örgütlemeyenler siyasal mücadele ile uğraşmıyorlardır? Bir kere daha tekrarlıyoruz: buna benzer görüşler bütünüyle eskinin, Narodnaya Volya'sının eski geleneklerine denk düşer ama ne siyasal mücadelenin çağdaş kavramlarına ne de çağdaş koşullarına denk düşmez.

Narodo Pravtsi hakkında da söylenmesi gereken birkaç sözümüz vardır. Bizim görüşümüzce P. L. Lavrof, Sosyal Demokratların «Narodo Pravtsi'yi daha içten olarak gördüklerini ve onlarla kaynaşmamakla birlikte onları desteklemeye hazır olduklarını» (sayfa 19, sütun 2) söylerken çok haklıdır; yalnızca şunu da eklemesi gerekirdi: daha içten *demokratlar* oldukları takdirde ve Narodo Pravtsi'nin tutarlı demokratlar olarak hareket ettiği *kerteye kadar*. Ne yazık ki bu koşul günümüzden çok özlenen geleceğin bir sorunudur. Narodo Pravtsi demokratik görevleri Narodizm'den ve genel olarak «Rus Sosyalizmi»nin modası geçmiş biçimlerinden kurtarma isteğini dile getirmiştir; fakat onların bizzat kendileri eski önyargılardan kurtulmuş olmaktan çok uzak oldukları gibi kendi partilerini bir «toplumsal (??!) - ihtilalci» parti olarak özellikle bir toplumsal reformlar partisi diye tanımladıklarında da tutarlı olmaktan çok uzaktırlar (Bakınız 19 Şubat 1894 tarihli «Manifesto»ları) ve onlar «Manifesto»larında. «halkın hakları teriminin halk sanayiinin örgütlenmesini içerdiği»ni (bunu hafızamızdan aktarmak zorunda kaldık) ilân ettiler ve böylelikle de el altından Narodnik önyargılarını işin içersine soktular. Onun için P. L. Lavrof onları «yüzü maskeli politikacılar» olarak tanımladığında pek de yanılmış sayılmazdı (Sayfa 23, Sütun 2). Ama belki de Narodnik öğretilerinin orjinal

karakterinden utanç duyduğu ve polis ve egemen sınıfın mutlak egemenliğinin varlığına karşın istenenin siyasal değil ekonomik reformlar olduğunu söyleyebilecek kadar yüzsüz, en tahammül edilmez Narodnik gericilerine karşı açık bir savaş verdiği lehine bir durum olarak kaydedilmesi gereken Narodnoya Pravo'nun öğretisini geçici bir öğreti olarak kabul etmek daha dürüstçe olur (Bakınız Narodnoya Pravo partisi tarafından yayınlanan «Acil Bir Sorun»). Eğer Narodnaya Pravo partisi gerçekten de (P. L. Lavrof'un farzettiği gibi sayfa 20, sütun 2) sosyalist sloganlarını taktik mülahazalarla gizleyen ve sosyalist olmayan siyasetçiler maskesi takınmaktan başka bir şey yapmayan eski sosyalistlerden başka kimseyi içermiyorsa kuşku yok ki bu parti hiçbir geleceğe sahip değildir. Ne var ki, eğer bu parti aynı zamanda yüzünü bir maske ile gizlemeyen, fakat gerçekten sosyalist olmayan politikacıları, sosyalist olmayan demokratları da içeriyorsa bu partinin burjuvazimiz arasındaki siyasal muhalefete yaklaşmaya uğraşmak, küçük burjuvazimizin, küçük dükkan sahiplerimizin, küçük zanaatkârlarımızın vs. - Batı Avrupa'da her yerde demokratik harekette bir rol oynamış olan ve Rusya'da Reform sonrası dönemde kültürel ve diğer bakımlardan olağanüstü hızlı bir ilerleme yapmış bulunan ve ikiyüzlü desteğini büyük fabrika sahiplerine mali ve sınai tekel sahiplerine yönelten polis hükümetinin baskısından kurtulamayan sınıfın - siyasi bilincini uyandırmaya uğraşmaktan daha iyi bir şey yapamaz. Bunun için bütün gereken, nüfusun çeşitli tabakalarına daha da yakınlaşmayı Narodo Pravtsi'nin kendi görevi haline getirmesi ve kendisinin kitlelerin gerçek çıkarlarından yalıtılmış olmasından ötürü içine düştüğü güçsüzlük «Acil Bir Sorun»da bile kabul edilmiş bulunan «intelligencia» ile sınırlamamasıdır. Gereken şey, Narodo Pravtsi'nin farklı farklı toplumsal unsurları birbirine kaynaştırmak ve siyasi görevler uğruna sosyalizmi bir kenara itmek gibi fikirleri terketmesi, nüfusun burjuva katmanına daha da yaklaşmaktan kendilerini alakoyan yapay utancı bir yana koyması yani sosyalist olmayan politikacılar için

bir programın sözünü etmekle kalmayıp sosyalizmin kendileri için çok gereksiz olduğu fakat gün geçtikçe otokrasinin baskısını gittikçe artan bir biçimde hisseden ve siyasal özgürlük ihtiyacı duyan toplumsal grup ve sınıfların bu programa göre sınıf bilinçliliğini uyandırması ve geliştirmesidir.

Rus Sosyal Demokrasisi henüz çok gençtir. Teorik sorunların hakim olduğu tohum halindeki durumundan, henüz, yeni yeni çıkmaktadır. Pratik faaliyetini daha yeni yeni geliştirmeye başlamaktadır. Sosyal Demokratik teorilerin ve programların eleştirilmesi yerine öteki partilerden ihtilalciler zorunlu olarak Rus Sosyal Demokratlarının pratik *faaliyetini* eleştirmeye yönelmişlerdir. Kabul etmek gerekir ki, bu ikinci eleştiri teorinin eleştirilmesinden öylesine kesin hatlarla ayrılır ki, gerçekte Sen Petersburg Mücadele Birliği'nin bir Sosyal Demokratik örgüt olmadığı yolundaki gülünç söylentiyi yaymak mümkün olmuştur. Salt böylesine bir söylentinin ortaya çıkması dahi şimdi ortada dolaşan Sosyal Demokratların siyasal mücadeleyi gözönüne almadıkları suçlamasının ne kadar temelsiz olduğunu göstermektedir. Salt söylesi bir söylentinin ortaya çıkmış olması dahi Sosyal Demokratların *teorisi*nin ikna edemediği pek çok devrimcinin onların *pratiği* tarafından ikna edilmeye başlandığını göstermektedir.

Rus Sosyal Demokrasisi'nin önünde muazzam ve henüz hemen hemen hiç el değmemiş bir çalışma alanı bulunmaktadır. Rus işçi sınıfının uyanışı bilgi, örgütlenme, sosyalizm için kendiliğinden uğraşı, sömürücülerine ve ezicilerine karşı mücadelesi her geçen gün daha yaygın ve daha çarpıcı bir biçimde gözle görülür hale gelmektedir. Rus kapitalizminin yakın zamanlarda yapmış bulunduğu muazzam ilerleme işçi sınıfı hareketinin genişlik ve derinlik bakımından kesintisiz bir biçimde büyümeye devam edeceğinin bir garantisidir. Şimdi gözle görülür bir biçimde kapitalist devre içerisinde, sanayiin «hızla geliştiği», iş hayatının parladığı fabrikaların tam kapasiteyle çalış-

tıkları ve sayısız yeni fabrikanın yeni girişimin anonim şirketlerin, demiryolu girişimlerinin vs., vs. mantar gibi fırladığı bir dönemden geçiyoruz. İnsanın bu sınai «coşkunluk» dönemini izlemeye mahkum kaçınılmaz ve çok keskin bir çöküşten sözetmesi için peygamber olması gerekmez. Bu çöküş küçük mülk sahibi kitleleri iflasa sürükleyecektir. İşçi kitlelerini işsizler safına savuracaktır ve böylelikle çoktan beridir bilinçli düşünen işçinin karşısında bulunan sosyalizm ve demokrasi sorunlarıyla bütün işçileri yakıcı bir biçimde karşı karşıya getirecektir. Rus Sosyal Demokratları bu çöküntü geldiğinde Rus proletaryasının daha sınıf bilinçli, daha birleşik, Rus İşçi Sınıfı'nın görevlerini anlamaya muktedir, - şimdi muazzam kârlar toplayan ve ziyanları her zaman işçilerin üzerine yıkmaya uğraşan - kapitalist sınıfa karşı koymaya ve Rus Demokrasisi'ni, Rus işçilerinin ve tüm Rus halkının elini kolunu bağlayan polis otokrasisine karşı tayin edici bir mücadelede önderlik etmeye yetenekli hale getirmiş olmalıdırlar.

Öyleyse iş başına yoldaşlar! Değerli zamanımızı yitirmeyelim! Rus Sosyal Demokratlarının uyanmakta olan proletaryanın gereksinmelerini karşılamak için, işçi sınıfı hareketini örgütlemek için, devrimci grupları ve onların arasındaki karşılıklı bağları güçlendirmek için, işçileri propaganda ve ajitasyon edebiyatıyla donatmak için bütün Rusya üzerinde dağılmış bulunan işçi çevrelerini ve Sosyal Demokratik grupları tek bir *Sosyal Demokrat İşçi Partisi* içinde birleştirmek için yapması gereken daha pek çok şey vardır!

iran olayı

İran Kürdistanı'nda özellikle *Celal Talabani* liderliğindeki *Kürdistan Yurtsever Birliği* (Yekiti Niştimani Kurdistan) ne bağlı bazı güçlerin mevcut muhalefeti örgütlemeye çalıştığı ve mücadelenin sürdürüldüğü söylenmektedir. (Bu konuda bilgiler, bölgedeki ilişkilerden gelmektedir. «Geçici Komite»nin ise, Iran Kür-

distanı'ndaki faaliyetleri konusunda bize ulaşan sağlıklı herhangi bir bilgi olmadığından, bu konuda açıklama yapacak durumda değiliz.)

İran Kürdistanı'na (ve bu arada Azeri ve Beluci sorununa) yeni iktidarın nasıl yaklaşacağı konusunda *kesin* bilgilere sahip değiliz. Kürdistan'da bazı silahlı eylemler olması üzerine Ulusal Cephe lideri Kerim Sencabi yaptığı açıklamada; bu eylemleri düzenleyenleri «Bir İran'lı ve Kürt olarak» uyarmaktadır. Yine Fransa'da sürgünde bulunduğu sıralarda Humeyni'nin yaptığı açıklamaların birinde kuracakları İslam Cumhuriyeti'nde Azeri ve Kürt bölgelerinde özerk yönetimler oluşturulacağını ve bu sorunların Islam Cumhuriyeti çerçevesinde çözümleneceğini belirtmişti. Ama her şeye rağmen açık olan bir olgu vardır: O da; İran Kürdistanı'nın ve Kürtlerin varlığı (en azından şimdilik) tanınmaktadır.

İran Olayı, ne Kürdistan sorununu nede Azeri ve Beluci sorunlarını çözemeyecektir. Emperyalizm, İran üzerinde kontrolunu yeniden sağladıkça ve İran'daki yeni iktidar oturdukça, bu sorunun küllendirilmesine yönelik bir politika izlenecektir. Şimdilik Kürtlerden bahsedilmesi İran Olayı'nın ortaya çıkardığı zorunlu bir sonuçtur. Bu Olay'ın etkileri hafifledikçe ve İran hakim sınıfları sarsılan düzenlerini sağlamlaştırdıkça, geçmişte Şah'ın belirttiği gibi; «Kürtlerin Fars ırkından gelme olduğu» iddiaları bile ortaya sürülebilecektir. Ancak, her şeye rağmen İran'daki sınıf mücadelesi ve Kürt ulusal hareketi; Kürdistan sorununu daha da canlı, dikkatleri üzerine topladığı sorunlardan biri haline getirebilir. Bu konudaki gelişmelerin ne olacağını İran Halklarının Kurtuluş mücadelesi gösterecektir.

İran olayı Kürt ve Türk devrimcilerini, iki ulusun kurtuluş hareketlerini çok yakından ilgilendirmektedir. Bu yüzden İran'daki gelişmeleri yakından takip etmek ve bu konuda enternasyonal görevimizin bilincinde olmak tutarlı bir ideolojik - siyasi çizgi izleyip izlemediğimizin ölçütlerinden biri olacaktır.

KURTULUŞ